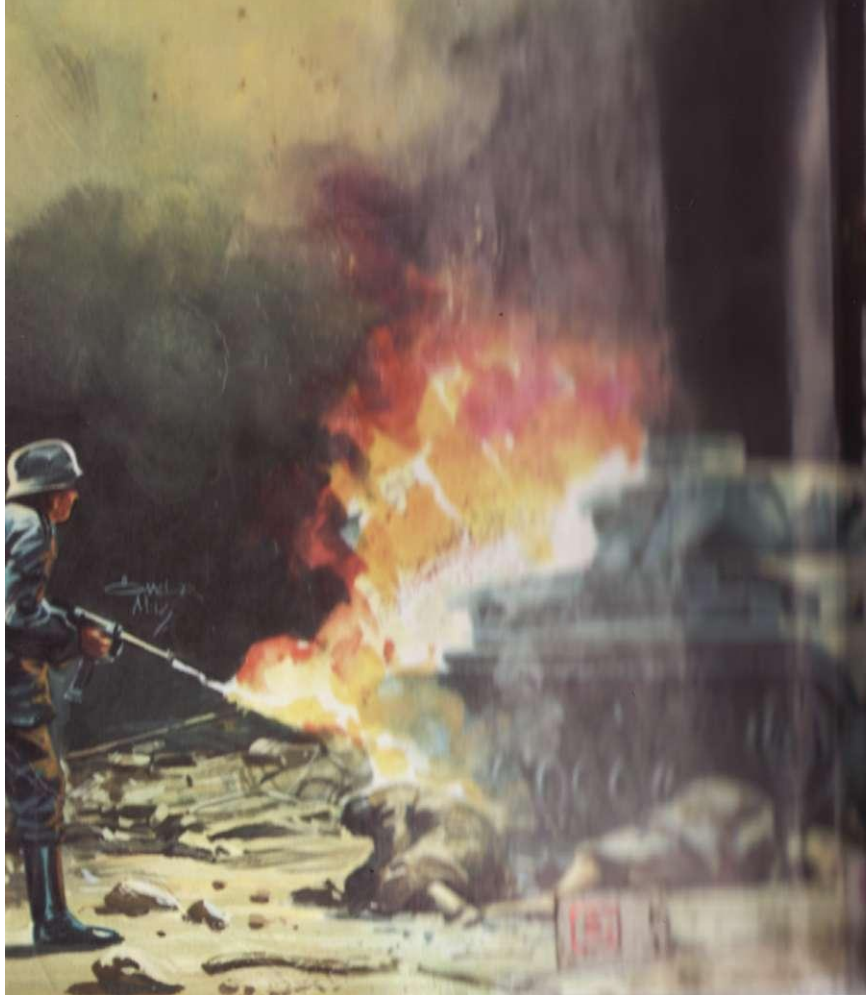

Hitter'in Cesa Alayı! Yaptığı işleri
yağmalayarak, ırza geçerek, cinayet işleyerek,
arkalarını da bilim ve teknolojiyle donatmış
birakarak VARGOVA'nın merkezi haline
dönüştürdü. Aynı zamanda, Koca ve Küçük
Polonyalı ya da Alman, Sırp ya da yahu, Ermeni,
kürt ya da göçmen her bir yahu ve Sırp
Himmler'in VARGOVA'ya gitti. Her bir yahu
Alman ordusundan bütün silahları çalıp
Va Führer'in, gecenin karanlığıyla
hiçbir anlamı olmayan kurtarılmış toprakları
savay, VARGOVA'ya bir kurtarılmış toprak
dönüştü. Sonu gelmeyen bir "Kurtarılmış toprak"

SVEN HASSEL

CEHENNEM KRALLIĞI

**Yazarın bundan önce
yayımladığımız kitapları:**

- 1 — LANETLİLER TABURU
- 2 — CEPHE ARKADAŞLARI
- 3 — MONTE CASSİNO CEHENNEMİ
- 4 — PARİS'İ YAKIN
- 5 — SS GENERALİ
- 6 — ONLAR ÖLÜRKEN

birinci baskı: mart 1987

dağıtım yeri:
cami sok no: 57
çemberitaş İSTANBUL
tel: 526 49 52
pk: 12

Sven Hassel, daha önce yayımlarımız arasında çıkan romanlarında (Lanetliler Taburu, Cephe Arkadaşları, Monte Cassino Cehennemi, Paris'i Yakın, SS Generali, Onlar Ölürken) tanıtıldığı gibi, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Almanya'da işsiz güçsüz kalmış bir Danimarkalıydı. Çaresizlik içinde Alman ordusuna yazıldı, yönetimin Hitler'in eline geçmesinden sonra firara kalkıştı ve yakalanarak Disiplin Birliği'ne süürüldü. Bu birlikte de, 'Lanetliler Taburu' diye anılan, savaşın en çetin mücadelelerinin verildiği cephelere yollandı duran bir 'Ceza Taburu'na verildi. Savaş bittiği zaman bu tank taburundan hemen kimse sağ kalmamıştı. Hassel, altı bin kişiden hayatta kalan birkaç şanslıdan biriydi.

Ölen arkadaşlarına söz vermişti, savaşın tüm anlamsızlığını ve iğrençliğini dünyaya duyurmak için... sözünü tuttu ve birbiri ardından, sayısı on üçü bulan bir dizi savaş romanı yazdı...

Hassel'in 'dünyada en çok satan savaş romanları' olarak tanımlanan bu dizisinin ana özelliği, yaşanmış; aslı anlatımından çok daha korkunç olan olaylar üzerine kurulu olmasıdır.

'Lejyoner', 'Küçük Kardeş', 'Moruk' gibi takma adlarla Hassel'in her romanında kahramanımızın cephe arkadaşları olarak boy gösteren kişiler gerçektir ve anlatılan olayların arka planında tarihsel belgeler yatmaktadır.

«Cehennem Kralığı», Alman Ordusunun Varşova'yı yerle bir edişinin korkunç öyküsüdür.

REIGN OF HELL / CEHENNEM KRALLIĞI
SVEN HASSEL'den

türkçeleştiren: ümit koçer

fYEN HASSEL

CEHENNEM KRALLIĞI

1987 e yayınları a.ş.
yayın hakları: (c) sven hassel

ingilizce baskıdan eksiksiz olarak dilimize aktarılmıştır.

kapak	michael codd
kapak filmi	ebru grafik
kapak baskı	çetin ofset
dizgi	başaran matbaası
baskı	gümüş basımevi
cilt	alibaba ciltevi

e yayınları / savaş

«Vistül, bir yiğidin göğsü gibi
Niye kabarıp, şişiyor?
Yoksa vahşi sahilde
Son nefesini mi veriyor?
Derin diplerin karanlığındaki
Dalgaların feryadı
Niçin can çekişen insanın soluğu gibi ses
Niçin can çekişen insanın soluğu gibi ses veriyor?»

«Soğuk nehir yatağının derinliğinden
Hazin bir ölüm düşü gibi
Şarkı söylendi.
Yağmurun yıkadığı tarlalarda
Gümüş söğütler, hep birlikte
Kederle ağhyor.
Polonyalı genç kızlar artık gülümsemeyi unutmuşlar.»

«Almanlar hiç kuşkusuz, olağanüstü askerler...»

Bu sözcükler, geleceğin mareşali Lord
Alanbrooke tarafından 21 Mayıs, 1940'ta
not defterine yazılmıştı.

Bu kitap, politikacıların, bizleri bir daha asla
kitle katliamının çılgın sorumsuzluğuna sürüklemesi
umuduyla, Meçhul Asker'e ve İkinci Dünya Savaşı'nın
tüm kurbanlarına adanmıştır.

«İstedğimiz iktidardır. Ona sahibiz de... Onu ko-
ruyacağız. Kimse bizden bunu alamayacaktır.»

Hitler'in 30 Kasım, 1932'de,
Münih'teki konuşması.

Beşinci Bölük'ten kimse Sennelager nöbetçisi
olmak istemiyordu. Fakat askerin neyi isteyip neyi

islemeye kim aldırır? Asker makinedir. Asker, emirleri yerine getirmek için oradadır. Hele yanılığa düşsün, kendini doğru 999 numaralı o aşağılık taburda bulur. Tüm suçluların ödüllendirildiği çöplükte...

Örnekler sayısızdır. Kötü ve tüm insanları yakma emrine karşı çıkan bir tank komutanını ele alalım: Önce askeri mahkeme, sonra rütbe indirimi, derken Gemmersheim ve 999. Tabur. Bu, hızlı ve önüne geçilemez bir sıralamaydı.

Ya da SS Obersturmführer'e (*) bakın: Güvenlik koluna atanmasına karşı çıkmıştı. Önce askeri mahkemeye çıkarıldı, sonra rütbesi indirildi. Daha sonra Torgau'ya gönderildi ve derken 999...

Tüm örneklerde belirli bir tekdüzelik var. Model bir kez belirlendi mi, asla değiştirilemezdi. Cezalıların bulunduğu bölükler, bir süre sonra askeri suçlularla olduğu kadar, canilerle de dolduruldu.

Alman Ordu Yönetmeliğimin I. Bölüm, 1. maddesinde şunlar yazılıdır:

«Askerlik görevi şerefli bir görevdir.»

13. maddede de şunlar:

«Beş aydan fazla hapis cezasına çarptırılanlar, askeri göreve layık görülemez; Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri'nde de görevlendirilemez.»

36. madde ise şöyle der:

«Özel durumların dışında, 13. madde dikkate alınmaz ve beş aydan fazla hapis cezasına çarptırılanlar, sıkı disiplinin uygulandığı bölüklere gönderilmeleri koşuluyla, orduya gönüllü yazılırlar. Ağır suçlulardan kimileriye yalnızca mayın ya da istihkâm taburlarına aktarılır. Bu taburlara silah verilir.

(1) SA hücum kıt'alarında albay.

mez. Bunlar, altı aylık özel eğitimlerini başarıyla tamamladıktan sonra, savaş alanında suç işlemiş askerlerin de bulunduğu, Sennelager'deki 999. Tabur'a gönderilirler. Savaş zamanında, astsubayların, ön saflarda en az 12 ay, barış zamanında ise 10 yıl aktif hizmet görmeleri gereklidir. Tüm subaylar ve astsubaylar, astlarına karşı iyi davranmamaktan dolayı suçlu görülürlerse, ağır şekilde cezalandırılırlar. Bu sıkı disipline şikayetsiz katlananlar, Alay'a nakledilir ve normal şekilde terfi ederler. Ancak, terfinin onaylanmasından önce, hizmetinden dolayı Haç Nişanı'na en az dört kez aday gösterilmiş olmaları gereklidir.»

999 sayısı («Üç Dokuzlar» diye bilinen) bir şakaydı ya da şaka sayılıyordu. Komutan, ilkin espriyi hiç anlayamadı. Çünkü dokuzyüz sayısı alaylarda bulunur. Sonra birisi, üç dokuzun, Londra'daki Scotland Yard'ın telefon numarası olduğunu açıkladı. Ağır suçlulardan oluşan bir tabura aynı sayıyı vermek, ancak Nazi şeytanlığına ve zevkine uygundur. Komutan bunu soğuk bir gülümsemeyle karşılayıp, onaylar gibi başını eğdi. Şakayı sürdürmek için, 999'un baş tarafına bir V harfi ve üzerine de «hükümsüzdür» anlamında kırmızı bir çizginin çekilebileceğini düşündük. Hem Scotland Yard'a hem de taburumuza bir kalem çekilmiş oluyordu. Biz de buna gülüyorduk. Doğrusunu isterseniz, 999. Tabur'da görev yapanlar arasında makbul kişiler azınlıktaydı. Hırsız, katil, suçlu, vatan haini, korkak ve yobaz... Her türlü vardı. Anlayacağınız, yeryüzünün en aşağılıkları ve ölüme hak kazananlar...

Ön saflarda canla başla görev yapan bizlerse işe bu açıdan bakmıyorduk, bakamazdık. İster efendi, ister çöpçü, ister dürüst, ister karaktersiz olsun, üze-

rinde durduğumuz tek şey, bir arkadaşın, kıtlık zamanında son lokmayı bizimle paylaşıp paylaşmamasıydı. Vaktiyle ne yapmışsa, yapmış... Cehenneme kadar! Bizim için, şimdi burada nasıl davrandığı önemliydi. Orduda tek başınıza ayakta duramazsınız. Orada, hepimiz birimiz için vardır. İyi arkadaşlık, herşeyden üstündür.

SENNELAGER KAMPI

Eski bir lokomotif, arkasındaki gıcırdayan vagonları çekerken, rayların üstünde homurtular çıkartıyordu.

Tren durunca, bekleyen yolcular ilgiyle bakmıdılar. Vagonların birinde bir alayı temizlemeye yetecek kadar silahla donanmış nöbetçiler vardı. Peronların birinde oturmuş, savaş esirleriyle kâğıt oynuyorduk. Porta ile İskoç Çavuşu hepimizi temizlemişti. Küçük Kardeş'le Gregor Martin ise bir saat içinde borçlanınca, çavuş borçlarına karşılık onlardan dört parça eşyayı rehin almıştı.

Bölük komutanı Teğmen Löwe sertçe araya girerek oyunu durdurduğunda, biz pazarlığın henüz ortasındaydık.

«Pekala, delikanlılar! Haydi canlanın! Hareket zamanı.»

Porta nefretle kâğıtları atarak:

«Aşağılık herif!» dedi acı bir ifadeyle. «Aşağılık değil de ne? Tam elime iyi kâğıt gelmişti ki, aptalın biri gelip yine savaşa sürüklüyor.»

Löwe kolunu uzatıp, parmağıyla Porta'ya işaret etti.

«Seni uyarıyorum,» dedi, «O pis ağzını açarsan, seni»

«Efendim?» diyerek Porta ayağa kalkıp, selam verdi. Son sözcüğü duymaya asla dayanamazdı. Füh-

rer'i bile susturabilirdi. «Efendim, bilmenizi isterim. Eğer sesimden rahatsız oluyorsanız, sıram gelinceye kadar ağzımı açmayacağım.»

Löwe dilini damağında şaklatıp, daha fazla konuşmadan oradan uzaklaştı. Moruk, ıstırapla ayağa kalktı ve ters çevirip oturduğu kovaya bir tekme savurdu. Kepini başına koyup, tabancanın asılı olduğu palaskasına uzandı.

«İkinci Bölük hazır olsun!»

Umursamadan ayaklarımızı sürüyerek, bekleyen lokomotif ve yük vagonlarına baktık. Düşman bu lanet araçları niye bombalarıyla yok etmemişti? Yerlere uzanmış savaş esirleri bize gülümsüyorlardı.

«Vatanın sana ihtiyacı var, asker!» İskoçyalı Çavuş, yarısını içtiği sigarayı dudaklarından çekti ve ucunu parmaklarıyla ezdi. «Seni unutmayacağım!» diye söz verdi. Küçük Kardeş'ten aldıklarını havada salladı. «Döndüğünüzde sizi selamlamak için bekleyeceğim.

«Biliyor musun?» dedi Küçük Kardeş nefretle, «Topunuzu birden Dunkirk'de temizlemeliydik.»

Çavuş omuz silkti.

' «Beni merak etme, ahbab! Daha nice fırsatlar çıkacak. Cennete vardığımda sana da yer ayırıyorum. Oyuna kaldığımız yerden devam ederiz.»

«Cennette olmaz» dedi Küçük Kardeş, «Orada kan dökülmez.» Toprağı işaret etti. «Aşağısı bana göre... Sen istediğin yere git ama beni yukarı, azizlerle meleklerin yanına götüremezsin!»

Çavuş gülümsedi ve rehin aldıklarını cebine taktı. Küçük Kardeşin demir Haç Nişanını çıkarıp, ceketıyla parlattı.

«Yankiler gelinceye kadar bekleyin. Hak yerini bulacak!»

Elinde tuttuğu haçın ilerde getireceği parayı keyifle düşündü. Amerikalılar savaş anılarına düşkündür. Kanlı sargı bezleri ve terli üniforma parçaları için sıkı bir alışveriş başlamıştı bile. Porta'nın iğrenç hatıra eşyalarıyla tıka basa dolu bir sandığı vardı. En uygun satış zamanı için hazırды. Pis bir işti ama savaş konusunda hiç değilse sonun başlangıcı demekti.

Lokomotif ve arkasındaki vagonlar gıcırtyla yavaşladı. Somurtkan ve küskün bir tavırla platforma çıktık. Dört günden bu yana durmadan yağmur yağıyordu. Neredeyse alışmıştık. Ceketimizin yakalarını kaldırıp, ellerimizi cebimize soktuk. Sırtımızı kamburlaştırarak, sessizce durduk. Üniformalarımızı yeni dağıtmışlardı. Keskin naftalin kokusu durgun havada bir mil öteden bile duyulabilirdi. Kapalı yerdeyse, insan boğulduğunu hissediyordu. İyi bir rastlantı, bitler de bizim gibi kokudan hoşlanmıyordu. Savaş esirlerini toplu halde terketmişlerdi. Sonunda, elimizi cebimizden sürekli çıkarıp kaşınmak zahmetinden kurtulmuştuk.

İlerdeki vagonların üzerinde, neredeyse unutulmuş olan «Bergen» ve «Tronhheim» kentlerinin adları yazılıydı. Vagonlar, iri dağ kıvraklarının taşınmasında kullanılıyordu. Bu dağ kıvrakları, sırtlarındaki siyah çizgi ve kara suratlarıyla birbirine benziyorlardı. İçlerinden biri, Küçük Kardeşten hoşlanıp, köpek gibi yüzünü yalamaya başladı. Kendine, az da olsa, sevgi gösteren hayvan ya da çocuğa kucak açmaya hazır olan Küçük Kardeş, kısırağı benimseyip, her yere onunla birlikte gitmeyi kararlaştırdı. Hayvanı sürüden ayırıp, vagondan çıkaracağı sırada silahlı birkaç nöbetçi belirdi. Tabancalarını çekerek olanca güçleriyle bağırıyorlardı. Birkaç saniye sonra nö-

betçilerin sesi, kısırakların tepinmesi ve arkadaşımızın sürekli küfürleri gürültüyü artırınca, Teğmen Löwe öfkeyle çıkageldi:

«Ne oluyor burada?» Nöbetçileri geri itti. Dünyanın en çirkin yarattığı, kendini birşey sanan nöbetçi Danz'la kargaşanın ortasına girdi. Löwe, Küçük Kardeşle kısırağı görünce hayretle irkildi:

«Ne yaptığını sanıyorsun o atla?»

«Götürüyorum. Benimle olmak istiyor. O benim maskotum.» Kısırak bizimkini zevkle yalıyordu. Sanki sahibiymiş gibi atın boynuna elini attı. «Adı Jacob. Sıkıntı vermez. Orası senin, burası benim, birlikte gezeriz. Sanırım, yakında ordudaki yaşama da alıştır.»

«Ya! Demek öyle yapacaksın?» Löwe'nin burun delikleri açılmış, sık sık soluyordu. «O pis atı nereden aldınsa, yerine koy! Bizim işimiz savaşmak, sirk işletmek değil!»

Arkasında Danz olduğu halde giderken yine yağıp gürlledi. Küçük Kardeş de karşılık veriyordu. Porta elini cebinden çıkarıp, Löwe'nin arkasından çirkin bir hareket yaptı. Subaylara küfürler yağdırdı. Sonra dönüp Julius Heide'ye göz kırptı. Heide, Alman Ordusunun en tutucu subaylarındandı. Hemen kaşlarını çattı. Bu tür konuşmalardan hiç hoşlanmazdı. Nazi kanına dokunurdu.

«Söylediklerin onbaşılar için geçerli!» dedi. «Onbaşıların kafası uçacak!»

«Ya öyle mi?» diye alay etti Porta, «Kim uçuracak kafamızı? Bu pis subaylar mı?» Heide'nin göğsüne parmağıyla dokundu. «Gözlerini aç ve ara-sıra çevrene bak! Doğru konuşalım! Kazan ateşin üstünde, suları ısıtıyor, ahbap! Suyu biz ısıtıyoruz. Ne sen, ne de senin fare suratlı subayların!»

Heide, daracık omuzlarını kaldırdı:

«Devam et. Devam et de ipe git. Bir kenara yazıyorum bunları.»

Küçük Kardeş, arkadaki bir varili tekmeliyor ve oradan geçen nöbetçiye doğru itiyordu. Varil omuzuna çarpınca, adam sendeledi. Küçük Kardeş Heide'ye başım çevirdi. Nöbetçi, kızgın bir boğa gibi seğirtti. Birkaç yıl önce günün sekiz saati trafikte çalışmış, suçluları, yayaları yöneltmişti. Savaş çıkınca işi rast gitmiş, şimdi de bu tehlikesiz yere gelmişti. Kimse ne olduğunu anlayamadan, Heide'ye hücum etti. Porta belli belirsiz gülüyor, Küçük Kardeş de papağan gibi aynı sözleri tekrarlıyordu:

«Gözlerimle gördüm. Ne yaptığını gördüm.»

Teğmen Löwe birkaç sert söz ve el hareketiyle kargaşaya son verdi.

«Bu adam bana hücum etti, derken neyi kasdediyorsun? Tek sözüne inanmıyorum. Heide mükemmel bir askerdir. Eğer sana vursaydı, şimdi ayakta kalıp, bunları anlatamazdın. Beni öfkelenlendirmeden, yıkıl, git karşımdan. Kendine bir iş bul, bana da vakit kaybettirme!»

Tutukluların listesini çıkarıp, nefretle demiryoluna attı ve dönüp, Moruk'a baktı:

«Doğrusu, bugün sizlerle yeterince uğraştım. Çavuş Beier! Burası tank birliği. Yarım akıllıların yurdu değil. Eğer adamlarını disiplin altında tutamıyorsan, seni başka yere sürdürürüm. Anlaşıldı mı?»

Yeni gelen kafilenin sorumlu subayı, teğmene yaklaşıp, iki parmağını kasketine değdirerek, kayıtsızca onu selamladı. Elinde kâğıtlar vardı. 999. Tabur'a beşyüzotuz tutukluyu teslim edecekti. Bir an önce treni boşaltıp, yola koyulmak istiyordu. Zaten

gecikmişti. Sonra Dachau Kampı'na uğrayacak, yeni bir kafiye yükleyecekti. Löwe kâğıtları alıp, şöyle bir göz attı:

«Yolda herhangi bir şey oldu mu?»

Adam omuzlarını kaldırdı.

«Onları buradan çıkarıp bakmadıkça, söylemek faydasız. Neredeyse onbeş gündür yoldayız. Herhangi bir şey de olsa, şaşılmaz...»

Löwe kaşını kaldırdı:

«Nereden geliyorlar?»

«Her taraftan. Fuhlsbüttel, Struthof, Torgau, Gemmersheim. Son kafiye, Buchenwald ve Borge Moor'dan toplandı. Kâğıdı imzalayın, ben de yola koyulayım.»

«Üzgünüm» dedi Löwe, «Bütün malları kontrol etmeden kâğıt imzalamak âdetim değildir... Tutukluları indirip, sıraya dizin. Kelle sayacağım. Sayıları tamamsa, kâğıdı imzalarım. Ama şunu söyleyeyim ki, ölümler için imza veremem.»

Subayın suratı asıldı.

«Ölü ya da diri, ne fark eder? Beş yıldır süren savaştan sonra titizlik edemezsiniz. Waffen SS Kıt'alarına nasıl teslimat yaptığımızı bilmek ister misiniz? Çabucak ve sıcaklığına... Hiç güçlük yok. Ensesine bir kurşun, iş tamam.»

Löwe, hoşlanmamıştı bu işten. «Fakat biz Waffen SS değiliz. Biz tank birliğiyiz. Ön saflarda duracak beşyüzotuz gönüllü teslim almamız lazım. Onun için ölümlerin bize faydası yok. Çavuşlarıma teslim edilen canlı tutukluların gerçek sayısına göre imza alacaksınız. Eğer itirazınız varsa, Kamp Komandanı Kont von Gernstein'a konuyu iletmekte serbestsiniz. İş tamamen size kalıyor.»

Subay dudaklarını ısırды, hiçbir şey söylemedi. Gernstein, aklı başında bir adamın her konuyu iletceği biri değildi. Gece yarısından sabahın dördüne kadar Şeytan'la görüştüğü rivayet ediliyordu. Beş yıldır dökülen bunca kana ve cinayetlere rağmen, onun zulüm ve kötülükten dolayı saldığı ün dehşet vericiydi.

Vagonlar açıldı ve işkence çeken insanlar boşaldı. Silahlı nöbetçilerin yanında, yere düşen ya da ayağı tökezlenenlerin üstüne saldırmaya hazır köpekler bekliyordu. Panik halinde koşuşanlara ayak uyduramayan titrek, zavallı bir tutuklu, insan kümelerinin altında kayboldu ve kalabalığın sonunda kan yığınlarının içinde, boğazı köpekler tarafından ısırılmış olarak çıktı.

Titreyen insanların üç sıra halinde dizilişini durup, seyrettik. Ölümlerin tekrar vagonlara atılışını gördük. Görevli subay, sıraların arasından çalımla geçip, çevik bir tavırla Löwe'yi selamladı:

«Hepsi burada ve tamam! Teğmenim, sanırım yoklama yaparak, zaman kaybetmeye gerek yok!»

Löwe cevap vermedi. Dünyanın en berbat yerlerinden toplanmış ve son on dört günü ıstırapla geçiren paçavralar içindeki insanların önünden sessizce yürüdü. Tutukluların sayılmasını bekledi. Yola çıkan beşyüzotuz kişiden, üçyüzaltmışbeşi hâlâ sağdı.

Löwe başını eğip bir an durdu. Sonra bekleyen subaya döndü:

«Üçyüzaltmış beş kişiyi teslim aldığıma dair imza vereceğim.»

Bir sessizlik oldu. Gerginliğin arttığını hissediyorduk. Subay dişlerini sıkarak, «Affedersiniz» dedi,

«Ben tüm kontenjanı teslim ettim, sanırım. Malın ne durumda olduğu önemli değil... Adedi önemli...»

Löwe kaşını kaldırdı:

«insan etinin pazarlığını mı yapıyoruz? Yükle-nen nedir? İnsan mı? Yoksa et mi?»

Yine bir sessizlik oldu ve çok geçmeden, Gernstein'm kamptaki yardımcısı Binbaşı von Pehl'in, birkaç yüz metre ötedeki avluda duran otomobilden inip yaklaşmasıyla bu sessizlik bozuldu. Kalabalığa, gülümseyerek bakıyordu. Monoklünü düzeltti ve tartışan subaylara yaklaştı. Sırma kordonları parlıyor, mahmuzları ses çıkarıyordu. Topuklarını birleştirip, parlak çizmelerine kırbacıyla dokundu:

«Rialto'dan ne haberler var? Beyler, savaş bit-ti mi, yoksa Führer'e yeni bir bomba mı?»

Löwe durumu soğuk bir tavırla anlattı. Binbaşı, kamçısını yüzüne yaklaştırıp, çenesine sürdü:

«Önemsiz bir şey sanırım. Birisi tabur bekliyor, öbürü ancak üç bölük getiriyor. Durum açık.» Kafile subayına döndü, «İşe karışmak gibi olmasın ama bu kadar kayıp nasıl verilir?»

Cesetlerin bulunduğu vagonu gezdi. Önce, en üsttekileri inceledi. Sonra kamçısıyla birine yaklaştı. Birkaç nöbetçi ilerleyip, cesedi talaş yığınının içinden çıkarıp, yere koydular. Başsız bir cesetti... Von Pehl monoklünü düzeltti ve mendiliyle burnunu kapatıp, eğilip inceledi. Doğrulunca subayı çağırdı:

«Bana kurşunun hangi noktadan girdiğini gösterebilirsiniz herhalde.»

Subay, öfkeden kıpkırmızı oldu. Kafasının arkasına sıkılan kurşunla ölen tutuklu için bu kadar kıyamet kopar mı hiç? Sennlager'de yaşıyorlardı,, Cennet'te değil.

«Evet, kurşunun girdiği yer? Sırf meraktan soruyorum, sizi temin ederim.»

Von Pehl'in arkasında, kolunda makineli tüfeğiyle topçu subayı Teğmen Althaus duruyordu. Onun gerisinde de askeri inzibat teğmeni durmadan hareket ediyordu. Çılgındı bunlar... Hepsi çılgın... Bir tutuklunun ölümü bu kadar insanı meşgul eder mi? İster bir, ister yüz ölü olsun... Ne çıkar? Geldikleri yerde daha birçokları vardı ya!

«İsyan çıktı.» Subay, kendini savunurcasına çenesini kaldırdı. «İsyan çıktı. Nöbetçiler ateş etmek zorunda kaldılar.»

Vohl Pehl yavaşça elini uzattı:

«Rapor nerde?»

«Rapor yazmaya vakit bulamadım daha.»

Von Pehl, kırbacının sapıyla, dişlerine dokundu:

«Peki, tam nerede çıktı bu isyan?»

«Eisenach dışında.»

Düşününce, Eisenach epey uzaktaydı. Prusya asılı kumandan başkalarının işine belki de burnunu sokmayacak, Dachau'dan bir sonraki zavallı kafilesini toplaması için onu bırakacaktı.

«Bilirsiniz, azizim!» diye mırıldandı. Von Pehl, «Yönetmeliğe göre sözünü ettiğiniz tür olayların derhal rapor edilmesi gereklidir. Ne olursa olsun, derhal. «Omuz başında duran Althaus'a döndü, «Teğmen, Eisenach'daki merkez sorumlusuna telefon ediverin.»

Von Pehl, mankenler gibi bir eli kalçasında, mahmuzlarını şıkırdatarak, kamçısını hafifçe vurup, bir aşağı, bir yukarı keyifle geziniyordu. Biz de yağmur altında sabırla bekleyiyorduk. Kafile subayı yakasına el atıp, gevşetmek istedi. Nöbetçiler uzaklaş-

mışlardı bile. Biri yanına gidip, yere tükürdü ve ağzını çarptırıp, birşeyler söyledi ona.

«Hep söyledim. Mahvolacaksınız, dedim. Tekrarladım, durdum. Tutuklulara davranışı çok kötü.»

Teğmen Althaus, merkez sorumlusuyla dönmüş-tü. Kısa boylu, çelik miğferli bir adamdı gelen. Von Pehl'e elini uzattı, ama o görmemezlikten geldi. Kafile subayı boğazım temizledi.

«Albay von Gernstein, umarım, iyidir.»

Bu nazik konuşmadan sonra sessizlik oldu. Merkez sorumlusu elini indirdi. Althaus parmaklarıyla makineli tüfeğe dokunurken, Von Pehl dikkatle tırnaklarına bakıyordu. Kafile subayı bir adım geriledi. Ait olduğu yerde, Budapeşte'de, Macar Ordu-su'nda kalmalıydı. Tehlikeli bir oyuna girmiş, Nazi Almanyası'nda şöhret ve para uğruna sanki kumar oynamıştı.

Von Pehl yardımcısına döndü:

«Evet, teğmen! Eisenach'dan ne haber?»

Anlaşılan, Eisenach'dakiler isyandan haberdar olmadıkları gibi kafilenin adını bile duymamışlardı. Von Pehl'in donuk gözlerinde hafif bir parlaklık belirir gibi oldu. Danz'a eliyle işaret edince, o hemen koştu. Ginayet, asılsız bildirim ve bir kafileye zarar vermekten dolayı Macar'ı oracıkta tutukladılar. Kamyona bindirip, Sennelager'e gönderdiler. Löwe, üç yüz altmış beş gönüllüyü teslim aldığına dair belgeyi imzaladı. Üstlerinin tutuklanmasından bu yana sinirli ve sinmiş olan nöbetçiler dağıldı. Von Pehl monoklünü çıkarırken, orada toplanan gönüllüleri nazikçe başıyla selamlayarak kırıbacını son bir defa sallayıp, gözden kayboldu.

Bir anda herkes rahat bir nefes aldı. Gerginlik ortadan kalkmıştı. Sigaralar tellendirildi. Kimi-

leri Fransa'dan getirdikleri içkileri bile dağıttılar. Alkolün rahatlatıcı etkisiyle hepimiz kan kardeşi olduk ve kol kola, kantine, içmeye gittik.

Tutukluların yere oturmasına izin verildi. Biraz da yiyecek dağıtıldı. Yavan ekmek... Fakat Torgau ve Glatz'ı görenlerle, içeri girenlerin çok, çıkanların ise gayet az olduğu o karanlık Gemmersheim cehenneminde günlerce sudan başka birşey ağzına koymayanlar için kuru ekmek bile nimetti.

Gemmersheim... Korku veren bir ad... Haritada belirlenmemiştir, ama oraya giden yolu kolayca bulursunuz. Bruchsal yakınlarında, Mannheim'la Karlsruhe arasındaki geçitten ayrılıp, doğru Ren'e ilerleyin. Yolu herkes gösterecektir. Bulmak hiç de güç değildir. Kapılarına güllerin tırmandığı, şirin evlerle dolu küçük, güzel bir köyden geçersiniz. Hemen sola sapınca, şirin yuvalarıyla köy geride kalır. Sonra ormanın karanlığına, soğuşuna dalarsınız. Karşınıza çıkan panoda büyük harflerle «GİRMEK YASAKTIR, ASKERİ BÖLGE» yazılıdır. Yol iyice daralıp, demiryoluna dönüşmeden, yarım mil daha ilerleyebilirsiniz. Sonra, durun ve yalnızca gezintiye çıktığınızdan dolayı Tanrı'ya şükredin. Hapishane oradan iyice görünür. Ağaçların arasında bir taş yığını... Askeri Islahevi de derler. Eğer dar yoldan daha ileri gitmek isteyip, silahlı nöbetçiler ve köpeklerden de kurtulabilerseniz, karşınıza mayın tarlası çıkar. Onu da aşabilerseniz, hiç kuşkusuz, kollarını açıp, sizi kucaklarlar. Böylece, Gemmersheim son ikametgâhınız olur. Çünkü içeri girdiniz mi, orada kalırsınız. 1933 ile 1945 yılları arasında Gemmersheim'a 133.000 insan girdi ve onları bir daha ortalıkta gören olmadı.

Tutuklular, taş gibi ekmeği, kurumuş ağızların-

da şapırdatarak yerken, biz sigara ve içki içiyor, merkez görevlisi ise Teğmen Löwe'ye tavşan kızartması sunuyordu. O nefis yemek bile teğmeni keyiflendirememişti. Bizleri iki sıra halinde kantinden çıkarınca, zevkle içmeye dalan Porta çirkin bir el hareketi yapıp, birşeyler mırıldandı.

Kafile subayının tutuklanması olayı Löwe'nin başına dert açacağa benziyordu. Eğer üç yüz altmış beş tutukluyla ilgili belgeyi alıp, işi orada bitirseydi, daha kolaydı. Ama askeri çarklar bir kez dönmeye başlamıştı. Durdurmak mümkün değildi. Albay von Gernstein o sırada kamptan uzakta, dağda avlanıyordu. Av dönüşlerinde her zamankinden daha zalim olduğu herkesçe biliniyordu. Böyle bir konuyla onu rahatsız etmek cüretini gösteren subaya Tanrı yardım etsin! İş, elbette, Löwe'ye kalıyordu. Başkaları sorumluluktan kaçabilirdi, fakat eninde, sonunda olayı kumandana iletmek onun göreviydi, hiç kimsenin değil... Kampın içinden de destek bekleyemezdi. Gernstein'm 2. subayı savaşın ilk yıllarında bir kolunu kaybetmişti ve bu durumundan yararlanıyordu. Bu gibi olaylarda hastalanmak huyuydu. Emir komuta zincirindeki öbür subay da tam zamanını seçip, birkaç gün izin aldı. Eğer teğmen, normal Sennelager işlemini uygulayıp, Macar'ı oracıkta vursaydı, iş daha zahmetsiz olurdu.

Löwe'nin keyifsizliği bizleri de etkilediğinden, öfkeyle yürüyorduk. Üstlerimizse bize bağırıp duruyorlardı. Zaten Prusya' Ordusu'nun küçük subayları beşikten mezara kadar tüm yaşamlarını bağırıp, çağırarak geçirirler. Sanki seslerini ne kadar yükseltseler, kendilerine o kadar itaat edilirmiş gibi... Durumu öylesine kanıksamıştık ki, artık kimse fark etmez olmuştu. Onlar yine de bağırmaclarını sürdür-

rüyorlardı. Belki de bir içgüdüydü. İtilip, kakılan tutuklular bile yağdırılan küfür ve lanetlere aldırıyorlardı.

Kimisi, kamptan altı mil kadar uzakta yorgunluk belirtileri göstermeye başladı. Löwe onları aynı sırada tutmak için haykırdı, ama bizimkiler sinek gibi yere düşüp, küme küme yolun kenarına uzandılar. Nöbetçilerin copları da onları ayağa kaldırmadı. Sonunda Löwe soluk almaları için mola vermek zorunda kaldı. Karşılarında durup, gökten boşanan yağmur altında, enerjik bir konuşma yaptı:

«Siz, beyler! Hepiniz gönüllüsünüz. Kimse sizi buraya gelmeye zorlamadı. Ama artık buradasınız. Asker muamelesi göreceksiniz!»

Dayak yiyen, aç bırakılan, itilip, kakılan gönüllüler, suçlu giysileri içinde titreyordu. Başları öne eğilmiş, omuzları çökmüştü. Teğmen acaba kendi söylediklerine inanacak kadar saf mı diye düşündüm. Yoksa vicdanı inanmaya mı zorluyordu? Bir yanda idam, bir yanda 999. Alay... Seçim hakkının olduğu söylenebilir mi?

Yine sıra olup, asfalt yolda düzenli bir biçimde marş marşa geçtik. Önde Löwe, yanda da Teğmen Komm... Komm, cepheye bir kolunu kaybetmişti. Şimdi ise takma elinin parmağını palaskasına sokmuştu. Yarım mil gitmeden, esirler yine sendelemeye başladı. Danz'm bağırmasından iyice cesaret bulan cezaevi gardiyanları tutukluları kamçılıyordu. Yemin ederim, eğer Danz isterse, ölüyü bile kaldırıp, oynatır... Küçük Kardeş, şaşkın koyun sürüsüne bekçilik eden çoban köpeği gibi suçluların sırayı bozmaması ve Sennelager'e gelmeden cansız yere düşmemesi için çaba gösteriyor, ileri geri hantal hantal yürüyordu. Birden durup, tutuklulardan bi-

rine seslendiğini ve copuyla vurduğunu gördüm. Herhalde eski arkadaşlarından birine rastlamıştı. Neredeyse Küçük Kardeş kadar iri olan o çirkin adam onu tanımazlıktan geldi. Şaşırmış gibi küçük gözlerini kırıştırdı:

«Onbaşı mı?»

«Beni hatırlıyorsun!» diye gürledi Küçük Kardeş ve göğsünün ortasına yumruğunu indirdi. Adam sendeler gibi oldu. «Lutz! Eski dostum Lutz!»

«Sanırım, yanılıyorsunuz. Belki de beni başkasıyla karıştırdınız.»

«Paris'te... Evet, Paris'teydi.» diyerek, Küçük Kardeş kollarını açtı. «Gay Paree ve diğerleri... Hayatını yaşıyordun. Haftanın her gecesi başka bir piliçle... Evet, başka bir piliç olmalıydı. Hatırlıyor musun? Çünkü ertesi gün sağ çıkmayabilirdik. Bir de Yahudiler vardı... Fırına atmadan şöyle bir tadına bakıyordun. Ne günlerdi onlar! Ne günler! Sen Gestapo'daydım. Bizler de karşında iki büküm oluyorduk.»

«Onbaşı, müthiş bir yanlışlık bu...» dedi adam. Alnından su gibi, kir, ter akıyordu. «Paris'te hiç bulunmadım. Asla... Yemin ederim!»

«Hani neredeyse, hiç kadın yüzü görmedim diyeceksin.» Birden, postalından çakısını çıkarıp, adamın gırtlığına yaklaştırdı. Yürürlerken bir koluyla da boğazını sıkıyordu.

«Seni asker yapacağım, Lutz! Şu andan itibaren seni kanatlarımın altına alıyorum. Çakı gibi bir er olacaksın! En önde, kellen gidinceye kadar dövüşeceksin. Sana göz açtırmayacağım. Anlıyor musun Lutz?»

Adam korkuyla başını salladı Çakının gırtlığı-

nı kesmesine ramak kalmıştı. Küçük Kardeş kolunu gevşetip, çakıyı postalının içine soktu. «Haydi bakalım, söyle Lutz, kaç kilosun?»

Lutz öylesine yutkundu ki, gırtlığındaki çıkıntı fırlayacak sandım.

«125 kilo, onbaşım!»

«125 kilo mu?» dedi Küçük Kardeş hayretle, «Yaşadığına şükret! Seni kuvvetli gıdalarla beslemişler.» Adamın kolunu merhametle tuttu, «Meraklanma ahbab! Yakında kilolarını alırsız sende. Ekmek, su rejimi ve avluda durmadan idman... İyi olacaksın ahbab! Yakında 30'a inersin. Seninle işim bitince de hayaletle dönersin.»

Kampın yarım mil dışında Löwe yine kısa bir mola verdi. Tutuklular ıslak toprağa çöktüler. Bazılarımız yolun kenarındaki hendeği barınak olarak seçtik. O andan itibaren kamptan sürekli gözetleniyorduk. Yürüyüşü düzenle tamamlamamız gerekiyordu. Bizi kamçıyla sıraya soktular. Yine yürüyüşe geçtik. Löwe şarkı söylememizi emretti, biz de uyduk. Kampa düzenli bir Prusya taburu gibi girdik. Artık kaba saba, başıboş bir kalabalık değildik. Albay Von Gernstein'm beklenenden 24 saat önce çıkagelmesi mümkündü. En istenmedik konulara burnunu sokmak ahşkanlığımdaydı. O sırada bizi dürbünüyle gözetlediğini hepimiz biliyorduk. Bir kezinde böyle yapmıştı. En ufak kusuru fark edecek kartal gibi keskin gözleri olduğunu acı tecrübeyle öğrenmiştik.

Birinci bölümün binasının önünde durduk. Yeni gelen acemi erler açık havada, yağmur altında iki saat daha bekletildi. Çavuş Hoffman aramızdan geçip, kafiye göz atmaya karar verdi. Hayatında tank adını atmamış olan Hoffman'm sırtında tank birliğinin siyah üniforması vardı. Yanından hiç ayır-

madığı yönetmelik, önem verdiği tek kitaptı. Onu elinden almak, kalbine kurşun sıkmaktan beterd. Gönüllülerin arasından yavaşça geçti. Herkesi uzun uzun süzüyordu. Sıranın sonuna geldiğinde, sanki dünyanın derdi omuzlarına çökmüş gibi, esefle başını salladı:

«Maymunlar!» dedi, «Bana bir sürü maymun gönderip, adam etmemi istiyorlar!»

Ağır ağır merdivenleri çıktı ve yüksek bir yere oturup, bacaklarını iki yana açtı. İki tarafında da nöbetçiler vardı. Hükümdar edasıyla aşağıdakilere, zavallı kurbanlarına azametle baktı.

Pekala, pekala, sizleri buraya yığdılar. Benim kara talihim! Kusacağım geliyor. Ama yakınmıyorum. Siz de öyle... Eğer kendiniz için neyin iyi, neyin kötü olduğunu biliyorsanız... Ağzınızı bir açsanız, hava kirlenir ve burası sağlıksız bir duruma gelir. Hem de çok sağlıksız...» Öne doğru eğilip, sonra topuklarının üstünde yaylandı. Albayın böyle yaptığını görmüştü birkaç kez. Ama sandığı kadar kolay bir hareket değildi. Topuklarının üstünde yükselirken, belkemiğinin çatırdadığını hissetti. «Şu andan itibaren,» diye bağırdı, «burada tek gardiyanınız var. O da benim! Hayatınız benim elimde. Bunu sakın unutmayın! İstersem size soluk aldırır, istemezsem aldırman! Kaderiniz böyle! Tamam mı?» Ellerini beline koydu.

Kafiledekiler, onun gücünü biliyormuşçasma yorgun yorgun başlarını sallayıp, meler gibi mırıldandılar. Zavallı koyun sürüsü, başka ne yapabilirdi? Çoğu bir zamanlar askerdi. Aralarında generaller bile vardı. Fakat en korkulu rüyalarında görseler, başlarına gelecekleri bilemezlerdi. 999. Tabur nam salmıştı, ama gerçekten böylesine korkunç olduğu dü-

şünülemezdi. Yazgılarının ölümden de beter olduğunu herhalde o anda anlamışlardı.

Hoffman hızla geçip, açış konuşmasını yaptı:

«Bugünden itibaren 15. Bölük, 7. Tank Alayı'na bağlanmıştır. Söyleyecek tek sözüm var: Tanrı yaradıcınız olsun! Alman Ordusu'nun sizin gibi iğrenç yaratıklarla nasıl pisleneceğini düşündükçe midem bulanıyor, vücuduma ağırlar saplanıyor.» Kendine başka bir poz verip, aşağıdakilere küçümsercesine baktı:

«Yakınmıyorum, yalnız neler hissettiğimi anlıyorum size. Sonra, herhangi bir yanlış anlama olmasını istemem!»

Tutuklular bu iltifata karşılık minnetle teşekkür ettiler.

Hoffman sözüne devam etti:

«Burada, Sennelager'de, geçmişte ne yaptığınız, general ya da çöpçü, kim ve ne olduğunuz önemli değildir. Bu andan tezi yok, hepiniz eşitsiniz. Hepiniz aşağılıksınız. Aynı çukurdasınız. Ama şanslısınız, çünkü Führer benden daha yufka yürekli. İş bana kalsaydı, doğru ait olduğunuz yerde, mezbahada alırdınız soluğu!» Elindeki kâğıda göz attı: «Görüyorum ki aramızda iki general var. İki general, bir albay ve birkaç süvari binbaşısı... Güzel... Gerçekten güzel... Ben de birazcık nitelikten hoşlanırım. Seviye yükselir. Bir generalin dizlerinin üstüne çöküp, temizlik yapmasını görmek bana zevk verir. Gerçekten beni memnun eder.»

Hoffman konuşmasını birden yarıda kesti. Çavuş Wolf'un yanında köpeklerle sokak fenerine yaslanmış durumda konuşmayı dinlediğini göz ucuyla fark etti. Wolf'un yüzünde alaycı bir gülümseme vardı. Sanki köpekler de sırtıyor gibiydi. Hoffman'ın

yanakları pençe pençe kızardı. Wolf en büyük korkusuydu. Porta'dan mı, yoksa Wolf'dan mı daha çok tiksindiğine hiçbir zaman karar verememişti. Genellikle Porta'dan nefret ederdi, ama şu anda Çavuş Wolf'dan... Rahatsız olmuşcasına ona döndü:

«Ne geziniyorsun? Vaktini daha faydalı biçimde geçiremez misin?»

Wolf'ün gülümsemesi, sırtkanlığa dönüştü. Köpeklerden biri birden kuyruğunu sallamaya başladı.

«Eğleniyorum,» dedi Wolf, «Güzel komediden hep hoşlanırım.» Sokak fenerinden uzaklaşırken sordu, «Sizin metinleri kim yazıyor? İyi para öderler size. Halk, gözünden yaşlar boşanmcaya kadar güler.»

Hoffman'm yüzü, olgun domates gibi şişti. Cezası bir süre ertelenmiş bir sürü idam mahkûmunun önünde Prusya çavuşuna hakaret etmek! Savaş, işi hangi noktaya getirmişti?

«Elinden geldiğince nezaket göstererek, «Çavuş Wolf! Bu düşüncelerinizi rapor edeceğim. Bir subayın şerefiyle oynayacak kadar ileri gittiniz.» dedi.

«Şeref mi?» diye sordu Wolf, «Hangi şeref?» Başını iki yana salladı, «Unut onu ahbab! Ayakta duracak halin yok! Ludendorf'un söylediğini hatırla! Şeref, teğmen rütbesinin altmdakilerde bulunmaz!»

Ayaklarının arasında dolaşan iki taziyle uzaklaştı. Hoffman öfkeyle topluluğa döndü. En ufak bir alay ya da yılışıklık belirtisi var mı diye yüzlerini bir bir dikkatle inceledi. Fakat tutuklular, boş gözlerle ve boyun eğercesine Hoffman'a, melek gardiyanlarına bakıyorlardı. Yaşamları onun elindeydi. Eğlenecek halleri yoktu.

«Pekala,» dedi Hoffman, «Şimdi ikinci bir ko-

nuya geçeceğim. Büromdaki tahtada kurallar yazılı. Neler yapılacak, neler yapılmayacak... Çoğunlukla, yasaklar yazılı. Onları, ezberleyin, öğrenin... Hayatınız bu kurallara bağlı... Benim kafamın arkasında da gözlerim vardır. Burada bilgimin dışında kuş uçmaz. Kuralı çiğneyen, kendini ölmüş bilsin! Anlatabildim mi?»

Tutuklular, koro halinde, anladıklarını söylediler. Hoffman, onları yeterince istekleri doğrultusuna getirdiği için memnun görünüyordu. Sonra, birbirli bir tavırla, tutukluların gitmesine izin verdi. Böylece yağmurdan kurtulup, içeri üşüştüler. Kemiksiz et yığını gibiydi hepsi... Battaniyelere sarınıp, yıkanmadan, yemeden, içmeden ıslak giysilerle büzülüp, sabaha kadar öyle kaldılar.

Sennelager'de yaşam, eğer yaşam denebilirse, sabahın dördünde, koridorlarda çizmelerin gıcirtısıyla başladılar. Kapıların tekmeyle açılmasına rağmen kazara o saate kadar uyuyanlar, kulağı delen düdük sesleri ve boğuk çığlıklarla uyanırdı. Bir Alman nöbetçi kapıya asla usulüyle yaklaşmaz... Normal, akli başında insanın yapacağı gibi tokmağı çevirmez. Kapı, engel demektir. Ancak tekmelenir, yumruklanır. Düşmanca saldırılır. Kapı, bu işler için vardır. Her nöbetçinin amacı bir tekmede onu devirmektir. Porta'nın dediği gibi, «Tanrı ve Prusya Ordusu 'OLMAZ' diye birşey tanımaz...»

Daha sabahın dördünde Sennelager'in temelleri tekme darbeleriyle titrer, sallanırdı. Porta bile bu gürültüde uyumaya alıştıramamıştı kendini... Askerler sille tokat yataklarından kaldırılırdı. Beş dakika içinde koğuş, derlenip, toparlanmış olurdu. Çünkü disiplin böyleydi.

Subaylara ayrılan bölümdeyse, albayın, her sa-

bah asker türkûleriyle kültür fizik yaptığı görülürdü. Bir sürü zorlu hareket her gün tekrarlanırdı. «Onsekizinci Hüsar» marşı eşliğinde, mekanik atına binerek, idmana son verirdi.

Ağzına kadar dolu barakalarda yaşam savaşı veren bizler için tablo daha başkaydı. İskelet gibi bacakları çeken enli ve yayvan ayaklarımızla, lavaboların önünde durmak için basacak bir karış yer arardık. Çıplak ayaklarımız ezilir, itişip kakışanların, küfredenlerin arasına nöbetçilerin girmesiyle, kargaşa daha da artardı. Herşey karmakarışıktı. Aynı anda, değişik yerlerde olmak isteyen bir sürü insan ve bir yerine en az iki kez yapılan işler... Sennelager'de yürüyene çok seyrek rastladım. Varacağınız yere yıldırım gibi koşarak giderdiniz. Bir süre sonra bu, içgüdü olurdu. Hayatta kalmak yarışıydı. Yavaş davrananlar, soluğu duvarın önünde alırlardı.

«Haydi kımıl! Pis ayaklarını çek! Pazar gününde misin?»

Bu hep böyle sürdü. Öyle ki, iş yaparken, kendimizi disiplin altında tutmak içimizde kökleşmiş bir duygu oldu.

«Haydi kımıl! Pis ayaklarını çek! Pazar gününde misin?»

Sennelager'deki en azılı nöbetçilerden biri de Beşinci Bölük'ün alıcısı Helmuth'du. Bu azılı kabadayı bir sürüngendi sanki. Bir gün 999. Tabur'a katılan iyi niyetli, yumuşak huylu Fischer'in üstüne kaynar kahveyi boca ediverdi. Belki de Fischer'in yumuşak başlılığı buna yol açmıştı. Çünkü, daha önce de fark etmiştim, Helmuth gibiler alçakgönüllü ve halim selim insanlara katlanamazlar. Zavallı Fischer! Senelager cehennemine gelmeden önce rahipmiş. Tanrı'nın kulu olmanın kendisine ulvi bir

güvence vereceğini hayal edip, günün birinde vaiz kürsüsüne çıkıp, Adolf Hitler'i ve Nazi yönetimini lanetleyip, inkâr etmiş. Vaaz sona ermeden orada bulunan bir grup insan, sırta kadem basmış. Aynı akşam meşin ceketliler alıp götürmüş. Rahip Fischer o tarihten sonra İncil'de okuduklarının kendisine öğretmediği bir sürü denemeden geçmiş. Önce Bieldefeldt'de başlayan, sonra Dachau'da süren ve Tanrı'nın kullarına reva görülen bir sürü işkence... En kötüsü karısının ve çocuklarının tutuklanıp, rehine olarak alıkonmasıymış. Söylendiğine göre Dachau en kötüsüyümüş... Rahip, şimdi de Sennelager'deymiş. Helmuth gibiler, sırf onun çığlık çığlığa haykırmasından zevk duydukları için, ellerine kaynar kahve döküyorlardı. Bir gün Fischer, yanan ellerini birden, hızla geri çekerken, teneke maşrapasını düşürdü. Akan sıvı, Çavuş Helmuth'un parlak çizmelerini kirletti. Biraz daha deneyimli olsaydı, yanık acısına katlanabilirdi. Çünkü bir süre rahatlık ve sessizlik içinde revirde kalmaya değerdi de... Ama Fischer toydu. İçgüdülerini kontrol etmesini henüz öğrenmemişti. Tam Helmuth'un tahmin ettiği gibi davrandı. Şaşkınlığı izleyen sessizlikte, Helmuth kocaman madeni ibriği aldığı gibi Fischer'in kafasına geçirdi. Durup, baktık. İçimizden kimse tek söz söylemedi. Tam Sennelager'dekilere uygun bir davranış... «Her zaman dilini tut! Konuşmak birşey kazandırmaz ki...» Helmuth'dan nefret edebilirdik, ama Rahip Fischer de kimdi? Yeni gelen üç yüz kişiden biri değil mi? Tanımadığımız rahip için kendimizi yakacak değildik ya...

Helmuth yine kahve ibriğine davrandı ve masanın arkasından dolaşıp, öne doğru çıktı. Kirlenen çizmelerini işaret etti:

«Haydi rahip! Diz çok ve biraz dua et! O temiz ağzınla çizmelerimi yala da alçakgönüllülük neymiş, görelim!»

Bielefeldt ve Dachau'daki tutum ve davranışlardan yıkılmış ve çökmüştü. Herhalde içindeki yaşam isteğiyle bugünlere gelmişti. Sıska boynunu ileri doğru uzattı. Hurda bir boru gibiydi boynu... İstirap içinde, yavaşça dilini uzatıp, Helmuth'un sağ ayağına dokundurdu. Bu sahneye önceden de tanık olduğumuz için artık 'aşağılayıcı bulmuyorduk. Meslek yaşamımızın er geç bir döneminde aynısı bizim de başımıza gelmişti. Kısa zamanda öğrenmiştik öfkemizi yenmeyi... Eğer yaşamak istiyorsak buna zorunluyduk. Fakat ilk kezi hep zor gelirdi. Hatırlıyorum da, Yedinci Bölük'teki bir acemi asker bir hafta süreyle bana atın nallarını yalamamı buyurmuştu. Fischer'in boyun eğmesi pek şaşırtıcı değildi. Çenesine yediği tekmeyle rahip sırt üstü düştü. Ağzından kan ve kemik parçalarını tükürürken, Helmuth zavallının kafasına yine kahve ibriğini geçirdi.

Sabah eğlencesi böylece sona erdi. Helmuth her zamanki gibi aşırıya kaçmıştı. Bir kurban daha baygın olarak revire taşındı. Ölmesinin mi, yoksa yaşamasının mı uygun olacağına doktoralar karar verecekti. Büyük bir olasılıkla ölecekti. Bu durumdaki yaşlı bir adamın kimseye yararı yoktu. «Önceden tutuklu bulunduğu hapisanede gıdasız bırakıldığı için birkaç taş basamaktan yuvarlanarak...» filan diye bir masal uyduracaklardı. Rapor, bir önceki hapisaneye ulaştığında, oradakiler suçu inkâr edip temize çıkacaklar, belgeler mühürlenip, çoğaltılmca-ya ve bir kenara kaldırılincaya kadar adam çoktan ölmüş olacaktı. Aradan geçen zamanda da kimse onu hatırlamayacaktı bile...

Helmuth'la Fischer'in bu gösterisinden sonra sporları»na döndük. Gün geçmiyordu ki, tempoya dayanamayan bir şanssız kurban tekmelenip, ölesiye dayak yedikten sonra sedyelik olmasın... Sennelager'deki spor saatleri, olimpiyatlara katılan atletlere bile pes ettirecek bir tür dayanıklılık denemesiydi. Adım uyduramayanlar için tek seçenek ölüm olduğuna göre aılıktan bitkin bir beden ne ustalıklı hareketler yaptığını görmek gerçekten şaşırtıcıydı.

Bir saatin sonunda, gözlerinizin önünde siyah benekler deli gibi uçuşur, kan basıncı kulaklarda şelale gibi uğuldar... Ciğerler şişer, göğüs kafesi parçalanacak gibi olur. Sonunda ayakta kalabilenler, çift sıra halinde koşup, çöp yığınlarının içinden üniformalarını, silahlarını kaparlar. Çizme, ceket, pantolon, kasket havada savrulurken, herkes kendine eşya bulmak için, çırpır, durur. Bedenimize uysun ya da uymasın... Bütün sorun en kısa zamanda her birinden birer tane kapmaktır. Giysilerin en önemli çizmelerdi. Göğsü ancak kavuşan ceket, kol altlarına kadar çıkan pantolon işinize yarayabilir, ama birkaç kaç numara küçük çizmeyle başınız iyice derde girer. Çizmenin iki sağ tekini alanı gördüm. Sahibi, yarım saat marş marşa dayanamadı, bayılıp kaldı. Küçük ayaklı bir arkadaşın da, sağ ayağına geçirdiği salapurya gibi sol tekle hiç fark etmeden yürüdüğüne tanık oldum.

O sabah rahiple Helmuth arasında geçen olaydan sonra bir Yehova Şahidi ile de biraz eğlendik. Kampta ilk günüydü. Verilen üniformayı giymek istemeyince epey patırdı çıktı. Eski soygunculardan olduğunu sonradan anladığım biri, arkadaşı üniforma giymesi için zorladıkça, o direniyordu. Görünü-

şe göre, üniformalara, özellikle Alman üniformasına, din açısından, karşıydı. Birisi sordu:

«Madem asker olmak istemiyordun da niye Senelager'e geldin?»

Anlaşıldı ki birçokları gibi başka seçeneği yokmuş. Ya anavatanı için gönüllü olacak, ya da kötürüm kardeşi gözlerinin önünde ipe çekilecekmiş. Elbette, gönüllü yazılmayı yeğ tutmuş... Ama şimdi burada olduğuna göre, ne vahşi köpekler, ne de Prusyalı nöbetçiler onu üniforma giymeye zorlayamazdı. Kendisine fırlatılan giysileri elinden bırakıp yere düşürdü. İçlerinden yalnız yeşil tulumu aldı. Geri kalan gri palto, çelik miğfer, kasket, tüfek, gaz maskesi ve sürüyle eşya fırlatıldığı yerde kaldı.

Tulumu katlayıp, koltuğunun altına vurdu. Merdivenlere doğru ilerledi. Karargâh sorumlusu çavuş kapıdan başını uzatıp, buldog gözleriyle dağınık durumdaki silah ve üniformalara baktı. Suratı öylesine kızarmıştı ki, bir an, damarları patlayacak sandım. Kendisine baktığımı görünce, eliyle kafasını hafifçe ovuşturdu:

«Şimdi ne var, ne yok bakalım. Yardımcı olun. Ağrıları açıp, pis hayvanları salıvereceklerini hiç düşünemezdim.»

Kapıya gelip, yukarı çıkmakta olan Yehova Şahidi'ne olanca gücüyle bağırdı:

«Hey, sen aziz bozuntusu! Nereye gittiğini sanıyorsun?»

Adam merdivenlerin üst basamağında durdu ve öfkeli çavuşa bakmak için yavaşça döndü. Daha konuşmaya fırsat bulamadan, Başçavuş Matho köpek gibi paldır küldür içeri girdi. Birkaç seri karate vuruşu ve karna tekme atma işe karıştı mı, büyük haz duyardı.

«Ne oluyor çavuş? Bu gürültü ne? Kim olay çıkarıyor?»

Çavuş, parmağıyla arkadaşı işaret etti:

«Aramızda bir serseri var. Kendini Cennet'te meleklerle sanıyor. Üniforma giymek istemiyormuş...»

Yehova'nın Şahidi topuklarını birleştirdi:

«Yalnız tulum isterim. Tulum giymeye itirazım yok!»

«Ha, demek ki tulum giymeye itirazın yok!» diye tekrarladı başçavuş.

Odada çıt çıkmıyordu. Alman Ordusu'nda geçirdiğim yıllar boyunca böyle bir durumla karşılaşmamıştım. Yehova Şahidi'ne gizliden gizliye saygı duyuyordum. Belki akıldan yayaydı, ama Prusyalı nöbetçilere direneceğe benziyordu.

«Tuluma itirazım yok dedin galiba?»

Matho birdenbire paltoyu alıp silkeledi. «Öbürlerinin nesi varmış? Rengini mi beğenmedin? Yoksa iyi dikilmemiş mi?» Paltoya tekmeyi vurduğu gibi odanın öbür yanma fırlattı. «Ne sanıyorsun? Yoksa Paris'te moda gösterisinde miyiz? Buraya savaşmaya geldiniz. Giysiler uymuyor diye yakınmaya değil... Gün boyu yayılıp oturun... Führer'in ekmeğini, sosislerini tıka basa yiyin. Sonra da üniformayı beğenmediğiniz için homurdanm!»

«Çavuş, üniformanın görüntüsü değil sorun... Bu savaş sorunu...» Yehova Şahidi Matho'ya ciddi bir tavırla baktı. «Ben Hristiyanım... 'Öldürmeyeceksin!' diye buyrulmuştur. İnancım beni silahlanmaktan, üniforma giymekten alıkoyar...»

Adam gitmek üzere dönmüştü ki, Matho merdivenleri bir solukta çıkıp, yetişti. Omzundan yakaladığı gibi onu çevirdi ve tekmeledi. Zavallının çarp-

masıyla, parmaklıklar gürültüyle çatırdadı. Tepe taklak düşüp, soluğu yerde aldı. Odayı yavaşça boşalttı. Orada durup, bakmak istediği yoktu içimizde. Koyun sürüsü gibi dışardaki koridora doluştuk. Kapalı kapının ardında ter ve toz kokan o odada, sonucu önlenemeyecek korkunç sahneler geçiyordu. Matho'nun isteri nöbetine benzer haykırmasını, İncil'e, Yehova Şahitleri'ne ve genelde kiliseye yağdırdığı küfürleri duyuyorduk. Kurbanının yanıtlarını da. Zayıf, fakat belirgin bir sesle:

«Elimde değil... Ben Hristiyanım. Silaha dokunmaktansa, ölürüm daha iyi» diyordu.

Odadan sağ çıkmayacağını, o da, biz de biliyorduk. Matho tokalı, meşin palaskasını çözüp, tokasım adamın burnuna indirirken, o hiç kuşkusuz, bildiğimiz anlamsız sözcükleri mırıldanıyordu:

«Tanrı bizimledir!»

Tanrı bizimleydi. Kutsal Alman Ordusu ve Aziz Führer'in nankör çocuklarını ekmek ve sosisle beslemesine karşın bu manyak sızlanıp, savaştan kaçmıyordu.

Tokalı palaskanın, kurbanın yüzüne kamçı gibi hızla inerkenki sesini duyduk. Matho orada yalnız değildi. İş başında (!), kendisine beş altı çavuş da yardım ediyordu. Hepsi sırayla gücünü denedi. En ağır darbeyi hangisi vuracak ya da en uzun ölüm çılgılığına hangisinin vuruşu neden olacak diye sanki aralarında yarışıyorlardı. Oda sessizliğine gömülünceye kadar neredeyse otuz dakika geçti. İstirap bitmişti. Yalnız oradan oraya tekmeledikleri cansız bir külçe vardı yerde... Artık insanlık dışı işkenceleriyle eziyet edecek birşey kalmamıştı. Kapıyı açıp, cesedi kaldırmamız için bizi içeri çağırdılar. Yehova Şahidi'nin gözü yuvasından fırlamış, yanağının or-

tasına kadar inmişti. Burun yerinde kırmızı bir et parçası vardı. Ağız parça parça, diş etleri ise sallanıyordu. Gururlu insandan arta kalanları toplayıp, pencereden attık. Yerler silindikten sonra günlük işleri yürüttük.

Herşey normal ve yerli yerindeydi. Alt tarafı, isimsiz bir mezara gömülecek bir ceset... Büyük olasılıkla, «İçkinin etkisiyle öldü, alkolün verdiği sersemlikle pencereden kendini attı.» denecekti. Sennelager'de sarhoş olup kendini pencereden atanların sayısı şaşırtıcıdır (!). Haftanın her günü böyle şeyler olur. Evlerine haber vermeye de gerek yoktur. Karısı, eğer varsa, oradan oraya başvurup, dursun... Hiç kimse inandırıcı yanıt veremezdi. Hatta veremeyi denemezdi bile... Alman Ordusu'nda insanlar sürekli kayboluyordu. Öldürülen Yehova Şahidi için kim başını derse sokardı?

Olayı kafamızdan attık ve binbaşının, yeni gelenlerle ya da yeni gelenlerden geriye kalanlarla bilinen konuşmasını dinlemeye gittik. Fischer revirdeydi. Yehova Şahidi ölmüştü. Gece kimbilir kaç kişi yok olmuş ya da ertesi gün yok olacaktı.

Binbaşı tatlı tatlı gülümsedi:

«Sizler Tanrı'nın ve Führer'in lütfuyla buradasınız. Bu, tövbe etmeniz, peşinen bağışlanmanız için fırsattır. Geçmişteki günahları silmek, yeni, temiz bir yaşama başlama fırsattır. İyi, yararlı askerler olmanız için sizi eğitmek, burada, Sennelager'deki görevimizdir. Bizlerle işbirliği etmek, anavatana bağlı vatandaşlar olarak Führer'e hizmet etmeyi istemek de sizin göreviniz... Bunun birkaç yolu var: Örneğin, sınıra vardığınızda özel görevler için gönüllü olabilirsiniz...» Elini zarif bir biçimde hareket ettirdi. «Elbette, bunu diğer askerler yerine sizler-

den bekliyoruz. Bu da çok doğal ve en doğru ve uygun bir davranış... Geçmişinizden dolayı bağışlanmanız gerekli... Ve sizler...»

«Efendim!»

Savaş öncesi Berlin'de, ünlü bir muhabbet tellalı olduğu söylenen iri yarı biri, binbaşının sözünü kesti:

«Efendim!»

Binbaşı, bir kaşını hafifçe kaldırarak, sözünün kesilmesinden memnun olmadığını belli etti:

«Evet, ne var?»

Öbürü ayağa kalktı. 999. Tabur'da hayatta kalmanın oldukça uzak bir ihtimal olduğunu herkes gibi o da biliyordu. Binbaşığı rahatsız etmek, sıkıcı olmak kendisine ne kaybettirecekti?

«Efendim, soru sorabilir miyim?»

«Elbette!» dedi binbaşı. Yüzündeki kırışıklıklar birden kayboldu. «İstedigini sor. Yalnız tüm günümüzü almamaya gayret et!»

Adamın sorusu gerçekten çok basitti. Kendisi gibi bir tutuklu, kelle koltukta, anavatana bağlı bir vatandaş olduğunu kanıtlayıp, Führer için savaşır-sa sonunda ne olacaktı? Geçmişteki suçları bağışlanacak mıydı? Tam bir asker gibi orduya alınmaya layık görülecek miydi?

Sorusunu tam içtenlikle yöneltmişti. Gerçeği arayan biri gibi... Führer ve anavatani için canını vermeye hazırды. Ancak bilmek istediğı tek şey, ordunun gözüne girip, eski durumuna dönebilecek miydi?

Hiç kimse gülmeye cesaret edemedi. Ne de gülümsemeye... Hoffman'm ısıltılı gözleri aynı ands her yeri tarıyordu. Sanki herkes bu ateşli soruyu binbaşının yanıtlamasını bekler gibiydi.

Binbaşı, kamçısıyla çizmelerine hafifçe vurdu:

«Azizim! Kahramanca ölene, kahramanmış gibi davranıhr. Ceza yönetmeliğinin 226. maddesi açıktır: Savaş alanında şehit düşenin bağışlanması doğaldır. Bu yönden korkmayın! Sanırım sorunuzu yanıtladım ve sizi rahatlattım.»

«Aa, evet efendim! Gerçekten rahatlattınız. İşe girişmeden önce emin olmak istedim.» Adam keyifli keyifli sırttı. «Hayatta kalıp, kazımı yiyip yiyemeyeceğimi bilmeden onu pişirmek istemedim de... Bilmem ne demek istediğimi anladınız mı?»

Hoffman köşeye geçip, not defterine aceleyle birşeyler karaladı. Küçük Kardeş ağzını çarpıtarak, vantrilok gibi karnından konuştu:

«Yerinde olmak istemezdim ahbab! Kazını pişirmekle kalmadın... Kızartıp, kül ettin bile...»

O günü izleyen günler, Sennelager'e yakışırca-sına çetin ve zorlu geçti. Gönüllülerimizden beşi daha felakete uğradı. Biri, yürürken yığılıp kaldı. Biri yanlışlıkla atılan el bombasından kaçıp kurtulamadı. Diğer üçü de tank eğitimi sırasında paniğe kapılıp, kıyma gibi doğrandı. Geride kalanlara iyi bir örnekti bu...

Kısa bir süre sonra zamansız kaçmaya kalkışanlar oldu. Bu işe kışın altı saat içinde yakalanıp Sennelager'e getirildi ve kampın celladı Yarbay Schramm'a teslim edildi.

Schramm sırf olayların zorlamasıyla cellat olmuştu. Ne davranışı ne de yeteneğı görevine uygundu. Bir bacağını Lemberg'de tank ezince, aktif askerlik mesleğı de sona ermişti. Yarbaylığa terfi ettirip, masa başında ona rahat bir görev vereceklerine, melun zekalarıyla onu Sennelager'e postalayıp, ödüllendirmeyi uygun bulmuşlardı. Yerine getirdiğı ilk

idam cezasının şokundan kendini kurtaramamıştı. Üçüncü, dördüncü idamlarda ise yavaş yavaş aklını kaybetmekte olduğunun bilincine vardı. Ama karısını, üç çocuğunu düşündü. Emirlerle karşı gelirse, sonlarının ne olacağını biliyordu. Kendini içkiye verdi ve tutkusu böylece sürdü.

Vicdanıyla bağdaşmak ve sinirlerini yatıştırmak için infazdan önce, cesaretlenmek için infaz sırasında, ne yaptığını unutmak için de infazdan sonra içiyordu. Haftada üç gün idam olduğuna göre, yarbay, nadiren ayık geziyordu. Kılıcını baston gibi kullanıp, kimseye tek söz söylemeden kampta topallayarak dolaşırdı. İnfaz günlerinde kımıldayamayacak derecede sarhoş olduğundan, infaz mangasının yardımıyla getirilip götürülüyordu. Onu kamp komutanına şikâyet etmek kimsenin aklına gelmemişti. Schramm'a acımayla karışık nefret duyuluyordu*. Yine de hepsinin içinde en sevilen oydu.

Bulanık gün ışığında, elinde içkisi, topallayarak avluda gezinince, hiç kuşkusuz, idam hazırlığı var demekti. Cephanelikle subayların yemekhanesi arasında, yolun ortasında bir ara durup, Albay Gernstein ve dürbününden uzakta kalabiliyor, fazladan birkaç dakika daha içmek fırsatı bulabiliyordu. Alçak bir duvara oturup, çenesini kılıcının kabzasına dayar, gözlerini boşluğa dikerdi. Şişeyi cebine sokmadan önce, ne tatsız düşüncelere daldığını Tanrı bilir. Sonra bacağını her adım atışta gıcırdatarak, aksaya aksaya yoluna giderdi. Kampın cezaevine girince, ona bira sunulur, o da ister istemez ikramı kabul ederdi. Biraz sonra infaz mangasıyla görünüp, infazın yerine getirildiği avluya ilerlerdi.

İdamdan sonra, tüm kurbanları belleğinden çıkarırdı. Kampta anlatılan bir öykü vardı ve hepimi-

zin inandığı. Bir gece subay yemekhanesinde yardımcı subay kendisine sormuş:

«General nasıl davrandı?»

«General mi?» demiş Schramm korkuyla, «Ne generali?»

«Bu sabah kurşunladığın ihtiyar delikanlı! Von Steinklotz?»

«Von Steinklotz mu? Ben Von Steinklotz'u mu öldürdüm?»

İçkiden hayal gördüğünü sanmış herhalde... Gü-rültülü kahkahalar atarak içkisini bitirmiş ve yemekhaneden çıkıp, boyunca yere serilmiş. Onbaşılar alıp, onu evine, karısına götürmüşler. Karısı üstündekileri çıkarıp yatağa yatırmış, ama kendisi farkında değilmiş.

En azından iki kez intihara kalkışmıştı. Birinde,, kendini evinin tavanarasındaki kireşlere asmış. Fakat karısı fark edip, ipi kesmiş. İkincisinde ise aşırı dozda ilaç alınca midesini yıkayıp, yine görevinin başına göndermişlerdi. Akıllı başında olduğu zamanlar ara sıra yemekhanede piyano çalardı. Yetenekli bir piyanistti, ama birkaç dakikadan fazla bu işe veremezdi kendini...

Albay Von Gernstein da görev sırasında bir bacağını kaybetmişti. Aslında iki bacağını... Güçlülükle fark ediliyordu sakatlığı. İlk bakışta, «Ne biçimsiz yürüyor!» diye düşünebilirdiniz. Boynu hareketsizdi. Başını ancak vücuduyla birlikte çeviriyordu. Omurgasında çelikten destek vardı. Ağzı incecik, mor bir çizgiydi. Dudak yerinde de kırışıklık... Yüzünün yarısı Smolensk'de savaşta yok olmuştu. Yanan tankın içinden tırmanıp çıkan tek canlı, Albay Von Gernstein'di. Fakat bunu pahalıya ödemişti. Sağ gözü kör olmuş, cam gibi bakıyordu. Ellerinden biri de kuru

bir pençe görünümündeydi. Yine de ona sempati beslenemezdi. Kişiliğiyle insanı itiyordu sanki. Beş yıllık savaşa karşın kötülüklerini canlarıyla, bedenleriyle ödeyen öylelerini görmüştük ki, kolay kolay acı duyamıyorduk. Emirlerinin dediğine bakılırsa, Von Gernstein sabahın dördüne kadar Azrail ve Şeytan'la oturup poker oynuyordu. Er, bir gece onları gördüğüne yemin ediyordu. Azrail tepeden tırnağa siyahlar içindeymiş. Boynunda da Hohenzollernler'in haçı varmış. Şeytan ise SA grup komutanının üniformasını giymiş... Hayal ürünü bir öyküydü, ama aramızda bazı safdiller, doğruluğuna inanıyordu. Von Gernstein'm Şeytan'la haberleştiği, âyinler düzenlediği, ölüleri dirilttiği yolunda söylentiler de oluyordu. Adamın esrarengiz bir yanı olduğu kuşkusuzdu. Gece süresince konutunda ışıklar yanar, özel kapısının önünde tam gece yarısı gelip, şafakta ayrılan iki büyük Mercedes dururdu.

Bir gün Porta'yla ben tehlikeyi göze alıp, albayın konutuna şöyle bir bakmayı kararlaştırdık. Gördükleri karşısında Porta'nın bile dili tutuldu. Sanki çölün ortasında gizemli bir mağarayla karşılaşmıştık... Yerde sık tüylü halılar, Acem seccadeleri vardı. Duvarlara ünlü ressamın tabloları asılmıştı. Pencerelerde zengin görünümlü kadife perdeler ve tavanın tam ortasında parıltılı bir avize... Sanki bize göz kırpıyordu. Sennelager gibi sefil bir yerde böylesine debdebenin olacağı kimin aklına gelir?

Bir gece, anımsıyorum, Gregor Martin ve Küçük Kardeş'le birlikte nöbetteydim. Garaym yakınında durmuş, Albay'm konutunda binbir ışık saçan avizeyi seyrediyorduk. Birdenbire Gregor ürkmüş köpek gibi çağlığı bastı ve elinden tüfeğini düşürdü. Korkuyla geri sıçradım. Küçük Kardeş de

haykırdı ve dört nala gecenin karanlığına daldı. Çünkü pencerede Şeytan'ın yandan korkunç görüntüsünü gözlerimizle fark ettik.

Gregor'la donakalmıştık. Görüntü kaybolduktan sonra da gözlerimizi pencereden ayıramaz olduk. Gregor diz çöküp, tüfeğini yerde aramaya koyuldu. Başını kaldırmış, gözünü hep aynı yere dikmişti. Nöbetçi karakolunda soluğu alan Küçük Kardeş ortalığı epey karıştırmış olacak... Çünkü çavuş birkaç saniyede çıkageldi ve neden telaşlandığımızı sordu. Gregor diz çökmüşken doğruldu ve titreyen eliyle pencereyi gösterdi. Konuşmak için ağzını açtı, ama sözcükler yerine kurbağa vraklaması gibi anlamsız sesler çıktı boğazından...

«Şeytan'dı!»

«Şeytan mı?»

«Üniforma da giymiş.»

«Üniforma mı?»

«Üniforma!»

Linge bizi birer birer süzdü:

«Ne üniforması?»

«SS...» diye mırıldandı Gregor.

«Obergruppenführer! S A grup komutanı!» diye ben tamamladım. Olaya karışmak, katkıda bulunmak istemiştim.

Linge öfkeli göründü:

«Tanrı aşkına! Bütün SA grup komutanları Şeytan'a benzer... Bana bayatlamamış bir şey söyleyin!»

Gregor birden pes edercesine hafif bir soluk aldı:

«Ama boynuzları da vardı!» dedi. «Pis boynuzlar. Alnından dışarı fırlamıştı... Dahası var... Hem de dumanları yutuyordu.» diye ekledi.

«Dumanları mı yutuyor?»

«Kükürt...» dedim. «Evet kükürt...»

O arada garajların çevresi, yardımımıza gelen askerlerle dolup, taşmıştı. Linge dilini dişlerinin üstünde gezdirdi:

«Domuzlar! Böylesine saçmalık görmedim...»

«Bakın! İşte yine orada!» dedi Gregor.

Görüntü pencereden yine geçip, kayboldu. Gregor arkasına dönüp, koştu. Emin değilim, ama sanırım, Linge de peşinden... Kendime geldiğim zaman yalnız olduğumu fark ettim. Tüm çevre sessizdi. Mezar gibi sessiz ve korkunç! Von Gernstein'm konutundaki ışıklar titreyerek yanıp, göz kırpyorlardı. Pencerelerin başka bir yanında Şeytan azametle durmuş, profilini gösteriyordu.

Panik halinde açık avluya koşarken, iki kez miğferim başımdan düştü ve takırdayarak taşlara çarptı. İki kez de titreyen ellerimin, dizlerimin üstünde emekleyip miğferimi aradım. Sonra nöbetçi odasına ulaşım, kapıdan anlamsız birşeyler söyledim. İşkembe suratlı Linge oradaydı. Deli gibi kendi kendine birşeyler mırıldanıyordu. Tam yanından geçerken pençesini bana uzattı:

«Söz ver» dedi, «Kimseye birşey söylemeyeceksin. Bu gece oranın yakınında bile değildin. Unutma, yakınında bile değildin!»

«Aa, elbette...» dedim bozularak. «Nerdeyse bana Şeytan'm da orada olmadığını söyleyeceksin!»

«Kahrolsun Şeytan! Sen oralarda değildin!»

Ani bir öfkeyle Linge yerdeki miğfere bir tekme savurdu. Miğfer kapalı pencereden uçuverdi. Camlar kırılıp, şangırtıyla yere saçıldı. Sonra birinin acıdan öfkeyle bağırıldığını işittik. Küçük Kardeş odayı dolaşım, sivri bir diş gibi sarkan kırık camlı pencereden dışarı baktı ve keyifle Linge'e döndü:

«Birine çarpmış!»

«Teğmen Dorn'a... Göğsüne vurmuş...»

Teğmen Sovyet tanklarından kaçır gibi nöbetçi karakolundan içeri girdi ve öfkeyle çevreye bakındı:

«O miğferi kim attı? Soruma cevap verin! Kim attı?»

Çavuş Linge odada ayaklarını sürüyerek dolaştıktan sonra sinirli ve suçlu bir tavırla hafif gülümsedi.

«Niye öyle alaycı gülüyorsun? Aklını mı kaybettin? Manyak mısın? Subaya saldırmaktan ipe gideceğini bilmiyor musun?»

Linge aşırı heyecan ve ciddiyetle, «Efendim, size atmadım» dedi, «Elimden kaydı efendim. O sırada penceredeydim. Tutmaya fırsat kalmadı efendim. Olmadı!»

«Tanrı aşkına, çavuş, ahmaklar gibi geveleyip durma!»

Teğmen bir adım ilerledi ve gecenin o saatinde odanın aşırı kalabalık olduğunu birden fark etti.

«Ne oluyor? Bu adamlar burada ne arıyor?» Çevresini saranların endişeli yüzlerine kuşkuyla baktı. Sonra halkayı oluşturanların en zayıfına parmağıyla dokundu. Geri zekâlılığı belgelenmiş olan emireri Ness'ti bu... Dorn ilerleyip, yakasına yapıştı:

«Haydi, çık dışarı! Salyalarını akıtıp durma!»

Emireri boş boş, ümitsizce bakıyordu. Odanın karşı köşesinde, teğmenin arkasından duran Çavuş Linge ise, Ness'e eğer bir kelime söylerse gırtlığını keseceğini işaretle anlatmaya çalışıyordu. Ness'in alt dudağı iyice sarkmıştı. *

«Evet, sorumu yanıtlayacak mısınız? Yoksa Ça-

vuş Linge ile birlikte idam mangasının karşısına mı çıkacaksınız?»

Emireri dikkatini toplamaya çalıştı, ama titriyordu. Zavallı, bir teğmene bir çavuşa bakıyor, kocaman sarkık yanakları korkudan inip, kalkıyordu.

«Şeytan'ı görmüşler!» diyebildi. «Şeytan'ı görmüşler efendim!»

Elbette olan oldu. Ness daha ağzını açar açmaz, öbürleri ayrıntılara girip, heyecanla herşeyi açıkladılar. Fakat Linge'in hakkını yememek gerek... Çenesini tutmanın en doğru yol olduğunu bilecek kadar akli başındaydı. Ahmaklar, değişik biçimde olayı çarpıtıp, ne var ne yoksa ortaya döktü. Gregor akıllıca davranıp ortadan kaybolmuştu. Tanrı bilir neredeydi! Ness, hepsinden daha yüksek sesle konuşuyor, teğmen de elleriyle susmalarını işaret ediyor, hepsinden fazla bağırarak, gürültüyle bastırmaya çalışıyordu.

«Tanrı aşkına! Susun! Susun diyorum. Düzenli, resmi bir rapor istiyorum. Korku masalı değil!»

Resmi raporu aldı da... Saat tam 01:05'te Şeytan, albayın odasında görülmüştü. Orada bulunanların hepsi olaya tanıktı. Hatta bazıları, Şeytan'm boynuzlarından, kükürt yuttuğundan, çatallı kuyruğundan yeminle söz ediyordu. Dahası var: Birisi heyecanla Şeytan'ın çatallı tırnakları olduğunu bile söyledi, ama amuda kalkmadıkça bunu görmesinin mümkün olamayacağım düşünerek, öykünün bu parçasından vazgeçildi.

Teğmen Dorn yavaşça masanın kenarına ilişti ve bir süre konuşmadan öylece kaldı. Ne kötü durumda bulunduğunu anlıyordum. Kamptaki söylenitlerden habersiz olduğu pek sanılamaz. Korku masallarına inanmasa bile, birşeylerin döndüğü apaçık-

tı. Ateş olmayan yerden duman çıkmaz. Her gece saat 12'yi vururken, iki büyük Mercedes arabayla gelen konuklar kimlerdi?

Gece, nöbetçi subayın tutuklularla oturup, Şeytan'dan söz ettiği duyulursa albayın nasıl öfkeye kapılacağını düşünmeye çalıştık. Ardından da cepheye gönderilecek ilk taburun başında kimin olacağını kestirdik. Elbette, konuyu rapor eden sorumlu subay Teğmen Dorn cephede alacaktı soluğu.

Teğmene acıyarak baktım. Kül gibi yüzünü benim yönüme çevirmişti. Olayı bildirmek, kuşkusuz, onun göreviydi. Onun yerinde olmaktansa, kendi durumuma şükrettim.

Sonunda, «Pekala!» diyerek ayağa kalktı. «Duruma bir bakalım. Albayın odasında ilk kez bu yaratığı gördüğünü iddia eden kim?»

«Onbaşı Creutzfeldt efendim. Ve Onbaşı Hassel...» dedi Linge çabucak.

Miğferi fırlatmanın cezasını fena ödeyecekti. Ama kendisi bataklıkta boğulurken, başkalarını da peşinden sürüklemek istiyordu.

Teğmen, Küçük Kardeş'e doğru yürüdü ve düşünceli bir tavırla onu süzdü:

«Onbaşı Creutzfeldt! Bugün göreve başlamadan önce hiç içtiniz mi?»

«Elbette efendim!» derken Küçük Kardeş safça tavır takındı ve parmaklarıyla saymaya başladı:

«Dört bira ile birkaç kadeh Kummel O...»

«Birkaç kadeh mi? Onbaşı Creutzfeldt!»

«İki, üç... dört, beş... Yarım düzine...»

(1) Özellikle SSCB'de yapılan, kimyon ve anasonla karıştırılmış bir içki.

«Demek oluyor ki, görev başında içmek alışkanlığımdasmız. Öyle mi onbaşı?»

Küçük Kardeş durumu kavrayabilmek için duraladı. «Evet» diyebildi sonunda. «Ama belli olacak kadar değil...»

«Tam düşündüğüm gibi... İçkinin etkisiyle hezeyan... Hayal gördün, onbaşı! Bazısı pembe fil bile görür... Bazısı da Şeytan'ı... Sen Şeytan'ı gördün. Hayal ürünü... Albay pencerenin önünde dumanlar tüten kahvesini içiyordu, onu gördün. Süvari başlığı giymişti. Onu da Şeytan'ın boynuzu sandın. Öyle değil mi, Onbaşı Creutzfeldt?»

«Herhalde öyle olacak,» dedi Küçük Kardeş sevinçle. «Sanırım haklısınız. Herhalde öyledir.»

Teğmen memnun olmuştu. Bana döndü:

«Ya sen Hassel?» dedi şefkatle, «Görev başında alkol alıp almadığını sormak istemiyorum.»

«Hayır efendim, sormanıza gerek yok!»

Teğmen hafif gülümsedi:

«Sizin takımın komutanı kim? Teğmen Löwe değil mi?»

Odadakiler koro halinde «Evet» diye yanıtladılar.

«Pekala. Teğmeni bırakalım uyusun. Ama bir daha içki âlemi yapıldığını öğrenirsem, işi ciddiyetle ele alırım. Anlıyor musunuz? Bu gece olanları rapor etseydim, nasıl sonuçlanacağını tahmin edebiliyor musunuz? Arkadaşlar, hepimiz çok kötü durumda olurduk. Bundan böyle albayın pencerelerine bakmamanızı öneririm. Albay, günün gecenin herhangi bir saatinde istediğini yapar. İlgiyenmeye hakkınız yok. Konutunda istediğini ağırlayabilir. Kendini gözetlemenizi de yanınıza bırakmaz!»

Kapıya doğru yürürken, bir şey anımsamış gibi duraladı:

«Sana gelince...» dedi Çabuş Linge'e, «Bir daha sefere elinde miğferinle pencerede durursan, avluda subay olmamasına dikkat et! Sana söylüyorum. Gelecek sefere kendini bu kadar kolay kurtaramazsın!»

İşin böylece sonuçlanması gerekirdi. Ama insanları susturamazsınız. Ertesi gün, konu kamptaki herkesin ağzındaydı. Creutzfeldt'le Hassel, albayla Şeytan'ı iskambil oynarken görmüş... Bu yetmiyor mu gibi, Onbaşı Ness ise her gece saat 12'yi vururken albayın vampire dönüştüğüne yemin ediyordu.

Aradan 24 saat geçtikten sonra albayın penceresinin altında çatal tırnaklı ayak izleri bulundu. Kampın her yanından bizi görmeye geliyorlardı. Kafası teknik bilgiye yatkın olanlar, ölçüp biçip, izlerin kalıbını bile almaya kalktı. Delinin biri, belki de ormandan gelen bir boğanın izleri olduğunu ileri sürdü. Elbette bu da doğru değildi. Hiç Alman boğası Sennelager'e gelip, canını tehlikeye atar mı? Fakat albayın gece konuklarının pek iyi insanlar olmadığına herkes birleşmişti. Derken, daha önce duyulmadık bir öykü yayıldı. Kaynağı da 2. Tabur'un karargâh komutanıydı. Günde birkaç kez aynı masalı dinliyorduk. Söylendiğine göre, bundan önceki komutanın emir subayı, yakındaki batakhanelerden sabahın dördünde içkili ve sinirleri yıpranmış halde dönüyormuş. Büyük kapıdan içeri girdiğinde, albayla lanet arkadaşlarına rastlamış. Ertesi sabah, onu, kaburga kemikleri kırılmış, yerde yatarken bulmuşlar. Tüm vücudunda diş izleri varmış. Adam, çılgın gibiymiş. Bir daha da kendine gelememiş. Sonunda Giessen Hastanesi'nin Psikiyatri Bölümü'ne gönderilmiş.

rilmiş. Orada saplı süpürgeyi omzuna vurup, kendinin Azrail olduğunu söyler, dururmuş... Bir gün, tuvalette asılmış durumda bulmuşlar...

O arada Sennelager'deki söylentiler hepimizi etkileyecek biçimde alıp yürümüştü. Öykülerden bir başkasını Onbaşı Glent'ten dinledik. Bir gün, görevli olarak korka korka albayın konutuna gittiğinde, bir de bakmış, albay oturmuş, iki korkunç dostuyla poker oynuyor. Glent, yüzlerini seçmeden, oturanlar/ hemen pelerinlerine sarınıp, .başlıklarım gözlerine indirmişler. Ölüye benziyorlarmış. Kafataslarında ağız ve burun yerinde siyah oyuklar varmış. Gözleri kırmızı alev gibiymiş. Kulakları da yokmuş. Odada da keskin bir kükürt kokusu...

Ertesi gün Glent başka yere naklini isteyince,, derhal geri çevrildi. Fakat albayın emrine alınıp, silahhaneye verildi. Herhalde orada Azrail'le Şeytan'ı pek göremeyeceğini düşünmüşlerdi.

Kamptakiler albaya rastlamaktan her zamankinden fazla ürküyorlardı. Takma bacaklarının gıcirtısı hele bir duyulsun, çevresi yarım mile kadar boşalıyordu. Bir gün, ansızın Çavuş Hoffman'ın tepesine dikildi. Tıpkı batan gemiyi terk eden fareler gibi kaçışmıştık. Çevrede kimse kalmadığı için olanı biteni anlayamadık. Ama Hoffman bir haftadan fazla revirde kaldı. Ateşi öylesine yükselmişti ki, ağzında neredeyse yumurta kaynayabilirdi. Mezardan çıkmış gibi döndü revirden... İlk yirmidört saat kimseye tek söz söylemedi.

Eğer albay, Şeytan'la görüşüyorsa, Sennelager gibi bir yeri seçmezdi herhalde... Orada her çeşit insan vardı. En aşağılıklardan generallere kadar...

Von Hanneken adında bir general de aramızdaydı. Debdebeli günlerinde Danimarka'daki Alman

Kuvvetleri'nin komutanıymış. Önemsiz, ufak şeyle-re tamah edip gözden düşüşü pek acıydı. Karaborsa işine karıştığı için birisi onu gammazlamıştı. Bir generalin bile dokunulmazlığı olamaz. Kuşatma altındaki Danimarka'da herşeyin en iyisiyle geçinirken, Sennelager çöplüğüne düşmüştü. Porta ona özel bir ilgi duyuyordu. Karaborsa işinden küçük bir servet yaptığına inandığından, duruşmaya çıkarılıp beyni dağıtılmadan önce, generalin sırrını öğrenmek istiyordu.

Küçük Kardeş de hiç aksatmadan her sabah soruyordu:

«Adam henüz konuşmadı mı?»

«Henüz değil» diyordu Porta. «Konuşturmaya çalışıyorum!»

Konuşturmaya çalıştırmak dediği şeydu: Porta, anasıymış gibi ona özen gösteriyor, sigara ve fazladan tavin veriyordu. Adamı sıkıntıya sokmuyor, ama köpek gibi de peşini bırakmıyordu. Fakat Sennelager'deki günlerimizin sona ereceği yolunda söylentiler dolaşınca, bir gün Porta telaşa kapıldı ve taktik değiştirdi. Hoffman'ın eski düşmanı, kendi özel dostu Wolf'un yardımını istedi. Birlikte generali gizlice bir yere götürüp, kendi deyimleriyle «özel bir yöntem» uyguladılar. Ne olup bittiğini biz bilemedik, ama ertesi gün Porta Wolf'la kantinde alabildiğine içip, kol kola en yakın batakhane aldılar soluğu... O andan itibaren kaderiyle başbaşa kalan generalle Porta artık ilgilenmedi.

Bizlere gelince, eski Gestapo'lardan Lutz'un yıkılışından ötürü duyduğumuz zevkle yetindik. Lutz artık Küçük Kardeş'in elindeydi. Lutz, vaktiyle Küçük Kardeş'in onbaşı rütbesinin geri alınmasına ve tutuklulara en ağır işlerin gördürüldüğü Becanson

Hapishanesi'nde i i v ay elli* çekmesine neden olmuştu. Şimdi Küçük Kanley (ekliklerinin karşılığını ona ödetiyordu. Bize kulum, (iestapo'lnra kampta futbol topu gibi tekmeyle banardık. Ne kadar kuvvetle tek-melense, o kadar iyi olurdu. Her);ün haber bekliyorduk. Küçük Kardeş'in belli kıştı sporu ise Lutz'u alıp, kültür fiziğe götürmekti. Araba parkının damına oturup, komut veriyordu. İri yarı Lutz ise en ağır silahları kuşanmış durumda, oflaya pufloya, ileri geri hareket ediyor, çemberler çiziyor ve sonunda kapkara çamurla dolu çukurda buluyordu kendini... Tam gücünü yitirmişken, Küçük Kardeş, barakalara koşma komutunu veriyor ve arkasından süngüsünün ucuyla onu dürterek, çevrede durup bakanlara göğsü kabarak Lutz'u gösteriyordu. Sonunda Lutz'u şarkı söylemeye zorluyordu. Şarkı şöyle başlıyordu:

«Bir erin yaşamı, güzel bir yaşamdır!»

Kimse araya girmiyordu. Lutz Küçük Kardeş'in birliğindeydi ve sorumluluğu ona aitti. Onun iyi bir er olmasını sağlayacaktı. Lutz iki kez canına kıymaya kalktı. İkincisinde dört günlük hücre cezasına çarptırıldı. Küçük Kardeş'in hunhar davranışına karşılık, hücre sanki Cennet'ti.

Eğitim dönemi bittiğinde hayatta kalabilenler, düşmanın toplarıyla ölmeye, ya da mayınlarla par-parparça edilmek üzere cepheye gönderilmeye, layık görüldüler. Sennelager daha kanlı gerçeklere yalnız bir hazırlıktı. Zavallı bazı çılgınlar, nasıl gönüllü olduklarına epey hayıflanmış olsalar gerek...

«Orta halli ailelerinin dört çocuğunun bulunduğu bir ulus, her yirmi yılda bir savaşa girmeyi göze alabilir. Böylece çocuklardan ikisi ölür, geriye kalan ikisi ise soyunu sürdürür.»

Himmler'in Braunschweig'daki Siyasal Bilgiler Okulu'nda subaylarla konuşması.

9 Ocak 1937

Tabur Komutanı Berger, zili çalmaya başladığı anda telefonu kaptı.

«Dirlewanger sen misin?»

Hattın öbür ucunda Dirlewanger camdan kendi asık suratını süzüyordu.

«Benimle konuşmak istediğini söylediler!»

Tedbirli, tarafsız olmaya özen göstererek konuşuyordu. Tıpkı suyun ısını ayağıyla ölçmeye çalışır gibi... Eğer ısı ayakla ölçülseydi, anında geri çekildi. Çünkü sıfırın epey altındaydı.

«Seninle konuşmak istedim!» diye kükredi Berger. Seninle konuşmak istediğimi söyledim. Orada neyle meşgulsün? Neler oluyor?»

Dirlewanger bir anda toparlandı ve saldırarak savunmaya geçti:

«Ne olduğunu sanıyorsun? Ne olmasını bekliyorsun? Yumurtasız omlet yapılmaz değil mi? Mucizeler yaratamam. Lanet olsun, Berger! Burada gezinti yapmıyoruz herhalde... Daha fazla adama ihtiyacım var. Hem de acele...

«Kimin yok ki?» dedi Berger, «Sanki biz birlikleri soğukhava deposuna koyup, bekletiyoruz. Sizin homurdanmanız da hoşumuza gidiyor. Gerçekleri görün, beyim! Almanya'daki her cezaevi, her tu-

tukevini temizledik. Başka ne yapabiliriz? Yoksa toplama kamplarını açıp, adamları size göndermemizi mi istiyorsunuz?»

«Bana ne gönderirsen gönder, vız gelir!» diye, tersledi Dirlevranger. «Ambarları açıp, serserileri salıverin buraya... Yahudileri gönderme de, ne gönderirsen gönder umurumda değil...»

Bir an sessizlik oldu.

«Pekala,» dedi Berger ciddiyetle. «Adamların gelecek. Pek iyi değiller, ama onlara kavuşacaksınız!»

Ertesi sabah, işe yarar malzeme aramak için tüm kamplar, cezaevleri, düşkünler yurdu tarandı. Yahudi ve eşcinsel olmasın da, ne olursa olsun, yeterliydi. Manyak katiller bile, eğitilirse, yararlı duruma getirilebilir ve ancak Dirlewanger bu eğitimin üstesinden gelirdi. Çünkü çıraklık döneminde SS'lerin kasapbaşı ve ölüm tugayının Binbaşı Theodor Eicke'nin yanında hizmet etmişti. Dünyada yola getiremeyeceği adam olmadığını söylerken, göğsü boşuna kabarmıyordu.

KAÇAKLAR

Sennelager'den Matoryta'nın birkaç mil ötesinde sivrisinekle dolu, nemli, pis kokulu bataklık bir bölgeye gönderildik. Birliğimizin güçlenmesi gerekliydi. Tanklar yalnız Birinci Bölük'te vardı. Geri kalan on bir bölük ise piyadeye dönüştürülmüştü. Bataklığın içinden çamura bata çıka, perişan durumda yaya geçmek zorundaydık. Küçük Kardeş Lutz'u dizinin dibinden ayırmıyor, tüm donanımını ona taşıtıyor ve efendisi gibi birkaç adım önünden gidiyordu. Biz, geride kalanlar da ona kıskançlıkla karışık nefretle bakıyorduk. Yeni bir komutan atanmıştı. Gözünde monoklü, ayağında siyah çizmeleriyle çikagelerek bizi denetledi. Tüm öfkesine rağmen Wolf, generalin donanımını iki kamyonla taşıtıyordu. Tanrı'nın bile unuttuğu dünyanın bu parçasında, iki kamyon yükle acaba ne yaptığını sanıyordu bu adam?

«Sahtekâr, kocaman bir de piyano getirmiş...» diye söylendi Wolf. General, öğle vakti bizi denetlemeye gelirken kasabadan araçla alındı ve Alay Komutanı Hinka karşıladı. Bataklığın ortasında dikkat kesilip, durduk. Sonra hızımızı gösterircesine, deli gibi koştuk. Çamurdan heykellere dönmüştük. Balçık üstümüzde kuruyunca yer yer çatlayıp, ayrıldı. Fakat Von Weltheim umursamadı. Belki de emekçi kitlelerin doğal durumunun bu olduğunu düşünüyordu. Monoklünün ardından bizi süzerek, aşağı yukarı

birkaç kez gezindi. Sonra, bizlerin, Alman Ordusu'nu onurlandığımızı nazikçe belirtti. Gurur duyduğunu, evet anavatanın hâlû böylesine yiğitler yetiştirdiğinden ötürü gururlandığını, sonunda şanlı zafere ulaşıldığında vatanımızın bizi haklı olarak onurlandıracağını da ekledi. Öylesine şaşırmıştım ki, ağzım açık kaldı ve kırmızı çamur parçası çenemden aşağı pat diye düştü. Porta da yanımdaydı. «Gülünecek şey!» diye söylendi. «Yiğitlik bana göre değil, ahbab!»

Savaşı kaybettiğimiz kesinlikle belliydi. Tembel, çılgın, cani ruhlu, vurup kırıcı oluşumuzdan dolayı, —kuşkusuz böyleydik ya da olacaktık— bize kötü davranmaktansa, bizi ulusumuzun kurtarıcıları olarak onurlandırmaları hiç değilse bize şans tanımaları demektir. Bunalmak işten değildi. Fakat bir kez daha gücümüzü toplayıp, adamı tam ciddiyetle dinlemeye çalıştık. Ne de olsa komutanımızdı.

«Yalnız bir çaba daha...» dedi içtenlikle, «Yalnız bir çaba daha... Siz yiğit delikanlılardan bütün istediğimiz bu... Son bir övünç... Ruslar yerinden sökülüp kaçacaklar! Düşmanı tatlı uyuşukluk durumuna getirdik. Evet, uyuşukluk... Üst bölgeleri ele geçirdiklerini sanıyorlar. Çünkü biz, ımmm... stratejik, ımmm taktik uygulama yoluna gittik. Evet, taktik... Stratejik taktik uyguluyoruz. Blöf yaptık. Ama Noel'den önce, evet Noel'den önce, size söz veriyorum, biz kazanacağız!»

Erlerden hafif bir alkış yükselince, general bu bağlılığa çok şaşırdığını belli eden bir tavırla Hinka'ya döndü ve o gece bize çift tayın verilmesini emretti. O güçsüz alkış birden arttı ve durumdan memnun olanların heybetli seslerine dönüştü. Hinka ke-

yifsizce gülümsedi ve başını eğdi. Bir an, kusacak, bizleri kötü duruma sokacak sandım.

«Emredersiniz efendim» diye mırıldandı.

Von Waltheim monoklünü çıkardı ve miyop gözleriyle onu ilgiyle süzdü:

«İşte bu iyi! Albay Hinka, çok iyi! Alayınızla gurur duyuyorum. Bu adamların vatan aşkı ve Führer'e bağlılıklarıyla tanklarından inip, gönüllü piyade olmaları, Alman olmanın gururunu veriyor insana... Evet gurur diyorum, gurur!» Monoklünü tekrar yerleştirdi. Çok uygulandığı belliydi. «Tanrı onları kutsasın! Albay Hinka, böylesine güçlü adamlarla zafer ancak bizimdir!»

Küçük Kardeş gibi içimizde en kıt akıllımız bile generalin uzun, parlak geçen askerlik görevine rağmen, cephede çok az deneyimi olduğunu fark etmişti.

Aramızdan ayrıldıktan birkaç saniye sonra, arkadaşlar generalin bu işe ne kadar dayanacağı konusunda bahse bile tutuştular. En yaygın düşünceye göre daha ilk saldırıda general ve kocaman piyanosu, ışık hızının iki katıyla gerileyecekti.

Aynı akşam, bize söz verildiği gibi çift tayınla onu eritmek için tonla bira verildi. Mutlu geçen bir iki saatte sıkıntılı bataklıklar unutuldu. Utanmadan içkiye dalıp, kendimizden geçinceye kadar kafaları çekerken, savaşın amacını da bir yana bıraktık. İlerleyen Ruslardan kaçıp yanlışlıkla Brest-Litovsk yoluna giren birkaç kıza rastlamıştık. Hava Kuvvetleri'ne bağlı telefon görevlileriydi. Derhal işbaşı yapmaları gerekiyordu, ama Çavuş Hoffman komutayı eline aldı. Kızların nöbetçilere hoş vakit geçireceğini düşünmüştü. Fakat ne yalan söyleyeyim, kızlar

da hiç direnmediler. Onları son kez gördüğümde, Hoffmann ikisini masaya yatırmış, eteklerini kaldırıyordu. Ness'e bakılırsa, birinin iç çamaşırı da yokmuş. Toparlayabildiğim kadarıyla, Ness için bu bir tür deneyimdi. Her olayda, haftalarca dilinden düşürmedi.

O gece geç vakit, Hava Kuvvetleri'nde çalışan kızlarla nöbetçiler içkiden sızınca, birkaç çavuş toplanıp, kalan biraları devirerek, eğlendiler. Söylemeye gerek yok... Ayakta duracak durumda değillerdi. Hepsinin kafası bulanıktı. Çok geçmeden tartışmaya, kavgaya başladılar. Konu, sonunda «komünizm»e geldi, dayandı. Karşıt düşünenleri, bağırıp çağıranları yatıştırmak için Nöbetçi Subay Danz'ın aklına parlak bir fikir geldi: Lenzing'i çağırıp, kendilerini aydınlatmasını isteyecekti. Lenzing son gönüllü kafilesiyle aramıza katılmıştı. Yirmi birinde olduğu halde, ufak tefek yapısıyla 16 yaşlarında görünüyordu. Ona artık tarih öncesinin sislerinde kaybolmuş gibi gelen bir dönemde, öğrenciymiş... Hiç gizlemediği komünist yanlılığından ötürü tutuklanmıştı. Danz iki sarhoş habercisini onu bulup, getirmeleri için gönderdiğinde uyuyordu. Üstünden battaniyesini çekip, çavuşların eğlenceye daldığı kusmuk ve sigara dumanıyla dolu karanlık odaya sürüklediler Lenzing'i... Masaya çıkardılar. Sanki idam sehpa-smdaymış gibi etrafını çevirdiler. Danz, komünizmin idealleri konusunda, bizim gibi taş kafalı Nazilerin bile anlayacağı basit bir dille konuşma yapmasını istedi. Zavallı iki ateş arasında kalmıştı. Nereye dönse, ölümün sıcak nefesini duyuyordu. İkinci kez komünizmi savunsa, idam hükmünü imzalamış olacaktı. Eğer isteğe uymazsa, Danz'dan kurtulamayacaktı. Seçim hakkı yoktu gerçekten... Daracık omuzla-

rını silkti ve aklına ilk gelen basma kalıp tumturaklı sözcükler ağzından dökülüyordu:

«Komünizm, uluslararası kapitalizme karşı emekçilerin savaşıdır. Emperyalizme karşı direniştir. Sömürenlere karşı, çalışan sınıfların ayaklanması...»

On dakikaya kadar onu sarhoşluk içinde, sessizce dinlediler. Sonra, Danz kuvvetle alkışlayıp, son bira şişesini de duvara attı. Lenzing'i masadan sürükleyip omuzlarından yakaladı:

«Hiç fena değil, benim kızıl yoldaşım! Hiç de fena değil!» diyerek Lenzing'i odada gezdirdi. Sanki onu gösteride sergiliyor gibiydi. Führer'in askerlerinin içinde komünist propagandası yapmaya cesaret eden işte bu adam, der gibilerden...

Çok geçmeden, kavgacı Hoffman, ya da Başçavuş Kleiner'in —söylenene bakılırsa Kleiner **olacak**— olay çıkarıp ,işin tadını kaçırmaması elbette önlenemedi. Önce Lenzing'le tartıştı. Düzgün konuşmayacak kadar içkiliydi. İyice ileri gitti... Lenzing'in vatan haini ve komünist olduğunu haykırdı. «Yahudi dostu» dedi. Durum biraz daha kötüleşti. Odadakiler «Lenzing'e ölüm!» diye haykırdı. Fakat Danz, Lenzing'i korur göründü. Bir er, tüm komünist yanlıların korkak olduğunu söyleyince, birden ayağa fırlayıp, yeni dostunu savundu. Bir başkası, Lenzing'in yürekliğini denemek için duvara yaslanmasını ve kafasına bira şişesini koyup, şişeyi vurmalarını önerdi. Yani bir tür Wilhelm Teli oyunu... Bu düşünce Danz'ın hoşuna gitti... Çünkü artık olaydan sıyrılmış oluyordu. Büyük bir olasılıkla, kendinden geçmiş, yerde yatıyordu. Ateş etmeyi üstlenen de Kleiner'di.

«Beyninin dağılmasını istemiyorsan, sus! Komünist köpeği... Hedefi pek şaşırırmam! **Sasırsam** da, **kor-**

kaçak bir şey yok... Farkına varmadan ölmüş olursun!»

Tabancasını çıkarıp, domuz pençesi gibi kıllı, titrek eliyle nişan aldı. O anda Hoffman'm sinirleri hepimizden fazla bozulmuştu. Kuşkusuz, artık Sennelager'de değil, cephede bulunduğumuzu düşünmüş olacak. Eğer içimizden biri ertesi sabah alnına kurşunu yemiş durumda bulunursa, bizlere tatsız sorular yöneltilebilir, hesap sorulabilirdi.

Kleiner, adam öldürmekten hoşlanan keyifsiz bir tavırla söyledi:

«Düşünebiliyor musun? Pis komünisti öldürdü diye askeri mahkeme ceza verir mi? Tam aksi... Madalya ile ödüllendirir.»

Tabancayı çıkarıp, tetiği çekti. Kurşun duvardan sekip, vızıltıyla pencereden fırladı. Orada toplananların yarısı bir anda masa ve iskemlelerin altına atılar kendilerini... Diğerleri, ya fazla içkili olduklarından ya da vatan sevgisiyle fazla tutuştuklarından, bir daha ateş etmesi için Kleiner'i teşvik ediyorlardı. Kleiner'in buna pek ihtiyacı yoktu ya... Hedef, ister adamın kafası isterse bira şişesi olsun... İlk atışta vuramayışma hayret etti.

Serseri kurşunlardan kendini korumak için iskemleyi siper alan Hoffman nefes nefeseydi:

«Tanrı aşkına, kulaklarımızı deleceksin!»

Kleiner aldırış etmedi. Duvara yaslanıp, yine nişan aldı. Vuramayacağıma, üç şişe votkasına bahse tutuşanlar oldu. Birisi ise aylığını ortaya koyup, Kleiner'in tam hedefi tutturacağını söyledi. Terli elindeki silah iki yana titriyordu. Hoffman iskemlenin ardında durmuş, eğer Lenzing'e birşey olursa, ne gibi yankılar uyandıracağını yalvararak anlatmaya çalışıyordu.

«Çekil, git!» dedi Kleiner yumuşak bir tavırla. «Sana akıl sormam gerekirse söylerim. Çekil, bizi yalnız bırak! İşin ucunda üç şişe votka var...»

Birinin yaşamı söz konusu değildi elbette. Kleiner bir gözünü kapatıp, ikinci kez tetiği çekti. Kurşun, adamın kafasından birkaç santim öteye fırlayıp, duvara saplandı.

«Kımıldadı!» diye haykırdı Kleiner. «Ahmak, korkak herif! Kımıldadı, gitti!»

İşte o anda Lenzing tepeden tırnağa titremeye başladı. Kleiner'in de sanki tüm kemikleri pelteye dönmüştü. Diz kapakları bükülmüş, iki yana sallanıyordu. Eli, kuvvetli rüzgârın etkisiyle kıvrılıp, bükülen yılan gibiydi. Üçüncü kez ateş edince, bira şişesi Lenzing'in kafasından uçup, yerde paramparça oldu. Kapı yönünden gelen sert bir ses, sevinç çıkılıklarını bastırdı:

«Burada neler oluyor, kuzum? Bana biriniz söyler misiniz?»

Kleiner, yavaşça başını çevirdi. Odada herkes gizlendiği yerden çıkıp, ayağa kalktı. Miğferini gözlerine kadar indirmiş, ellerini palaskasına sokmuş olan Teğmen Löwe soğuk bir tavırla hepsini süzdü ve Lenzing'e döndü:

«Yerine git! Seninle sonra hesaplaşacağım.» Korkuya kapılmış olan çocuğun odadan çıkmasını bekledi. Sonra, kapıyı tekmeyle kapattı. «Başçavuş Kleiner, gücünü şimdiye kadar sakladığın besbelli! Ateşli silahlara böylesine tutkun olduğunu bilmiyordum. Yeteneklerinden daha iyi biçimde yararlanacağız! Ama şu andan tezi yok, tanksavar birliğine nakledildin. Senden çok şey bekliyorum!» Durumdan hoşlanmamışçasma, ağzını gerdi. Orada toplananları gözleriyle yavaş yavaş taradı:

«Herhalde anlıyorsunuz! Bir nedenle, bir tek nedenle siz, sefiller alayını askeri mahkemeye çıkarmıyorum, Torgau'ya da sürmüyorum! Savaşın beşinci yılındayız. Felaketin eşiğindeyiz. Sizleri askeri cezaevine göndermektense, Rus toplarının kafalarınızı uçurması için burada tutmayı yeğlerim. Şunu da şuracıkta belirteyim ki, karnınız değilse, kolunuz, bacağınız uça bile umurumda değil... Bana gelip, yakınmayın! Bildiğim kadarıyla, burada kalacak ve geberinceye dek dövüleceksiniz! Yere yığılırsanız ölüp kalırsınız. Çünkü inanın bana, burada kimse oyalanıp, sizi kaldıramaz!»

Birden döndü ve kapıyı çarparak, odadan çıktı. Bir an sessizlik oldu. Kimse sarhoş değildi artık... Belki o anda, ilk kez savaşı kaybetmenin ne olduğunu kavradılar. Belki de Löwe'nin boş yere konuşmadığını, hepsinin ölüme mahkûm olduğunu anladılar.

Kleiner, kan ter içinde bir iskemleye çöküp, öylece kaldı. Bacaklarını yaymış, kollarını aşağı sarkıtmıştı. Tabancası elinden kaydı, ama silahını, düştüğü yerde öylece bıraktı.

Hoffman, tabancayı alıp, acımasızca ona çevirdi:

«En iyisi buna sarılmak... Bir gün kendini kurşunlarsın...»

Ertesi sabah 500. Tabur'un görevini üstlenip, 587. Piyade Taburu'nun yanı sıra mevzilendik. 500* Tabur, canilerden değil, gözden düşmüş subaylardan oluşmuştu. Hangi alaya bağlı olursalar olsunlar, tüm WU'lar'm O sırtlarında kırmızı bir işaret vardı. Böylelikle kolaylıkla ayırt ediliyorlardı.

(1) Wehrmacht unwürdig: Orduda hizmete layık görül-meyenler.

Cepheyi korkunç bir sessizlik içinde bulduk. Rusların ilk siperleri, uzakta bataklığın ötesindeydi. Onlarla bizim aramızdaki kimseye ait olmayan bölge, sessiz ve terk edilmiş durumdaydı. Oraya Perşembe günü vardık. Bölgede bir süre bulunanlar, Rus birliklerine votka dağıtıldığını görmüşler... Adam başına verilen bir buçuk litre, yarım saat sürmeden tükeniyormuş... Olaylı bir geceye tanık olabileceğimizi söylediler...

Burada, bataklığın tam ortasında, sivrisinek sürüleri vızıldıyordu. Üzerimizde sürekli taşıdığımız bitlerden daha kötüydüler. Cibinliğimiz vardı, ama böcekler içeri girecek bir yol buluyor ve kanımızı doyasya emiyorlardı. Porta bir çözüm bulunduğunu söyledi. Bize göre, bulunduğu çözüm sivrisinekten de beterdi. Ateşlenme sonucu bataklığa gömülen bir kamyonun pis kokulu yağını vücuduna sürüyordu. Yalnız sivrisinekler değil, herkes Porta'dan kaçır olmuştı. Acaba Rusları da kaçırarak mı diye ilgiyle bekliyorduk.

WU'ların kırmızı işaretleriyle siperler benek benekti. Savaşta varlık gösterirlerse, bağışlanacakları söylenmişti. Biz de, onlar da biliyordu ki, bu ancak safdillere yutturulabilecek bir masaldı. WU'lar «yitmiş insanlar»dı. Sayıları kabartmak için oradaydılar... Ölmek için oradaydılar... Küme küme toplanmışlardı. Küskün ve perişandılar. Mayın tarlasının ortasına gönderilmeyi ya da siperlerden tekmeyle atılıp, ilk Rus silahlarına hedef olmayı bekliyorlardı. Kimse onlara değer vermiyor, yalnız tekmeleyip, küfür yağırdırıyordu. İğrenç savaş suçluları gibi bir yana itilmişler, nefret kazanmışlardı. Çarpışma başlayınca, ne kendilerine ne de bir başkasına yararlı olacaklardı... Ölseler de, kalsalar da farksızdı.

Saat 20.00'den kısa bir süre sonra, şenlik başladı. Bir süre bataklığın uzağından düşmanın bağırıp çağrılarını, gülmelerini dinledik. Saldırılarına karşı birbirimize destek olduk. El bombasına pek güven olmaz. Bekler durursunuz. Tam isabetle hedefi bulmaları keyfimizi kaçırıyordu. Küçük Kardeş makineli tüfeğiyle karşılık verinceye kadar (olaya hep ilk karışan bizimkiydi) WU'lardan birkaçı paramparça olmuştu bile... Sonra fosforlu bombalar atılınca, hepimiz paniğe kapıldık. Bombalar doğrudan doğruya talihsiz WU'larm tam önünde patladı. Aralarına kurt girmiş koyun sürüsü gibi haykırarak her yöne kaçışılar.

Gece boyunca, bir anda ateş açılıyor, sonra bir anda kesiliyordu. Sabah kısa bir süre gözümüzü açabildik. Öğleden sonraki top ateşi bizi perişan etti. Ağaçların tepelerine tünemiş kara kargalara benzeyen Sibiryalıları bunlar... Sanırım, sırf bu iş için özenle seçilmişlerdi. Attıkları boşa gitmiyordu. Saniiyenin yüzde biri gibi bir. sürede kafanızı siperden çıkarsanız, tam gözlerinizin ortasına kurşunu yemeniz işten değildi... Ruslar bile onlardan korkuyordu. Hayvanca zevk aldıkları için öldürüyorlardı. Vurduklarını her gün birer birer sayıyor, sanki büyükannesinin doğum gününe hediye parası biriktirir gibi, öldürdüklerini, madalya edinmek uğruna, toplayıp, saklıyorlardı. Yine de yakınmaya hakkımız yoktu sanırım. Bizler de Tiroller'de hemen hemen aynı biçimde davranmış, insanların beynini dağıtmakta aynı çaba ve isabeti göstermiştik.

Bizden ilk ve tam yerinde karşılık veren küçük lejyoner oldu. Tüfeğini omuzlayıp özenle nişan alıp ateşleyince meşe ağacının en üst dallarından birinin çatırtısıyla yere indiğini gördüm. Tam onu kutlamış-

ken, Porta da aynını yaptı. İkinci Sibiryalı, bilinmeyen bir yerden başaşağı dalıp, kurşun gibi bataklığa saplandı. Kısa bir süre bulutların ardından güneş görüldü ve çalılıkların arasında madeni bir cisim ısıltıyla parladı. Barcelona, Porta'nın kolundan çekip, gösterdi:

«İşte orada! Sazlıkların arasında... Başına otlar yapışmış, aptal!»

Porta daha yakından görmek için telaşla dürbünü Barcelona'dan kapıp, onu bir yana itti. Atılan bir kurşun, onun durduğu yere saplandı. Porta hiç vakit kaybetmedi. Dürbünü bırakıp, ayağa kalktı ve peşpeşe üç el ateş etti. Sazlıklarda biri geri çekildi. Kafasının yarısı uçmuştu. Kollarını havaya kaldırıp, çamura doğru bir adım attı ve yığılıp kaldı. Birkaç dakikada bataklığın derinliğinde gözden kayboldu. Dibe gittiği, kirli çamur kabarcıklarından anlaşılıyordu. Alan, geniş bir mezarlığa dönüşüyordu. Belki de bir gün çarpışmalar sona erince, bataklık sayısız kurbanını salıverecek ve boş kafatasları çamur denizinde sessizce yüzecekti. Görülmeye değer bir manzara, beş yıldır süren cellatlığın iyi bir anıtı olacaktı.

Porta, başarısından ötürü sevinirken, iyi yönlendirilmiş bir bomba, 7. Tabur'un Birinci Bölüğü'nü tümüyle yok etti. Geriye kalan bir ceket kolu havada savruluyordu. Toz toprak dinince, birkaç kemikle, bükülmüş maden parçası bulduk. WU'lar öylesine korkuya kapılmışlardı ki, gerekirse, onlara ateş, açmak emrini aldık.

Rahip Fischer, Leipzig'li eski bir postacıyla çukura çömelmişti. Postacı taahhütlü paketleri çalar-ken yakalanmış. Bu, ölüm cezasını gerektiren bir suçtu. Anlaşılan, adamın üst görevlerde dostları ol-

duğu için canını kurtarıp, on yıl hapse mahkûm edilmişti. İyi durumu görülürse, Leipzig'deki eski işine göndermeye söz vermişlerdi, ama 999. Tabur'da ahmak gibi kapana kısıtılmıştı. Bazı insanlar vardır, herşeye, Nazi propagandasına bile inanırlar. Senne-lager'de kısa sürede hayalciliğı bırakabilirsiniz, ama iş işten geçtikten sonra... Postacı, tir tir titreyen, kaburgaları çıkmış Fischer'i dürttü:

«Ee, rahip, kaçsak nasıl olur?»

Başını, kimseye ait olmayan bölgeye çevirdi. Fischer çekiniyordu. Rusların sınır çizgisindeki bataklıklara baktı.

«Bana kalırsa,» dedi postacı, «Siperin o tarafı, buradan daha kötü olamaz!» Fischer, bulanık mavi gözlerini ona çevirdi. «Acaba kaçsak mı?» diye birbirlerine sorar gibiydiler. Postacı, rahibin kolunu kavradı:

«Bu yana bak. Eğer burada kalırsak, bizi öldürecekleri kesin.»

Ateş birden kesildi. Bataklığa yoğun bir sessizlik perdesi indi. Sonra sesler birer birer bize ulaştı. Yakınıımızdaki bir köy alevlere gömülürken, ateşin çatırtısını ve çevreye saçılışını işittik. Uzaktan ürken hayvanların gürültüsü geliyordu. Yaralıların iniltisini, can çekişenlerin, eşlerine, analarına seslenişini duyduk.

Birden başka bir ses ortalığı kapladı... Şarkı söyleyen bir erkek sesi... Eski bir Alman şarkısı... «Alte Kamaraden!» 0) . . . Rus hatlarının gerisinde bir yerlerden geliyordu...

«Ne demek istediğini anlıyor musun?» diye şa-

(1) «Eski Dostlar»

şırılmış durumda fısıldadı postacı, «Ne demek istediğini anlıyor musun?»

Ses dindi. Gizli hoparlörlerin cızırtısını duyduk. Sonra cihazlar ortaya çıkarıldı:

«Kızıl Ordu, 999. Tabur'u, özellikle, yozlaşmış bir rejimi savunmaları için zorlanan politik tutukluları selamlar. Hitler'in cehennem savaşına dur demeniz için elinizden gelen çabayı göstermenizde ısrar ediyoruz. Bizler, sizin yoldaşlarımız. Bizden her türlü desteğı göreceksiniz. Bize kulak verin! Alman askerleri! Söyleyeceklerimizi dinleyin! Bu sabah tren yoluna sabotaj yapıldığı için tayınınızın yarıya indiğı söylendi. Yalan bu! Nazi yalanı! İkmal hatları hâlâ açıktır. Biliyoruz, çünkü biz oradayız. İsteddiğimiz an hattı kesmek için bekliyoruz. Trenlerin geldiğini gördük. Gıda maddelerinin boşaltıldığını gördük. Herkese yetecek kadar... Artar bile... Öyleyse nereye gitti bu yiyecekler diye soracaksınız. Göğsünüzde beslediğiniz yılanı bir bakın! ALMAN askerleri! Tayınlarınızı ne yaptığını Sekizinci Bölük'ün başçavuşu Bode'ye sorun! İki yüz karton sigarayı ve yirmi üç şişe votkayı nereye sakladığını sorun! Eğer konuşmazsa, WH 6651557 sayılı kamyonun arkasına bakın! Yakıt deposunun altına bakın, orada bulacaksınız. Eğer güçlük çekerseniz Polonyalı fahişe Wande Stutnitz'i bulun... Sizi oraya götürüp, göstereyim! Yarın akşam generaliniz Freiherr von Weltheim Matoryta'da şölen veriyor. Matoryta, Laskowske caddesi... Adresi hatırlayın, Alman askerleri... Tüm içkiler ve sigaraları Çavuş Lumba sağlıyor. Onları Dördüncü Tank Alayı'ndan çaldı.»

Ses dindi ve hoparlörler bir kez daha tehdit edici marş nağmeleriyle boru gibi öttü. Kimse kımıldamadı, kimse konuşmadı. Kasabın bıçağını bekleyen

sürü gibi sessiz bekledik, cam gibi gözlerle boş boş baktık. Müzik suskunluğa dönüştü ve sonra Almanca'yı gırtlaktan konuşan Rus'un haşın sesi daha etkin propaganda yaptı:

«Yoldaşlar! Alman yoldaşlar! Söyleyeceklerime kulak verin! Silahlarınızı bırakıp, özgür olun! Emperyalizmin boyunduruğundan kurtulun ve kardeş işçilerinizle birleşin! Sosyalist halkların özgür ordusu size hoşgeldin demek için bekliyor. Mareşal Rokossovski, birliklerinde size şerefli bir yer verecek. Burada size Rus askeriymişsiniz gibi davranılacak. Nazi subaylarınız bize, bataklıkların akılsız yaratıkları diyorlar. Onlara gülüyoruz! Kimdir, sorarım sizlere, Stalingrad direnişinden sonra zaferden zafere koşan? Kimdir? Efendilerini savunmak için isteği dışında silaha sarılmaya zorlanan siz 999. Tabur mu? Size sesleniyorum, zincirlerinizi kırıp atın ve özgürlük savaşımızda bize katılın! Sizi eski durumunuza döndüreceklerini mi söylediler? Onlara inandınız mı? Onlara güvendiniz mi? Yalanlarına kandınız mı? Sizleri aldatmalarına izin vermeyin yoldaşlar! Almanya'yı bir daha göremeyeceksiniz! İdam kararınız imzalandı bile... Onlar uğruna ölmek için buraya gönderildiniz. Canınıza kıymak istemiyoruz. Şimdi bize katılın! Henüz vakit varken! Kardeşlerimizin kanım dökmemiş oluruz! Yeni bir yaşam umudu sunuyoruz size... Kendileri için sizleri ölüme mahkûm eden Nazi canilerine karşı intikam savaşı verebiliriz. Dövüşecek ve zafer kazanacağız! Savaşımızda bize katılın! Açlıktan ölmenize göz yummayacağız! İşçinin işçiyle karşı karşıya getirildiği şerefsiz savaşta ölüme teik etmeyeceğiz sizi. Bu akşam bizlere katılmanızı bekliyoruz! Saat 19.00'la 21.00 arasında... Sizi destek ateşiyle koruyup, karşıya geçmenizi sağla-

yacağız. Unutmayın ve yürekli olun! Katillerinize karşı direnin ve onları kaçırın!»

Ses boğuklaşıp, dindi. Siperde, postacıyla rahip titreşerek oturuyorlardı. Sessizliği ilk bozan postacı oldu:

«İşittin mi?» diye fısıldadı, «Ne dediğini işittin mi? Daha önce olanın aynısı... İş, düşünceye kalıyor, öyle değil mi? Bilinçli olarak yapılacak tek şey var. Henüz şansımız varken, buradan çıkıp, gitmek! Ne dersin, peder? Benimle geliyor musun?»

Fischer ağır ağır başını salladı:

«Yapamam!» dedi, «Şansın açık olsun! Ama ben halkımı bırakamam. Bana ihtiyaçları var. Benim de onlarla kalmam gerekli!»

Postacı ona baktı:

«Aklını mı şaşırdın? Kana mı susadm? Bu bozguna uğramışlara yardım için burada kalmanın anlamı ne? Şehit olmak istiyorsun öyle mi? İstedğin bu mu? O ateşli Yehova Şahidi gibi şehit mi olacaksın?»

«İsa çarmıhta öldü» diye fısıldadı Fischer umursamadan, «Tanrı bana ne kismet etmişse katlanacağım. Görev bildiğime, sırt çeviremem.»

«Görev ha?» diye söylendi öbürü küçümsercesine... «Ördek gibi oturup, kelleni vermek senin görev anlayışın olabilir. Ama benim anlayışım bu değil. Öneri, hâlâ geçerliyken, ben deneyeceğim.»

Fischer, yumuşak bakışlı, mavi gözlerini ona çevirdi:

«Senin yerinde olsaydım,» dedi tatlılıkla, «Rusların verdikleri söze de pek inanmazdım. Onların da toplama kampı var. Siyasi tutukluları var. Nazilerden daha iyi davranmazlar sana!»

Postacı omuz silkti:

«Bu tehlikeyi göze alacağım, moruk! Pek şansım olmayabilir. Bunu söyleyebilirim. Ama hiçbir şey yapmamaktan daha iyi... Umarım, karşıya geçerken beni sırtımdan vurmazsın...»

«Ben kimseyi vurmam» dedi Fischer buruklukla, «Tanrı seninle olsun!»

Tüm diğer siperlerde, hendeklerdeki WU'lar Rusların önerisinin sonuçlarını düşünürken, mırıldanıp, aralarında birşeyler konuşuyorlardı:

«Ne dediklerini işittin mi? Şimdi söylediklerini işittin mi?»

Eski bankacı, eski dolandırıcı Paul Weiss telaşla arkadaşına döndü:

«Niye bu işi bitirmiyoruz? Niye bitirmiyoruz? Nazilerdense, kızılar için çarpışarak ölmeyi yeğlerim. Lanet olsun, partiye de, ateş içindeki anavata-na da... Senin, benim gibiler için ne yaptılar? Almanya'da hiç özgürlük olmadı ki! Ömrüm boyunca olmadı. Kımıldadığın anda aç köpekler gibi bir sürü Gestapo! Kaçalım da, tel örgünün öbür tarafından dünya nasıl görünüyor bakalım!»

Saat 19.00'dan biraz önce yağmur başladı. İncecik, titrek, kurşuni yağmur bölgeyi suyla kapladı. Bir anda Ruslar da ateş açtı. O ana dek ara sıra yapılan top atışları giderek arttı. Mermiler, siperlerin önüne düştükçe, toprağı deliyordu. Sağanak halindeki Napalm bombaları arkamızı aydınlatıyordu. Kuşkusuz, Ruslar, siperlerde kalıp, Hitler uğruna çarpışacaklara gözdağı vermek, kendilerine katılmamız için bizi de bu şekilde yüreklendirmek istiyorlardı.

Tam 19.00'da ateş kesildi. Büyük bir mermi patlayınca sessizlik sona erdi. Ses arkamızdan, Hoff-

man'ın, Hava Kuvvetleri'nin iki telefoncusuyla gön-lünü eğlendirdiği kasabanın yakınlarından geliyordu.

Küçük Kardeş, üstlerine karşı her zaman beslediği iyi niyetle mırıldandı:

«İnşallah, o sahtekâra isabet etmiştir!»

Önde bulunan Paul Weiss'la arkadaşı sisler içinde, terk edilmiş gibi görünen düşman hatlarına doğru süzöldüler. Her taraftan gözetlendiğimizi biliyorduk. Ama hiçbir yerde kıpırtı yoktu.

«Tamam! İşte böyle!» diye fısıldadı Weiss, «Kalabalıklaşmadan, kımıldayalım. Eğer kaçmayı kafalarına koyarlarsa, bayram yerine döner burası... Haydi, kiralım!»

Arkadaşı duraladı. Onlar kımıldaymca kadar bitişik siperden birkaç WU, yanlarına gelmek için yerde sürünmeye başladı. Weiss sabırsızlanıyordu:

«Peki geliyor musun, yoksa gelmiyor musun?»

Arkadaşlarının kuşkulu bakışları arasında, kimseye ait olmayan bölgeye doğru sıçradı. Bir hendeğe girip, yüzükoyun yattı ve gözden kayboldu. Saniyeler sonra, Çavuş Repke çıkageldi. Geri kalan üç kişiye bakıp, kaşlarını çatı:

«Burada neler oluyor?» Dürbünü gözlerine yaklaştırıp, sisin içine kuşkuyla baktı. «Bir saniye önce dört kişiydiniz. Dördüncü nereye gitti?»

Üç adam korkuyla bakıştı:

«Bir yere gitmedi, çavuş!»

«Hep beraberdik!»

«Üçümüzdük...»

«Hep beraberdik!»

Repke soğuk bir tavır takınarak, umursamaz göründü. Artan sisin karanlığında birşey bulamadan, silahını omuzuna vurdu ve arkasına bakmadan, makineli tüfeklilerin bulunduğu sipere gitti. Üç adam

da fazla zaman kaybetmedi. Repke, elbette geri dönecek, Weiss'ın nereye gittiğini soracaktı. Daha fazla sorguya çekilmemeleri için oralarda kalmamaları gerekiyordu. Tehlike anında denize atlar gibi, alelacele yağmurun içine dalıp, kuzeye yöneldiler.

Her iki tarafın topçuları yine atışa başlamıştı.- Ağır topların gürültüsüyle toprak sarsılıyor, mermiler sağda, solda patlıyordu. Kımıldamadan bekledik.

Moruk soğuk bir tavırla, «Bırakın, eğleninler» dedi, «Çok geçmeden kendilerini tüketecekler!»

Çiseleyen sisten sonra sürekli yağmur yağdı. Birden rüzgâr esti ve iliklerimize kadar ıslandı. Gece inerken, Rusların ele geçirdiği uzak tepeler puslu, koyu maviye boyandı. Kaçanlar için görkemli bir geceydi.

Çavuş Wolte, bazı WU'larla, Bugler ve Treiber'la ayaktaydı. Gözlerini ayırmaksızın Rus hatlarına bakıyordu. Bugler Treiber'la, sonra da ikisi Wolte'yle bakışıp birbirlerine başlarını salladılar.

Bugler, «çavuş,» dedi yumuşak bir sesle, «Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim, ama bugün bir şeyler yiyebilecek miyiz? Kendim için değil elbette, ama karnım öyle gurulduyor ki, neredeyse yarım mil öteden duyulacak!»

Çavuş Wolte yavaşça dönüp, ikisini süzdü. Miğferini geriye itti:

«İyi ama niçin bana soruyorsunuz? İlerde Ruslara niye sormuyorsunuz? Bizden fazla onlar biliyor görünüyor. Ne dediklerini işittiniz. Öyle değil mi? Orada istediğiniz kadar yiyecek bulabilirsiniz. Niye geçip oraya gitmiyorsunuz?»

Treiber sinirli bir tavırla bir adım geriledi. Ağzı hafif aralanmıştı. Wolte'nin onları düşmana ka-

tılmaya açıkça davet ettiği seziliyordu. Ama buna pek olanak da yoktu ya! Wolte iyi bir Nazi'ydi. Hem partiye, hem de Führer'e inanıyordu. Wolte asla kaçmayı düşünemezdi.

Bugler, birkaç kez yutkunduktan sonra, «Bizi vurursun sonra» dedi boğuk sesle, «Kımıldadığımız an vurursun!»

«Öyle mi sanıyorsun?» Wolte yine gözünü Rusların sınır çizgisine dikti. «Ne yapıp ne yapmayacağımı kim bilebilir? Belki de size katılabilirim. Ne kadar katılan olursa, bizi o kadar iyi karşılarlar.» Sonra birden kolunu ileri uzattı:

«Bakın! Oraya bakın! Arkadaşlarınızdan dördü daha kaçmayı bekliyor! Biz de gücümüzü onlarla birleştiresek nasıl olur? Eğer işler ters gider de, başarılı olamazsak dördünü tutuklayıp, bizimle buraya getiririz. Onlarla birlikte kaçtığımızı kim iddia edebilir?»

Bugler pek rahat görünmüyordu. «Hepsi iyi de,, Nazileri peşimize takıp dönmemizi kızıklar pek hoş karşılamaz. Onlar da aptal değil ya... Göğsündeki bütün nişanları, öteberiyi söksen de, bizden biri olmadığını anlarlar!»

«Onu düşünmediğimi mi sanıyorsun? Onun da çaresine bakmadığımı mı sanıyorsun?»

Wolte, kendine güvenircesine sırttı:

«Bende iki tür yazı var. Biri günlük işlerde, biri de âcil durumlarda kullanmak için...»

Sessizliği bozan Bugler oldu:

«Demek elinde sahte belgeler var... Senin Nazi olduğunu fark etmeyecekler. Belki de denemeye değer... Yine de işler yolunda gitmeyebilir. Doğruyu konuştuklarını nereden bileceğiz? Sözlerinde duracaklarını nereden bileceğiz?»

«Orasını bilemeyiz» dedi Wolte, «İş bu kadar basit. Ruslardan hiç emin olamazsın. Bir bakarsın, -sırtını okşayıp, şerefine votka kadehi kaldırırlar, bir bakarsın ağzına silahı dayayıverirler. Şansa kalmış!»

«O zaman, bu işi göze alacağımın emin değilim» dedi Bugler.

Wolte, omuzuna attığı bez çantaya parmağıyla dokundu.

«Benim için dert değil... Ama burada bir iki parça bir şey var, İvan'm hoşuna gidecek. Bunları eline geçirince, bir vuruşta Almanların siperlerini, silip, süpürebilir. Sanırım, Rus'un gönlünü kazanmaya yeterli bunlar...»

«Evet, ama...»

«Aması ne?» Wolte hafif bir kahkaha attı. «Eğer benden çekmiyorsanız, ipe gidecek kadar konuştum bile... Bunu hatırlınızda tutun. Bu, içtenliğimin yeterli kanıtı.» Duraladı, «Yola çıkmadan önce size bir uyarı... Sennelager'e ait masallar uydurmak yok. Gerçekten değmez... Eğer benden söz ederseniz, ben de sizden söz ederim, unutmayın! Rusların da Naziler gibi artık suçlulara pek aldırış ettikleri yok. Eğer geçmişinizde olan biteni duyarlarsa, ikiniz de soluğu maden ocaklarında alırsınız. Demek ki, masal uydurmak yok, anlaşıldı mı?»

Bugler duraladı. «Sanırım öyle...» dedi gücümüş tavırla.

Wolte arkadaşına döndü:

«Ya sen?»

«Benim gözüm pek» dedi Treiber.

«İyi, öyleyse...» Wolte elini uzattı:

«Bana belgelerinizi verin!»

Bir an kuşkulandılar, sonra korkularım belli edercesine kâğıtları uzattılar. Wolte birkaç boş say-

fa bulup, üzerine PU (') harflerini yazdı. Bez çantasından albayın lastik imza mührünü çıkardı. Elle yazılmış harflerin altına mührü dikkatle bastı. Sonra, yasal olması için «Buchenwald» sözcüğünü ekledi ve kâğıtları geri verdi. Çavuşun becerisine bakarken, Bugler'in yüzü güldü.

«İyi!» dedi, «İşte bu iyi! Buchenwald ha? Şimdi kendimi daha güvencede sanıyorum.»

Wolte lastik mührü yerine koydu.

«Haydi, kiralım!» dedi, «Ya şimdi, ya hiç!»

Kimseye ait olmayan bölgeden geçiş, şaşırtıcı biçimde çabuk ve kolay oldu. Kaçaklar, başlarını yere dayayıp, köpek gibi sürünerek ilerlediler. Farkına varmadan ilk Rus siperlerine varmışlardı bile... Ellerini yukarıya kaldırıp, siperlerin içine atladılar. Başkaları da, çok geçmeden onları izledi. İki ordunun arasındaki arazi birden hareketlenmiş, Rus propagandası etkili olmuştu.

Küçük Kardeş dürbünüyle olanı, biteni gözetliyordu. Bizim iyiliğimiz için durmadan dil döktü:

«Hiç böylesini görmedim... Her yana yayıldılar...» Heyecanla ekledi, «Biri daha gidiyor! Biri daha! Herhalde ordunun yarısı orada... Pek çabuk varamayacaklar sanırım!»

Porta bir an silaha davrandı, ama Moruk öndedi:

«Bırak gitsinler! Zavallılar, gitsin! Eğer istedikleri buysa, kaçsınlar... Çok geçmeden hatalarını anlayacaklar!»

Berlin'in kucağından, Moskova'nın pençesine... Acaba neye koştuklarını kaç biliyordu? Merak ettim.

(1) İstenmeyen politikacılar.

Öncü Birliği'nden bir binbaşı koşarak geldi. Yüzü allak bullaktı:

«Ne yapıyorsunuz kuzum?» diyerek Löwe'ye bağırdı. «Niye vurmuyorsunuz onları? Tanrım, fareler kaçıyor...»

Löwe ağzını açmaya fırsat bulamadan, binbaşı makineli tüfeğin arkasına geçip, boğuk sesiyle alabildiğine haykırdı. «Ateş! Ateş!» Kimseye ait olmayan bölgeden ıstırap çeken insanların sesi yükseldi. Biz ateş açınca, Hinka çıkageldi. Takırtılar çıkaran makinelinin ardındaki çılgın binbaşığı suç üstünde yakaladı:

«Kimdir o? Orada ne yapıyor?» Sabredemeyip, emir subayına döndü. «Kim bu adam? Bana kim olduğunu niçin söylemediler?»

Emir subayı, başını eğmiş, göz ucuyla binbaşığı süzüyordu:

«Bilmiyorum efendim! Kim olduğunu söyleyemeyeceğim!»

Albay tersledi:

«Kâğıtlarına bakıp, bulun!»

Binbaşının suratı asıldı. Makineli tüfeğin başından ayrılıp, kâğıtlarını sert bir tavırla uzattı. Löwe'nin soğuk gülümsemesi, Porta'nın ahmakça sırıtışı da kuşkusuz fayda etmedi. Emir subayı belgelere şöyle bir göz attı. Resmi diğeriyle karşılaştırıp, bazı imzaları ve sahteye benzeyen mührü iyice inceledikten sonra kaşlarını çatıp, albaya döndü:

«Burada bir karışıklık var, efendim! Tam söyleyemeyeceğim, ama kâğıtları inceletmem gerek...»

Binbaşı aksileşti:

«Özür dilerim, yani bu kâğıtların sahte olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?»

Albay çıkıştı:

«Ya sahteyse? Subay, görevini yapıyor... Nereden geldiği bilinmez, yabancının biri, kimseye danışmadan komutayı ele alıyor... Bana tuhaf geliyor. İsteseydim, seni oracıkta öldürtebilirdim!»

Binbaşı sakinleşip, öfkeli havadan çıkar gibi oldu. Elinin tersiyle ağzını sildi. Porta her zamanki gibi dilini tutamadığından, atılıp, albaya parlak bir öneride bulunmak istedi:

«İşi sonraya bırakmayın, efendim! Ulm'da böyle söylediler. Önce vurun, sonra sorguya çekin! Hep söyledikleri buydu. Casuslukta da böyleydi. Ben o eğitimi gördüm!»

Binbaşı terslendi:

«Bunun ne ilgisi var? Sen uzman mısın? Neredeyse, Alman üniforması giymiş, Rus casusu olduğumu söyleyeceksin!»

Porta dişlerini gıcırdatarak ayağa kalktı:

«Führer'in komutanı değil miydi, bir suçluyu serbest bırakmaktansa, beş masumu öldürmek daha uygundur, diyen?»

«Tanrı aşkına! Kimse bu ahmağı susturup, gezeliğine son vermeyecek mi?»

Kâğıtları inceleyen albay onları adama uzattı:

«Bunları al ve birliğine dön!» dedi soğukça, «Daha uygun bir zamanda bu konuyu ayrıntılarıyla ele alacağım. Yetkini aştın. Bu davranışının hesabını vereceksin. Şimdi git!»

Binbaşı geldiğinden, daha çabuk gitti. Albay dürbününü alıp, kimseye ait olmayan bölgede hâlâ çılgınca koşuşanların gölgelerini düşünceli bir tavırla inceledi:

«Pekala,» dedi, «Ateşi sürdürün!»

Küçük Kardeş omuz silkti:

«Çılgınlık! Cepheyi bu sürüngenlere harcıyoruz.»

Kalanları kızılara bırakın! Ben olsam bırakırım! Az zamanda haklarından gelirler!»

İsteksiz isteksiz, robot gibi ateş açtık. Küçük Kardeş kurulmuş gibi kovanları doldurup, boşaltırken, her atışta kendi kendine mırıldanıyor, dostuymuş gibi onlarla konuşuyordu. Silahı en iyi biçimde dolduran Küçük Kardeş'ti. İşinde çok hızlı ve isabetliydi. Yorulmak bilmiyor, gücünü yitirmeden saatlerce görevini sürdürüyordu. İki kere ikinin dört ettiğinin farkında değildi, ama havan topunu kullanmasını iyi biliyordu.

«Elli üç metre!» dedi Moruk.

Küçük Kardeş de ezber söyler gibi «Hazır, yükle, ateş! İşte şekerim, gidiyorsun!» diye yineliyordu.

İnsanlardan arta kalanlar havada savruluyordu. Ama Ruslar, kendilerine katılmak için acele eden müstakbel yoldaşlarını ateşle korumaya almışlardı. Çevremizde el bombaları patlamaya başladı. Porta lanetler yağdırıp, başlığını iyice kafasına geçirdi:

«Pis Ruslar! Pis Rus domuzları! Bunları ateşlemek için kadınları kullanıyorlar. Futbol topu gibi pazuları olmalı...»

Bir saat sonra, her iki tarafta da ateş kesildi. Kaçanlardan birkaçı Nazi belasından kurtulayım derken komünist ateşine tutulmuştu. Bazıları yakalanıp, tutuklandı. Bir çoğu da kimseye ait olmayan bölgede vurulup, çamurlar içinde can çekiyordu. Tüm hat boyunca yoğun bir çalışma görülüyordu. Telefon zilleri durmadan çalıyor, haberciler alışılmış biçimde, çok önemli iş görüyorlarmış gibi oradan oraya koşuyorlardı. Hem güvenlik makamları hem de gizli polis yenilgiden haberdar edilmişti. Umut-suzca oturup, gelmelerini bekledik.

Gefepo'dan bir yarbay, ellerini başına koymuş,

bir köşede oturuyordu. Üniforması pırıl pırıldı, ama yüzü vaktinden önce kırıkmış ve çökmüştü. Nöbetçilerden on ikisinin WU'larla kaçtığı, bir binbaşının da ortadan kaybolduğu bildirildi. Yarbay, kaçağın harekâta öldürüldüğünü rapor etmesi için Hinka'ya yalvardı, ama Hinka sert ve katıydı.

«Güvenlikle kendiniz konuşun!» dedi. Elbette aklı başında biri güvenlikle konuşamazdı.

Geceyarısından az önce, Ruslar HQ Bölüğü'ne ateş açtılar. Atışın hedefi ve yönünden şaşmayışı korkunçtu. Cephanelikler havaya uçtu. Gizlenen tanklar birer birer ortaya çıkarıldı. Besbelli, üst düzeyden biri kaçmayı başarabilmiş ve düşmana değerli bilgiler vermişti. Yavaş yavaş puslu şafak sökerken, isteyerek ya da çaresizlikten hâlâ yakınımızda olan WU'ların izine düştük. Bu bir bakıma misillemeydi. Bir bakıma da Führer'e bağlılık, Führer'in düşmanlarına duyulan nefret sonucu savunmasız kişilere darbe indirmek, başkalarının cezasını onlara çektirmekti.

Rahip Fischer'i gördüm. Dua ederken, Çavuş Linge öfkeye kapılıp, miğferiyle onu yüzünden yaralamıştı. Oberwachtmeister Danz'ı gördüm... Koşa koşa gelip, şenliğe (!) katıldı. Tabancasının kabzasıyla rahibin çenesine vurup, onu yere düşürdükten sonra çizmesinin topuğuyla zavallının yüzünü çamurda ezdi. Sonra Linge'le Danz'm keyifle yeni kurbanlar aramaya gidişini gördüm. Rahip Fischer'in ağzından çenesine doğru kanlar akarken, sendeliyordu. Daha kötüsü de olabilirdi. Hiç değilse, yaşıyordu ya... Binbaşısı kayıplara karışan yarbay, daha önce beyni dağılmış durumda bulunmuştu.

Sabah erkenden piyade bölüğü yardımımıza yetişti. 999. Tabur'dan geriye kalan perişan insanlar

bir aray getirilip, yakındaki bir kasabaya yürüyüşe geçildi. İşgalci birlikler, onları kuşku ve şaşkınlıkla süzüyordu.

Birisi bilgiç bir tavırla yanındakine döndü:

«Tutuklu bunlar... Evet, tutuklu olacaklar...»

Öbürü «Casuslar!» dedi.

Bu yarı çıplak iskeletlerin kendi öz vatandaşları olabileceği, bu bir deri bir kemik kalmış zavallı insanların Almanya'dan ölüme gönderilmiş olacağı akıllarına hiç gelmiyordu. Führer, üstün aklı ve cömertliğiyle buna asla izin vermezdi ki... Kendilerini şaşkınlıkla seyredenlerin bakışları arasında tabur, kasaba içinde yürüyüşünü sürdürdü. Altı mil daha yol alınınca durdular. Miğferlerinde kurukafa işareti olan Varşova güvenlik görevlileri onları sıcak karşıladılar (!). Sıraya dizilip, alışıldığı gibi, güvenlik görevlileri tarafından dostça (!) itilip, kakıldılar. Çizgiyi azıcık bozanın kafasına ya yumruk iniyor ya da P 38'lik tabancanın kurşunu ensesinden giriyordu. Yere yığılanlar, bayılcaya kadar tekmelenip, fırsat kollayan köpeklerin merhametine terk ediliyordu. Bağırış, haykırış, kargaşa... Köpek havlamaları, çizmelerin rap rap yere vuruşu ve yağdırılan emirler... Bütün bunlar olağan işlemlerdi.

Biraz sonra fazlalıklar ayıklanıp, tabur başkalarının karşısına çıkacak duruma gelince, bir binbaşıyla Dirlewanger'in özel dostlarına teslim edildi. Binbaşı, 999. Tabur'un titreşen insanlarına üstlerindeki paçavraları çıkarmalarını, ellerini başlarının arkasına koyup, yüzlerini duvara dönerek sıraya girmelerini emretti. Kımıldamaya yeltenenin vurulacağını bildirdi. Giderek azalanların sayısına bakılırsa, birçokları buna cüret göstermişti. Dirlewanger'in canileri temizlik işlemine (!) dalmışken binbaşı ko-

nuşmasını sürdürdü. Bir saat konuştu. Eğer tüzük ve kurallardan kıl payı ayrılan olursa, ne gibi cezalara çarptırılacağını ateşli bir biçimde ayrıntılarıyla anlattı. Çizgiyi aşıp, Rus siperlerine kaçmaya yeltenen arkadaşlarını izlemeye kalkmamaları için onları uyardı. Tutukluların eşleri, çocukları, anaları, babaları toplatılıp rehin alınmıştı.

Sonunda da sağ kalanların, elbiselerini giyip, 27. Tank Alayı'nın emrine verilmek için hazır bulunmalarını bildirdi. Yiğitler gibi ölmek için orada nice fırsatlar geçecekti ellerine...

O ana dek, Rusların havan topları havada ısıklar çalarken, diz boyu çamurun içinde beklemek bile hoş vakit geçirmek demekti... Hayatta kalanlar, bulabildikleri giysi parçalarını sırtlarına geçirdiler. Gidecekleri yere kendilerini götürecek bir sürü kamyonu görünce de sevindiler. Ne yazık ki, 27. Tank Alayı epey uzaktaydı. İçlerinden kimisi oraya varamayacaktı. Gizli bir mahkeme kurulmuş, bir tür hakem kararıyla her üç kişiden birinin, yargılanmadan ölüme mahkûm edilmesi kararlaştırılmıştı. İşte şimdi bu yola gidiyorlardı...

Kamyonlar belirlenen yerde durup, değersiz yüklerini boşalttı. Tutuklular, ellerinde demir çubuklar tutan askerlerin arasından süngü ve tüfekte itilerek, mezbahaya (!) doğru yol aldılar. Kimi mezbahaya varamadı bile... İncecik bir demir parçası, bir ustanın elinde, meğer ne öldürücü darbeler indirebiliyormuş! Gerçekten şaşırtıcıydı bu... Elbette, askerlikte insan kendinden beklendiği biçimde insanı öldürür... Az zamanda tüm öldürme yöntemlerinde ustalaşır...

Sağ kalabilenler, yıkılmış bir binanın nemli, karanlık mahzenlerine sürü gibi itildiler. Yer, birden

yapışkan çamura dönmüştü. Tavandan su damlıyor, açlıktan çılgına dönmüş lağım fareleri adamların bacıklarını kemiriyordu. Bunca insanı barındırmaya yeterli yer yoktu. Kapılar kapanıp, sürgülenmeden önce nöbetçiler kamçılarına davrandılar.

Gündüz ve gece boyunca insanlar aç, susuz ve havasız bırakıldı. Herkes kendi derdine düşmüştü. Duygulara yer yoktu artık... En zayıflar ezilip, altına kaldılar. Geceyarısından kısa bir süre sonra kapılar açıldı ve birkaç tutuklunun adı okundu. Seçilenler, elleri üzerinde emekleyerek çıktılar. Geçici bir kurtuluştı sanki... Kapılar arkalarından kapandı. İçerde kalanlar, makineliilerden çıkan sesi duyular. Sonra suskunluk oldu. İşte o zaman anladılar isim okumanın ne demek olduğunu... Garip bir suçlu grubu vardı. Kimi yabancı radyoları dinlerken yakalanmıştı. Kimileri son zaferi kuşkuyla karşılamıştı. Kimi toplum içinde düşüncelerini söylemişti... Diğerleriyle çalmış, dolandırmış, cinayet işlemişti. Aralarında şiddete karşı olanlar vardı. Ve şimdi hepsi farelerin cirit attığı mahzende ölümü bekliyordu.

Aradan on dakika geçti. Kapılar bir kez daha açıldı. Makineliyle taranacak altı kişinin daha adı okundu. Şafak söküne dek mahzenin çamurunda yaşamak kolaylaşmıştı artık... Kımıldayacak yere, nefes alacak havaya kavuşmuşlardı... İnsanlar, insan gibi davranmaya başlamıştı bile... Yine konuşuyor, kapı yeniden açıldığında sıranın kime geleceğini kestirmeye çalışıyorlardı.

Birisi, mavi ya da kırmızı çizgili giysisi olanların götürüldüğünü ileri sürdü. Yeşilliler birden rahat nefes aldı. Leipzig'li bir katil «Düşünceyi anladım» dedi, «Amacı anladım. Yalnız politikacılarla

vatan hainlerini temizliyorlar. Sanırım öyle olması da gerekli... Kendine ihanet eden Adolf niye besleyip giydirdin? Ondan kurtulması gerekli derim ben de... Biz geriye kalanla, payımıza düşeni alırız.»

Zaman geçtikçe, yeşil çizgili giysililer iyice hafiflemişti. Henüz içlerinden kimse çağırılmamıştı. Hapishane davranışı kendini belli etti. Gücsüzlerin ve ölümlerin nesi var nesi yok çalıp çırpma başladılar. Birisi, hâlâ yaşama isteğiyle dolu Fischer'in kanayan yaralı yüzüne tokatı indirdi:

«Niye dua etmiyorsun, pis papaz? Niye yukardakini yardımımıza çağırmiyorsun?»

Kötü kokan mahzenin köşesinden gülenlerin sesi duyuldu.

«O, yukardaki mi? O iyilik düşünür. O, SS'lere karşıdır!»

Öğleden sonra geç saatlerde kapılar son kez açıldı ve bir S S binbaşı eşikten seslendi:

«Şimdi beni dinleyin domuz sürüsü! Yasalara göre şimdiye dek hepinizin ölmüş olması gerek. Bana kalsaydı, tümünüzü dışarı çıkarıp sizden kurtulurdum. Ama Führer'in komutanı size bir yaşama şansı daha tanımaya karar vermiş. Umarım, kendinizi iyi ve güçlü hissediyorsunuz. Çünkü, kaçıp düşmana katılamayacağınız uzak bir yere gideceksiniz. Oraya vardığınızda anlarsınız neresi olduğunu... Daha önce değil... Pabuçsuz yürüyeceksiniz. Bulgar Ordusu öyle yapıyor. Siz niye yürüyemezsiniz? Oraya varabilenlerin tüm gereksinimleri sağlanacak. Eğer çıplak ayakla yürüyemem diyen varsa, şimdi çıkıp söylesin!»

Korkunç bir sesizlikten sonra, birisi mahzenin karanlığından ortaya çıktı. Binbaşı, yaklaşmasını bekledi:

«Evet, neyin var senin?»

Adam, topallayarak ilerledi. Sağ ayağı, kırılmış, kan içindeydi. Durumu apaçıktı.

«Hayret! Pek sağlıklı görünmüyor!» dedi binbaşı, «Gereken, çoktan yapılmalıydı...»

Emir erini çağırıp, yaralının yanına gönderdi. Dirlewanger Birliği'nde doktor yoktu. Tüm ameliyatlar, uyuşturucu kullanmadan acemi erlerce yapılırdı. Böylelikle, hastanın daha güçlendiğine inanıyorlardı.

«Ne dersin?» diye mırıldandı binbaşı, «Yürüye-bilecek mi?»

Emireri, ayakta açılan yaraya elini daldırdı. Adam, acıdan haykırınca emireri sırtarak doğruldu:

«Korkarım yürüyemez, efendim! Pek uygun değil durumu...»

Binbaşının yüzü güldü:

«İşe başlamadan, kayıp vermemiz ayıp doğrusu... Eğer yürüyemiyorsa, yürümesin. Bu işe son versek?»

Mahzene bir nöbetçi geldi. Zavallıya, diz çökmesini ve başını uzatmasını söylediler. Derken, silah patladı. Bu sorun da böylece çözümlendi.

«Yürüyemeyeceğini düşünen başkası var mı?» diye sordu binbaşı. Suskunluğa bakılırsa, herkes kendini çok sağlıklı buluyordu. Ama sendeleyeni insanlar yola koyulunca, upuzun, kanlı bir iz bıraktılar ardlarında...

Sağ kalanlar, gece yarısından hemen sonra, 27. Tank Alayı'na teslim edildiler. Uyumaları için de ahır gibi bir yere kapatıldılar. Ertesi sabah üniformalarını giyip silahlandılar. Artık hepsi de vatani uğruna ölmeye hazırды.

Aynı akşam, sınıra ulaşmak için yola koyulduk.

«Kutsal haçın üstüne yemin edenler, başka hiçbir şeye bağlı kalmamalıdır.»

Himmler'in, Yugoslav gönüllülerle 3 Ağustos 1941'de Zagreb'te konuşması.

İki bin Polonyalı, Varşova'yı kuzeye bağlayan ormanların birkaç mil ötesindeki barakalarda bir araya getirilmişti. Çevre köylerde ne kadın ne de erkek vardı. Geriye yalnız çocuklar kalmıştı...

Hauptsturmführer (*) korku içindeki kalabalığa sordu:

«Aranızda Almanca anlayan var mı?»

Siperliğinde uğursuz kurukafa arması olan boz renkli kasketini, öğle güneşinden gözlerini korumak için, alına indirdi. Yaşlı bir Polonyalı ayaklarını yavaş yavaş sürüyerek ona doğru ilerledi:

«Birkaç sözcük biliyorum, efendim. Belki size yardımcı olabilirim!»

«İyi, seninkilere söyle, elele tutuşup, üç sıra olsunlar! Ben marş marş deyince, ormana gidecekler. Ama sıralar en az on yarda aralıklı olsun!»

«Peki, ormana gidince ne yapmalarını söyleyeyim, efendim?»

«Çilek toplansınlar! Yılın bu vaktinde meyvalar çok lezzetli...»

İhtiyar, soru sormadan bu tuhaf komutu ilettili. Endişeli yüzlerden gerginlik yavaş yavaş kayboldu. Emre uyararak, üç sıra oldular. Elele vermiş, gülüşüyorlardı. Şu Naziler de amma tuhaftı! İki bin kadınla erkeği toplayıp, ormanda çilek toplamaya gön-

(1) Führer'in hücum birliklerinin komutanı.

dermek! Kimse işin gerçeğini bilmiyordu. Polonyalı direnişçi işçilerin ormana mayın döşediğini açıklamayı uygun gören olmamıştı herhalde...

İlk sıradakiler elele verip, işe koyuldu. Rahatlamış, hâlâ gülüyorlardı. Söylenene pek güvenmeyip, işi ağırdan alan birkaç kişiyi, silahlı SS'ler öne itti. SS'ler de sırayı izliyordu. Onların da mayınlardan henüz haberleri yoktu. Yalnız, birkaç gün önce ölüme mahkûm edildiklerini biliyorlardı. Şimdi ise birdenbire, hiç hesapta yokken, bağışlanmışlardı. Nedenini sormak hadlerine mi düşmüş?

İhtiyar ilk sıranın ortasındaydı. İki yanındaki oğullarının ellerini tutmuştu. Ayağının altında, yerin yarılmasını her an bekler gibi tetikteydi. Almanları tanıyordu. Ölüme gittiğini de biliyordu. Orman sınırına varınca kasıldı ve birden, sıradakilerin hepsi içgüdüyle kımıldamadan durdular. SS nöbetçileri arkalarında aşağı yukarı koşuşuyor, havaya ateş ederek, insanları tekmeyle itip, tartaklıyorlardı. Kalabalık, isteksizce ayaklarını sürüyordu. Ağaçların arasında iki adım attıkları sırada tüm alan havaya uçtu ve suratlarında patladı. İhtiyarın oğulları elinden fırlayıp, gitmişti. Dağılan gövdeler havada savruldu. İnsanlar haykırıyor, hıçkırıyor, bu cehennemde dehşete kapılmış, koşuşuyorlardı. Daha çok patlama, acı acı haykırışlar, birbirine karıştı.

Kurbanların ikinci sırası da ölüme sürüklendi. Kalçasına tahta parçası saplanan genç bir kadın, uzağa fırlamıştı. Tozlu, kanlı toprakta sürünerek ilerlerken acı içinde inliyor, merhamet dileniyordu. Ama o gün acımaya yer yoktu. Dehşetin estiği ağaçlıklara fırladı.

Üçüncü sıradakiler, mayınlarla S S makinelileri arasında kıştırılıp, kaldı. Silahlara koşanların kimi-

si, kurşunlarla kalbura döndü. Ormana kaçanlardan bazısı ise yerde kıvranan arkadaşlarını çiğneyip geçerken, tökezlenip, paramparça oldu.

Hauptsföhrer Sohr, durup ölümlere göz atarken, kasketini geriye itti. Yanan ormana gülümseyerek bakıyordu.

«İki bin insan, fitil görevi yaptı!» diye mırıldandı. «Zevkle yönettiğim en etkin mayın tarayıcıları...»

ÖNCÜ BİRLİĞİNİN BİNBAŞISI

Tabur, yine bataklıkların ortasındaaydı. Bu kez Tomarka'da... Bataklık bölgelerin hepsi birbirine benzer... Aynı yapışkan nem, aynı bitmek tükenmek bilmeyen sivrisinek sürüleri...

Artık alışmıştık. Durgun dönemlerde, orada bulunmanın tadını bile çıkarıyorduk. Bir kez yerleşip yerel vahşi yaşamla uyum sağlayınca, doğal güzelliklerin farkına varırsınız.

Kırlangıçlar ve kurbağalar çoktu. Bir gün ağır makineli tüfeği yakından incelemek için birkaç ley-lek uçup, yere indi. Makinelinin tam altında duran kurbağaları avlamayı huy edindi. Sınırın yakınındaki yüksek ağaçların tepesine yuva yapmışlardı. İlk günler makinelilerin takırtılarına ve kovanların patlamasına alışmış göründüler. İnsan ve makinenin bozduklarına, hayvanların çabucak uyum sağlaması dikkate değer... Yaşamın güçlüklerini yenerken, günlük yeni bir model uyguluyorlardı.

Bir tavşan ailesi vardı. Her gün yemek artıklarına gelirlerdi. Lahanaları önlerine atınca, çevrede olan bitene rağmen çabucak yutuveriyorlardı. Sonra Rus hatlarına koşuyorlardı. Hiç kuşkusuz orada ikinci kez yiyecek buluyorlardı.

Orada kaldığımız sürece epeyce hayvan koleksiyonumuz oldu. Leylekler ve tavşanlar gibi, bir de her gün batışında tilkiler gelip çöpleniyordu. Bir ayı yavrusuna «Toscha» adını verdik. Tepeden tırnağa

bembeyaz şirin bir yaratıktı. Günün birinde Küçük Kardeş onu yakalamaya çalıştı. Hatalı bir davranıştı bu... Öfkeye kapılan hayvan bizimkinin bacağını ısırdı. O günden sonra arkadaşımız onlara uzaktan bakmakla yetindi.

Haberleşme noktasının gerisinde de bir porsuk yuvası vardı. Dışarı çıksın diye süt kaplarını açıp, önüne koyuyorduk. İşte, bataklıkta böyle eğlenceler de oluyordu.

Ruslara gelince, onları hayvanlardan da az görüyor, ama orada olduklarını biliyorduk. Her gece hiç şaşmaksızın, saat 19.00-21.00 arası hoparlörleri açıyorduk. Biz susar susmaz, onlar karşılık veriyorlardı. Gerçekten centilmence ve önceden bilinen bir işlemdi. Yeterli önlem alındıktan sonra, kimsenin ölmesine gerek yoktu. Yalnız 999. Tabur'un ahmaklarının başı derde giriyordu. Verilen çelik miğferleri ısrarla giydikleri için, o nemli bataklık atmosferinde ıslıl ıslıl parıldayan miğferlerle düşmanın kolay kolay kaçıramayacağı hedef oluyorlardı.

Bir gece Porta ile ben makinelinin yanında nöbetteydik. Derin sessizlik hayli can sıkıcı geliyordu bize. Bataklıkların ortasından ara sıra serenadlar söyleyen kuş da hoşumuza gitmedi. Garip, boğuk, sert ve kalın bir sesi vardı. Sürekli, iki notadan sonra, düzeni bozup, sesini titrettiği çok geçmeden sinirlerimizi bozmaya başladı.

«Lanet kuş!» dedim, «Hıçkırığa tutulmuş eşek sanki!»

Küçük Kardeş'le Gregor nöbeti almak için çıkageldiler. Biz de orada kalıp, onlara arkadaşlık ettik. Nasılsa birkaç saat içinde yine nöbette olacaktık. Gidip, dönmeye pek değmezdi. Porta zarları çıkardı. Bir de yeşil bez serdi. Oyuna oturduk. Güzel

zarlardı. Fildişinin üstüne sarı maden benekler işlenmişti. Porta onları Nice'deki gazinodan almıştı. Örtüyü barut sandığının üstüne yaydık. Zarları her atışta, ya Küçük Kardeş, ya da Gregor siperde gezinip, Ruslar ne yapıyor diye göz atıyordu. Her zamanki gibi bir şey yaptıkları yoktu. Herhalde iskambil oynuyorlardı. Bataklıktaki kuş da ötmese, gece çok sessizdi.

Vakit kolay geçmiyordu. En ufak çıtırtıda bile tetikteydik. O güzelim fildişi zar da ilgimizi çekmiyordu. Gregor tırnaklarını yiyip tükürmeye başladı. Bataklık kuşu gagasını açıp sesini titrettikçe birden silkiniyor, «Tanrı aşkına» diyordu. Bir süre sonra Porta da oyuna ilgi duymaz oldu. Karanlıkta makinelilerin yanında aşağı yukarı gezinmeye başladı.

Sanki başımıza dert arıyorduk... Derde de pek girdiğimiz yoktu ya... Sonunda flüt çalarak, gölgelik yerde dans etmeye başladı. Bataklık birdenbire kuş sesleriyle canlandı. Büyülenmişçesine dinledik. Belki Ruslar da dinliyordu. Ateş açmaya da yeltenmediler.

Küçük Kardeş ansızın parmağını dudaklarına götürüp, Porta'yı uyardı. Ben kuş cıvıltısından başka ses duymuyordum. Ama Küçük Kardeş tehlikenin yaklaştığını tıpkı hayvan içgüdüleriyle duyabiliyordu. O kulak verirken, üçümüz sessiz oturduk. Sonunda biz de işittik: Uzaktan uçakların uğultusu geliyordu. Porta flütünü ağzına yaklaştırdı.

«Stuka'lar...» dedi düşünceli bir tavırla.

Küçük Kardeş kaşlarını çatı:

«Öyle mi dersin?»

Porta yanıtlamadan, karanlık gökyüzü göz-

leri kör eden ışıkla aydınlandı. Çevremiz gün gibi ışıdı.

Biz, bu aydınlığın ortasında duruyorduk.

Gregor da haykırdı:

«Stuka'lar!»

Yere yatıp örtünmek için sipere daldı. Hepimiz paldır küldür onun üstüne attık kendimizi. Ardımızda bir yerlerden uçaksavar bataryalar ateş açtı. Uçakların sesi, nabız gibi atan motor gürültüsüne dönüştü. Tepemizden dalga dalga geçişlerini gördük. Rus bombardıman uçaklarıydı...

Artık gecenin sessizliği kalmadı. Bizi rahatsız eden düzensiz, titrek kuş sesi de yoktu. Bataklık, yağın bombalarla hareketlendi. Sonra firma ve yanan alev denizine döndü.

«Tanrı aşkına! Buradan çıkın!»

Haykıran Porta'ydı. Biz de çıktık.

Hava, uçuşan nesnelerle doluydu. Üçüncü Bölük'ün tamamı... Otuz iki güçlü kuvvetli adam doğrudan doğruya tek atışta canından olmuştu. Her yöne insanlar koşuyor, haykırıyordu. Ambarlar, siperler, nöbetçi noktaları, cephanelikler, yakıt depoları, düşman bombalarıyla yakılıp, yıkılıyordu. Tepemizden bir uçak geçer geçmez birkaç saniye içinde peşinden başkası görünüyordu. Kımıldamaya, adım atmaya fırsat yoktu. Bir yere varmak için ancak boş yere siperden sipere koşuyorduk. Nereye koştüğümüzü Tanrı bilir! Ön hatlar darmadağındı. Tam kargaşa içindeydik. Rus Hava Kuvvetleri'nin dördüncü kanadının tüm gücüyle üstümüze yöneltildiğini sonradan anladık. O gece yedi yüz bombardıman uçağı saldırıya geçmiş. Nereye bakarsanız bakın, yıkıntıdan başka şey görünmüyordu. Yerde yatan yığınlarla ölü... Aklını kaybedip, tavşan gibi sıç-

rayan insanlar, haykıran yaralılar, dehşete kapılanlar... Subaylar, yerine hiç de getirilmeyen emirler yağıdırıyorlardı... Dinleyecek kimse kalmamıştı ki... Yedi yüz bombardıman uçağından sonra, iyice yakıp yıkmak için ağır topçu sökün etti. Geri kalan tek tük siperde ancak çömelip, fırtınayı atlatmayı umduk. Bombalar yaşamı tam felce uğratmıştı. Bataklıktan gelen sular etrafı bastı. Kükürt kokusu dayanılır gibi değildi. Suda, çamurda durmaktan vücudumuz iki büklümdü. Ciğerlerimiz sökürcesine öksürüyorduk.

Ateş kesilince, başka dünyadan gelen hayaletler gibi sürünerek çıktık ve geri kalan birkaç parça eşyaya vahşice el attık. Ağaçlar bükülmüş, garip, tuhaf biçimlere girmişti. Yakında bir tank vardı; ikiye bölünmüştü. İçinde de beş ölü... Çavuş korkuya kapılan bir WU müfrezesini, ölü subayları bulmaları için önüne katmış götürüyordu. Gömülmeleri gerekiyordu subayların...

Düşman yeniden üstümüze saldırmcaya kadar bize kısa bir zaman vermişti. Kalın sarı bir sis tabakası, dalga dalga bataklıktan üzerimize geldi. Gaz maskelerini çıkaran çılgınlara Tanrı yardım etsin! Sarı dumanın içinde doğrudan ciğerlere çöken kimyasal bir madde vardı. Bir tür koruma önlemi almadan, kimsa sağ kalamazdı. Çavuş Linge direndi, ama onun acıdan kıvrandığını görmek öylesine korkunçtu ki, sonunda Linge'in ıstırabına son vermek zorunda kaldık. O günden sonra kimse gaz maskesini yanından ayırmadı. Ne olduğunu hiç anlayamamıza rağmen, kıyıdaki zehir girdabının gerilerinden hiç kuşkusuz düşman harekâtının seslerini duyuyorduk. Bana kalırsa, asker yürüyüşüydü. Fakat bataklığa uzanan tek köprüyü de istihkâmcılar çoktan

uçurmuşlardı. Karşıya başka geçit de yoktu. İlerdeki topçu rasat mevzileri, duyduğumuz seslerin toplanmakta olan tanklardan geldiğini bildirdi.

«Tanklar mı?» dedi Löwe inanmazcasına, «Tanklarla ne yapacaklarını sanıyorlar? Karşıya kesinlikle geçiremezler onları!»

Yarım saatte sis dağıldı. Gerçekten, bataklığın uzağındaki düşman mevzilerinden tanklar ilerliyordu. Büyük toplar ateşe hazırdu. İlk bombalar üstümüze yağmaya başlamıştı bile...

İnanmayan gözlerle bakarken, tanklar üzerimize doğruldu. Peşlerinde de piyade erleri vardı. Bizim bölgemizde bulunan WU'larm sınırları artık iyice bozulmuştu. Dehşet içinde bağırıyorlardı. Çoğu, tankların hareketini ilk kez görüyordu. Kocaman yeşil yaratıklar, tarih öncesi canavarlar gibi yapışkan çamura inmek üzereydi. Bizi desteklemek için alev makineleri harekete geçirildi. Fakat ateş açmaya fırsat bulamadan, ilerleyen bir T 34 tarafından yok edildi.

Löwe haykırdı:

«Çılgın bunlar!» Umutsuz bir haykırıştı. «Kudurmuşlar, çılgınlar! Asla başaramayacaklar!»

Canavarlardan ilki, burnunu batırıp, başaşağı bataklığa girdi. İki yanında kocaman çamur kümeleri sıçrattı. Şaşkınlık içindeydik; tank doğrulmuş, bizim yönümüzde belirli bir yol izliyordu. Kaba dalgalı denizde çabalayan yüklü bir gemiydi sanki... Debelenip, sürüklenirken, tekerleklerinden sular akıyor, yine de üstümüze geliyordu.

Barcelona aptallaşmıştı. Bize döndü, «Tanrım, nasıl olur? Köprü uçuruldu. Karşıya geçit yok ki...»

Lejyoner omuz silkti:

«Açıkçası, gidip, bir başkasını yapmışlar... Yeni

bir köprü... Yüzer köprü hazırlayıp, hava bombardımanı kargaşasında bataklığın ortasından geçirmiş olmalılar...»

Köprüyü sağlama almak için, ağaçların gövdelerine bağladıkları çelik kabloların parıltısı dürbünle fark ediliyordu. Herhalde epey insanın hayatına malolmuştu... Fakat Ruslar da Naziler gibi genel değer ölçülerinde insana hiç önem vermemişlerdir. Eninde sonunda, insan en değersiz hammaddedir...

Süvariler ilerlerken, epey kayıp verdi. Tankların bazıları da yüzer geçitten kayıp gitti. Bir an tehlike sınırında denge bulmaya çabalarken, köpüklü, kirli sulara gömüldüler. Bataklıktaki yeşil kurbağalar oradan oraya sıçrayıp, vraklayarak, düzenlerini bozanları sanki protesto ediyorlardı. Rüzgâr sarı zehirli dumanla bize gaz kokusunu getiriyordu.

Löwe, göreceğini görmüştü... Tanksavar bölüğüne, ilerlemesi için eliyle işaret etti. İkişer sıra olup, harekete geçtiler. Arkalarında dağınık durumdaki WU'lar, soluk soluğa, el bombası sandıklarını taşıyorlardı. Birkaç tanesini atmaya kadar, T 34'ler, ilerleyenleri her zamanki gibi bilinen biçimde etkisiz bıraktı. Ağır tank, en basitiyle insanları çiğ et gibi doğrayıp, parçalıyor, tekerleklerine takılan insan eti ve kemiğini de sürükleyip, rahatça yoluna devam ediyordu. Fazla fazla zarar vermeden onlar da yok edildi. İşte o anda coşku sesleri yükseldi. Acele, birbiri peşine iki tank daha ortadan silindi. Fakat bataklıkta hep canavarlar yığılıyor, balçığın içinden hipopotamlar gibi kendilerini çekerek, çıkıyorlardı. Elimde olmadan titrediğimi hissettim. Porta dirseğiyle göğsüme vurdu:

«Niye titriyorsun? Neyin var? Verem misin, ne sin?»

İstihkâmcılar T mayınlarını getirip, iki yanımıza yerleştirdiler. Tanklar yirmi yarda ötedeydi. Sıcak soluklarını üzerimizde duyabiliyorduk. Ayağımızın altındaki yumuşak toprak kabarıyordu. Löwe harekete geçmemiz için haykırdı. Herkesin bir hedefi vardı, ama yine de dalga dalga yaklaşmakta olan piyadeleri hesaba katmak gerekti. Löwe, yay gibi fırlamaya hazır, bir bombayı yakalayıp, yere çömel-di. Bu adam övgüye değerdi. Subaylar için genel kanımız ne olursa olsun, Teğmen Löwe hep tetikte, bizimle en çetin dövüşün ortasındaydı. Soğukkanlılığından ötürü de ona saygı duymak gerek... Bana gelince, titreyerek yere yapıştım. Kahramanlık taslayacak değildim. Er geç, gizlendiğim güvenceli yerden çıkmaya, elli tonluk demir ve çelikten düşmanla kıran kırana savaşıma zorlanacaktım. O ana dek elimden geldiğince saklandım. Yürekli olacağım diye yanlış saplantılarım yoktu.

Devler üzerimize yürüdü. Toplarından fırlayan bombalar başımızın üstünden geçip, tepelere düştü. Yedekteki birlikleri yakıp, yıktı. Bataklığın ötesinde düşman topçusu hedefi bulmuştu. Toprakta derin çukurlarda yattığımız sırada mermiler çevremizde patlıyordu. İnsanlardan arta kalanlar kısa sürede ortalığı kapladılar. Bataklıkta yaşayanlar çevreye saçılmış, bitki ve hayvanlar her yanı kaplamıştı. Yakınımda Barcelona vardı. Titreyen eliyle Rus hatlarını göstererek, dikkatimi çekti. Başımı usulca kaldırdım. Yeşiller giymiş piyadelerin tümü siperlerden çıkıp, suda yürüyordu. Öylesine şaşırdım ki, parçalanıp, havaya uçmak tehlikesini o an unuttum. Daha iyi bakabilmek için doğrulup, oturdum. Yakından inceleyince, yürümediklerini, ayaklarına geçirdikleri kar pabuçlarıyla kaydıklarını fark ettim.

Peşlerinde de makineli tüfeklerle donatılmış motorlu bir sıra kazak vardı. Tüm askerlik yaşantımda bir eşini görmedim.

Yine toprak barınağıma çöküp, «Rusların savaşmayı bilmediğini bize söyleyen hangi ahmaktı?» diye sordum.

«Adolf!» dedi Barcelona buruklukla, «Oydu söyleyen... Adolf Amca... Kendi burada bulunmamış ki, bilsin...»

Teğmen telaşla sahra telefonu ile konuşuyordu: «Güçlü saldırıyorlar. En azından bir tümen var. Bu mevki pek fazla tutamayacağım! Destek istiyorum... Ben...»

Telefon aksileşmiş gibi cızırtılı sesler çıkarmaya başladı. Löwe'nin, parmaklarıyla ahizeyi kuvvetle kavradığını gördüm.

«Size söylüyorum, bana destek göndermezseniz, bu mevki tutmama olanak yok! Desteğe ihtiyacım var. Tanrı aşkına! Ellerine geçeni üstümüze yağıdırıyorlar... Sihirbaz değilim ki... Ne yapmamızı istiyorlar? Oturup, canımızdan mı olalım? Bu, ilerlemelerini durdurmaz ki... Geciktirmez de... Adama ihtiyacım var. Daha fazla adama... Derhal istiyorum onları!»

Telefondaki, öncekinden daha güçlü, daha saldırganca konuşuyordu. Islıklar, patlama sesleri de duydum. Löwe kaşlarını çatı, dudaklarını gerdi.

«Pekala,» dedi sertçe, «Eğer verilen emirler buysa...» .

Telefonu çarptı. Porta dönüp, bana göz kırptı. «Göğsünde bir sürü madalyayla düşün kendini! Sonunda şansın böyle getirecek, ya ölüm, ya şan! İşte bu noktaya geldik!»

Löwe bir an duraladı. Mavi gözlerini kısarak,

ilerleyen tanklara baktı. Tanklar, piyadeleri beklemek için geçici olarak duruyorlardı. Yaya askerlere eşlik ederken tankta olmak pek keyifli değildir. Teğmen hafifçe gülümsedi:

«İkinci Bölük, hazır ol! Harekete hazırlan!»

Daha iki yıl öncesine kadar, tanklara karşı saldırıya geçmek, delicesine kahramanlık sayılıyordu. Madalyaya hak kazandıran üstün bir yiğitlik... O zamandan beri sıradan, basma kalıp bir sözcük olmuştu yiğitlik... Canına kıymaktan başka şey değildi.. Ama bir günün içinde yiğit olmak mümkündü...

Löwe ile Moruk yay gibi bir harekete geçtiler. Her ikisinin de elinde T mayını vardı. Moruk, kendininkini bir tankın gövdesine fırlattı. Löwe ise bir başka tankın zırhlı kulesinin altına attı. Aynı anda iki patlama oldu. İkisi de kenara sıçradı. Löwe, merminin açtığı çukura indi. Kleiner da, kollarını bacaklarına dolayıp başını dizlerine dayamış durumda oradaydı. Yüzü korkudan solgun, porsumuş gibiydi. Herhangi bir maceraya atılmaya niyeti olmadığı anlaşılıyordu. Löwe çevresine bakmırken, orada duran bazukaya gözü takıldı. Bazukayı kullananlarsa oracıkta ölmüşlerdi. Kleiner'ı yakasından çekip, uyar-mak istedi:

«Karşıya git, şu bazukayı buraya getir!» dedi.

Kleiner aldırmadı. Löwe sabırla tekrarladı. Fakat o burnunu çekti. Löwe ona hem şaşkınlık hem de tiksintiyle bakıyordu. İşte o anda, Küçük Kardeş yanlarına gitmek için simsiyah çamurları sıçratarak, kovuktan aşağı kayd. Bir bakışta durumu kavradı. Löwe'den daha sert, daha etkin bir sesle, «Git, şu bazukayı getir!» diye bağırdı. Sonra, titreyen Kleiner'ı ensesinden tuttuğu gibi tekmeledi. Peşinden yay gibi fırlayıp, suratına yumruğu indirdi.,

öyle kuvvetli vurmuştu ki, çoğu insanı bayıltabilirdi. Fakat tuhaf şey... Yumruk, Kleiner'm aklını başına getirdi. Yerde sürünerek, bazukayı kavradı ve teğmene verdi. T 34'lerden biri 20 yarda ötemizde ortalığı yakıp, yıkıyordu. Löwe, sakince bazukayı omzuna vurdu. Bomba hedefe doğru ilerledi. Tank bizi görmüştü. Makineli tüfekler birden teğmene çevrildi, fakat daha ateş açılmadan o tam zamanında sipere indi.

Bekledik. Gürültülü bir patlama oldu ve tankın zırhlı kulesinden, kırmızı alevler gökyüzünü yaladı. Yanımda Küçük Kardeş, çizmesiyle beni itiyordu.

«Çekil, çocuk!»

Nasıl, bilmeden, bir iki bomba bulmuştum. Her iki elimde birer tane vardı. Moruk, beni yüreklendirircesine başını salladı ve omzumu okşadı. Bana öyle geldi ki, çıkıp, yiğitlik göstermekten başka seçeneğim kalmamıştı. Tepeye tırmanıp, çevreye bakındım. Tam önümde T 34 koca gövdesiyle belirdi. Nereden geldiğini Tanrı bilir! Başımın üstündeki uzun topu, uzağı gösteren kemikli bir parmaktı sanki... Düşünmeye vakit kalmadan, ¹ bombalardan birini zıhlı kulenin tam altına fırlattım. Yana sıçrayıp, yerde yuvarlandım. Tepeden tırnağa çamura bulanmıştım. Patlamanın etkisiyle havaya savruldu. Otuz yarda ötede aldım soluğu... Başka bir tank neredeyse tepemdeydi... Dehşete kapılmıştım. Geri kalan bombayı da ona fırlatıp, yolundan saptım ve başımı ellerimle örttüm. Hiçbir şey olmadı. Fünneyi hazırlamayı unutmuşum... Tank ileri doğru hareket etti. Uçaksavarlarımızın sonuncusunu silip süpürürken, çaresiz oturup, baktım. Elimde yalnız otomatik tüfeğimle birkaç bombam vardı. T34'e de bunlarla saldırılmaz ki... Çamurlu suyla dolu sipere bir sü-

re sığındım. Üstünde yağlar yüzüyordu. Yakında da kolu bacağı kopmuş bir gövde, koyu kırmızı kan gölünün içinde yatıyordu. Çevremizdeki hava kapkara duman ve barut kokusuyla dolduğundan, kusuncaya kadar öksürüyorduk. Birdenbire, nereden geldiğini bilmiyorum, Küçük Kardeş'in tankların arasında sürünerek ilerlediğini gördüm. En yakınındaki tanka doğru fırlayıp, zırhlı kulesine çıktı ve kapağa deli gibi vurdu. Kasketli bir baş göründü. Küçük Kardeş bir anda onu kapaktan aşağı itip, bir el bombasını içeri yerleştirdi, kapağı kapatıp, kendini yere attı. Boğucu bir patlama oldu ve koca tank sarsılarak durdu. Küçük Kardeşin toparlanıp, elindeki T bombalarının fünyelerini ayarladığını gördüm. Yüzü, yağ ve kana bulanmıştı. O anda üzerimize doğru gelen tankın gövdesine bombalardan birini fırlattığı sırada hayvanca zevk duyduğu belli oluyordu. Alaycı bir tavırla gülümserken keskin beyaz dişleri görünüyordu. Bombanın şiddetiyle geri savrulmuştu. İkinci bomba da elinden fırladı ve yuvarlanarak uzağa gitti. Küçük Kardeş hendekte aldı soluğu... T 34'lerden birinin onu gördüğü belliydi. Çünkü yolunu değiştirip, ona yöneldi. Ben çamur içindeki hendekten gözetlerken, tank, yolu üstünde hedefini şaşıran bombaya rastladı ve patlama sonucu araç yumurta kabuğu gibi ezilip, paramparça oldu. Yan tarafları içeriye çöktü, kapağı açıldı. Yalnız bir kişi kurtulmuştu. Küçük Kardeş'le birlikte hendeğe indiler. Bir süre ikisi bakıştı. Önce bizimki toparlandı. Elindeki makineliyi adamın göğsüne dayayıp, onu iterek, dizlerinin üstüne çöktürdü. Sanırım, Rus son dakikasının geldiğini düşünüyordu. Kızıl Ordu'da esir almazlar. Almanların da başka türlü davranmasına neden yoktu. Rus, sinirli bir tavırla ellerini ba-

şının üstüne koydu. Bulunduğum hendekten işitiyordum; telaşla güven vermeye çalışıyordu. Komünist ve Stalin'ci olmadığını, savaşmak zorunda bırakıldığını, Almanlarla davası bulunmadığını, Almanları sevdiğini, Almanların dostu olduğunu, Almanların. ..

Küçük Kardeş, «Peki, peki, bırak artık» diye homurdandı. «Hepimiz için durum aynı, ahbap! Sen komünist değilsin, ben de Nazi değilim... Rusları severim. Sen Krauts'u... Öyleyse neden birleşip, dost olmuyoruz?» Becerikli bir tavırla elini adamın cebine sokup, tabancasını aldı ve sipere inmesini işaret etti:

«Aşağı in, seni güvenceye alalım!»

Adam onu dinleyerek, dizlerinin üstüne çöktü. Küçük Kardeş usta elleriyle tepeden tırnağa yokladı adamı... Bir bıçak bulup, çıkardı. Bir de silah... Bulmaya değerdi doğrusu... Küçük Kardeş, adamın omzunu okşadı:

«Pekala, bu kadar yeter! Ayağa kalk!»

Tepelerinde süren çarpışmaların sesini duyuyorlardı. Rus, Küçük Kardeş'in davranışına pek şaşmamıştı. Yakınlarından bir T 34 geçti. Öyle yakından geçmişti ki, neredeyse onlara dokunacaktı. İkisi de içgüdüyle aşağı sıçrayıp, saklandılar. Birkaç dakika sonra yine ortaya çıktıklarında çok iyi dost oldukları görünüyordu. Rus sırtıp, konuşurken el hareketleri yapıyordu. Küçük Kardeş de silahıyla onu tehdit etmekten vazgeçmişti. Rus, birden torbasını açıp, ekmekle et çıkardı. Bir de şişe... Hendekte gülüşerek, karınlarını doyurup, şakalaşıyorlardı. Çamur dolu hendekte durup onları gözetlerken, ağzım sulanmaya başladı. Bir an imrenerek, yanlarına git-

meyi düşündüm. Ama aramızdaki yer epey hareketliydi. Olduğum yerde kaldım, ben de tırnaklarımı yiyerek açlığımı giderdim.

Küçük Kardeş'le arkadaşı yiyecekleri silip süpürdükten sonra, birbirlerine resimler göstermeye başladılar. Rus'un ki, herhalde annesinin ya da kız arkadaşının resimleriydi. Küçük Kardeş'inkiler hiç kuşkusuz açık saçıktı.

Çamurda çömelmekten yorulup, usulca dışarı çıktım. Mermiler çevremizde savruluyordu. Topçumuz, yaygın bir barikat kurmuştu. Bir tank timi gördüm; yanan araçlarından meşale gibi fırlayıp, yere atladılar. Yakınımda bir Rus albayı iki bacağı kopmuş yerde yatıyordu. Sedye taşıyanlara boşuna sesleniyordu. Ben durmuş bakarken, Rus tanklarından biri üstünden geçip, onu paramparça etti. Aynı tank, Küçük Kardeş'le Rus'un gizlendiği hendeğe yollandı. Çıkmasını haykırdım. Küçük Kardeş silahını kavrayıp, çevik bir hareketle yukarı sıçrayıp, tam tankın önüne fırladı. Rus'un yüzü korkudan bembeyazdı. Olduğu yerde kaldı. Bizimki ona çekilmesini haykırdı, ama o yalnız başını sallayıp, hendeğin dibine çömelip, kaldı. Sanırım, tankları ilk kez yerden görüyordu. Hendekte daha güvencede olduğunu düşünmekle hata işliyordu. Küçük Kardeş'in gönlü onu bırakmaya razı olmadığından, elini uzattı, ama çok geçti... Yaklaşan tank neredeyse, üstündeydi. Birkaç santim ötesinden geçerken yana sıçradı. Rus bir anda tehlikeyi sezdi; tank tam hendeğin üstündeydi. Altta ezilecekti. Artık iş işten geçmişti. Hendeğin kenarına yapışıp, kendini yukarı çekmeye çalıştı. Başlığını kaybetmişti. Sarı saçları rüzgârda savruluyordu. Korkudan gözleri büyümüştü. Kollarını, üzerine doğru gelen canavara açtı. Fakat yoldaşları

onu görmemişlerdi... Görseler de peşini bırakırlarmıydı acaba? Tam üstünden geçip, tekerlekler arasında ezdiler. Sonra hiç aldırmadan, yollarına devam ettiler. Hedefleri, düşman hatlarının gerisinde bir yerlerde tanksavar silahı bulmaktı. Ne pahasına olursa olsun, çevreyi silip yok etmeleri emredilmişti. Yollarına çıkan ölümlerle, çevreye uyamayanlarla zaman kaybetmeyi göze alamazlardı.

Küçük Kardeş ayağa kalkıp, savrulan kalıntıların ortasında durdu. Geçip giden tankın arkasından yumruk sallayıp, lanetler yağdırdı. Aramızdaki elli yarda uzaklıktan haykırdım. Dönüp geldi. Güvencede olup olmadığına aldırmış etmeksizin, kımıldayan her şeyin üstüne atlamaya hazır, garip bir duygu ve davranış içinde bulunduğunu anladım. Önünde ardında mermi kovanları patlarken, meydan okurcasına yürüyordu. Karnından derin bir yara almış yerde yatan bir Alman binbaşısının yana açılmış koluna postalını indiriverdi. Zavallı dermansızca Küçük Kardeş'in bacaklarına yapıştı. O da adamı Rus sanıp, silahını adamın kafasına boşalttı. Ne yaptığını çok geç anlamıştı. Bir an durdu. Çenesi sarkmıştı. Sonra çaresizlik içinde omuz silkip bana doğruldu. Yaralı nasılsa ölecekti. Ya Rusların eline geçseydi, durumu ne olurdu? Her neyse savaş buydu işte... Pişmanlığa yer olamazdı...

Küçük Kardeş bulunduğum sipere atlayınca, kapkara, yapışkan çamurları üstüme sıçrattı.

«Postalına ne oldu?» dedi.

Ayaklarıma baktım ve ilk kez sağ postalımın lime lime olduğunu gördüm. İlk paylamada ayağımda parçalanmıştı herhalde... Fark etmemiştim, ama şimdi o söyleyince kendi kendime acıma duygusu benliğimi sardı. Canımın yandığım birden fark ettim.

Üşüyordum. Üstüm sırlıskılandı. Açtım. Sağ ayağım yaralı ve çıplaktım...

«Kanıyor!» dedim. Korkudan sesim zayıf çıkıyordu. «Bak kanıyor! Ayağım kanıyor!» Postalın kâlıntılarını atıp, elimle çorap parçalarını tutup, çıkardım. «Bu durumda gidemem!» dedim, «Böyle bir yerde yalınayak yürümemi kim isteyebilir? Benden bunu nasıl beklerler?»

Küçük Kardeş hırçın bir tavırla yüzünü yüzüme yaklaştırdı ve beni tersledi:

«Sızlanmayı bırak! Sus, yoksa seni ben sustururum!»

Hıçkırarak çamura oturdum. Yaralı ayağımı ellerimle beşik gibi iki yana salladım. Küçük Kardeş bana nefret ve tiksintiyle bakıyordu. Sonra birden siperden çıkıp uzaklaştı. Beni terk ettiğini sandım,, ama birkaç saniyede döndü:

«İşte!» dedi, «Şunları dene!»

«Ölü Rus subayından çıkardım,» dedi umursamadan, «Sanırım, sana iyi gelir!»

Ayağımdaki lime lime tek postalı da atıp, yenilerini geçirdim. Çocuksu bir gülümseme yüzüme yayıldı. Ayak parmaklarımı keyifle oynattım. Sanki kuş tüyünden terlik geçirmiştım ayaklarıma... Daha birkaç yıl önce, savaşın başlangıç günlerinde paçavralar, eskiler içindeki bir orduyla savaşmak bize tuhaf geliyordu. Şimdiyse paçavralar içinde olan bizdik. Giydiklerimiz paramparçaydı. Doğru dürüst bir çift bot edinmek için Alman askeri, ölü Rus subayını soymaya kadar götürüyordu işi... Hiç kuşkusuz, savaşın bitmesi yakındı...

Düşman tankları ve piyadesi yine birden ortaya çıktı. Küçük Kardeş'le hendeğe daha çok gömül-

dük ve dakikalarca soluğumuzu tutarak, başımız* kirli sulara sokmak zorunda kaldık.

Kendi hatlarımıza dönünceye kadar akşam olmuştu bile... Rus saldırısı başarı kazanamamış, ama iki tarafa da kayıplar verdirmişti. Ölüler ve can çekişenler yere serilmişti. Yeşil bataklık sinekleri insan eti ve kanıyla şişmişti. Savaş zamanında yalnız sinekler ve fareler sürekli üreyip gelişirler.

Önceden de sık gördüğümüz manzarayı, kımıldamadan, oturup seyrettik. Porta, iğrenç görünüm-lü sıvıyla dolu kocaman bir çömleği elden ele geçirdi. İlk kez tadına bakan da Barcelona'ydı. Bir anda sırt üstü düştü ve parmaklarıyla gırtlakını ovuşturdu. Acaba sıkıntısı geçecek mi, toparlanacak mı diye onu ilgiyle seyrettik. Porta o karışımı önceden içmişti. Ama Porta'nın midesinin demir gibi olduğunu, pürsik asitle siyanürü bile tereyağlı ekmek gibi sindireceğini herkes çok iyi bilirdi.

«Lanet olsun, gülüyorsunuz!» diyebilirdi Barcelona. Gözlerinden yanaklarına yaşlar iniyordu. «Nedir bu berbat şey? Yoksa birinin pis idrarı filan mı?»

Porta şeytanca gülümsedi:

«Patates, çürümüş patates... Hepsi bu!» dedi.

Testiyi ağzına dayayıp, uzun uzun çekti. Barcelona yakasını açıp, boğazını ovuşturmaya başladı:

«Daha çok, çürümüş cesede benziyor!» dedi acı acı.

Porta eliyle ağzını silerken, «Ona daha çok benziyor... Başka isteyen var mı?» diye sordu.

O gece destek güçler geldi. Tüfekli SS birliğiydi. Yakalarındaki işaretten İngiliz tugayından oldukları anlaşılıyordu. Merakımızı gizleyemeden onları inceledik ve aralarında İngilizce konuştuklarını duyunca, kulaklarımıza pek inanamadık. SS'lerin ara-

sında İngiliz askerleri olur mu? ChurchüTle Hitler sonunda anlaşmaya mı varmışlardı? Yeni bir anlaşma mı yapmıştık? Acaba Ruslara karşı birleşik bir cephe mi oluşacaktı? Oberscharführer (¹) üniformalı, kızıl saçlı İngiliz, «Herhalde şaka ediyorsunuz!» diyerek döndü ve nefretle yere tükürdü. «Londra'daki aptallar hâlâ komünistlerle işbirliği edebileceklerini sanıyorlar. Her şey güllük gülistan sanki!» Yine tükürdü, «İş işten geçtikten sonra anlayacaklar!»

Şivesi bizi şaşırtmıştı. Sessizce onu dinledik. SS üniformalı, gerçek bir İngiliz!

«Bir itirazınız var mı?» dedi soğukça.

Lejyoner, «Hiç itirazımız yok!» diyerek güvence verdi, «İster İngiltere Kralı'nın kan kardeşi ol, ister sarı ırktan ya da Moğol ol, bizim için hepsi bir! Yalnız hangi nedenle buraya geldiğinizi merak ettik!»

Adam kaşlarını çattı:

«Bizler, gönüllüüz, gönüllü...»

Konu üzerinde daha fazla konuşmak istiyordu, ama bir S S yanında belirip, bir şeyler söyledi.

«Kampları dolaşp, asker topluyorlardı. Ben Stalag IIL'deydim. Dunkirk'den sonra esir düştüm.»

«Ve buraya gönüllü geldiniz...» dedim inanmayarak.

«Şeyyy... İşin gidişine göre... Böylesi daha iyi göründü. Savaş sonuna kadar oturup, haylazlık edeceğime...»

Küstahça baktı. Lejyoner ise çıkışacağına, ona acıyarak başını salladı:

«Peki, sonra ne olacak?»

(1) Führer'in birliklerinin komutanı.

İngiliz duraladı:

«Sonra mı?»

«Evet,» dedi Lejyoner, «Sonra... Savaş bitince? Ateş kesilip, her şey belli olunca? Savaş suçlularını, vatan hainlerini, işbirlikçileri, karaborsacıları arayıp, taradıkları zaman ne olacak?»

Adam, dudaklarını yaladı. Diğer arkadaşları da sinirli tavırla başka yöne baktılar. Anlaşılan, yanıtlamak kızıl saçlı İngiliz'e düşüyordu.

Kestirip, attı:

«Hiçbir şey olmaz. Savaşabilen insanlara yine ihtiyaçları olacak. Artık Nazilere değil de, komünistlere karşı... Bir iki yıl içinde en kötüsü bu gelir başımıza... Kızılara karşı saldırıya geçeriz. Bizi kolay kolay bırakmazlar...»

Moruk kaşını kaldırdı:

«Bu bir iyimserin konuşması...» diye mırıldandı, «Ama ya Ruslar yakanıza daha önce yapışırsa?»

«Yapışırsa ne olurmuş? Biz de Almanların bizi yanlarında savaşmaya zorladığını söyleriz. Gerçeği kim bilecek?»

Moruk acı acı gülümsedi. Beş yıldır süren savaştan sonra bir insanın böylesine toy kalması inanılır gibi değildi:

«Anlarsınız, anlarsınız...» dedi.

Şafak sökerken silahlarımızı alıp, İngiliz gönüllülerden ayrıldık. Siperlerdeki mevzilerimize döndük. Moruk Rus hatlarına kulak verince, yüzü asıldı.

«Başımız derde girecek» dedi, «Orada pek iyilik düşünmüyorlar!»

Rus siperlerinden gelen sesleri dinleyince biz de Moruk'a hak verdik. O, gelecek fırtınayı önceden

sezinlerdi. Sanki iliklerinde duyuyordu olacakları. Söylediklerini hiç tartışmasız kabul ediyorduk.

«Daha bir süre bir şey olmaz» dedi, «İskambil-leri çıkarıp, bir iki el oynayalım.»

Porta bir deste kâğıdı ortaya koydu. Çaresiz, biz de oyuna başladık. Komünist Lenzing de bizimleydi. Sennelager'den bu yana sürüklendiği çeşitli cehen-nemlerden kurtulmayı başarabilmiş ve bu arada epey katılmıştı. Henüz asker değildi, ama hiç de-ğilse insandı. Kimse ona on altı yaşında diyemezdi artık... Şimdi Porta'nın makineli tüfeğini o taşı-yordu.

Moruk bir paket sigarayı etrafındakilere uzatır-ken, Lenzing'e sordu:

«Demek tıp öğrencisiydin?»

Lenzing, başıyla doğruladı. Porta onunla ilgili ayrıntıları hep öğrenmeye meraklı olduğundan, gen-ce eğildi:

«Hiç insanların içini açıp, karıştırdın mı?»

Lenzing hafif gülümsedi:

«Hayır, o kadar uzun boylu değil... Beni eğitim bitmeden tutukladılar.

«Sizler daha çabuk aldanıyorsunuz» dedi Gre-gor, «Siz öğrencilerin durumu bu... Dilinizi tutamaz-sınız. Ne geçiyor elinize? Ha, ne geçiyor? Çenenizi kapayıp, bizim gibi işinize baksanıza!»

Lenzing omuz silkti:

«Belki de haklısınız!»

«Sana kimse bir şey söylemeden, ağzını açma-yacaksın!» dedi Porta. Oysa kendisi öyle çok konu-şurdu ki... «Sana bunu öğütlerim, ahmak!»

Küçük Kardeş atıldı:

«Fakat iş bu kadarla bitmiyor. İşin başka yön-leri de var. Eğer kelleni kaybetmek istemiyorsan,

oyunun kuralını öğreneceksin. Evet efem, hayır efem'le iş bitmez. Hüner, sırrını başkasına söyleme-mekte. Ne demek istediğimi anladın mı?» Parmak-larını başına vurdu. «Ne yaparsan yap, burada ne olduğunu anlamasınlar! Saman dolu sansınlar! Ör-neğin beni ele al!» İki kâğıt çekti ve parmaklarıyla oyundaki hesabı yaptı. «Bunca zaman nasıl idare et-tim dersin?»

«Gerçekten bir fikrim yok!» dedi Lenzing.

Küçük Kardeş sordu:

«Yok mu? Sana söyleyeyim. Dilsiz oyunu oynu-yorum. Geri zekâlıymışçasına... Sanki olanları an-lamazmışçasma... Doğru değil mi bu?»

Lenzing ciddiyetle yanıtladı:

«Doğru!»

«Biliyor musun, vaktiyle birisi subaylarıma söy-lediydi. Zihnim gelişmemiş, geri zekâlılardan bir adım ilerdeymişim. Aptal, beyinsizin biriymişim. Ama senin gibi bir öğrenciye, doktor olmak isteyen birine geri zekâlı demeleri pek hoşuna gitmez! Baş-ka türlü görünmeye çalış! Gevezelik edersen, başın derde girer! Oysa ben onlara oyun oynuyorum ne mandır... Kime istersen sor! Hepsi aynı söyleye-cek... Kimse beni rahatsız etmiyor. Beni herkes ap-tal sandığından, yaptıklarına önem vermiyor!»

Porta söze karıştı:

«Hepsi iyi de, bazılarımız için bu o kadar kolay değil. Bazılarımız senin bu doğal üstünlüğüne sahip değiliz!»

Küçük Kardeş ilgi gösterdi:

«O da neymiş?»

«Beyin yerinde kocaman bir boşluk oluşu...»

Ertesi gün yağmur yine başladı. Sicim gibi ya-ğıyordu. Kaçıp kurtulmak mümkün değildi. Silah-

lar paslanmaya, deriler sertleşmeye, postallar sürtmeye ve acıtmaya başladı. Cildimiz buruşup, su toplamıştı. İşin daha da kötüsü, mevziimizi değiştirme emri verilmişti. Küfürler, lanetler yağdırdık. Donanımımızı toplayıp, Teğmen Löwe'nin arkasında tek sıra olduk. Çamurlara bata, çıka yürüdük. Demir gibi sertleşen deri kayışlar omuzlarımızı kesiyordu. Su çeken postalların içinde çıplak ayaklarımız nasır bağlayıp yaralar açıldı. Sıranın başındaki Löwe, ölen Rus binbaşının sırtından çıkarıp el koyduğu kürk astarlı ceketini giymişti. Üstünde hâlâ düşmana ait işaretler vardı, ama böyle küçük ayrıntılarla kimse ilgilenmiyordu artık. Küçük Kardeş makineli tüfek sehпасını omuzlarında taşıyor ve yapışkan çamurda kolayca yürüyordu. Arkasındaki Helmuth dört sandık cephaneyle başa çıkmaya çalışıyordu. Yürürken, ayırım yapmaksızın her şeye küfrediyordu: Yağmura, çamura, Ruslara, Himmler'e, Hitler'e, Goering, Goebbels, uğursuz İngilizlere, lanet Amerikalılara... Sonra yeni baştan küfürlerini peşpeşe sıralıyordu.

Birdenbire Heide sordu:

«Bugün ayın kaçısı?»

Helmuth bir an şaşkınlıktan sonra, ama sonra yeniden küfürlere başladı:

«Lanet Ruslar, lanet olası aptallar! Lanet olası...»

Heide haykırdı:

«Ayın kaçısı diye sordum.»

«Eylül'ün ikisi» dedi Helmuth. «Lanet olası Ruslar, lanet Yankiler...»

Önünü kestim:

«İster Eylül'ün ikisi ister başka ayın ikisi olsun, ne fark eder?»

«Çok şey fark eder,» dedi Heide soğukça, «Führer'in ne dediğine ne yazık ki aldırış etmiyorsun!»

Helmuth nakaratını kesti:

«O'nun ne söyleyeceği varmış?»

Heide anlattı:

«Üç ay içinde savaş bitecek! Führer Noel'de bütün birliklerin evlerine döneceğine söz verdi!»

Herkes alay etmeye başladı. Porta da eğlendi. «Balık kavağa çıkınca...»

Yürüyüşe devam ederken, sıkıcı bir sessizlik üstümüze çöktü. Yağmur hâlâ yağıyordu. Helmuth küfürden vazgeçmişti. Porta'yı bile suskunluk sardı. Yeni sarı postallarım çamura bulanmış, tüm giysilerim üstüme yapışmıştı. Uzakta mermi kovanları patlarken, zaman zaman ayağımızın altında toprak salanıyordu. Kimse nereye gittiğimizi, niçin gittiğimizi bilmiyordu. Sırf, yürümüş olmak için yürüyorduk. Çünkü bizi çalıştıracak daha iyi bir yol bulamamışlardı. Bataklik bir yere vardık. Diz boyu çamurlu sularla güçlüklerle yürüyorduk. Ayaklarımız balçığa batınca çekip, çıkarmak zor oluyordu. Taburdakiler, homurdanarak bacaklarını yükseğe kaldırdıkça, bataklik olanca gücüyle onları çekiyor, «çap çap» diye sesler çıkararak, yapışıp bırakmıyordu. Yürüyen askerlere değil, gösteri yapan fillere daha çok benziyorduk diyebilirim.

Bereket versin, Löwe yoluna devam edemez duruma gelince, yüklerimizi yere koyup, üstüne oturduk. Yüzümüzde bomboş bir ifade vardı... Beynimizin içi de bomboştı. Durmuş yağmura bakıyorduk. Çünkü düşünmek bir çaba istiyordu. Çoğu kez, gözlerim kapalı yürüdüm. Lejyoner bana bunu öğretmişti. Kurulmuşçasına, ağır ağır ilerleyip, yük beygiri gibi önündekini adım adım izlemek... O du-

rursa, durmak, o mayın tarlasına girerse, girmek. İş şansa kalıyordu. Ara sıra bataklıkta kestirmezeniz, sonra günlerce uykusuz kalırsınız...

Teğmen Stegel sıranın ortasında sendeleyip kayıyor, ayağı takıldıkça, ileri geri sallanıyordu. Son dört gündür ateşi yükselmişti. Fakat hasta olduğunu kimseye kabul ettirememişti. Sınırdan pek uzun süre kalmamıştı ki... Neyse, ateşine inanmadılar. En insafsız insan bile Stegel'in acı çektiğini görebilirdi. İlgili makamlara derdini anlatıncaya kadar, ölüp, gidecekti...

Birden bir ses duydum. Gözlerimi açtığımda, hasta teğmenin çamura düştüğünü gördüm. Miğferi, tüfeği kaybolup, gitmişti. Çavuş kaldırmak için ona koştu. Ayaklarından sürüklediler. Mırıldanıyor, abuk sabuk şeyler söylüyordu. İki yanından tuttukları ve yükü de olmadığı halde, yola daha uzun süre devam edeceği şüpheliydi.

Moruk, Lejyoner'in yanında, İkinci Bölük'ün başında sessizce yürüyordu. Lejyoner, yağmur altında bile bir türlü vazgeçemediği sigarasını dudaklarına sıkıştırmıştı.

Birden tepemizde motor sesi duyduk. Boynumuzu uzatıp, gökyüzüne baktık. Fakat yağmur her şeyi örtüyordu. Kurşuni sisin gerisinde görünmeyen korkunç sahneler cereyan ediyordu. Motor sesi gürültüye, sağır edici uğultulara dönüştü... Sonra sis perdesinin üstünde hareket eden fantomları gördük.

Fischer, kuşkuyla rahip tavrıyla, «Fırtına bulutları mı?» diye mırıldandı.

Heide haykırıp, en yakın sipere daldı, «Fırtına bulutları!»

Küçük Kardeş Fischer'i öylesine itti ki, adam uçtu sanki... Barcelona'yla ben de Heide'yi izleyip,

sipere daldık. Saniyeler sonra ilk bomba düştüğünde, yer yarılmaya başladı. Löwe'nin yere yatıp, gizlenmemizi haykırdığını duydum. Patlamaların sesini işitmek için ellerimle kulaklarımı tıkayıp, nemli toprağa yüzümü iyice yasladım. Bombalar yarım mil ötedeki bir kasabayı hedef almışlardı. Kasaba tümüyle silinmişti. Üzerinde ilerlediğimiz yol da taş yığınıydı artık...

Löwe dikkatle ayağa kalktı ve kendini izlememiz için elini salladı. Arkasında sıra olup, yerde açılan çukurlara rastladıkça yana kaçtık. Yıkıntılar arasında yolumuzu sürdürdük. Ölüleri, yaralıları, oldukları yerde bırakmıştık.

Lejyoner omuz silkerek, «savaş sürüyor,» dedi ve bir sigara daha yakıp dudaklarına sıkıştırdı. «İşler de böyle üsürüyor...»

Rusların bir yöntemi vardı. Her çarpışmanın sonunda, üzerinde «kayıp» yazılı kartlar basıyorlardı. Rus ordusundan hiçbir askerin öldüğü ya da esir alındığı bildirilmiyor, yalnız «kayıp» diye açıklama yapılıyordu. Çünkü savaş sürüyordu. Moral bozmak doğru değildi.

Sonunda gece, karanlık zırhıyla bizi örtüp, korduru. Kendimi biraz daha güvencede görmeye başladık. Yağmur devam ediyordu. Teğmen Löwe, düzensiz sıralara «Dur!» komutu verdi. Kaskatı kesilmişti. Ayaklarımızda yaralar açılmıştı. Orman kenarında mevzi almaya başladık. Bereket, toprak yumuşak ve turbalıktı da bize zahmet vermedi. Yeri kazarken, Gregor Lenzing'e yine, her zaman çenesini tutmasını ve yetkililerin söylediklerinin' tek sözcüğüne inanmamasının yararlarını anlatıyordu. Bu konuyu bir türlü unutamadığı belliydi.

Omzunun üstünden toprak yığınını savunurken söyleniyordu:

«Rusya'nın ideal bir ülke olduğunu sana söylemişler. Komünizm ve onunla ilgili ne varsa... Çalışanlar birleşecek, hepimiz mutlu yoldaşlar olacağız filan. Hepsi palavra... Hepsi hayal... Rusya'da Almanya'dan daha rahat edeceğini mi sanıyorsun? Unut onu ahabap! Sana söylenenlerin hepsini unut! Nazi, komünist, faşist, hepsinin canı cehennem! Hepsi birbirinin aynıdır. İçlerine düşmeyegör!»

Lenzing ihtiyatla, «Yani komünist olmamanıza rağmen, Almanya'daki rejime de değer vermediğini mi anlatmak istiyorsunuz?» diye sordu.

Gregor küreği olanca gücüyle toprağa daldırdı:

«Hiçbir kötü rejime değer vermem. İstedğim tek şey beni kendi halime bırakmaları... İşimi sürdüreyim... Şu an şiddetli bir savaş var. En kısa zamanda bitmesini dileyelim ve bu uğurda elimizden geleni yapalım. Kendi çevreme dönüp işimi bıraktığım yerden sürdüreyim... Hangi taraf kazanırsa kazansın, umurumda değil...»

Öbürü sordu:

«Savaştan önce ne yapıyordunuz?»

«Ben mi? Arabam vardı. Nakliyat firmasında çalışıyordum. İşler fena da değildi. Kimi zenginler bize bahşiş de veriyordu... Birkaç parça ev eşyası taşımak için... Antika bir işti...»

«Herhalde üzülüyorsunuz!»

«Üzülüyorum.»

Bir an sustular.

Lenzing sordu:

«Bu tür bir işte çalışmak sizi hiç rahatsız etmedi mi? Kendileri çalışmayıp, seni çalıştıran ve sana bahşiş veren insanlara eşya taşımak?»

«Niye rahatsız olacakmışım? Onlar paralarını savurmak istedikten sonra... Tasası bana mı kaldı?»

«Ama evsiz, aç, bunca insan varken, bazılarının para savurması sizce yanlış değil mi?»

Gregor omuz silkti:

«Düzen böyle kurulmuş! Dünyanın düzeni bu... Kimilerinin durumu iyi kimilerininse kötüdür.»

«Bu haksızlık size dokunmuyor mu? Servetin daha hakça dağıtıldığı bir düzen içinde olmak istemez misiniz?»

«Buna ancak gülünür. Hepimizin eşit olduğu dünyayı kim ister? Herkes kendisi için ne yapabilirse yapsın derim ben...»

Lenzing yavaşça başını salladı. Gregor, daha doğmadan önce beyni yıkananlardandı. Onu döndürmeye kalkmanın pek yararı yoktu. Sosyalizme ve-rip veristirecekken, Moruk koşup, geldi. Tartışma da böylece sona erdi.

«Seni istiyorlar!» Gregor'u itti. «Dikkat et, ortalık biraz bulanık...»

«Ne zaman değil ki?» Gregor küreğini atıp, Moruk'la yola koyuldu:

«Bu kez ne oldu?»

«Düşman hatlarının ötesindeki mevzilerin keşfi... Sızlanıp durma! Benim fikrim değildi.»

Bir hendeğe atladılar. Porta boylu boyunca bir kamp yatağına uzanmıştı. Gregor onu suçlarcasma gözlerini açarak baktı.

«Nereden aldın o yatağı?»

«Buldum işte» diye kestirip, attı Porta...

Gerçekten bu adam, kendi çapında bir dâhiydi. Arizona Çölü'nün ortasında olsa, ayağı şampanya kasesine takılır, o nefis içkiyi yine bulabilirdi. Şimdi

de nereden bulmuşsa bulmuş, kamp yatağım **ele** geçirmişti.

Moruk ayaklarını uzatıp, yorgun argın onun **ya**nma oturdu:

«Tamam... İşte böyle, Porta, Küçük Kardeş, **Lej**yoner, Gregor ve Sven benimle gelecekler... Biz...»

Porta yatakta doğruldu:

«Lanet olsun! Herkes ne sanacak ki, bu kızgın savaşta dövüşen en ateşli askerler biziz!»

Öfkeyle miğfere tekme savurdu. Bizler **de ay**nını yaptık.

«Niçin hep biz? Hep biz?»

«Biraz değişiklik olsun... Niye başkaları **da** gitmiyor?...»

«Kirli işlerini gördürecek başka insanları niye bulmuyorlar?»

Moruk elini kaldırıp, bizi susturdu:

«Oflayıp, puflamanın yararı yok. Emir, emirdir. Benim kadar bunu sizler de biliyorsunuz. Küçük Kardeş nerede?»

Porta tersledi:

«Evine gitti (!). Savaştan artık hoşlanmadığım söyledi (!). İlk trenle Berlin'e yollandı. Size selamım iletmemi söyledi (!).»

Moruk'un kaşları çatılmıştı. Öfkeyle bana baktı:

«Sven, git onu bul! Tüm gece bu iş için gözden kaybolma!»

Aramadığım delik kalmadı. Meğer bizimki Dördüncü Bölük'ten üç onbaşıyla zar atıyormuş. Oyunda bir ara yumruk yumruğa gelmişler. Adamlardan birinin gözü morarmıştı. Bir başkası da yaralı elini tedavi ediyordu. Verdiğim habere bizimki fena tepki gösterdi. Dönüşümüzde yol boyunca bağırıp **ça**ğırıyor, emirlere veriyordu durdu.

Moruk'la yüzyüze gelince de yağıp gürlledi:

«Bana bak! Gecenin bu saatinde düşman hatlarına gidemem! İyi değilim... Hastayım! Pek anlamıyorsun, ama sırtım ağrıyor. Bacaklarım titriyor. Kafam saman dolu... Kemiklerim sızlıyor. Herhalde üşüttüm...»

Moruk altta kalır mı?

«Ne olursan ol, umurumda değil... Ne derdin varsa, vız gelir. Sana emir verildi. Yerde sürünsen bile emirleri yerine getireceksin!» Bize döndü. «Şimdi konuşmayı kesin ve dikkat kesilin! Parola şu: Tahta bacaklar ve bir çift keçe çizme...»

«Tahta bacaklar ve bir çift keçe çizme de ne oluyor?»

Moruk bana dik dik baktı:

«Dediğim bu... Senin neyin var? Sağır mısın yoksa?»

Bir sandık el bombasını çıkarıp dizmeye başladı. Suratımızdan düşen bin parça oluyordu. El bombalarını ceplerimize tıktık ve hoşlanmadığımız görevi yerine getirmeye hazırlandık.

«Tek söz duymak istemiyorum!» diye tısladı Moruk. Arkasına takılıp, sıraya girdik. Asık suratlı ve öfkeliydik. Sessizce karanlığa daldık. Aşağılara çöken sis tabakası ayaklarımıza yapışıyor, üstümüzü örtüyordu. Nemli çimenlere çömelip kulak kabarttık. Gözlerimizi yavaş yavaş karanlığa alıştırmaya çalıştık. İlerde bir yerlerden boğuk sesler geliyordu. Düşman hatlarının pek uzakta olmadığını biliyorduk. Moruk dönüp, fısıldadı:

«İlerleyeceğiz, elimizden geldiğince... Ben söylemeden ateş açmayın!»

Uzun otlara sürünerek sis ve karanlıkta yine yola koyulduk. Yakında bir yerden madeni cisimle-

rin sürtünmesi gibi bir ses duyduk. Çok hafifti, ama karanlıkta yerde sürünen altı yorgun savaşçıyı korkutmaya yetmişti. Moruk çimlerin üstüne diz çöktü. Biz de onu izledik. Uzun bir süre kımıldamadan, konuşmadan, öylece kaldık. Sonra Moruk, Lejyoner'e bir şeyler fısıldadı. Mesaj hepimize birer birer iletili. Sağ tarafımızda birkaç yarda ötede düşmanın makineli tüfek mevzileri vardı. Onun gerisinde de hiç kuşkusuz Rusların ön siperleri bulunuyordu. Sessiz geçen birkaç dakikadan sonra Moruk usulca ayağa kalktı ve bize işaret etti.

Gregor öfkeleni:

«Ne yapıyor kuzum? Lanet Rusları bulduk. Daha ne istiyor?»

«Kimbilir?» dedim.

Bezgin bir biçimde Moruk'un izinde ilerledik. Tehlikeye, rahatsızlığa asla aldırmayan Lejyoner bile daha fazla yaklaşmanın akıllıca bir davranış olmadığını tartışmaya başlamıştı. «Makul ol!» diyordu, «Emrin ne olduğunu senin kadar ben de bilirim. Görevimizi yaptık. Fakat kaderi zorlamanın anlamı yok!»

Moruk acımasızdı:

«O karar bana ait! Komuta bende olduğça, ne söylersem onu yapacağız! Anlaşıldı mı?»

Lejyoner omuz silkti:

«Peki peki, sinirlenmeye gerek yok! Ben de sandım ki...»

Moruk onun lafını ağzına tıkadı:

«Sanma! Biz dönünceye kadar düşünceni kendine sakla. Yakınmaya, oflayıp puflamaya daha çok vakit var!»

Makineli tüfek mevzileri artık gerimizde kalmıştı. Uzun otların arasından çıkıp ormana daldık.

Çalı, çırpı ayaklarımızın altında çatırdıyor, ağaçların aşağılara uzanan dalları, kemikli parmaklar gibi yüzümüzü çiziyordu. Nemli üniformalarımız yine vücudumuza yapışmıştı. Su çeken postallar çıplak ayaklarımızı vuruyordu. Titreyerek yolumuza devam ettik. Orman varsın Ruslarla dolup taşsın... Moruk aklına koyduğundan asla dönmez. Bunu çok iyi biliyorduk. Bize düşen, onu izlemek ve daha fazla yol almadan, işi yeterli görüp, durmasına dua etmektir.

Birden olduğu yerde kaldı. Arkasında toplandık. Sessizce bizi ağaçların gölgesine götürdü. Bir an geri dönüyoruz sandık, ama nerede? Nerede o şans? Tam Rus sınırındaydık. Bir adım daha atsak, ileriye geçip, neler olduğunu görecektik.

Gregor kulağıma fısıldadı:

«Moruk yolu bulmaya çalışıyor!»

Siperin gerisinden gelen konuşmaları, silah ve ayak seslerini işitiyorduk. Porta'nın ayağının altında bir dal çatırdadı. Gecenin karanlığında sanki silah atılmıştı. Çaresizlikten birbirimize sarıldık. Siperin üstünde bir baş belirdi. Telaşla Rusça konuşanların sesini duyduk. Moruk başını salladı:

«Haydi gidelim!»

Rus siperlerine sürünerek gittiğini dehşet içinde gördük. Lejyoner bile şaşır kalmıştı. Bir an duruladı. Sonra, hattı geçtiğini fark ettik. Görünmeden geçebilme şansımız pek yoktu. Lejyoner kendini bırakırcasma kollarını açtı ve Moruk'u izledi. Bizim de peşlerinden gitmekten başka seçeneğimiz kalmamıştı.

Şaşılacak şey! Şansımız iyi gitti! Kovuğundan çıkan bir tavşan Gregor'un bacaklarının arasından geçip, onu tökezletmesine rağmen, kimse etrafı araş-

tırmaya gelmedi. Sınırı güvenle geçmiştik. Biraz daha kolay soluk alıyordum. Fakat yanımda yürüyen Küçük Kardeş gürültü çıkarınca, Moruk öfkeyle döndü:

«Eğer bunu bir daha yaparsan...»

Lafmı bitirmeden, bizimki yine rahat durmadı. Gecenin içinde top patladı sanki... İçgüdüyle kendimizi yere atıp, gözden kaybolmak için yuvarlandık. Küçük Kardeş bile korkmuştu.

Neden sonra toparlanıp, usulca ilerledik. Birkaç metre gitmeden, Moruk bizi durdurdu. Sınırdaki bir yerlerden ses geliyordu. Ne olduğunu anlamak için yine sessizce yerde süründük. Makineli tüfeğin başında sarhoş Rus askerleri votkayı pay ediyorlardı. Konuşmalarını dinlemek için bir süre öylece kaldık. Biri, öbüründen daha sarhoştur. Makineliye sarılmış, ara sıra votkasını yudumluyor ve yüksek sesle Volga üstüne şarkı söylüyordu. Arkadaşıysa epey tedirgin görünüyordu. Omzunun üstünden ağaçlara, çalılıklara bakıp, ikide bir, «Sus! Sus!» diyerek, çenesini kapatmak için votka şişesini ara sıra adamın ağzına dayıyordu. Şişe boşalınca, telaşlandı. Eğer susmazsa, kafasını koparacağını söyleyerek tehdit savurdu. Sarhoşluğun verdiği güvenli hava içinde adam tüfeğini omzuna vurdu. Sendeliyordu...

«Gidip bir dolaşayım!» dedi.

Siperden çıkıp, sallana sallana bize yöneldi. Arkadaşı votka şişesini öfkeyle arkasından fırlattı. Şişe, Gregor'u kıl payı geçti ve Porta'nın ayağının dibine pat diye düştü. Moruk, Küçük Kardeş'in omzuna dokunup, başıyla işaret etti. O da başını salladı. Sarhoş askerin hesabını görmek için karanlığa daldı. Lejyoner postallından bıçağını çıkardı ve

makinelili tüfek yönünde gözden kayboldu. Birkaç dakika sonra cesetleri ıslak yaprak yığınlarının altına gizliyorduk. Biri incecik bir telle boğulmuştu. Öbürünün kaburgasına bıçak saplıydı. Silahlarını aldık ve onları kimsenin göremeyeceği bir yere sürükledik. Arkadaşları, kaybolduklarını fark edinceye kadar, aradan zaman geçecekti. Herhalde ilk akıllarına gelen de kaçmış olabilecekleriydi. Bizim tek düşüncemizse, hiç kuşkusuz, son hızla kendi hatlarımıza dönmektir. Gregor, Moruk'un emrini bile beklemeden döndü.

«Ben söylediğim zaman döneceğiz» dedi Moruk soğukça, «Daha önce değil...»

Porta isyan ederek, «Sana kalırsa, hiç dönmeyeceğiz benziyoruz.» diye mırıldandı.

Moruk umursamadı. En doğrusu, Porta'yı önemsememektir... Kendi başına buyruktur Porta, ama çok iyi bir askerdir de... Bu yönünü ilk kez Moruk fark etmiyordu. Sürekli arsızlığına ve terbiyesizliğine rağmen, tehlike anında, ona katlanmaya değerdi.

Ormanın derinliğine daldık. İlerde neler olduğunu öğrenmeyi aklına koymuştu Moruk, ama biz bu keşif gezisine kuşkuyla bakmaya başlamıştık bile...

Moruk, isterse Kremlin'i görmek için bizi peşine takıp, Moskova'ya bile yürütebilir, diyordum.

Ağaçlar seyrelmeye başlayınca açık araziye yaklaştığımızı anladık. Ormanın sonuna varmıştık. İlerde Rus Ordusu'nun tümü, yamalı bir yorgan gibi gözlerimizin önüne serildi. Sürekli insan ve taşıt seli, gidip, geliyordu. Bana göre iç açıcı bir manzara değildi. Moruk da biraz titredi.

Eliyle çenesini sıvazlarken, «İyi, iyi...» diye mırıldandı, «Artık dönebiliriz.»

Lejyoner ve Moruk'un dışında, hepimiz tabanla-

rı yağladık. Küçük Kardeş ve Porta, Gregor'la dört-nala ormana daldı. Ben birkaç metre gerilerindeydim. Bizimkiler kaçarken hendeğin içinde gördükleri üç cesedi araştırdıkları sırada onlara yetiştik. İkisi Rus, biri Alman, ölü üç subaydı. Küçük Kardeşle Porta bakıştılar:

«Pek fena değil...» dedi Porta.

Birlikte hendeğe atlayıp, para ve hatıra eşyası aramak için hırsıyla cesetleri soymaya koyuldular. Porta cepleri yoklarken, Küçük Kardeş ölülerin ağzını açıp, altın diş arıyordu. Moruk'la Lejyoner çıkıp gelinceye kadar ölüleri soyup soğana çevirmişlerdi. Lejyoner heyecansızdı, ama Moruk her zaman ki gibi sertleşti:

«Derhal çıkın oradan! Ölüleri rahat bırakın! Size daha önce de söyledim! Buna dayanamam. Tiksin-dirici bir şey! Vahşi hayvanlara benziyorsunuz! Lanet olasıcalar! Vahşi hayvandan da betersiniz!»

«Peki peki» dedi Porta tatlılıkla. «Azarlamaya devam et! Eğer böyle giderse fitik olacaksın!»

Küçük Kardeş, Moruk sanki orada değilmiş gibi sordu:

«Bu telaş da niye? Eğer biz soymazsak, başkaları bu işi yapacak!»

Moruk öfkeyle onların yanına, hendeğe atladı. Tam bu sırada tepemizdeki karanlık gökyüzü birden aydınlandı. Saklanmak için içgüdüyle biz de çukura daldık.

«Tepemizdeler» dedi Lejyoner üzüntüyle, «Şimdi biraz eğleneceğiz!»

Bir yerlerde makineli hareketlere geçti. Roketler sağanak halinde gökyüzünden yağdı, gece gündüze döndü.

«Dağılın!»

İkinci bir uyarıya gerek yoktu. Postu deldirmek için tabana kuvvet ormanın içinde cehennem yarışına girdik. Çukurlara dalıyor, bataklıklara gömülüyorduk. Dikenli çalılar, vücudumuzu yara bere içinde bırakıyordu. Sonunda terk edilmiş bir makineli tüfeğin bulunduğu yere vardık. Fakat Gregor meydanda yoktu.

Moruk'un keyfi kaçtı:

«Hangi cehennemde? Hangi şeytana uydu? Gören var mı onu?»

Kimse görmemişti.

Porta atıldı:

«Gidip, ben bir bakayım!»

Moruk, ansızın eliyle önledi:

«Bir adım atamazsın! Yasaklıyorum! Bu bir emirdir!»

Porta onu sarsarak, «Eee, kafa şişirme!» diye azarladı ve geldiğimiz yoldan geri dönüp, ağaçların arasında gözden kayboldu. Koşarken seslendiğini işittik:

«Gregor, hangi cehennemdesin? Deli herif!»

Birden Rus makineli silahlarının gürültüsü başladı. Mermiler ve göz kamaştırıcı ışıklar tepemizde uçuştular. Moruk bir an duraladı, sonra Porta'yı bulmak için meydana yay gibi fırladı. Bizler de peşinden... Uzun savaş süresince Gregor'la başımızdan nice olaylar geçmişti... Onu Rusların eline bırakamazdık.

Karanlıkta korkunç biçimler belirir gibi oldu. Porta avuç dolusu el bombasını fırlatıp, koşarak gitti. Biz, geri kalanlar da hemen onun peşine takıldık. Gregor bir tilki ininde çömelmiş, duruyordu. Öfkeyle çekip, çıkardık onu.

Moruk sordu:

«Ne numara çeviriyorsun? Peşimizde milyon-

larca Rus... Biz seni arayıp dururken, böcek gibi kıvrılmış oturuyorsun!»

«Kabahat bende değil.» dedi Gregor, «Bir sürü vardı peşimde... Tek başıma Kızıl Ordu'yla başa çıkmamı beklemiyorsunuz, umarım...»

«Bıraksaydık da, çürüseydin... İyi olurdu doğrusu...» diye tersledi Moruk.

Yolculuğun geri kalan kısmı olaysız geçti. Dönerken, Küçük Kardeş, her şeyi bilen, her şeyden haberi olan Heide'den duyduklarını anlattı: Yakında Varşova'ya gönderilecekmişiz... Orada İngiliz paraşütçü birlikleri varmış... Heide'ye göre yüz bin paraşütçü. Bütün şehir Polonyalı askerlerle doluymuş... Yeni yılda Varşova'da olacaktı...

Porta alaycı bir tavırla karşıladi:

«Ya öyle mi? Ben de sandım ki Noel'de Almanya'da olacağız!»

Hatlarımıza dönmek bir saatten fazla sürdü. Moruk, durumu rapor etmeye gitti. Bizler de battaniyelerimize sarınıp, biraz kestirmeye çalıştık. Fakat gözümüzü kırpmadık. Tam dalacakken, Moruk, bizi sarsarak uyandırdı:

«Kusura bakmayın delikanlılar... Bizim işimiz henüz bitmemiş...» Özür dilercesine kollarını açtı. «Öncüler düşman hatlarını yarmayı deneyecekler, bizler de onlara destek olacağız!»

Porta öylesine doğruldu ki, kamp yatağı neredeyse çökecekti. Şaşkınlıktan bir süre konuşamadık.

Moruk gülümsemeye çalıştı:

\ «Şu anda pek sevilmediğimi biliyorum, ama korumamı elden bir şey gelmiyor. Her şeye rağmen savaş sürüyor...»

Porta alaycı bir tavır takındı:

«Yaa, sana kim söyledi?»

Gregor, kalkıp oturdu ve uykusuzluktan bitkin gözlerle etrafına bakındı.

«Niye bizi gönderiyorlar?» diye yakındı, «Kimseyi göndermeseler olmaz mı? Şu lanet yeri bombalarla niye temizlemiyorlar?»

Moruk kısaca anlattı:

«Çünkü mühimmatımız giderek azalıyor. Elimden bir şey gelmez. Bana öyle bakmayın! Bu savaş ben başlatmadım.»

Suratımızdan düşen bin parça oluyordu. Siperden çıkıp, tek sıra olduk ve Teğmen Löwe'nin peşine takıldık. Yalnız en gerekli eşyayı yanımızda götürüyorduk. Öncülerle çalışırken, çabucak işinizi görmeniz gereklidir. Kargaşaya yer yoktur. Anlaşılan bu kez, tanklar da bizi desteklemeyecekti. Savaş, gerçekten, giderek korkunçlaşıyordu.

Öncüleri bulduk. Beş bölük ve bir taburdu. Hepsi de harekete hazır. El bombaları, çubuk bombalar, hafif silahlar ve Rus yapısı birkaç napalm bombası vardı ellerinde... Bir bölük alev makineleriyle donatılmıştı. Bu öncüler kötü bir ün yapmışlar. Tuhaf, sessiz, konuşmayan bir yığın adam... Hem birbirlerine hem de düşmana karşı zalimce davrandıkları söyleniyordu. Biz de inandık... Oraya vardığımız andan başlayarak bizi önemsemediler.

Porta, «Sigaranız var mı?» diye sorduğunda bir subay, bizimkinin yüzüne bile bakmadan, paketi uzattı.

Gregor'un keyfi kaçmıştı:

«Bunların nesi var?»

Uzun tırnağıyla, dişlerini karıştıran aksi suratlı bir onbaşıya döndü:

«Neniz var sizin? Dilinizi mi yuttunuz yoksa?»

Yerinde bir soruydu, ama nedense onbaşı hazmedemedi. Birkaç saniye içinde ikisi gırtlak gırtlığa geldi ve o anda herkes birbirine girdi. Küçük Kardeş ödlele bir eri neredeyse gebertecekti. Ama öfkeli bir ses düzeni sağladı. Acaba bu şenliği yarıda kesen kim diye pervasızca baktık. Eski dostumuz binbaşydı... Hani şu Albay Hinka'yla ters düşen... Bacaklarını iki yana açmış, eller belinde, sanki araştırma laboratuvarındaki kobaylara bakar gibi, bizi buz gibi gözlerle tepeden süzüyordu.

Yüzünde hiçbir ifade olmayan Teğmen Löwe de arkasında duruyordu.

Binbaşı sertleşti:

«Benim geveze onbaşı arkadaşım! Bir adım öne çık da sana bir bakayım! Seninle daha iyi tanışalım!»

Porta, dövüşmeye hazır bir tavırla ilerledi. Porta'nın her gittiği yerde ısrarla giydiği sarı şapkaya binbaşının gözü takıldı. Onu savaşın başından beri giyiyordu. Subaylar da ona alışmışlardı.

«Şu lanet şapkayı başından çıkar!» diye tersledi binbaşı. «Nerede olduğunu sanıyorsun, kıyafet balosunda mı?»

Bizimki şapkayı çıkarıp, «Bilmem efendim, hiç kıyafet balosuna gitmedim ki...» diye söylendi.

«Küstahlaşma, onbaşı! Ne zamandır ordudasın?»

«Çoktandır, efendim çoktan...»

«Daha kesin konuş, onbaşı!»

«Peki efendim!» Porta bacaklarını bitiştirip, topuklarını vurdu. «Belgelerimi ister misiniz?»

Binbaşı boğazını temizledi. Teğmen Löwe'nin gülümserken, birden ağzının açık kaldığını gördüm.

«Sen geri zekâlı mısın onbaşı?»

«Evet, efendim!» Porta özür dilercesine başını

eğdi. «Potsdam'da birkaç askeri başhekim muayene etmişti. Doğuştan geri zekâlıymışım. Onların kanısına göre deva bulmazmışım. Dediler ki, başkalarının içine çıkarılmamalıymışım... Dediler ki...»

«Aman Tanrım! Onbaşı sus!»

Binbaşı başa çıkamayıp topukları üzerinde döndü ve uzaklaştı. Arkasından da ağzı açık Löwe... Porta düşünceli düşünceli gülümsedi. Şapkayı tekrar başına koyup kendisini hayranlıkla seyreden Lenzing'e göz kırptı:

«Bu iş böyle yapılır. Dayanabilirsen, onlarla başa çıkarsın!»

Hareket emri geldi. Öncüler kemerlerini sıkıp,, hazır beklediler. İnsanları yüzde yüz ölüme göndermekle meşgul olan binbaşı, bir siperde güvenle oturmuş kocaman purosunu çiğniyordu. Rus topları, bizim tükenmiş silahlarımızdan ara sıra açılan güçsüz ateşe karşın, daha sağlam ve sağlıklıydı.

İlk beş bölüm ölüme gönderildiğinde, durup seyr ettik. Başlarında, doksanlık ihtiyarınla gibi gözünün feri kaçmış genç bir teğmen vardı. Siperlerden çıkıp düşman toplarının ağzına doğru koştuklarını gördük.

Kolumun dibindeki Barcelona söylendi:

«Tam intihar!»

«Kanlı bir cinayet!» derken, siperde oturup kalın purosunu içen binbaşyı düşündüm.

Birkaç yüz yarda ilerleyemeden paramparça oldular. Yalnız başlarındaki çavuşla bir grup hedefe varabildi. Çevrelerindeki top ateşine aldırmadan, şükkanlılıkla el bombalarını düşman hatlarına savurduktan sonra geriye koşarken bombalar patladı.

Toz bulutları dindiğinde, ne çavuştan ne de adamlarından eser vardı... Geniş, harap olmuş alan-

da, başsız vücutlar, kolsuz bacaksız gövdeler, bir yığın bükülmüş maden parçaları ve yığınlarla kavrulmuş insan eti... Binbaşı bu kadarla da yetinmedi. Teğmen Kelz komutasındaki İkinci Bölük'ü çağırıp, öncekilerin peşinden yolladı. Aynı izden gittiler. Aynı dumanların, mermilerin içinden geçtiler. Ruslar tarafından öldürülmek için o cehenneme dalarken, ayakları, ölen arkadaşlarının çevreye dağılan parçalarına takılıyordu. Bir avuç insan sağ kalabildi... Bir avuç... Dağınık durumdaki birkaç asker, düşman hatlarını yarıp, dövüşe başladı.

Binbaşı purosunu çiğnerken, öbür bölüğü çağırıyordu. Başlarında, Gross Born'u yeni bitirmiş, kaybolan bir amaç uğruna ölmeye hazır genç ve zeki bir subay vardı. Kolunu başının üstüne doğru kaldırıp, adamlarına kendisini izlemelerini haykırdı. O da arenaya koştu. Peşindekiler de iyi eğitilmiş hayvanlar gibi söyleneni yaptılar.

İlk ateş salvosunda genç subay karnından yara aldı. İkincisi, ayak bileklerinden onu biçti. Yine de kollarını kaldırıp, çevresindekilere cesaret vererek, kanlı bacaklarla birkaç metre koştu. Ölümlük, kuşkusuz, kutsal Demir Haç Nişam'nın hayalini görüyordu.

Saldırı geri püskürtüldü. Alev makineleri harekete geçirildi. Fakat daha yarı yola varmadan, Rus hatlarından gelen kükürt bulutları onları etkisizleştirdi. İnsanlar tutuşan giysileriyle döne döne koşuyor, yerde yılan gibi kıvrılıyorlardı. Etler kemiklerden ayrılıyor, kemikler meydana çıkıyordu. Bu cehennemden yalnız altı kişi geri döndü. Birisi, bölüğün başındaki teğmendi.

«Özür dilerim efendim!» Başını eğip, binbaşının karşısında durdu. Yüzü dumandan kapkara, üni-

forması, saçları ve kaşları yanmıştı. «Özür dilerim efendim. Fakat karşıya geçmek olanaksız...»

«Olanaksız mı? Olanaksız ha? Ne demek istiyorsun?» Binbaşı ağzından purosunun kırıntılarını çıkarıp, ayağının altında ezdi. «Seni bu yüzden kurşuna dizdireceğim! Düşman karşısında korkaklık! Sen Alman Ordusu'nun yüz karası!»

«Özür dilerim efendim, elimizden geleni yaptık!»

«Elinizden geleni mi? Bu mu? Yüz karası bu!»

«O halde efendim izin verin, ben...»

Bir silah sesi duyuldu ve teğmen binbaşının ayaklarının dibine çöktü. Tabancası elinden fırlayıp, takırtılar çıkararak yere düştü. Binbaşı öfkelenmişti. Geri kalan birkaç subayı gözleriyle taradı ve en gencine baktı:

«Dietel! Teğmen Dietel!»

«Efendim!»

«Git oraya! Ve bu kanlı Ruslara, Alman Ordusu'nun hâlâ güçlü olduğunu göster! Tanrı aşkına, en azından bir subayın emri yerine getirebileceğini bana göster!»

Dietel öyle pervasız, çılgınlardan değildi. Umut-suz bir iş uğruna hayatım feda edemezdi. Fakat ucunda ölüm bile olsa emir emirdir. Katlanmaktan başka seçeneği yoktu. Dudaklarını kısıp, kapıya yürüdü. Binbaşı babacan bir tavırla elini onun omzuna koydu.

«Ne olduğumuzu onlara göster, oğlum! Onlardan korkmaya gerek yok!»

Teğmen Dietel'le adamları son yolculuklarına çıktılar. Biz de makineli ateşiyle onları destekliyorduk. Daha sonra dörtte birine varmadan, başları belaya girdi. Binbaşı, Dietel'i de aptallık ve korkaklıkla suçlayıverdi. Eğer geri dönerse, onu oracıkta öldürecek. Bu kez başka bir subaya çılgın gibi döndü:

«Pekala Plein, iş sana kaldı! Oraya git ve sü-
müklü domuzların yaptığını temizle!»

Teğmen Plein bir an duraladı ve adamlarına ken-
disiyle birlikte gitmesini haykırarak, cehennemin or-
tasına daldı. Alev ve dumanlar içinde hızla ilerledi-
ğini gördük. Ayaklarının dibinde kovanlar patlıyor,
mermiler ısıklık çalarak başlarının üstünden geçiyor-
du. O hâlâ orada, hepsinin ortasında canavarca dö-
vüşüyor, kalkıp yürümeleri için bir yığın cesede hay-
kırıyordu. Rus sınırına iyice yaklaşıp, kaçmaya yel-
tenen bir çavuşu da vurdu.

Düşmanın alev makineleri ortalıktan silindi. Teğ-
men Dietel'in paramparça olduğunu gördük. Teğmen
Plein'le bir grup adamının ilk siperlere varıp, vah-
şice, göğüs göğüse çarpıştığını da gördük. Sibiryalılar
roboto benziyordu. Öldürmek ya da ölmek için eği-
tilmişlerdi. Kolları kıpırdamadan, kararlılıkla, hey-
cansız, duygusuz, yaşamı da ölümü da umursama-
dan dövüşüyorlardı. Plein'le adamları son dalışla-
rını yapıyorlardı. Öldürme zevkinin sarhoşluğuyla
kendilerinden geçmişlerdi. Rus, Alman ayırmaksı-
zın, cesetler üst üste yığılmaya başladı. Gırtlığı ke-
silen, karnı deşilen, omzundan boynu iplik gibi sar-
kan insanlar...

Cinayetler bitip, küçük grup da ortadan kalkın-
ca, Sibiryalılar bıçaklarının kanını silip, yeniden
mevzilendiler. Alman hatlarına ancak bir kişi dö-
nebildi. Binbaşının karşısında tek mil vermek için
ağzını açar açmaz, ayaklarının dibine yığıldı.

«Aptallar!» diye haykırıyordu binbaşı. «Aptal-
lar ve korkaklar! Güçsüzünüz, aptal ve korkaksı-
nız! Başka bir şey değil...»

Hışım la telefonla yürüdü. Haykırıyor, kabada-
yıcı laflar ediyor, taburun aptal ve korkaklardan

oluştüğünü, eğer yarma harekâtına fırsat bulursa,
daha fazla topçu desteği gerektiğini anlatıyordu. Bir
sonraki hücumla geçmeden önce kaç havan topu ge-
rekeceğini söylerken, çarşıdaki yaşlı kadınlar gibi
sıkı sıkıya pazarlık ediyordu.

«On mu? On mu dediniz? Güldürmeyin beni! Bu-
na nasıl destek diyorsunuz? Pireyi bile incitmez!
Yirmi olsun, bari... Yirmi olsun diyorum... O ka-
darını düşünebilirim... Peki öyleyse on beş yapm...
Eğer elinizden gelen buysa... On beş olsun. Bizi ya-
rı yolda bırakırsanız... Tanrı yardımcınız olsun!»

Telefonu fırlatıp, son kez saldırıya geçmek için
taburdan geri kalanları topladı. İlk havan mermi-
leri atılmaya başladı. O bildiğimiz insan ve silah ka-
lıntıları savaş alanının ta ötesinde havaya savrulu-
yordu. Binbaşı bir kolunu kaldırmış, sayıyordu. Tam
on beşe gelince birden kolunu indirdi ve cehenneme
daldı. Ayağı tökezlenip düştü. Doğruldu ve bir kolu-
nu başının üstünde kaldırarak, geriye kalan öncü-
leri peşine taktı ve ileriye koştu.

Bu kez saldırı başarılıydı. Ruslar geriledi. El
bombaları haberleşme hatlarına ve yakıt depolarına
atıldı. Topların ağzına patlayıcılar fırlatıldı. Makine-
liler takırtıyla ortalığı tararken, insanlar kazma kü-
rekle birbirlerinin boynunu vuruyor, süngü süngü-
ye dövüşüyordu.

Binbaşı, ağzında purosuyla, bir Rus subayının
yanında sırt üstü yatar durumda bulundu. İkisi de
ölmüştü. O gün ölen iki bin kişiden yalnız ikisi...

Güçlülük elde edilen mevziyi elimizde tutama-
dan, Sibiryalılar yeniden saldırıya geçti. Bilinmeyen
yerlerden akın eden küçük yapılı, çekik gözlü, ge-
niş omuzlu, tıknaz, kısa bacaklı, uzun kollu adam-
lar.. Boğuk sesleriyle Stalin'i övercesine haykırıyor-

lardı. Onlarla, ölümlerin kanlarına, barsaklarına basarak, bata çıka, siperlerin içinde de, dışında da dövüştük. Fakat Sibiryalıları vurdumduymazdı... Hareketsizdi. Ağır ağır, kendilerine güvenerek bizi geldikimiz yere püskürttüler.

Çevremdeki bütün insanlar, sendeliyor, yere yığılıyor, haykırarak koşuyordu. Bir el bombası bana doğru yuvarlandı. Az daha üstüne basacaktım, ürkmüş at gibi yana sıçrayıp bombayı kaptım ve üzerimize gelen bir yığın Sibiryalı'nın ortasına fırlattım. Patlamayla bir kenara savruldum. Bir çukura düştüm. Kan gölü içinde yeni ölmüş birinin tam üstündeydim. Baş kopmuş, karnı deşilmişti. İçinde ne var ne yok ayaklarımın üstüne boşalıverdi. Dehşet içinde haykırdım ve tırmanıp tekrar dışarı attım kendimi... Bilinçsizce paniğe kapılıp koşmaya başladım. Fakat Sibiryalıları çevremizi sarmıştı. Her yönden, aynı anda ateş ediyorlardı. Kurtulacak yol yoktu. Birden Porta'yı gördüm. Geri geri giderken kalça hizasından ateş ediyordu. Bir an önce yanma varmak için acele ediyor, makine yağlarına, hendeklere, kan göllerine bata çıka, ara sıra tökezlenerek ona koşuyordum. Yanma vardığımda daha da sakinleştim. Porta'ya kimse dokunamaz, kimse onu deviremezdi. Düşman kurşununun, onun sert, kuru, kemikli vücuduna saplanması düşünülemezdi. Yanında barındığım sürece iyi olacaktım.

Önümüzü ardımızı düşünmeden kaçarken, nereye gittiğimizi Tanrı bilir! Bir ara Rahip Fischer'e rastladık. O kalabalıkta, başıboş dolaşırken, göğsünde açılan yaradan ciğeri görünüyordu. WU'lardan bir arkadaşı moloz yığınları arasında sürünerek, ona ilerledi:

«Merak etme, ihtiyar! Seni sağ salim geri götür-

receğiz. İyileştğini göreceğiz. Seni ölüme terk etmeyeceğiz!»

Anlaşılan bu adama göre, Rahip Fischer'in ölmemesi gerekti. Belki de tılsımlıydı rahip... Bir umut simgesi! Eğer o hayatta kalırsa, öbürleri de elbette yaşayacaktı! Fischer'in yaşaması, Tanrı'nın onları tamamen terk etmediği anlamına gelecekti... Herhalde...

Sedye taşıyan biri koşarak geldi, ama Fischer'in de WU olduğunu anlayınca, geri dönüp, yardıma daha çok değer birini aramaya koyuldu. Morfin kıtlığı vardı. Rahip Fischer gibiler için onu harcamak olmazdı.

«Bırakın öleyim!» diyordu ihtiyar, «Beni burada bırakın, öleyim. Önemli biri değilim!»

Arkadaşı rahibin kolunu, omzuna attı. Onu güçlükle, sözde güvenceli bir çukura doğru sürüklemeye başladı:

«Ölmeyeceksin! Ben seni bırakmayacağım! Seni geri götüreceğim! Hastaneye... Son işim de olsa, sana gereken tedaviyi yaptıracam! Öyle homurdanma ihtiyar, Tanrı aşkına! Homurdanma! Elimden bu kadarı geliyor. Başka ne yapabilirim?»

Birlikte çukura düştüler. Rahip Fischer'in başı, arkadaşının kucağındaydı. Yer kana bulanmıştı. Yakında bir yerlerde bir kovan patladı. Gerilerindeki ormanda bir makineli çevreyi taramaya başladı.

«Durumun nasıl ihtiyar? Bir şey söyle bana! Bir şey söyle! İstedğini söyle, yeter ki konuş! Tanrı aşkına! Beni burada bırakma!»

Rahibin yüzü çökmüştü, rengi kül gibiydi. Dudakları morarıyordu. Bir kovan daha patladı. Bu kez daha yakma düşmüştü.

«Çok sürmez artık, ihtiyar! Acı biraz dindi mi?»

Belki öyleydi... Belki acısı biraz dinmişti. Rahip Fischer artık sessizdi. Gözleri kapalı, ağzı açık... Kamı, eskisi kadar hızlı akmıyordu.

«Niye dua etmiyorsun, ihtiyar? Niye bizim için dua etmiyorsun? Ha? Zararı olmaz ki...»

Zararı olmaz, hatta belki biraz yararı da olurdu... Ama dua zamanı gelip geçmiş, sonunda rahip ölmüştü.

«En iyi politik silah, dehşettir. Baskı saygı uyardır, insanlar bizden nefret edebilirler. Onların sevgisini istemiyoruz. Yalnız, bizden korkmalarını istiyoruz.»

**Himmler'in SS subaylarıyla
Harkov'da konuşması.**

19 Nisan 1943

Nicolas Kaminski, Ukrayna'da Briansk'da eski bir okul öğretmeniydi. Annesi Polonyalı, babası Alman, kendi de Nazi idealine yürekten inanmıştı. 1941-42 kışında aynı duygu ve düşünceyi paylaşan bir avuç tutucuyla, çetecilere savaş açmıştı. Otuz beş yaşında olmasına rağmen, «yavaş yavaş» öldürme tekniğini geliştirmişti. Bu konuda Çinlilerden daha fazla işkence yöntemi bulmasıyla tanınıyordu.

Himmler, tabur komutanı Berger'den onun bu niteliğini duyunca, birden ilgilenmeye başladı. Kaminski'yi Berlin'e getirtip, insanlara acı verme yeteneğinden ötürü ona derin bir saygı besledi. O andan itibaren, Ukraynalılar da Almanlarla eşit duruma geldi Führer'in komutanının gözünde...

Kaminski mesleğinde jet hızıyla ilerliyordu. Üstün Alman ırkından olmamasına karşın, üç ay gibi kısa bir zamanda «SS Brigaden Führer» (*) ve Waffen SS'de general rütbesine yükseldi. Öylesine güçlüydü ki, ordudaki yüksek rütbeli subaylar bile Kaminski hakkında konuşamazlardı.

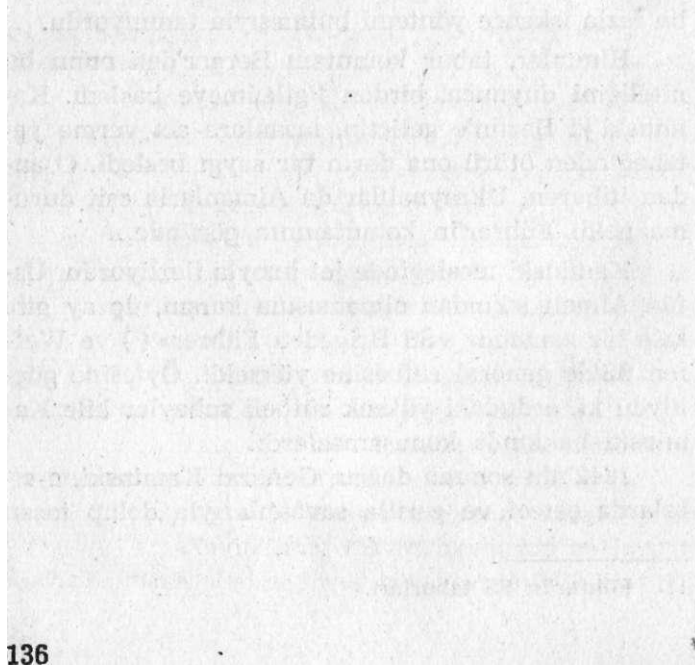
1942'nin sonuna doğru, General Kaminski, o sıralarda çeteci ve gerilla savaşçılarıyla dolup taşan

(1) Führer'in SS taburları.

Lokot eyaletini Alman Cumhuriyeti'ne dönüştürmek fikrine saplandı.

Çoğunluğunun Rus Ordusu'ndan kaçanların oluşturduğu altı bin kişilik bir birlik kurdu. Bu güç, sekiz piyade, bir tank, iki topçu, bir Kazak ve bir öncü birliğinden meydana gelmişti. İki yıldan daha kısa sürede Kaminski ile altı bin adamı Lokot eyaletinde kıyımlara girişti. Bölgeyi temizleyip, Almanya'ya bağlayarak, onu eleştirenlerin tümünü şaşırttı.

1943 baharında Himmler, Kaminski'nin kuvvetlerini, Polonya'daki Lemberg yöresine nakletti. Kaminski, gittiği her yere ölüm saçtı. Yakıp yıktı... Böylelikle herkesten üstün duruma geldi. Adı, nefret ve dehşetle eş anlamdaydı. Zaten Himmler, «Biz kim senin sevgisini istemiyoruz. Yalnız bizden korkmalarını istiyoruz.» dememiş miydi?

DAĞDAN AŞAĞI

«Çavuş Beier! Çavuş Beier!» diye seslenirlerken, sessizce briç oynuyorduk. Porta, Moruk'a kaşını oynattı. Moruk, sönmekte olan piposunu ağır ağır tüttürmeye ve elindekileri incelemeye devam etti.

«Bir tane daha alacağım!» dedi. Küçük Kardeş ona bir kart verdi. Moruk keyifle gülümsedi. «Elim boş...» diyerek, masa olarak kullandığımız mühimmat sandığına kâğıtları yaydı.

Küçük Kardeş kaşlarını çattı ve beşinci kartı verdi.

«Çavuş Beier! Çavuş Beier'ı buralarda gören var mı?»

Kartları kapatıp, atacak gibi yaptım:

«Sanırım, biri sana sesleniyor!» dedim. Oyunu bırakacağımızı sanıyordum. Tam da elime as gelmişti... Kafam karıştı. İlerde alacağım aylıklar kadar parayı masaya sürmüştüm. Bu saçmalık da nereden çıkmıştı? Gelenin kim olduğunu anlamak için başımı çevirdim. «Tanksavar birliğinden biri...» dedim.

Baktığımı görünce hemen geldi:

«Çavuş Beier sen misin?» Hepimizi birer birer süzdükten sonra gözünü Moruk'a dikti:

«Sen Çavuş Beier misin? Yarım saattir arıyorum. Hangi cehennemdeydin?»

«Hep buradaydım! Bu telaş niye?»

«Bölüğünü toplayıp benimle geleceksin! Yarbay

Schmeltz hücum birliğiyle yola çıktı. Sen de ona katılacaksın! Nehrin ötesindeler. Yolu gösteririm...»

Porta gözlerini kâğıtlardan ayırmadan, «Git de başını derde sok!» dedi, «Yapacak daha iyi şeyler varken... Bana bir kâğıt daha ver... Şöyle küçük sayılı olsun!»

Küçük Kardeş, çaresiz, altıncı kartı verdi. Moruk düşünceli bir tavırla elindekilere bakıyor, görevle ortadaki yüklü paranın çekiciliği arasında bo-calıyordu. Ben de aynı durumdaydım. Benim seçim yapmam bir bakıma daha kolaydı. Kâğıtları atıp, tüfeğime sarıldım ve hemen kalktım. Mühimmat sandığı devrilmez mi? Küçük Kardeş ters ters bana baktı:

«Kimileri de gidip gebermeye ne kadar hevesli...»

«Hiç de değil...» diyerek karşılık verdim. Kepimi kafama geçirdim. Kemerimi bir delik daha sık-tım:

«Yarbayı bekletmek pek hoşuma gitmiyor da...»

«Yoksa arkadaşın mı?» diye sırttı bizimki. Çünkü elimde kötü kâğıt olduğunu, bu işten sıyrılmaya baktığımı çok iyi biliyordu.

Porta'mın eski dostu Wolf çıkageldi:

«Moruk Nick'e selamlarımı söyle. Anlaşılan, onunla benden önce sizler görüşeceksiniz!»

Bu görüşme düşüncesi keyfimi kaçırıyordu. Yarb-bay Schmeltz'i bekletmek istemediğimi belirtmeme rağmen içimdeki bir his bu görevden hoşlanmama neden oluyordu.

Rehberimiz, bizi mermi yağmuru altında güç be-la köprüden geçirdi. Nehrin öbür yakasındaki arazi sarptı. Pek uzaklaşmadan kendimizi daracık, neredeyse dimdik bir bayırın eteğinde bulduk. Tek sıra

olmuştuk. Her yer kaygandı. Soluk soluğa kalmış-tık. Soluk almaya çabalarken, Küçük Kardeş geve-zeliğe başladı:

«Şu lanet şeytandan söz etsenize! Sanırım yolu-muzun üstüne Aziz'lerin çıkması yakındır!»

Rehberimiz dönüp, baktı:

«Belki de haklısın!»

Moruk bir ara soluk almak için durdu:

«Ne var?»

«Ne mi?» Rehber de durdu. Ellerini beline ko-yup, alaycı bir tavırla gülümsedi, «Evet, sorabilir-sin! Bu bir intihar görevi! Beni dinlerseniz, kaçıp kurtulun! Ne zaman olanak bulursanız... Kızıllar ge-lip sizi kesmeden... Kaçın!» Parmağıyla gerideki köp-rüyü gösterdi. «Daha ne kadar orada duracağını sa-nıyorsun?»

Moruk kaşlarını çattı:

«Peki sen ne yapacaksın?»

«Ben mi?» Adam güldü, «Meraklanma! Sizi sağ salim yerinize götürür götürmez, kıracağım! Kan banyosu görmeye niyetim yok!»

Sonunda tepe vardık ve yarbaya teknil verdik. Sanki sel baskınından çıkmış gibiydi adam... Dar-marlı elleri titriyordu. Bakışları kederliydi. Gözleri-nin altı sarkmıştı. Elbette, bu savaş onun gençliğin-deki savaşılar benzemiyordu.

Yarbay görevini albaya devretti. Tırmandığımız daracık bayırı göstererek, «Ruslar ancak bu patika-dan saldırıya geçebilir! Aşağı ya da yukarı giden başka yol yok! Birkaç makineli tüfekle burayı tut-mak çok kolay... Genellikle geceleri başımız pek der-de girmiyor! Çünkü biraz tehlikeli... Ama gündüz-leri...» Duraladı ve sonra omuz silkti. «Her neyse... Burayı birkaç saat daha tutmanız gerek... Bu ka-

darı yeter... Birkaç saat... General öyle söyledi. İşareti görünceye kadar... Sonra durmayın, kaçın! Üç ışık çakacak! Üç yeşil ışık! Onları gördüğünüz an, gerileme emri verin ve köprü havaya uçurulmadan son hızla oraya koşun! Nehri geçecek başka yol yok! Kaçamazsınız, sizi keserler...»

Rehberimizin gösterdiği biçimde mevzilendik. Bulunduğumuz yüksek kayalıklarda elbette doğal siperler, mazgal delikleri vardı. Binbaşıyla adamları, çekip gitti. Çevremizde mühimmat sandıkları, havan topları, yığınlarla mayın ve el bombası vardı.

Küçük Kardeş sabırsız çocuk gibi patlayıcıların ortasına sıçradı. Her birinden biraz alıyordu.

«Demek, sakladıkları yer burası...» Bir avuç el bombasını alıp, hokkabaz gibi atıp tutmaya koyuldu. «1937'den beri böylesini görmedim!»

Geldiğimizden bu yana keyifsiz olan Barcelona, «Tanrı bilir, burada başımıza neler gelecek? Bakalım bunları kullanmaya fırsat olacak mı?» dedi. Eliyle bayırın eteklerini gösterdi. «Şu lanet kayanın üstüne tünemiş ördeğiz... Bir kör bile tüfeğiyle bizi vurabilir!»

Porta'nın canı sıkılmıştı:

«Homurdanmayı kessen nasıl olur? Hiç değilse o pis hendeklerde değiliz!»

«Boy hedefi olmaktansa, hendekte oturmayı isterdim!»

Porta ona aldırmadı. Kayaların arasına oturup, yeşil renkli, kare biçimindeki bezi çıkardı ve yere serdi:

«Oyun oynamak isteyen var mı?»

Lejyoner'le Moruk ona katıldılar. İlerde bir çınırak duruyordu. Çalmayı deneyince, sesi duyan her-

kes kendini yere attı ve kulaklarını tıkadı. Ne yalan söyleyeyim, ben de epey şaşırdım.

Çıngırağın son yankıları dağlarda kaybolurken, Porta, «Eğer bir daha yaparsan, tekmeyle yersin!» diye gürledi.

Çanı yavaşça çimenlerin üstüne koydum:

«Bu kadar ses çıkaracağını nereden bileyim? İnek miyim?»

Öbürleri, kaldıkları yerden oyuna devam etti. Ben de oturup, kara kara düşündüm. Ara sıra albay titreyerek gelip, bizi kolağan ediyordu. Uzun yılları geride bırakmıştı. Ama anlaşılan ilk kez sınırda bulunuyordu, bundan da ölesiye korktuğu apaçıktı.

Küçük Kardeş esir aldığı eski Gestapo Lutz'u yine sürüklüyordu. O şişman adam soluk bir gölgeydi artık... Birkaç sıyrıkla hayatta kalması mucizeydi.

Küçük Kardeş onunla konuşuyordu:

«Sanırım sana büyük fırsat çıkacak. Geri dönmemiz için işaret verilip, herkes kaçarken, seni burada bırakacağım. Geçidi tutup, istediğin kadar Rus'u öldürürsün! Oldu mu? Burada kal ve ateş et dur! Sana madalya verirler!»

Lutz sinirli sinirli dudaklarını yalıyor, Porta da diş gıcırdatırcasma gülümsüyordu.

«Meraklanma, ahbap! Tarih sayfalarına geçersin! Evet geçersin... Bu tabur da ün kazanır. Herkes resimli kitaplarda senin öykünü okur! Kendini korkusuzca düşmanın önüne atan eski Gestapo Lutz diye... Rus bombaları bacağını kopardı, ama o kopan bacağını başının üstünde sopa gibi çevirdi ve son darbenin etkisiyle ölmeden önce altı yüz Sibiryalı askeri gebertti... Kesik başını kolunun altına alıp, kalbi durana dek yiğitçe savaştı...» Porta gözünden

yaşlan siliyordu, «Tanrım, ne kadar dokunaklı değil mi? Anavatanın hâlâ böylesine yiğitler çıkarması...»

«Yiğitten söz etmişken, aklıma geldi: Acaba: Waltheim'a ne oldu?»

Soran, Gregor'du.

«Waltheim mı?»

Boş boş baktık. Waltheim da kimdi?

«Bu ad, şöyle uzaklardan ses veriyor...» dedi Lejyoner.

Gregor anılarımızı canlandırınca, kimden söz ettiğini anladık. Walter Baron Von Waltheim, tabur komutanımızdı. Matoryta'nın çamur ve bataklıklarında bizi kısa bir denetimden geçirmişti... Sonra o kocaman piyanosu ve iki kamyon dolusu özel eşyası ile çekip gitmiş, o zamandan bu yana onu görüp işiten olmamıştı.

Lejyoner omuzlarını kaldırdı:

«Altın kaplı bir lojmanda herhalde rahat ve güvencede olmalı... Cinini yudumlayıp stratejik biçimde geri çekilme emrini nasıl vereceğim, onu nasıl zafer gibi göstereceğim, diye hesaplar yapıyordur...»

Barcelona düşünceli bir tavırla, «Belki de o emri vermiştir bile...» dedi. «Kızıl Ordu'nun tümü onları ezip, geçmiş olmalı. Bizim gibi zavallı ahmakları da düşmanla vedalaşmamız için geride bıraktı herhalde... Bilinmeyen bir yerde, şu lanet kayaların tepesinde tıkılıp, kal! Canım almalarını bekle!»

«Senin gibi sefil ölüme layıktır» dedi Küçük Kardeş, «Lutz'la burada kalıp, niye madalyaya hak kazanmıyorsun?»

Albay, üç yeşil işaretin verilmesini beklerken, kabına sığamayıp aşağı yukarı geziniyordu. O işaret de gelmedi... Birden, gece yarısından kısa bir süre

sonra, ufku alevler kapladı. Kayalık yerler ayağımızın altında gümbürdeyip sallandı. Ruslar yoğun top ateşi açmışlardı.

Schmeltz dürbününe el attı. «Ne oluyor, Tanrım? Kim kime ateş açıyor?»

«Ruslar, efendim!» Moruk, her zamanki gibi soğukkanlı ve kendine güvenen tavrıyla albayın yanında yerini aldı. Birlikler geri çekilirken, Ruslar da saldırıya geçiyor. Geri çekilmemeleri çılgınlık olurdu. Bu fırsat her zaman ele geçmez!»

Dumanla kaplı ufka sakın sakın baktıktan sonra albay dürbününü indirdi:

«Ne yapmamız gerek? İşaret vereceklerdi. İşaret fişeği atacaklardı... Işıkları görünceye kadar burada kalacaktık.» Eliyle alnını sildi. «Ne yapmamızı önerirsin, çavuş? Sen bu konuda daha... Şeyy... Bu konuda benden deneyimlisin... Bölgede uzun süre bulundun. Ne yapmamız gerektiğini söyle bana!»

«İşaretleri boş verip buradan kaçıp kurtulalım.» diye mırıldandı Porta.

Moruk kaşını kaldırdı ve titreyen albaya döndü:

«Sanırım, aşağı inip, baksak iyi olur. Köprü hâlâ yerinde mi? Burada kalmamızda yarar göremiyorum. Gerçekten görmüyorum!»

Gecenin içinde ani bir patlama olunca, Moruk'un sözü yarım kaldı. Herkes olanı biteni anlamak için sipere koştu. Gökyüzüne alevler fışkırıyordu.

«Lanet herifler!» diye haykırdı Barcelona. «Lanet herifler! Köprüyü uçurdular!»

Albayın yüzüne baktım. Kül gibi ve pul pul olmuştu. Alt dudağı seğiriyordu.

«Sanırım öyle!» dedi Moruk, «Sanırım çok geciktik efendim!»

«Saçma!» Albay dimdik doğruldu. «Saçma, ça-

vuş! Bize işaret vermeden köprüyü uçurmayacaklardı.» İncecik elini sinirli sinirli oynattı. «Bu üç adamı al ve aşağı git. Bak bakalım ne olmuş? Ben de diğerleriyle peşinizden geleceğim!» .

«Başüstüne efendim!» Moruk bize döndü, «Sven, Küçük Kardeş, Porta...» Tüfeğini omuzuna vurup, başını nehrin yönüne çevirdi, «Haydi gidelim!»

«Yine biz mi?» dedim.

«Bu işe ancak gülünür!» diye homurdandı Porta.

Moruk öfkeyle ona döndü:

«O pis çeneni tutup, sana söyleneni yapsan nasıl olur?»

Porta hırsla sarı şapkasını kafasına geçirip, Moruk'un peşine takıldı. Tüfeğini baston gibi kullanıyordu. Sarp kayalıklardan inerken, Küçük Kardeş'in ayağı kayıp düştükçe, tüfeği gökgürültüsü gibi sesler çıkararak ondan önce gidiyordu. Bizimki de küfürleri yağıdırıyordu...

Moruk tedirgin olmuştu, «Tanrı aşkına!»

Barcelona siperden eğilip, bize seslendi:

«Eline hoparlör alıp, yanlarına gittiğinizi niye haykırıyorsunuz?»

Fazla uzaklaşmadan, geri kalan arkadaşlar da bize yetişti. Yeterince beklediklerini düşünmüş, silahlarını omuzlarına vurup yola koyulmuşlar. Albay onları ister izlesin ister izlemesin... Albayın komuta edecek durumda olmadığı apaçıktı.

«Sersem, ihtiyar keçi!» diye homurdanıyordu Porta, «Çoktan turşusu kurulmalıymış!»

Gece ılık ve boğucuydu. Birkaç saat önce geçtiğimiz daracık dağ yolundan inerken terledik. Aşağıdaki bataklıktan yığınlarla sinek çevreye yayılmıştı. Alishkın olduğumuz o pis bataklığın kokuşum

alıyor ve düşmanın aşağıda bir yerlerde olduğunu sezinliyorduk.

İlerden Küçük Kardeş iki el ateş ederek bizi uyardı. Herhalde Rusların izini buldu, dedik. Albay sinirli olduğunu belli etmeyerek, komut verdi. Fakat bizimkiler içgüdüyle yolun yanına çekilip mevzilendiler ve makinelileriyle havan topunu hazır duruma getirdiler.

Lutz'u gördüm: Bir kayanın arkasına çömelmiş, öyle titriyordu ki, dişlerinin birbirine çarptığını işitiyordum.

Harekete geçme zamanı geldiği için artık her zamanki keyifli havasına giren Barcelona «Şuna bakın!» dedi, «Pelteye benziyor...»

Gregor, yerde sürünerek adamın yanına vardı ve tabancasını göğsüne dayadı:

«Şunu aklından çıkarma! Yanlış bir davranışta bulunursan, aşağı atarım seni! Burada gestapolarla uğraşacak değiliz!»

Yolun aşağısından peşpeşe silah sesleri duyuldu. Sonra birden Moruk çıkageldi. Çevreye bakınarak albayı aradı ve onu hendekte buldu. Soğukkanlılıkla yanına gidip durumu rapor etti:

«Ruslar her tarafa yayılmış, efendim! Onları yarıp, geçemeyiz! Bir küçük birliği temizleyebildik. Fakat çevremiz Ruslarla dolu... Sanırım, en doğrusu oturup, beklemek... Bakalım nereye sığıracaklar?»

Albay yanıtlayamadan, gökyüzü parlak bir ışıkla birden aydınlandı. Albay sevinçle ayağa fırladı:

«İşaret!»

«Hayır efendim!» Moruk eliyle onu geri çekti. Tepemizde ikinci ışık da çakarken, tam zamanında

tuttu albayı. «Düşman, efendim! Yerimizi saptamaya çalışıyorlar.»

Tek insan kımıldamadı. Kayalara saklanıp, öylece kaldık. O sırada bitmeyecek sandığımız ışıklar tepemizde çakıp, duruyordu. Gregor tabancasını sıkıca Lutz'un göğsüne dayamıştı. Moruk da hendekte güvenlilik içindeki albayı saygılı bir biçimde tutuyordu. En küçük hareket, hayatımıza neden olabileirdi.

Son ışık da gecenin içinde çaktı. Üstümüzden yay biçiminde yükselirken, parıltılar yağdırdı. Sonra yavaş, çok yavaş, nehrin ötesine düşüp, söndü.

Moruk, albayın hendekten çıkmasına yardım ettikten sonra, piposuna tütün doldurmaya başladı. «Sanırım, harekete hazırlanmamız gerek, efendim!»

Çoğumuz bir işle uğraşıyorduk. Heide ile Lejyoner, daracak dağ yolu boyunca T mayını döşüyor, Porta molotof kokteyli hazırlıyordu. Gregor'la Barcelona ise havan topunu ağaç dallarının altına gizlemekle meşguldü. Top, oldukça geride, Rusların geleceği yöne çevrilmişti. Küçük Kardeş ise bir kayanın üstüne oturmuş, keyifle, el bombalarını, patlayıcı çubuklara bağlıyordu. Bunlar çok tehlikeli silahlardı. Gürültüyle patlıyorlardı. Bu da Küçük Kardeş'e yetiyordu. İster kafası kopsun, ister kolları çıksın, onun keyfi yerindeydi. Kimse yanma gidemiyordu...

Albay, bir grup askerden bir diğerrinin yanma gidiyor, birbirine zıt emirler veriyordu. Ama peşindeki Moruk, verilen emirleri ya gizlice kaldırıyor ya da düzeltiyordu. Albay, kayanın tepesine tünemiş, bir sandık el bombasıyla oynayan Küçük Kardeş'e yaklaşınca dehşetle irkildi ve Moruk'a döndü:

«Çavuş, senin bu onbaşın ne yaptığının farkın-

Ja mı? Yoksa akılsız mı? Havaya uçacağını bilmiyor nu?»

«Bir şey yok efendim» diyerek Moruk, albayı **Cüçük** Kardeş ve oyuncaklarından (!) sinirli bir şekilde uzaklaştırdı, «Kendine bu eğlenceyi bulmuş!» «Eğlence mi? Yoksa geri zekâlı mı?»

Moruk yanıtlamak zahmetine girmedi.

Aşağıda bir yerlerden makineli tüfek ateşi açıldı. Kırılan kaya parçalarının tepeden aşağı çağlayan cııbi inişini duyduk.

«Tamam, işte!» dedi Moruk soğukkanlılıkla, *Yoldalar!»

Heide dağ yolunu tırmanıp, geldi. Parmağını dudaklarına götürüp, aşağıdaki çalılıkları gösterdi. Alaca karanlıkta gözlerimizi kısıp, onlara baktık. Moruk kaşını kaldırdı:

«Peki ama neye bakıyoruz? Bir avuç pis çalılık!»

«Yarım saat önce o pis çalılıklar orada yoktu» dedi Heide.

Moruk yine baktı:

«Emin misin?»

«Elbette... O bölge sırf kayalık...»

Albay yine sabırsızlanmıştı.

«Saçma! Senin adamlarının nesi var çavuş? Hepsi de akıldan yaya mı?»

Moruk kaşlarını çatı:

«Tüm taburun içinde Çavuş Heide en iyi askerdir, efendim!»

Gerçektir bu... Adam pisti, kötüydü, Nazi'ydi, ama ne söylerseniz söyleyin, asker olarak yeteneği inkâr edilemezdi. (Partiye körü körüne inanmasına rağmen savaş bittikten yirmi yıl sonra Rus Ordusu'nda yarbay olacaktı. Berlin'in sefil mahallerinin çocuğu için hiç de fena bir aşama değil...)

Albay, Heide'yi süzdü:
«Bütün bu ağaçların bir anda yerden bittiğini mi söylüyorsun?»

«Çalı, efendim, onlar çalı...»

«İster çalı, ister ağaç olsun çavuş! Ne fark eder? Saatte bir buçuk metre uzayan çalı gördün mü hiç?»

«Hayır, görmedim» dedi Heide, «Görseydim daha sevinirdim!»

Moruk birden nefesini tuttu. Tüm gözler aşağıdaki esrarengiz çalılığa dikildi. Biz bakarken, bitkilerden bazıları ayaklanıp, yürüdü. Birkaç metre ilerleyip, yine durdular. Peşlerinden ikisi daha ayaklandı. İkisi daha... İkisi daha... Lutz korkudan feryadı basınca, Gregor eliyle onun ağzını kapadı. Küçük Kardeş de kendi silahlarından birine el attı. Albayın ağzı açık kalmıştı.

«İşareti verdiğim zaman!» dedi Moruk. Elini kaldırdı. Atmaca gibi onu gözetliyorduk. Elini indirdi. Tam yüz otuz altı tane el bombası havadan uçarak gitti. Yürüyen çalılardan acı acı feryat yükseldi. Karaltıların kayalara fırladığını gördük. Çok geçmeden patlama sesleri kesildi. Paramparça insan vücutlarına, kollara, bacaklara toz toprak yağdı. Lejyoner, geri kalanlara yakından bakmaya gitti.

Döndüğünde, «Moğollar» dedi, «Çirkin herifler... Yine de epey korkuttuk onları...»

Moruk düşünceliydi:

«Merak etme, yine dönerler!»

Yeniden saldırıya geçmelerini bekleyerek, öylece durduk. Albay kabına sığamıyordu. Tırnaklarını koparıyor, bir aşağı bir yukarı geziniyordu. Porta karanlıkta sağ elini solunun üstüne koyup, zar atmaya çalışıyordu. Barcelona ise yine eskisi gibi keyifsizdi:

«Günde bir Mark...» diyordu, «Günde bir Mark... Orduya katıl... Beynini dağıtsınlar... Karşılığında eline geçen günde bir Mark... Hele ben? Önümde yirmi yıl var... Tanrım, herhalde deliyim, akılsızım...»

Birden sustu. Küçük Kardeş makineli tüfeğe ansızın dalıp, karanlığa çılgınca ateş açtı. Moruk ileriye bir işaret fişegi attı. Onun aydınlığında, Küçük Kardeş'in o hassas kulaklarının neyi duyduğunu anladık. Meğer küme küme çalılık tepeye doğru harekete geçmiş!

Otuz yarda kadar ötemizdeydiler. Küçük Kardeş ateş açınca, gizlenmeye yeltenmeyip, dağ yolundan bize doğru koşmaya başladılar. Evet, Moğollardı... Çekik gözlerini, enli, yayvan elmacık kemiklerini görebiliyordum... Rus Ordusu'nun çat pat Rusça konuşan garip askerleri...

«Canın istediği gibi ateş et!» diye gürledi Moruk.

Albay her zamanki anlamsız sözcüklerini haykırıyordu. Bereket versin, makineli ateşinin gürültüsünde boğuldu sesi... Çavuş Köblin ve Onbaşı Lutz, yanmış, kabuk bağlamış ellerine aldırış etmeden ve çelik eldiven giymeden havan topuna peşpeşe patlayıcıları yerleştiriyorlardı. Heide, alev makinesine sarılmış, üzerimize gelen Moğollara, kısa aralıklarla, fakat tam isabetle ateş ediyordu. Otlar, çimenler yanmış, dağ yolu kana bulanmıştı. Fakat bir Moğol yere serilince, hemen bir başkası tırmanışa geçiyor ve diğerinin yerini alıyordu.

Moğolların ardından bir sıra Rus piyadesi görününce, onları da sinek gibi avladık. Hiçbir şey, meylli, açık bir arazide saldırıya geçmek kadar öldürücü olamaz. Ne örtünecek, ne de korunacak durum-

davdılar... Yine de dalga dalga üzerimize geliyorlardı. Düşmanın bizim gibi, kaçan Alman Ordusu tarafından yalnız başına bırakılmış, unutulmuş bir taburu yok etmek için neden böylesine uğraştığını merak ettim.

Moruk haykırdı:

«Alçaktan ateş açın! Mesafeyi üç yüze ayarla!»

Tam bir kıyımdı. Bu gibi durumlarda başka tür-lüsü pek olamazdı. Sayıca bizden fazlaydılar, ama daracık dağ yolunun tepesinde biz üstün durumdaydık. Tam tehlike anında, Heide ile Lejyoner'in döşediği patlayıcıları ateşledik. Patlama hepimizi şaşkına çevirdi. Dağ yolunda büyük çatlaklar belirmişti. Kayalar kırılıp, döküldü. Aşağıda molozlar yığıldı. Yıkıntılar, düşmanın yarısını beraberinde sürükledi. Öbür yarısı ise kaçtı ya da ölüme terk edildi. Biz de yoldan inişe geçtik. Küçük Kardeş önünde kımıldayan her şeye ateş ediyor, delice bağırıp, haykırıyordu.

Kürk başlığında kıvılcık yıldız parlayan bir düşman subayı birden kayaların arkasından çıkıp, iki kolunu başının üstüne kaldırdı. Ellerinde, patlayıcılar vardı. Fakat onları fırlatmadan bir yerden ateş edildi ve Rus'un yüzü kırık ayna gibi paramparça oldu. Porta alaycı bir tavırla gülüp, tüfeğini indirdi. Yüzü gözü dağılmış olan adam yerde bize doğru sürünmeye çalışıyordu. Küçük Kardeş çığlıklar atarak, süngüsünün ucuyla onu yere mıhladı. Sanki tüm dünya çılgına dönmüştü. Sırf öldürmek için cana kıyıyor, kan göllerinde hayvanlar gibi yuvarlanıyorduk.

Yavaş yavaş tepeye sessizlik çöktü. Düşman gitmiş, öldürecek kimse de kalmamıştı artık... Yalnız ölü ve yaralılar... Kayalık bölgeye geri dönerken,

•can çekenlerin iniltisini duyduk. Heide bir teneke gazı alıp, tapasını çekti ve geçitten aşağı fırlattı. O geceki operasyonların hiçbirine katılmayan albay feryadı bastı:

«Ne yapıyorsun? Ne yaptığını sanıyorsun? Cenaze töreni için ateş mi yakıyorsun?»

Heide başını eğdi:

«Bence en kolayı buydu efendim!»

«En kolayı mı? O da ne demek?»

«Buraları temizlemenin en kolay yolu, efendim!»

«Buraları temizlemek mi?» Öfkeden kendini kaybetmek üzereydi, çavuşa seslendi:

«Orada yaralılar var çavuş!»

Heide belli belirsiz omuz silkti:

«Seslerini duyuyorum!»

«O adamlardan herhangi birini öldürmeni yasaklıyorum! Tanrı aşkına! Eğer savaşırsak, bunu dürüstçe sürdürelim!»

«Nasıl isterseniz efendim» dedi Heide vurduymaz tavırla.

Bereket versin, albay Küçük Kardeş'le Porta'nın bir ellerinde kerpeten, bir ellerinde çantalarıyla karanlığa dalıp, ölümlerin altın dişlerini sökmeye gittiklerini görmedi. Moruk, geçmişte onların bu pis çapulculuğunu önlemeyi çok istemişti, ama artık o da omuz silkip boş veriyordu. Yalnız şunu söylüyordu:

«Bu hırslarını bir gün pahalıya ödeyecekler.»

Bu kez de böyle olmadı. Küçük bir ganimetle döndüler. Nazilerden değil de, en fazla kazancı düşmandan sağladıkları için yakmıyorlardı.

«Günde bir Mark'a çalışınca, pek şaşmamak gerek bu iş!» diyordu Barcelona.

Albay yine öfkeyle çıkageldi. Gömme töreni düzenlemeye çalışıyordu. Boş boş yüzüne baktık. Her an saldırıya uğrayabilirdik. Dağ yolundan aşağı inip kayaları oymamızı mı bekliyordu yoksa?

Albay Moruk'a sordu:

«Çavuş, adamlarının nesi var? Tımarhaneden mı çıktı bunlar? Kontrol altında tutamıyor musun?»

«Küçük Kardeş onu eliyle susturdu. Albayın gözleri faltaşı gibi açılmış, bizimkine bakıyordu. Bu geri zekâlı onbaşı nasıl oluyor da bir albayın konuşmasını kesiyordu?

«Çavuş! Eğer bu küstahlık sürecekte, sonra ben de...»

Küçük Kardeş birden haykırdı:

«Tankların sesini duyuyorum!»

«Tanklar mı?» Albay sipere koşup, aşağı baktı, «Tanklar mı dedin?»

Hepimiz kulak kesildik. Her zamanki gibi Küçük Kardeş haklı çıktı. Çok geçmeden bizler de tank tekerleklerinin gürültüsünü, dağın eteğinin hafif hafif sallandığını fark ettik. Albay eliyle ağzını kapattı:

«Mahvolduk! Eğer üzerimize tankları sürüyorlarsa, mahvolduk!»

Moruk soğukkanlıydı:

«Zaten mahvolmamış mıydık? Tank gelsin gelmesin. Hiç şansımız yoktu ki!» Puposunu bir süre çekti.

Lejyoner de soğukkanlıydı:

«Belki SS olduğumuzu sanıp, bizi temizlemek istiyorlar! Bunu hiç düşündünüz mü?» Parmağıyla boğazını keser gibi yaptı, «Bu durumda, Tanrı yardımcımız olsun!»

Herkes sustu.

Birden Lenzing sordu:

«Niye?»

Dönüp ona baktık. İşittiğine inanmazcasına sordu Gregor:

«Ne demek niye?»

«Niye Tanrı yardım etsin?»

Lejyoner, Lenzmg'in omuzunu okşadı:

«Çünkü, sevgili çocuğum, eğer bizi ellerine geçirirlerse, yavaş yavaş ve acıyı giderek artırarak bizi doğrularlar! Bunun için... Kesinlikle esir almazlar! Kafan kurşun sıkacak kadar da merhametli değildir... Bağlayıp, öldürünceye dek işkence ederler. Sen acı çektiğin sürece, zevk duyarlar...»

Albay siperden çekildi. Telaşlanmıştı:

«Ne yapacağız şimdi?»

Moruk piposunu çiğniyordu:

«Onlarla dövüşemeyiz! Bir avuç insan tanklarla başedemez! Bu kesin... Teslim olmayı da önermem! Yoksa, bizi kesip, koyun gibi çengele asarlar. Çürümeye terk ederler.»

Albay güçlkle yutkundu. Moruk piposunu ağzından çekip, kaşlarını çatı:

«Deneyin ve görün! Eğer bana inanmıyorsanız,, efendim... Bu çekik gözlü aşağılıklar normal insanlar gibi değil... Yalnız öldürmeyip, insanı parça parça doğrur, geçip karşısına gülerler! Ben bunu yaptıklarını gördüm. Hiç de güzel bir manzara değildi!»

«Öyleyse ne önerirsin? Hepimiz intihar mı edelim?»

«Çekilelim! Yerimizde kalıp mühimmatımız bitinceye kadar savaştıktan sonra, buradan çıkıp kurtulalım!»

«Ne yöne gitmeyi önerirsin?» diye sordu albay alaycı bir tavırla. «Tepeden aşağı inip, Rusların kucağına mı düşelim?»

«Ben başka yol düşünmüştüm.»

«Başka yol yok... Sen de benim kadar biliyorsun bunu... Başka yol olsaydı çoktan giderdik. Mantıklı konuşmaya çalış çavuş! Elbette geldiğimiz yoldan aşağı inemeyiz. Tek yol da o olduğuna göre, çıkip kurtulmaktan söz etmek akılsızlık olur!»

«Özür dilerim efendim, ama bir yol daha var!»

Moruk piposuyla, çıktığımız dağ yolunun tam karşısını gösterdi. Şimdi Rus tankları oraya doğru ilerliyordu. Albayın ağzı açık kaldı:

«Ama bu çılgınlık! Delilik bu! İntihar demek... Aya uçmayı denemek gibi...»

«Siz öyle düşünüyorsunuz, efendim!»

«Heyyy! Moruk!»

Küçük Kardeş, kayaların arasından sendeleyerek çıkageldi. Bir şişeyi göğsüne bastırmıştı. Ayakta duramıyordu. Kolunu, Moruk'un omzuna attı. Sendelerken, hıçkırıyor ve şişeyi Moruk'un ağzına dayamaya çalışıyordu.

Albay, tiksinererek baktı:

«Çavuş Beier! Bu adam sarhoş mu?»

«Sanırım öyle, efendim!»

Albay anlamak için ona doğru eğildi. Küçük Kardeş, geçirince, telaşla bir adım geriledi:

«Bu çok tiksindirici, Çavuş Beier! Utanılacak şey... Adamların domuza benziyorlar. Hayvandan daha aşağılık! Alman Ordusu'na yakışmıyorlar!»

Küçük Kardeş birden Barcelona'nın yakınmasını hatırlamıştı:

«Gününe bir Mark! Günde bir Mark'çık...» Şişeyi dudaklarına yaklaştırdı ve doyasıya içti. «Değmez! Günde bir Mark'a altın dişini feda eden çıkmaz!»

Albay öksürdü. Durumdan hoşlanmadığı belli oluyordu:

«Bu adamı rapor edeceğim! Eğer buradan canımızı kurtarırsak, bunu kendime iş edineceğim!»

Topukları üzerinde sertçe dönüp, kaçacağımız yolu incelemek için siperin ta öteki ucuna gitti. Sedyeye taşıyıcılardan Kuls sinirli bir tavırla Moruk'a yaklaştı:

«Delisin!» dedi kısık sesle, «Atıyorsun! Dağdan aşağı sağ inemeyiz. Bana kalırsa, beyaz bayrağı buradan gösterelim, onlar bizi ele geçirmeden...»

«Bereket versin, iş sana kalmayacak!» diye tersledi Moruk.

«Pişman olacaksın!»

«Sen pişman olacaksın! Eğer aşağıdaki kudurmuş katillerle başa çıkmaya kalkarsan... Deli olma! Seni bir anda parça parça ederler!»

Moruk gidip albayın yanında durdu.

«Evet efendim! Neye karar verdiğinizi öğrenebilir miyim?»

Albay omuz silkti. O da, biz de biliyorduk ki, onun yerine başkası kararını çoktan vermişti. Moruk nereye derse, biz oraya gidecektik. İş bu kadar basitti.

«Durumumuzu elimizden geldiğince koruyacağız!» Albay siperden döndü. Sinirli bir tavırla çenesini ovuşturuyordu:

«Elimizden geldiğince, çavuş! Bunu aklında tut! Geri çekilmemizin de utandırıcı bir yanı yok...»

«Elbette yok, efendim!»

Moruk saygıyla başını eğdi. Bir ışık çaktı. Onun aydınlığında, T 34'lerin uzun bir kuyruk halinde dağ yolundan bize doğru ilerlediğini gördük. Koca çamlar, ağaç dalları gibi kırılıyor, iki yana savruluyor-

du. İri kayalar yarinden oynayıp, vadinin aşağısında paramparça oldu. Tanklar. piyadelerle tıka basa doluydu. Aracın arka kapaklarına elleriyle, ayaklarıyla tutunmuş, üzüm salkımı gibi sarkıtıyorlardı. Düşmanı görünce Küçük Kardeş'in keyfi kaçır gibi oldu. Artık ne sendeliyor ne de hıçkırıyordu. Ayaklarının üstünde doğrulmuştu. Gelen tankların üstüne doğru, dağ yolundan aşağı indiğini gördüm. Elllerinde ve omuzlarında, patlayıcılar, el bombaları vardı.

Lenzing de Moruk'un peşinden köpek gibi gidiyor, onu gözden kaybetmemeye çalışıyordu.

Umursamadan, kabadayıcı sordu:

«Buradan sağ çıkacağımızı sanıyor musun?»

Moruk piposunu çekerken, hiç de telaşlı değildi. «Olabilir...» dedi, «Rahatlıkla olabilir... Kafanı kullan! Panik yaratmamaya çalış! Öncü tankların işini bitirince piyadelerle de baş etmemiz gerek... Bunu unutma! Elinden geldiğince onları güç duruma sok! Himmler bana ne kadar yakınsa, bu katiller de sana o kadar yakın... Öldürmek için ateş et! Şunu aklında tut! Ya sen ya onlar! İşte bu kadar. Şu el bombası sandığını bana ver! Sen iyi çocuksun!»

«Korkuyorum!» diye mırıldandı Lenzing.

Moruk gülümsedi:

«Kim korkmaz? Korkmaktan utanılmaz. Ancak kendini kaptırma! Hepsi bu!»

İlk tanklar uzun toplarını üzerimize çevirerek, ateş menziline girdi. Birkaç kez daracık yolda kaydı, ama tam devrilecekken, tekerlekleri tuttu ve her seferinde tehlikeyle burun buruna gelmesine rağmen, doğrulabildi.

Durmuş onları bekliyordu. Moruk piposunu ce-

bine koymuş, düşünceli düşünceli tütün çiğniyordu. Küçük Lenzing hâlâ ayaklarının dibindeydi. Sınirlarına hakim olmaya çalışırken, yumruklarını sıkıyor, kaşlarını çatıyordu. Onu görür görmez, ben kordudan hastalandım.

Porta, bir kaya oyuğunda, üzerine «ABD malıdır» etiketi bulunan et konservesini açmaya çalışıyordu. Porta, her çarpışmadan önce karnını doyururdu. Bunun, ters bir tepki olduğuna inanıyordu. Oysa doktorlar, dolu mideyle çatışmaya girmemek gerektiğini önerirlerdi. Eğer karnımız deşilirse, peritonit olma tehlikesi varmış... Fakat Porta'ya göre, aç karnına yavaş yavaş ölmektense, karnını etle, doyurup, çabucak ölmek daha iyiydi. Parlak pespembe etleri, bıçağının ucuyla çıkarıp, ölmüş bir Moğol'dan ele geçirdiği pirinç birasıyla atıştırdığım gördüm. İlk kutuyu bitirip, ikincisine davrandı. Ne yediğini pek anlayamadım, ama kutudakileri midesine indirirken, hoşlandığı belliydi. Ben de ona bakarken, haz duydum.

Baştaki tank ağır ağır tırmanıyordu. Ansızın bir yerden Küçük Kardeş çıkıverdi. İleri atılıp, manyetik bombayı tankın gövdesine fırlattı ve geri dönüp, gizlendiği yere balıklama daldı. Patlama bir anda olmuştu. Toz toprak, duman yere inerken, ikinci T 34 tekerlekleriyle insanları ezerek yolu yardı. El bombaları sağanak gibi üstüne yağıyordu. Tanka asılmış küme küme piyade erleri isabet aldı. Tankın iki yanından fırlayıp gidiyorlardı. Canavarların üçüncüsü de birden ortaya çıkınca, vurulanları altına aldı. Tekerleklerin arasında ezilenlerin kanma, kemiğine bulandılar. Lenzing'in soluğunu tuttuğunu fark edip, ona uzaktan baktım. Duygusalılık bu çocuğa hiç yarar sağlayamazdı. Acıma duygusunu

kendine saklamalıydı. Nasılsa yakında buna ihtiyacı olacaktı...

Lejyoner dağ yolundan inip, yukarı tırmanan tanka koşarak gitti. Tankın kulesine gaz bombasını fırlattıktan sonra, yana çekildi. Patlamadan kurtulmak için kendini yere atıp, bir yığın Rus'un cesedinin arasında yuvarlandı. Tahrip olan araçtan uzun mavi bir duman göğe yükseldi. Tank kapağı açıldı ve biri görüldü. Fakat yere sıçrayamadan, içerde kapana kısıtılıp kalan arkadaşlarıyla birlikte paramparça oldu.

Üçüncü tanktan atılan bir mermi arkamızda bir yerde patladı. Hasarı görmek için döndüm. Bir saniye önce Çavuş Litwa ile askerlerinin bulunduğu yerde kocaman bir çukur açılmış, tümü ortadan silinmişti. Kraterin içindeki insan artıklarına, ne olduğu anlaşılmayan iğrenç izlere bakarken midem ağzıma geldi.

Hemen yerime döndüm. Sağ elinde birkaç bom-» bayla yine Küçük Kardeş belirdi. Tanka sıçrayıp, tabancasının kabzasıyla kapağa vurdu. Kapak, usulca açıldı ve biri görüldü. Bizimki mayınları içeri yerleştirip, kapağı kuvvetle kapadı ve aracın arkasından kendini çabucak ve alışkın bir biçimde atıverdi.

Moruk kolunu yukarı kaldırıp, onu izlememiz için bize seslendi. Makineli tüfekler, alev makineleleriyle, tepeden aşağı peşinden gittik. Rus piyadesi bo-calıyordu. Fakat aşağıdaki havan topundan epey destek görüyorlardı. Çavuş Blaske'nin ileri koşup, yaralı bir Moğol'un üstünden atladığını gördüm. Ama tökezlenip, düştü. Çavuş doğrulamadan Moğol el bombasının fitilini çekip, havaya savurdu.

Vadi aşağıda top ateşinin gürültüsüyle sarsılıyordu. Nehir boyunda kıran kırana dövüş olmuştu.

Köprüyü acaba uçurmuşlar mıydı? Oraya ulaşacak aracımız olmadığına göre, elimizden ne gelirdi?

Havan topları hedeflerini buluyordu. Açık araziye geri çekilmek zorundaydık.

Porta koşarak yanımdan geçti. Küçük Kardeş de onun yanıbaşındaydı. El sallayıp bana haykırdı:

«Ne oyalanıp duruyorsun? Bu cehennemden kaçıp, kurtulalım!»

«Yaralılar ne olacak?» diye soludu Kuls. Düşman iyi davranır umuduyla Kızılhaç bandını koluna takmıştı.

Porta yana dönüp, haykırdı:

«Yaralılara lanet!»

Albay hiçbir şey söylemedi. Porta'nın sözlerini duymamış olamazdı. Fakat herkes gibi o da biliyordu ki, siper duvarından yaralıları taşımak olanaksızdı. Onları halat ve sedyelerle aşağı indirmeye ne vaktimiz, ne de gerekli araçlarımız vardı... Kayaların düzgün yüzeyinde ayağımızı basacak, girinti çıkıntılar da yoktu. Tepeden kendimizi koyversek, kemiklerimiz kırılmadan aşağıya varmamız şansa kalıyordu.

Heide siperlerin uç noktasında alev makinesiy-le, çılgına dönmüş gibi hâlâ geriye korumak için savaşıyordu. Albayın birden peşpeşe işaret fişekleri atması da bizi tedirgin etti. Dağın eteğine inerken, yolumuzu aydınlattığım sanıyordu. Fakat bir aydınlık, bir karanlıkta ileri geri sendeledikçe, ne yapacağımızı şaşırdık ve yolun kenarında akılsız koyun sürüsü gibi titreyerek bekledi. Çevremizdekileri seçemeyecek kadar karanlık basmamıştı, ama işaret fişekleri çok parlaktı. Yolumuzu aydınlatacağına, bizi köre çevirdi. Albay öfkeyle Moruk'un üstüne yürüdü:

«Senin adamlarının nesi var çavuş? Onları sırtımda aşağı taşımamı mı bekliyorlar? Eğer çabuk davranmazlarsa, elimde fişek de kalmayacak!»

Heide, koşarak geldi:

«Gitme vakti!» dedi ve fazla konuşmadan, kendini aşağı bırakıp, gözden kayboldu.

Taş, toprak yağmuru altında biz de onu izledik. Kendimi, içgüdüyle tostoparlak olmuş buldum. Ellerim başımın üstünde, bir kayadan öbürüne çarpıyor, ne zaman boşluğu bulacağımı bilemiyordum. Kimileri, sırtlarını dağın yamacına verip aşağı kayarken, parçalandılar. Kimileri yanlarından geçtikleri ağaçlara, çalılıklara tutunmaya çalıştılar. Ama neredeyse kolları yerinden çıkıyordu. Porta'nın aşağıya kızak gibi dalış yaparken, çılgınca haykırdığını duydum... Ya o boşluğa fırlayanın tüyler ürpertici feryadı? Bilinmeyen bir yerde gözden kayboldu. Dağın yamacına yakın mıyım, yoksa düşüyor muyum, pek bilemeden hızımın arttığını anladım. Dağdan aşağı uçarken birden gürültüyle bir çam ağacında aldım soluğu... Herhalde saatte elli millik hızla ağacın içine dalmış olacağım... Miğferim başımdan uçtu ve tanrırtıyla kayalara çarparak aşağı düştü. Ben de ağacın gövdesine sarıldım. Acaba kaç kemiğim kırılmıştı? Ağzımdan, burnumdan kanlar boşanıyordu. Hastaydım, başım dönüyordu. Korkudan dona kalmıştım. Aşağıdan biri haykırdı:

«Kıyılda! Bütün gün seni bekleyecek değilim!»

Porta'ydı... Hâlâ sağ ve kolu, bacağı yerinde... Bir kayanın tepesine tünemiş, sabırsızca işaret ediyordu:

«Haydi, aşağı in! Dağın ortasında oturup, savaşın kalan kısmını orada geçiremezsin!»

Çamın gövdesine kollarımla sarılmış, korkudan

titriyor, çocuk gibi burnumu çekiyordum. Her tarafım kan içindeydi:

«Tanrı aşkına!» diye terslendi Porta. O bana yaklaşıırken, hâlâ ağaca sarılmış durumdaydım. Kendime ıçıyıp, sızlanıyordum.

«Seni aşağı atsam da, şu lanet dağdan ineceksin!» diye homurdandı.

Şarap şişesini ağzıma dayadı ve içmeye zorladı beni... Suratım morarıp, boğulur gibi olunca, ellerimi koruyucu çamımdan çekip, sarp tepeden aşağı beni sürükledi. Şimdi daha kolaydı inmek. Kayalardan yer yer yeşillikler, çalılıklar fışkırmıştı. Ayak basacak, elle tutunacak yerlerin yardımıyla, hiç değilse, hızımızı ayarlayabilip yönümüzü bulabiliyorduk. Ama sinirlerim bozulmuştu... Vadideki yol boyunca bağırıp çağırdım. Sonra Küçük Kardeş karşıma çıktı. Olanca gücüyle suratıma vurunca, toparlandım.

«Bu kadar yaygara yeter!» diyordu.

Lanet dağın eteğinde toplandık. Acınacak durumdaydık. Üstümüz başımız perişan, vücudumuz yanık ve kırıklar içindeydi. Üniformalarımız tepeden tırnağa dökülüyordu. Yüzümüz kana, toza, toprağa bulanmıştı... Donanımımızın yarısı da dağdan inerken, kaybolup, gitmişti. Yukarda boşalttığımız açık alandan sürekli top ateşi duyuluyordu. Besbelli, düşman kaçtığımızı henüz bilmiyordu... Soluk alacak ancak birkaç saniyemiz vardı.

Kalbim göğsüme çekiç gibi vururken kendimi yere attım. Vücudumdaki sızıları yeni yeni fark ediyordum. Sağ yanımda tümüyle yara bere içindeydi. Kafam yarılmıştı. Dudaklarım da parça parça. Daha kötüsü de olabilirdi. Belkemiğim kırılabilirdi. Ya bacağım kopsaydı? Sakat atlar gibi beni vururlardı.

Ağır yaralıları taşımaya olanak yoktu ki... Ya yürüyecek ya da geriye kalıp ölecektik. Yolcu taşıyacak değildik ya!

Birden silah sesleri durdu. Moruk ayağa kalktı, «Haydi gidelim!» dedi telaşla.

Arkasında, uzun eğri büğrü bir çizgi oluşturduk. Albay yine bizimleydi. Başını öne eğmiş, suratını asmış, Moruk'un yanında yürüyordu. Vadiyi geride bırakıp, belimize kadar bataklığa girdiğimiz daracık bir boğazdan geçtik. Ayağında postalı olmayanlar, derin çamura gömülüp, bir daha görünmediler. Durup, kurtarma işine girişemedik. Herkes ancak kendine yetiyordu. Olanca gücümüzle çalışıp, çabalıyorduk. Başkasına yardım edecek durumda değildik ki...

Bataklıktan çıkıp, mısır tarlasının ortasından geçtik. Bir yanımızda yanan bir köy, öbüründe ise nehir ve Rus topçuları... Moruk insafsızca bizi zorluyordu. Sendeliyor, ayakta duramıyordum. Gregor bir tekme vurmasaydı, düşecektim.

«Ayaklarına hakim ol! Aptal!»

Alnımdaki terleri şilince, yüzümden şakır şakır akan kanlar, gözüme kaçtı. Yarım yamalak görüyordum. Sırtımdaki kayışlar omuzlarıma sürtünüp, acıtıyordu. Kendi nefesimi duyuyordum: Soluk alıp verdikçe hıçkırıyordum sanki... Ve birden kapkaranlık gece, karşımda canlı kızıla dönüştü. Yine tökezlendim. Bu kez, Gregor'un güçlü tekmesi de işe yaramadı. Düştüğüm yere uzanıp, kaldım. Başım, serin toprağa değdi. Bensiz gitsinler diye düşünüyor, artık onlara katılmak istemiyordum. Ruslar beni yakalayıp, istediğini yapsın! Dert edecek halde değilim... Dağılanları toparlamaya çalışan albay hızla yanımdan geçerken haykırdı:

«Şu adamı vurun! İlerlememiz gerek...»

«İlerleme mi?» diye alay etti Porta, «Bunun, stratejik bir çekilme olduğunu sanıyordum (!).»

Gregor'la Lejyoner'in çabalarıyla ayağa kalkabildim. Küçük Kardeş zorla ağzımı açıp, şişedeki o tiksindirici sıvının yarısını boğazımdan aşağı akıttı. Öyle pisti ki, hepsini oracıkta kustum ve bir anda kendimi daha iyi hissettim. Tanrı bilir, ne içirmişti bana... Sormayı göze alamadım.

Yarım mil daha yürüdükten sonra ormana vardık. Bizi barındırmak için kucak açan koskoca ağaçlara sevinerek vücudumuzu sürükledik. Yöredeki çalılıklar arasından geçip, güvenceli bir yer bulduk... Şafak sökerken, rahata kavuşmuştuk.

Bir ordunun tümü bir Polonya ormanında barınabilir... Biz ise tükenmiş bir taburduk. Bir terslik çıkmadıkça Ruslar gibi burada asla bulamazdı.

Yerlere serildik. Toprak kuştüyü yatak gibi yumuşak ve rahattı. İnsan gevşeyebilecek duruma gelince, hayatın yine de yaşamaya değer olduğuna neredeyse inanıyor...

«Kan dökmekten çekinmeyeceğiz... İster yabancı ister Alman kanı olsun... Eğer ulusumuz bunu bizden bekliyorsa...»

**Himmler'in «Volkischer Beo
Bachter»deki yazısı.**

17 Ocak 1940

NKVD binbaşı ve Lublin'deki Polonyalı çetecilerin irtibat subayı, Pelagaja Sacharovna adında bir kadındı. SS'lerin elinde on yedi saat işkenceye dayanmıştı. Çıplak vücudunu üstü açık bir firma tuncaya kadar kadın direnmiş ve tek söz söylemeden kendinden geçmişti. Buz gibi suyla onu ayıltıp sırtını dağlamışlardı. Vücudunda derin yaralar açılmıştı. Parmak ucuyla dokunulduğunda bile can çekişircesine inliyordu. Oysa güzel bir kadındı. Dirlewanger de birkaç kez onunla birlikte olmuştu. Fakat artık eski çekiciliğinden bir şey kalmamıştı geriye... Çirkin bir insan kalmtısıydı... Katlanabileceğinden fazlasıyla aşağılanmış biriydi. Derisi yüzülmüş, yanıklar, kemiğine kadar işlemişti. İnleyip ölümünü isteyen bir yaratıktı.

Sonunda, tüm bildiklerini açıklayınca, ensesine bir kurşun sıkıp, acısına son verdiler.

POLONYALI

Otuz altı saatten bu yana ormandaydık. Yine yağmur yağıyordu. Gelişimizden kısa bir süre sonra başlamıştı. Duracağa da benzemiyordu. Ağaçlardan süzülüyor, ormanın belirli geçitlerinden aşağı sel gibi iniyordu. Yer, yumuşak sünger gibiydi... Üstünde yürüdükçe, ezilip ufalanıyordu. Sıranın gerisindekiler, bileklerine kadar çamurlu suya battılar.

İç karartan, koyu renkli bataklıkta dinlenmek için mola verdik. Porta postallarını çıkarıp, sularını boşalttı. Heide, onu tanımayanların şaşkın bakışları arasında valizinden bir çanta çıkardı. Kendini ovalayıp, temizlemeye başladı. Postallarını ayağından atıp, çamurlarını kazıdı. Tabanlarını inceledi. Otuz üç çividen üçünün eksildiğini fark etti. Heide bu... Gittiği her yere yedek çivilerini de götürüyordu. Ayağına geçireceklerini onardıktan sonra sıra üniformasına geldi. Ona da özen gösterdi. Bir bez parçasını yağmur suyuna batırıp, ceketinin kolundaki kurumuş kanları temizledi. Pantolonundaki çamurları fırçaladı. Kalan düğmelerini saydı. Sonra ciddi bir tavırla ve bezle onları parlattı. Albay bile gizleyemediği bir hayranlıkla onu seyrediyordu.

«Neredeyse vücudundaki kılları sayacak!» diye eğlendi Porta.

Heide, fırçalarını ve elbiselerini bir kenara koydu. Gömleğinin düğmelerini ilikleyip, saçlarını düzeltti. Sonra dönüp Porta'yı incelemeye koyuldu.

'Onun pis vücudunu, uzun tırnaklı kapkara ayaklarını, sakallı suratını ve çamura bulanmış, parlaklığını kaybetmiş saçlarını tepeden tırnağa süzdü. Hiçbir şey söylemeden, üstünlük taslarcasma gülümseyip, temizlik çantasını toplamaya başladı.

Albay merakla Moruk'a eğilip, fısıldadı:

«Söyle bana çavuş, şu askerin aklından zoru mu var?»

«Aklından zoru mu?»

Albay kemikli parmağıyla alnına dokundu:

«İşte burada! Birkaç tahtası noksan galiba...»

Moruk hafifçe gülümsedi:

«Değil efendim! Ona 'canlı kural' diyebilirsiniz.»

«Canlı kural mı, çavuş?»

«Hani manastırdakiler var ya, onlar gibi efendim!»

«Haa, evet gerçekten öyle...» Albay gözlerini Heide'den ayırmadan yavaşça yerine oturdu. «İnsan çekiniyor... Böylesine düzenlilik olumlu bir şey ama...»

Orduya katılmadan önce okul öğretmeni olan Onbaşı Abt, kalçasından kurşunlanmıştı. Kurşun, sağ yanma girip, iki tane tertemiz delik açmıştı. Ama duruma bakılırsa, tüm bacağı kopmuş benziyordu.' Yere yatmış, uyuşturucu versinler diye inim inim inliyordu. Oysa ondan daha kötü durumdakiler, yapılacak bir şey olmadığını bildikleri için acıya katlanıp ses çıkarmıyorlardı. Morfinimiz yoktu... Bir süredir hiç olmamıştı da... Onbaşı Abt bunu çok iyi bilmesine karşın ahlayıp ofluyarak hepimizi deli ediyordu.

Savaşın önce eski mutluluk günlerinde öğretmenken kimbilir kaç öğrenciyi cezalandırmış, acıdan kıvrananları korkaklıkla suçlamışlardı... Gençlerin

acı çekerek olgunlaşacağını öğütleyip, gözyaşı dök-
tükleri için on sopa cezası vermişti... Şimdi Abt, ba-
cağında kurşun yarasıyla nemli toprağa serilmiş, ağ-
zından salyalarını akıtıp, burnunu çekerken, eski öğ-
rencilerinden kimbilir kaç Avrupa'nın savaş alanla-
rında ergin çağına erişmişti!

Yetişip, olgunlaşmak, Führer'i desteklemek ko-
laydı, ama Rus topraklarının namlularına hedef olmak
öyle değildi işte...

Abt'ın yanında oturan Küçük Kardeş birden al-
baya doğru yürüdü ve karşısında «hazırol»a geçti.
Albay başını kaldırıp, hayretle baktı:

«Evet, onbaşı! Ne var?» Albaya ne zamandır
aldırış eden yoktu. Hem şaşırmış, hem de memnun
olmuştu:

«Konuş be adam! Seni yiyecek değilim!»

«Şey, efendim, kendim için değil... Anlarsınız
ya! Oradaki arkadaş için...»

Yerde hâlâ bacağını tutmuş, kıvranan Onbaşı
Abt'ı gösterdi:

«Evet, evet nesi var?»

«Öleceğini sanıyor, efendim. Size gelip söyle-
memi istedi. Acaba olur mu? Şeyyy...» Küçük Kar-
deş Abt'a baktı. O da başını sallayıp, onu cesaretlen-
dirdi. Küçük Kardeş omuzunu silkti:

«Pekala öyleyse... Teslim olmamız gerektiğini
düşünüyor, efendim. Teslim olup, öbür tarafa geçe-
lim diyor... Öleceğini sanarak böyle düşünüyor. Kı-
zılları tanıyormuş. Herkesin söylediği kadar kötü
değillermiş. Onların da bizim gibi uygar insanlar ol-
duğunu savunuyor...»

«Ya, demek öyle?» Bu kez Moruk ayağa kalkıp,
öfkeyle Onbaşı Abt'ın üstüne yürüdü. «Seni sümük-
lü fare seni... Bunca zamandır ordudasın. Bir derdin

varsa bana söylersin. Üstlerini rahatsız etmemen ge-
rektiğini daha öğrenemedin mi?»

Adamı yakasından tutup tartaklamasını, albay
irileşmiş gözlerle seyretti. Fakat bir şey söylemedi.
Moruk'un kendisini böyle kaybettiğini hiç görme-
niştim. Sanırım albaya pek güvenmiyordu. Ancak
Abt ona böyle ipe sapa gelmez fikirler verebilirdi.
Biz de ne olduğumuzu anlayamadan uygar Rusların
merhametine sığınırđık. Albay iyi niyetliydi, ama
hem yaşlı hem de korkaktı. Birinci Dünya Sava-
şı'ndan önce emekliye ayrılması gerekirdi.

Moruk, Abt'ı tuttuğı gibi Küçük Kardeş'e sa-
vurdu. O da kollarını açıp, onu kucakladı.

«Pekala Onbaşı Creutzfeldt... Senin o... Şu an-
dan tezi yok senin emrinde... Ne dersen yapacak!
Eğer kaçarken yakalarsan, o alçağı sırtından vur!»

«Öyle mi dersin?» Küçük Kardeş keyiflenmişti.
Albayla Moruk'un arkasında yine tek sıra olduk.
Bataklığın eteğindeydik. Sürekli inleyen Onbaşı Abt,
eskisinden daha kötü durumdaydı... Küçük Kardeş
eşyasının yarısını ve makineli sehpasını da yükle-
yince adam iki büklüm olmuştu. Lutz kısa süre de
olsa, kendini unutturup sıranın ta en arkasına sin-
mişti. Küçük Kardeş'ten epey uzaktaydı ve hiç sesi
çıkılmıyordu.

Porta ile Heide, ortalarda, birbirlerine ağza alın-
maz laflar söylüyor, «Kafanı koparırım» diyerek
tehditler savuruyorlardı. Kendisini bataklığa itip ye-
ni boyadığı postalları kirlettiğı için Heide Porta'yı
suçluyordu. Doğruydı da... Porta inkâr edecek de-
ğildi ya... Heide'yi küçümsüyor, alaylarıyla onu çi-
leden çıkarmak istiyordu. Tam gırtlak gırtlığa ge-
leceklerken, Moruk elini kaldırıp bizi durdurdu:

«Nedir? Ne oluyor?» diye sordu albay, «Niçin

• durduk? Ne duydunuz? Nereden geliyor? Ne yap-
• ca...»

«Tanrı aşkına, susun!» dedi Moruk işi uzatma-
dan. Albay bir anda şaşkına döndü ve kısa bir süre
çenesini tuttu. Moruk, Küçük Kardeş'i sıranın ba-
şına gönderdi. İkisi sese kulak verdiler.

Küçük Kardeş, «Köpek sesleri...» dedi. «Bizi arı-
yorlar sanırım.»

«Köpekler mi? Ne saçmalık?»

Her zamanki gibi albaya aldırış eden olmadı.
Moruk emirler yağdırmaya başladı:

«Sizler, burada kalın! Ben birliğimi alıp, ilerde
ne oluyor bakayım!»

Gregor sordu:

«Yine bizi mi götüreceksin?»

Sessizce sürünerek, ormanda ilerledik. Ben de
ara sıra köpeklerin havlamalarını duyuyordum.
Ağaçlar seyrelmeye başlayınca, küçük bir kasaba-
ya yaklaştığımızı anladık. Moruk yine eliyle «Dur!»
işareti verdi. Yere çömelip, dürbünle çevreyi gözet-
ledik. Amerikalılara ait olduğu anlaşılan dört kam-
yonla Alman SS'lerinin karşıtı olan NKVD'nin yeşil
üniformalarını giymiş birkaç kişiyi gördüm. Birliğin
başında zincirlerinden kurtulmaya çalışan yarım dü-
zine kadar vahşi köpek vardı. Alsas cinsine benzi-
yorlardı, ama daha iriydiler. Tüylerinin çokluğuna
bakılırsa, Sibiry köpekleriydi.

Moruk, «Herhalde pazar gezintisine çıkmıyor-
lar» dedi. «Bizim peşimizdeler...»

«Bize iyi bir yemek ve geceyi geçirecek yatak
verseler...» diye mırıldandı Gregor, bu aptalca ça-
tışmaya gerek kalmazdı... Onların tarafına geç-
dik...»

Onbaşı Abt, topallayarak geldi:

«Niye denemiyoruz? Madem ki buradayız. Eğer
gönüllü olarak teslim olursak, iyi bir davranış...»

Küçük Kardeş olanca gücüyle kafasına yumru-
ğunu indirince, Abt'm **iozü** yarıda kaldı.

«Daha fazla konuşursan, seni köpeklerin önüne
ben atacağım! Şu makineliyi yerleştir. Haydi, elini
çabuk tut!»

«Pekala!» Moruk dönüp, mevzilerimizi işaret et-
ti. «Porta, birliğin burada benimle kalacak! Gregor,
adamlarını alıp sol yana yayıl... Siz, geri kalanlar,
ben işaret verince ateşe hazır olun!»

Hiçbir şeyden kuşkulanan Rusların menzi-
le girmesini bekliyorduk. Ağaçların arasında çömel-
dik. Köpekler havlıyor, ileri fırlamak için direniyor-
lardı. Besbelli kokumuzu almış olacaktılar...

Porta yine atıştırtıyordu. Son konservesini aç-
mış, şapur şapur yalanıyordu. Baktığımı görünce,
«Bifteki!» dedi, «Biraz ister misin?»

«Yok, şimdi değil... Şu anda kokusu hoşuma git-
medi de...»

Porta burnunu konserve kutusuna sokup, ken-
dinden geçercesine kokladı. Bana kalırsa şehirdeki
milyonlarca çöp tenekesinin kokuşuydu. Köpeklerin
neden kaçmak istediklerine şaşmamak gerek... Bel-
ki de Polonya'daki hayvanların yarısı burun delik-
lerini açmış, başlarını rüzgârın yönüne çevirmişlerdi.

Onbaşı Abt yine ıslak çimenlere oturmuş, baca-
ğının sızısından yakınıyordu. Merminin açtığı yara-
lar morarmış, kalçası da balon gibi şişmişti. Ama öy-
le bir durumdaydık ki, bacağı kopsa, umursamaz-
dık. Bir bakıma kurtuluş olurdu bizim için. Hiç de-
ğilse, yakınamayacaktı artık...'

Barcelona ciddi ciddi söylendi:

«Biliyor musun, sana ne gerek?»

Öğretmen Abt'ın çipil gözlerinde umut ışığı yanar gibi oldu:

«Hayır, bilmiyorum. Ne gerek?»

«Koyun sidiği... Köylerde bu yöntemle tedavi edilir. Harikalar yaratır... Bir koyun bul, gereğini yap sen de... Hemen iyileştirir!»

Keyifle gülerek ve umursamaz bir tavırla uzaklaştı. Abt öfkeylenip ayağa kalkmaya yeltendi:

«Sahtekâr herif!» diye arkasından haykırdı, «Pis sahtekârlar, hepinize lanet olsun!»

Küçük Kardeş onu iterek, oturttu, «Peki peki, öfkeni Ruslara sakla! Bize değil!»

Solumda Gregor vardı. Bir zamanlar bir evin beşinci katının helezoni merdivenlerinden bir piyanoyu, yarasız beresiz nasıl indirdiğini Lenzing'e anlatıyordu. Bir ara bir genelevden ve koca göğüslü İsveçli bir yosmadan söz ettiğini duydum, ama bu konuya nasıl girdiğini anlayamadım. Lenzing'in bakışlarından da benim gibi anlamadığı belli oluyordu. Hatta onu dinlediğini bile sanmıyorum. Düşmanın yaklaştığı yöne, ağaçlara bakıyor, belki de ölmeden önce kimbilir kaç kankardeşini öldüreceğini düşünüyordu.

Heide sessizdi. Bir bez çıkarıp, makineli tüfeği sildi. Makineli, ışıldak gibi parlıyor, herhalde Polonya'daki tüm Rus askerlerine orada olduğumuzu ilan ediyordu... Heide'yi pek yalnız bırakmaya gelmez ki...

Lejyoner, adamlarla köpeklerin yaklaşmasını gözetliyor ve nişancılara aradaki uzaklığı gösteriyordu. Adamlar ellerinde süngülerle ilerlerken, köpeklerin başı yerde, burunlarını toprağa yapıştırmış, bir yandan da zincirlerinden kurtulmak için zor-

lanıyorlardı. Önlerinde bir subay vardı, elinde de makineli...

«Beş yüz yarda» diye hesapladı Lejyoner.

Moruk, tüfeğini omzuna vurdu ve emniyeti

•çektir:

«İki yüze ayarla!»

Barcelona bana döndü:

«Hazır mısın?»

Başımı salladım ve önümde duran yığınla el bombasını gösterdim:

«Pekala, ikinci salvodan sonra...»

«Üç yüz yarda!» dedi Lejyoner.

Onbaşı Abt yine hafifçe inleyince, Küçük Kardeş kafasına yumruğu indirdi. Porta da boş konserve kutusunu attı ve tüfeğine sarıldı. Köpekler artık çılgına dönmüşlerdi. Zincirlerinden tutanlar onları salıvermek için eğildiler.

«İki yüz elli!» dedi Lejyoner, «İki yüz yirmi beş... İki yüz...»

«Ateş!»

Dört silah aynı anda patladı. Baştaki silahlı subay delik deşik oldu. Küçük Kardeş keyiflenmiş, gülüyordu.

«Oyuna benziyor» dedi.

Lenzing mırıldandı:

«Evet, piyonları insan ama...»

Ruslar duraladı. Kimi geri dönmeye çabaladıysa da iki ateş arasında kaldılar. İlerlemekten başka çareleri yoktu. Önlerinde Alman, arkalarında ise Rus silahları vardı. Subaylarından biri otomatik tüfeğiyle uyarı ateşi açmıştı tepelerinin üstünden... Köpekler fermadaydı. Olanca hızlarıyla üstümüze geldiler. Hırlıyor, dişlerini gösteriyorlardı. Onbaşı Abt korkudan çılgılığı bastı ve geri dönüp, kaçmaya çalış-

tı. Bereket versin, ayağı kütüğe takılınca, Lejyoner bir tekmeyle onu sıraya soktu. Küçük Kardeş makinelinin başındaydı. Yoksa Abt'ı sırtından kurşunladığı gibi öbür dünyaya gönderirdi.

İkinci salvo açıldı. Köpeklerden yalnız biri düştü. Öbürü, kocaman kapkara bir hayvandı. Moruğun üstüne kudurmuşça fırladı. Dişleri görünüyor, ağzından salyalar akıyordu. Moruk soğukkanlılıkla nişan aldı ve saldıran hayvana ateş etti. O öyle paniğe kapılacaklardan değildi. Hiçbir olayda akılsız davranmadığını görmedim. Köpek yana sıçradı, can acısıyla uluyordu. Lejyoner de tabancasını çekip, hayvanın beynine sıktı.

El bombalarına pek gerek kalmamıştı. Savaş neredeyse, başlamadan bitmişti. Moruk, çekip gitmemizi işaret etti. Küçük Kardeş keyiflendi:

«Savaş hep böyle eğlenceli olsaydı! Pek fena sayılmazdı...» dedi.

«Tuhaf bir eğlence!..!» diye mırıldandı Lenzing karamsar bir tavırla, «Bitince ne olacak? Bilmek istediğim bu...»

«Ne zaman bitince?»

«Savaş... Eğlence... Döğüş?»

«Biterse biter, ne olmuş yani?»

«Herşey o kadar basit demek?»

«Sanırım, basit değil» diye söylendi Lejyoner... «Bire karşı on... Adolftan da kurtulunca, yeniden başlayıp, bu kez birbirlerini temizleyecekler...»

Lenzing sordu:

«O zaman biz nerede olacağız?»

Lejyoner gülümsedi:

«Biz senin nerede olacağını biliyoruz. Öyle değil mi? Barikatlardan küçük kızıl bayrağını dalga-

landırıp, Amerikan kapitalistlerine ölüm, diye haykıracaksın...»

«Bilmem?» İçini çekti Lenzing, «Bilmem... Bazen düşünüyorum da, ömrümce bana yetecek kadarını gördüm....»

Gün batmadan biraz önce albay ve taburun olduğu yere vardık. Albay bizi görünce öyle duygulandı ki, sevinç gözyaşları döktü. Geri dönmeseydik, ne olurdu diye düşündüm. Komutayı kim alırdı? Yoksa düşmana teslim mi olurlardı?

Albay, elini Moruğun omuzuna attı, «Nehre nasıl ulaşacağımızı düşündüm!»

Sessizlik oldu. Albayın düşüncesini öğrenmek için Moruk saygıyla bekledi. Ama sonunda anlaşıldı ki, düşünce filan yokmuş...

«Anlıyorum...» dedi Moruk.

«İşte hepsi bu kadar... Az ve öz... Benim düşüncem bu...»

«Peki ne yapmamızı önerirsiniz efendim?»

«A, evet... Şeyyy...» Albay miğferini arkaya itip, paçavraya dönen mendiliyle alnını sildi. «Elbette biraz endişe verici... Öyle değil mi?»

Moruk doğruladı:

«Gerçekten öyle, efendim.»

Yine herkes sustu. Albay kül gibi olmuş, yaşlanmıştı. Canlı cenazeye benziyordu. Acıdım ona...

Birden Barcelona atıldı:

«Biliyor musunuz, aklıma birşey geldi!»

Umutla dönüp ona baktık. Barcelona öyle pek sık sık fikir ortaya atmazdı... Ama bir kez de düşündü mü, dinlemeye değerdi doğrusu...

«Bakin, biz buradayız. Burada nehir var... Burada da Ruslar... Tamam mı?»

«Tamam» dedi albay hemen durumu kavramışcasına. «Sarıldık...»

«Öyleyse ne yapmalıyız? Bir Rus birliğine saldırır, onları yokedip, üniformalarını giyeriz. Böylece nehirden aşağı inebiliriz. Bakalım köprü yerinde mi? Eğer duruyorsa geçeriz. Kimse bizi durduramaz... Bizi Rus sanırlar. Eğer köprü yerinde değilse...» Parmaklarını şaklattı. «Porta dil biliyor. Başka geçiş yolu olup olmadığını sorup öğrenir. Olan biteni anlar. Eğer bunların hiçbirini başaramazsak, kendi köprümüzü kendimiz yaparız. Yukarının emridir deriz. Çok basit... Bizimle tartışacak kimse çıkar mı?»

Küçük Kardeş haykırdı:

«Gerçekten fena fikir değil.» Sonra bize döndü, «Düşünün, Rus üniforması giyeceğiz. O kılıkla Berlin'e kadar yürüyebiliriz!»

Porta, ne durumda olursa olsun hep kendi konuşmak isterdi, «Eğer yabancılarla ben konuşacaksam, albay üniforması olsun sırtımda» diye belirtti.

Barcelona atıldı:

«Ne giyersen giy, bizi şu nehirden geçir de...»

Albay biraz endişeli görünüyordu. Elbette öyle görünecekti. Çünkü Porta ile Barcelona planı uygulayabilecek nitelikteydiler. Komutan boğazını temizleyip:

«İlerlesek iyi olacak» dedi sinirli bir tavırla. Hiç kuşkusuz, Rus üniformasıyla ele geçerse, casusluktan ötürü kurşuna dizileceğini düşünüyordu. Sanki Alman üniformasıyla yakalanıp kurşuna dizilmek daha mı iyiydi?

Moruğa sır verir gibi alçak sesle, «Biliyor musun çavuş,» dedi, «Senin bu adamlarının bazıları insanı ürpertiyor...»

Geri dönüp, yüksek ağaçlar, kaim bitki örtüsüyle kaplı ormana daldık. Yağmur dinmişti. Bataklıktan sis kalkıyordu. Çevremizi sivrisinekler sarmıştı. Vızıldayarak, kocaman bulut biçiminde bizi kovalıyorlardı. İnsanı çıldırtacak bir durumdu... Küçük Kardeş durup sinekleri yüzünden kovalarken, bizi uyarmak için elini kaldırdı:

«Ruslar!»

Donup kaldık. Ormandaki doğal seslerden başka, kimse çıt çıkarmadı. Bu gibi konularda Küçük Kardeşle tartışmaya girmek delilik olurdu.

«İleri atılalım» diye fısıldadı Kuls. Görevini belirtmek için artık iki koluna da Kızılhaç bandı takmıştı.

«Deli olma!»

Moruk küme küme yaprakların yığılı olduğu yolun yanma sıçradı. En üst tabakayı kaldırıp, alttaki yumuşak toprağı süngüsüyle kazdı. Çok geçmeden, gırtlığına kadar gömüldü. Bizler de peşinden iri köstebekler gibi batmaya başladık. Albay, «Bunun akıllıca bir iş olduğundan emin misiniz?» diye bordu.

[* İster akıllıca olsun, ister olmasın! Artık iş işten geçmişti. Üstümüzde yığınla yaprak, çevremizde toprak, kıvrılıp, yuvamızda kalmıştık. Ruslar çok yakımızdaydı. Bir tüfeğin emniyetinin açıldığını duydum. Yambaşımdaki ayak seslerini, konuşanları işittim:

«Njet Germanski! Job twojemadj, Piyotr!»

Yerin altında boğulduğumu sandım. Hava alacak biraz aralık bırakmıştım ama o deliğin de kapanıp, kendi soluğumla yavaş yavaş boğulduğumu düşündüm. Sırtımdan, göğsümden aşağı ter boşanmaya başladı. Ana rahmindeki çocuk gibi iki büklüm oldum. Dizlerim çeneme değiyordu. Kollarımı ba-

caklarıma dayamıştım. Birden çok korktum. Ciğerlerim patlayacak durumdaydı. Artık dayanamıyordum. Açıklığa çıkmam gerekti. Ağzıma dayalı duran tabancamın kabzasına geçirdim dişlerimi... Renk renk balıklara benzeyen parlak ışıklar çaktı gözlerimin önünde... Yüzümde, burnumda birşeyin kımıldadığını duydum. Hapşıracaktım. Tepemizde Ruslar tepinip, gülüşüyorlardı.

«Job tvvojemadj!»

Gezinip, yaprak yatağıımıza ilgiyle bakıyorlar, birşeyler aranıyorlardı. İki kolum da uyuşmuştu. Ama parmağımı kımıldatacak yer yoktu. Dışarda bir yerde ateş açıldı. Bir an bizi farkettiklerini sandım. Toprağa gömülmüş, savunmasız durumda yakalanırsak, bize yapacakları işkenceleri düşününce, dalga dalga korku sardı içimi... Yaşayan ölüydük... Hâlâ fırsat varken, kaçıp kurtulmak daha akıllıca olmaz mıydı? Yerin altında yavaş yavaş boğulmaktansa, o tatlı, tertemiz havada ölmek daha iyi olmaz mıydı?

«Ruski veks stoi!» .

Daha kaç kişi vardı? Bizi ne kadar arayacak? Ne zaman rahat bırakacaklardı? İç organlarım neredeyse patlayacaktı. Vücudumu sancılar kapladı. Yukardan daha çok haykırmalar, daha çok silah sesleri geldi ama gittikçe uzaklaşıyorlardı. Kımıldayan herşeye, kargalara, farelere, sivrisineklere bile ateş ediyorlardı.

O pis havayı derin derin soludum. Nabzım isyan etmişti. Elmayı, ot döşeli sandığa koyunca acaba o da aynı şeyi duyar mı? Okuldayken, elmaları samanların arasına yerleştirirdik. Uzun süre kalınca, pişmiş gibi olurlardı. İşte ben de aynı durumdaydım. Dışardan bakan, herhalde tepemden çıkan buharları görebilirdi.

«Çok tuhaf!» dedi Porta, «Sven nerede?»

«Buradayım! Aşağıda, aşağıda!»

Yaprakların arasından başımı oynatmaya çalıştım boşuna... Fakat boynumdan aşağısı felçti sanki... Bağırıp, yardım istemeye çalıştım, sesim boğulu, işittiremedim.

«Buralarda bir yerlerde olmalı» diyordu Küçük ardeş ve o kocaman postalıyla tepeme bir tekme savurdu. Çekip, çıkardılar beni... Silkelediler, göğsüme yumruklar indirip, yüzümü tokatladılar. Kuls, kolunda Kızılhaç bandıyla oradan oraya koşuyor, ne yapacaklarını söyleyinceye kadar, diğerleri gerekeni yerine getiriyordu bile... Çok geçmeden kendime gelir gibi oldum.

«Ben de seni kaçtı sandım» dedi Küçük Kardeş.

Bitip tükenmeyen ormanda yolumuzu sürdürdük. Tayınlarımızı çoktan tüketmiştik. Açlıktan karnımız gurulduyordu. Özellikle Porta katlanamazdı buna... Kafasında yemek listesi hazırlayıp hepimize haykırıyordu. Sonunda Moruk dayanamayıp, susmasını söyleyince Porta somurtup on dakika kadar kimseye tek söz söylemedi.

Gece mola verildi. Ağaçların altına çöktük. O kadar bitkindik ki hemen uykuya daldık. İlk nöbet Onbaşı Abt'mdı. Korkudan neredeyse hastalanacaktı... Her gölge, her çalı sıçramasına yetiyordu. Kalçası da zonkluyordu. Yaranın kangren olduğuna inanmıştı artık. Birkaç gündür sakladığı küçük bir kâğıt parçasını cebinden usulca çıkardı. Uçaktan atılan düşman propagandasıydı. Ancak onbaşı gibi ahmağın bulacağı o cinsten propaganda... Uyuyan arkadaşlarına sırtını döndü ve yıldızların aydınlığında kâğıdı yine okudu. Kâğıtta şunlar yazılıydı:

«YOLCULUK BELGESİ — Bu izin belgesi, Rus Ordusuna katılmak isteyen Alman Kuvvetlerinin herhangi bir üyesine geçiş güvencesi sağlar. (İmza) General M.S. Malenin - General Rokossovski, Polonya'daki Rus Kuvvetleri.»

Abt, kâğıdı katlayıp, özenle cebine yerleştirdi. Torbasını açıp kuru ekmek çıkardı ve düşünceli bir tavırla birkaç dakika çiğnedi. Sonunda kararını vermişti. Ağaçlara yönelip, tabanları yağladı. Sanki peşinden kovalayan vardı... Kangrenli bacağı unutmuytu bile... Tabancasını ve yarım düzine el bombasını çalılıklara fırlattı. Palaskasını, sırt çantasını çözdü. Miğferiyle tüfeğini de attı. Başı önünde, ormandan Rus birliklerinin ele geçirdiği köye doğru koştu.

«Ateş etmeyin! Ateş etmeyin! Size katılmaya geldim! Generallerinizin imzaladığı yolculuk belgesi var elimde...»

Bataklıkta çalılar arasında şendeleliğini iki Sibiryalı durmuş, seyrediyordu. Abt, iyi niyetli olduğunu anlatmak için kirli mendilini sallıyordu. Silahsız olduğu da besbelliydi. Bağırıp, çağırmasa da Alman mültecisi olduğu apaçıktı.

Sibiryalılar tüfeklerini kaldırıp, ateş etmeye hazırlandılar.

«Ateş etmeyin!» diye haykırdı onbaşı Abt, «Ben Nazi değilim!»

Bir eliyle mendilden bayrağını, öbürüyle geçiş tezkeresini sallıyarak, karşılarında durdu. Kolları kıpırdamadan, hiç kuşkuya düşmeden Sibiryalılar onu yokettiler. Ölürken bile merhamet dileniyordu.

Rüzgâr, mendili ağaçların tepesine uçurdu.. İzin

elgesi yerde savrulup, bitki örtüsünün içinde kayıldı.

Onun bizi terkettiğini ilk farkedenden Barcelona'ya-1. Porta da:

«Fırsat varken şu herifi biz niye vurmadık?» iye hayıflanıyordu.

Düşmana katılsaydı da nasıl olsa öleceğini düşünmek, üzüntümüzü biraz hafifletiyordu. Alarm verilmişti. Ruslar bizi aramaya çıkacaklardı. İş şansa bırakamazdık.

O gece ve ertesi sabah kaim bitki örtüsünü yapıp, dallara, dikenlere takılarak yol aldık. Çamurlu epelerden kaydık, pis kokulu bataklıkta son hızla ilerlemeye çabaladık. Öğleye doğru, ortasından kıvrımlı bir yolun geçtiği bir alana geldik. Askerler yüyüşe geçmişti yolda... Batıya giden Rus askerleriydi...

Sessizce ağaçların arkasına gizlendik. Eğer o oldan geçmezsek, birkaç mil daha geriye dönmemiz gerekecekti. Belki de sık ormanın içinde yolumuzu kaybedecektik. Çalıların arasına gizlenip, karanlığa kadar beklemek, birliklerin gitmesine dua etmekten başka yapacak şey yoktu.

Gün battı. Değişiklik olmadı. Trafik hep aynı yoğunlukta idi. Bir saat daha bekledik. Karanlık bastı. Sanki tüm Rus Ordusu yürüyüşe geçmişti! Gece boyunca da böyle olacağı anlaşıyordu.

«Böyle mi kalacağız hep?» diye söylendi Porta, «Kıyamete kadar burada mı olacağız? Karnım öyle acıktı ki, artık dayanamıyorum.»

Moruk soğuk bir tavırla sordu:

«Öyleyse ne tasarlıyorsun?»

Porta düşünceli düşünceli bir yola bir gökyüzüne baktı... Yıldızsız, bulutlu bir geceydi. Yine arka-

daki yola dikti gözünü ve onu durdurmaya fırsat kalmadan fırlayıp gitti. Bir yandan öbür yana çaprazlama koşarken, neredeyse bir kamyonun tekerlekleri altında kalacaktı. Ortalık karışacak, ateş açılacak diye bekledik ama konvoy düzenli bir biçimde yoluna devam etti.

Lejyoner, «Nasıl? Denemeye değer mi?» dedi. Moruk omuz silkti.

«Birinin gittiği yere, öbürleri de gider elbet...»

Hepimiz yarım saatte yolu geçtik. Bir ara panige kapılınca, ayağım tekerleğin açtığı çukura girdi ve üzerime gelen T34'ün yolunda buldum kendimi. Felâketime ramak kalmıştı. Birkaç saniye içinde yuvarlanıp, canımı kurtardım. Bir çukurda büzülüp kaldım. Araç, yanımdan geçerken, tepeden tırnağa beni çamura buladı.

Son saatleri iki büklüm olup, çalılıklarda geçirdikten sonra yine yola koyulduğumuza şükrederek, ormanda ilerledik. Gece boyunca yürüdük. Şafağa doğru aşağıda bir yerlerde nehrin sesini duyduk. Sular kıyıya vuruyordu. Daracık bir yolda tek sıra olmuş, ormanın sonuna yaklaşıyorduk. Küçük Kardeşle Porta öndeydi. Sanki tehlikelerden binlerce mil uzakta, pazar gezintisine çıkmış gibi gülüşüyor, birbirlerine laf yetiştiriyorlardı. Acaba bu iki arkadaşın sinirleri çelikten miydi? Yoksa düşünemiyorlar mıydı? Yine de tüm tasasız görüşlerine rağmen hep tetikteydiler. Birden Küçük Kardeş'in diz çöküp, arkasındaki Porta'ya da aynı yapması için işaret ettiğini gördük. Moruk, uyarıcasına elini kaldırdı. Durduk. Yavaş ve sessizce kayalık arazide yürükoyun sürünerek santim santim ilerledik.

Önümüzde uzanan bereketli yemyeşil çiftlikler nehrin kıyılarına kadar büklüm büklüm iniyordu.

Köprü uçmuştu. Kırık dökük kalıntılar, derin suyun cinden çıkmış parmaklar gibi yukarıyı gösterip uyarda bulunuyordu sanki... Yakındaki yanmış bina alıntısının üstünden hâlâ dumanlar tütüyordu. Heralde köprünün gözcü kulübesiydi... Tam altımızda ir çiftlik vardı. Moruk, dürbünüyle bir an inceledi nu.

«Rus atlıları!» dedi, «Görünüşlerine bakılırsa, Kazaklar!» Daha sözünü bitirmeden, birkaç metre ötemizde ağaçların ardından bir adam çıkıp, ilerdeki patikadan aşağıya yürüdü. Bizim yönümüze bakıyordu. Besbelli varlığımızdan haberi yoktu. Küçük Kardeş adamın arkasından, hiç ses çıkarmadan çevik bir yay gibi fırladı. Kolunu adamın boynuna dolayıp, tabancasını göğsüne dayadı.

«Sesini çıkarırsan, gebertirim!»

Adam, sesi soluğu çıkmayacak kadar korkmuş, dehşetten ağzı açık kalmıştı... Gözleri de cam gibi donuklaştı. Bir ara, hasta sandım. Silahsızdı. Savaşanlardan da değildi.

Moruk «Bırak gitsin!» diye işaret edince, o da istemeyerek kolunu adamın boynundan gevşetti. «Kimsin sen? Burada ne arıyorsun?»

«Ben dost...» dedi adam telaşla, «Ben arkadaş... Komünist değilim. Arkadaş... Panje majo? O»

«Elbette, Panjemajo» diye alay etti Porta, «Sen komünist değil... Sen arkadaş... Elbette bunu biliyoruz, ahbap!» Dönüp yola tükürdü. «Kuyruklu yalan!»

«Lütfen efendim... Doğru... Doğruyu söylüyorum.»

«Yaa, demek öyle?» dedi Porta. «Bugünlerde kaç

ii) Anlıyor musunuz?

Rus komünist olmadığına yemin etti. Gerçekten beni şaşırtıyor bu... Bir bakıyorsun o lanet Stalin'i övüyorlar, bir bakıyorsun komünist değil dostum diyorlar!»

Adam şaşkın tavşan gibi kollarını sallayarak ilerledi:

«Ben Rus değil... Ben Rus değil... Polka polka ben... Ladislas Mnasko...»

Küçük Kardeş sordu:

«Yine geleceğim mi diyorsun?»

Adam elini göğsüne vurdu. «Ladislas Mnasko...» Bize gülerek baktı. Omzunun üstünden çiftliği gösterdi, «Benim ev... Aşağı... Benim ev...»

«Senin evin mi?» Moruk kaşını kaldırdı, «Rus askerleriyle dolu değil mi?»

«Benden almak... Çavuş, karım ve çocuklarım hâlâ orada... Kızkardeşim de... Babam...» Bu kez vadideki gözcü kulübesinin yanan kalıntılarını gösterdi, «Babamı öldürdüler...» Köprüye bakıyordu. «Onu vurup kulübeyi yaktılar...»

Bir sessizlik oldu. Bir adama, bir çiftliğe, bir yıkılan köprüye baktık. Görünüşe göre, öyküsü akl yakındı.

«Ya sen?» dedi Moruk. «Sana ne yaptılar?»

«Ben, savaştan eve gelmek... Rusları görmek... Ne yapmak, bilmiyorum...»

Kuls birden ileri atıldı. «Şu herifi gebertin! Gebertip, işini bitirin! Polonyalıları asla güvenilemeyeceğini sen de benim kadar bilirsin... Bir dizi kuyruklu yalan... Bizi aşağıya indirmek için oyun bu... Gırtlığını kesip onların yanına gönder!»

Albay, «Böyle konuşma, yeter!» dedi soğuk bir tavırla. «Burada benim sorumlu olduğumu sana ha fırlatırım!»

Kuls, sesini çıkarmadan baktı ona... Porta, titreyen Polonyalıya şişesini uzattı. Adamın sinirden dudakları titriyordu. Teşekkür edip, şişeyi aldı.

«Söyle bana...» dedi Moruk, «Köprü artık yok... Nehri geçmenin başka yolu var mı? Bizi geçirebilir misin?»

Adam başını salladı:

«Tak jest C), çavuş... Yalnız...» Başını çiftliğin yönüne çevirdi ve çaresizlik içinde kollarını açtı. «Ruslar... çavuş!»

«Ruslar için meraklanma!» dedi Moruk kısaca, «O bizim işimiz. Senin için Rusların hesabını göreceğiz... Sen bizi nehirden nasıl geçireceğini düşün 3»

Rusların ele geçirdiği çiftlik evine yaklaşıırken, düşmanın avluda keyif çıkardığını gördük. Büyük bir ateş yakmış, kocaman bir ineği kızartıyorlardı. Alevlerin çevresinde dans ederken, içip, bağırıyorlardı. Biri, postalını kaybedince başaşağı alevlerin içinde buldu kendini... Arkadaşları onu fark edemeyecek kadar sarhoş muydu, yoksa vurdumduymaz uıydı? Her ne ise, adamı kurtarmak için kımıldamadılar bile...

::Bari yakmasalar!» dedi Porta.

Ateşe düşen adamdan değil, inekten söz ediyordu.

Biz patikadan aşağı inerken, pişirme işlemini dürbünüyle iyice izlemişti. Oraya vardığımızda, etin fazla pişmesinden endişe duyuyordu.

«Eti boş ver!» dedi Küçük Kardeş, «Ben kana kana içmek istiyorum!» Sabırsızca Moruk'a döndü, «Haydi kımıldayalım biraz. Olmaz mı? O şahane Rus votkası var aşağıda...»

(I) Evet.

«Pekala, telaş etmeyin!» dedi Moruk. Yola çıkıyoruz!» Sonra, dur işareti verdi. «Barcelona seninle Gregor burada kalıp, bizi koruyun... Küçük Kardeş, sen ve...» duraladı, «Seninle Kuls, Ladislas'la gidin! Geri kalanlar da sizi izleyecek! Ama el bombası filan yok, anladın mı? Aşağıda üç sivil var. Onları canlı olarak dışarı çıkartmak istiyorum.» Üzgün Polonyalı'ya başını salladı, «Haydi, gidelim!»

Küçük Kardeş çiftliğin yolunu tuttu. Ladislas onu izliyordu. Moruk, sorarcasına Kuls'a baktı:

«Evet! Dediğimi işitmedin mi?»

Kuls başını kaldırdı:

«İşittim! Düşünün bir kere... Bir iki pis Polonya yosmasını kurtarmak uğruna başımı derde mi sokacağım? O zaman başka bir şeyi de düşünmeniz gerekecek!»

Moruk kaşlarını çatı:

«Emre karşı mı geliyorsun?»

Kuls başını eğip, toz toprak içinde ayaklarını sürüdü.

«Şu lanet nehri geçmemiz için, yarım akıllı Polonyalı'ya gerek yok... Niye beynine bir kurşun sıkıp, burada bırakmıyoruz?»

«Çünkü burada komuta albayda. Onun kararı da başka...»

Hepimiz dönüp albaya baktık. Omuzlarını kaldırmış, ciddi asker tavrıyla duruyordu. Boğazını temizledikten sonra, «Tam tamına böyle!» dedi, «Tutuklusun!» Gregor'u çağırdı, «Ondan gözünü ayırmayacaksın!»

«Başüstüne, efendim» dedi Gregor keyifle...

Kuls kaşlarını çatı:

Moruk'la albaya «sanırım duymadınız.» dedi.

«Bu işten kurtulamazsınız. Kardeşim RSHA'da (*)... Sizin gibilerle başatmesini bilir. Bir yalancı ve sahtekâr Polonyalı yüzünden Alman askerlerinin hayatını tehlikeye atıyorsunuz. Başınız derde girecek...»

Gregor, tüfeğini olanca gücüyle Kuls'un beline indirdi.

«Tek söz edersen Kuls, RSHA'daki kardeşin bir daha suratını göremez!»

Çiftliğin çevresinde birkaç nöbetçi vardı. İçtikleri besbelliydi. Biri çukura kusuyor, öbürü topuklarını kaldırıp, uyumsuz hareketlerle dans etmeye çalışıyordu. Küçük Kardeş'le Lejyoner gizlice yaklaşıyorlar. Çabucak ve sessizce hakladılar onları... Sarhoş oldukları için herhalde bir şey duymamışlardı.

Küçük Kardeş votka şişesini alıp heyecanla dudaklarına yaklaştırdı. Boştu şişe... Canı sıkılıp, fırlattı ve yakınındaki cesede öfkeyle bir tekme savurdu.

«Gözü doymaz herif!»

«Nasıl olsa, altın dişi vardır, onu sökerim» diye avundu. Porta koşup, öldürülmüş olan ikinci nöbetçiyle uğraşırken o ölünün üç dişini **sokmuştu** bile... Deri çantasının içindekileri avucuna boşalttı ve bir an, hatıra koleksiyonuna sevinçle baktı.

Moruk, başını salladı:

«Bir gün şu küçük şeyler hayatınıza mal olacak! Ben de tek damla gözyaşı dökmeyeceğim!»

Kerpeteniyle oynayan Porta sordu:

«Onun içini kemiren ne?»

Küçük Kardeş omuz silkti:

«İstersen, üstümü ara! Yine bizimki sıkılıyor!»

Porta umursamayıp, işini sürdürdü. Moruk'un

(1) Alman güvenlik örgütü.

vicdanının garipliklerine alışmıştı artık. Böyle namusluluk tasladığı zamanlarda, en iyisi ona aldırış etmemekti. Zaten savaş süresince başka bir şey geçmiyordu ki ellerine... Küçük Kardeş de, Porta da böyle düşünüyorlardı. Günde bir Mark! Bir de karnına yiyecekleri kurşundan başka neleri vardı? Fırsat bulmuşken birkaç altın diş sökmekten ne çıkar? Porta akıllıca laf ediyordu:

«İnsanın güveneceği bir şeyleri olmalı... Savaş sonsuza dek sürecektir değil ya! Biraz da geleceğimizi düşünmeliyiz...»

Çiftliğe biraz daha yaklaştık. Avlu, içki alemine dalan Kazaklarla doluydu. Büyük bir halka oluşturmuş, kollarım birbirlerinin omzuna atmış, ateşin çevresinde dans ediyor, bağıra çağıra şarkı söylüyorlardı. Ara sıra içlerinden kimileri, halkadan çıkıp, gürültülü alkışlar arasında alevlerin üstünden atlıyordu.

Ahırdan atların kişnemesi ve nal sesleri duyuluyordu. Bir iki kişi toplanmış, sessizce içkilerini içip sigaralarını tütürmekteydiler. Görebildiğimiz kadarıyla, başka nöbetçi yoktu. Makineliyi evin tam karşısına yerleştirdik. Porta, pişman olmuşçasına başını salladı. Bu kaba saba, fakat yaşamın tadım çıkaran Kazaklar tam onun gönlüne göre insanlardı. Şu lanet savaş olmayıp, başka bir fırsat çıksa, koşup onlara katılırdı. Fakat madem ki savaştaydık, üstlerini memnun etmek ve kendi postunu kurtarmak için kasaplığa hazırlanması gerekti.

«Böyle bir eğlenceyi bozmak ayıp olacak!» dedi.

Heide tutucuydu. «Eğlenceyi boş ver! Bu adamlar komünist ve Yahudilere göz yumuyorlar.»

Sessizce durduk. Hoplayıp zıplayan Kazakları seyrettik. Arkamızdaki ormanın bir yerinde bir kurt

köpeği havladı. Bir baykuş öttü... Karanlık basıyordu, ama yanan ateşin alevleri neredeyse yarım mil ötemizi aydınlatıyordu. Ruslar, yavaş yavaş, fakat kendilerine güvenerek kafayı çektiler. Sonra birer birer çiftlik evinden içeri girdiler. Birkaçı dışarda kaldı. Düşükleri yerde horluyorlardı. Sonunda ortalık sessizliğe büründü. Moruk dönüp, fısıldadı:

«Hazır mısınız?»

Boy vermiş çayırıların içinde çömelerek ilerledik. Çiftlik karanlığa gömülmüştü. Pencerelerde hiç ışık yoktu. Ahırdaki atlar bizi fark etmiş olacaklar, tepinip kişniyor, kaçıp kurtulmak için kapıları çifteliyorlardı. Tehlikeli olduğumuzu herhalde içgüdüyle sezinlemişlerdi... Fakat efendileri, onların uyarısına aldırış edemeyecek kadar içkiden uyuşmuş, uzanıp öylece kalmıştı. Atların ve samanın ılık, hoş kokusu, kumuk ve çevreye yayılan votka kokusuyla karışıkça ağırlaşıyordu. Sönmeğe üzere olan ateşin dumanından kızarmış etin nefis kokusunu alıyorduk. Oradan geçerken, Porta bıçağıyla bir parça et kesti. Etler, kemikten hemen ayrılıverdi. Bir lokmayı ağzına atınca, sular ağzından çenesine inip yakasını kirletti. Kendinden geçercesine gözlerini kapattı ve biraz daha et alabilmek için uzandı.

Lejyoner akıllı davranıp, onu önledi:

«Yeter! Artık yapma!» Alev makinesinin ucuyla dokunup, Porta'yı çiftlik evine yöneltti. «Burayı temizleyelim de geri kalanını o zaman alırsın!»

Binanın ön basamaklarının dibinde beş, altı Kazak, kollarını, bacaklarını birbirinin üstüne atmış, yatıyordu.

Yanlarından geçerken Barcelona birine dokunverdi. Adam uykusunda gülümsedi. Kollarını uzatıp, Barcelona'nın bacağına sarıldı:

«Nevaeste!» (*)

Barcelona elinden kurtulmaya çalıştı:

«Eminim, beni çekici buldu!»

Kuls ısrar ediyordu:

«Şu alçağı öldür!»

Moruk, merdivenlerin tepesinden eliyle işaret etti:

«Susun ve beni izleyin!»

Ağır, ahşap kapıyı usulca itip, açtı. Menteşeler yağlanmak istiyordu. Öylesine gıcırdadı ki, sestən ölüler bile uyanabilirdi. Ama Ruslar horuldamayı sürdürdü. Moruk parmaklarının ucunda koridora geçti. Ladislav da yengeç gibi eteğine yapışmıştı.

İnsandan geçilmiyordu... Sandalyelerin üstüne yayılanlar, parmaklıklara tutunup kalanlar, yerde uzananlar...

Yığınla boş şişe, idrar ve kusmuk... Ladislav'ın dudakları tek çizgiydi sanki... Artık tavşanlığı da kalmamıştı. En kötü durumu görmeye ve öç almaya hazır bir erkekti... Moruk'un kolunu tuttu ve üst kattaki yatak odalarını işaret etti. Moruk da başını salladı.

İnsanların üstünden atlayıp, koridora çıktık. Merdivenlerin dönemecinde iri cüsseli iki Kazak çavuşu vardı. Aynı basamağa yanyana oturmuşlardı. Geniş omuzlarını iki yana dayamış, başları göğüslerine inmiş uyuyorlardı. Kucaklarında da makineli tüfekler... İş şansla bırakamazdık. Küçük Kardeş eliyle onları oracıkta boğuverdi.

Yolumuza devam ettik. Aşağıda holda bir yerde, Kuls'un RSHA'daki kardeşinden söz ettiği duyul-

(I) Sevgilim!

du, fakat Gregor tabancasını Kuls'un kulağına dayayıp uyarınca, sesi, soluğu kesildi.

Ölmüş çavuşları dikkatle kenara çekerken, birden bir ses oldu ve birisi bana votka şişesini attı. Peşinden de Küçük Kardeş son hızla üstüme çullandı. Meğer alacakaranlıkta şişeye basmış... İkisi de taşlığa düştü. Uyuyan Ruslardan biri gözlerini açınca korkudan donakaldı. Ama ne olduğunu anlayamadan Heide Rus'un gırtlakını kesti. Küçük Kardeş homurdanarak ayağa kalktı. Kendi iri vücudunu boy aynasında görünce yanılıp, düşman sanmış... Çığlığı basıp, tüfeğini doğrulttu. Peşpeşe ateşledi. Aynaya yansıyan görüntüsü, kırılan parçalarla yok olurken, o da keyifle homurdandı.

Moruk, merdivenlerin tepesinden uyardı:

«Tanrı aşkına! Orada neler oluyor?»

«Küçük Kardeş, hayali düşmanlarına saldırıyor!» dedim.

Beni itip yanımdan geçti ve yukarda aldı soluğu... Yüzüne ayna parçaları batmış, kanlar akıyordu.

«O alçağı öldürdüm!» dedi.

Lenzing bana bakıp kısık gülerken, eliyle ağzını kapattı.

Porta sordu:

«Hangi alçağı?»

«Üzerime atlayanı!»

Sustuk.

«Yüzünü dağıttım!» dedi.

Lenzing öyle gülüyordu ki, neredeyse parmaklıktan aşağı düşecekti. Hiç değilse bir kez keyiflendiğini görmek beni mutlu etti. Merdiven sahanlığına vardık. Ladislav Moruk'u itip, kapılardan birine

yüklenecekken Moruk onu geri çekti. Dışarda durup, kulak verdik. Sanki anları aslıvermişlerdi içeri...

«Peki, aç bakalım!»

Moruk başını salladı. Lejyoner tokmağı hafifçe çevirdi. Ne görelim? Yatağa cırılçıplak uzanmış, pelte gibi et yığını... Uzun aralıklarla horuldadıkça, sesi odada yankılanıyordu. Sırtından çıkardığı üniformaya bakılırsa binbaşydı... Saçsızdı... Biraz Taraş Bulba'yı andırıyordu.

Yatağın ayak ucuna, baygın, perişan bir kız uzanmıştı. Ladislas kireç gibi oldu. Titriyordu. Durup, kıza baktı.

«Karin mı?» diye sordu Moruk yumuşak bir sesle...

Adam «Hayır» der gibi başını kaldırdı.

«Kardeşin mi?»

Ladislas yavaşça başını eğdi ve yüzünü duvara döndü. Lejyoner tabancasını çekip binbaşının alına nişan aldı. Fakat Küçük Kardeş çabuk davranıp, onu yana itti:

«Bana bırak! Rusları öldürmekten hoşlanıyorum!»

En çok onları elleriyle boğmaktan zevk alıyordu. İş, tertemiz çabucak bitiyordu. Hem ses de çıkmıyordu... Birazcık sıkınca, binbaşının hesabı görüldü.

Gregor heyecansızdı:

«Biri daha var...»

Yatağın altından uzanan bir eli gösterdi. Küçük Kardeş hemen tutuverdi onu... O da binbaşydı... Gömlek ve çoraptan başka bir şey yoktu üzerinde... Kolundaki votka şişesini beşik gibi sallıyor, uykusunda gülümseyerek şarkı mırıldanıyordu. Bizimki, boynunu kopardığı zaman bile hâlâ gülümsüyordu.

Bu sırada kız yavaş yavaş kendine geldi. Gözlerini açıp da askerlerle dolu odaya bakınca, dehşetten donakaldı. Biz de görünecek durumda değildik hani... Yikanmamış, tıraş olmamıştık. Üstümüz başımız çamur içindeydi... Ter kokuyorduk. Üniformalarımız lime limeydi. Küçük Kardeş, sepet gibi kofca ellerini kıza uzatmış, ona sahip olmak istercesine kocaman çirkin suratıyla baktı. Kızın çığlık atışını hiç yadırgamadım. Yatakta yanma oturup, bir şeyler anlatmak istercesine gülümseyen Porta'nın koluna dişlerini geçirince de kıızı suçlayamadım. Ben de yarı çıplak yatağa uzanmışken hangisi yanıma gelse, aynını yapardım.

Moruk sertleşti:

«Bırakın onu!»

Küçük Kardeş'le Porta kalkıp, karşısına dikildiler:

«Neyin var büyükbaba?»

«Bırakın dedim!»

Binbaşının gömleğini alıp, kıza verdi. Zavallı-cık, yavaşça sarındı.

«Haydi gidelim!»

O sırada Ladislas, bunca zamandır süren acılı savaş yıllarından sonra insanların ne kadar kötü olabileceği gerçeğini kavrayamamış durumdaydı. Elleriyle yüzünü kapayıp, duvara yaslanmış, öylece kalmıştı. Moruk, kıızı ona götürdü:

«Karinı arayalım! Evin diğer kısmına götür beni!»

Karısıyla oğlunu aşağıda, kilerde bulduk. Kurbanlarının kanında uyuyakalmış bir sürü sarhoş Kazak da çevrelerine yayılmış, yatıyordu. Kadına saldırıp, bıçakla delik deşik etmişler, çocuğu da sün-

günün ucuna takmışlardı... Öldükleri, ilk bakışta anlaşılıyordu.

Donakaldık. Lenzing eliyle ağzını kapayıp uzaklaştı. Moruk, Ladislas'a kolunu uzattı. Lejyoner de kızı alıp, dışarı çıktı. Porta bile söyleyecek söz bulamıyordu.

Ve sonra bir anda, o sessiz tavşan gibi ödlekle Ladislas, inler gibi bir ses çıkardı ve en yakındaki Kazak'ın üstüne atıldı. Küçük Kardeş kendini toparlayıp, yardım edinceye kadar, Polonyalı üç kişinin hakkından gelmişti bile... Birkaç dakikada kıyım tamamlandı. Öldürecek kimse kalmamıştı artık...

Kilerin merdivenlerinden avluya çıktık. Evi aramamıza neden yoktu. Porta ile Küçük Kardeş pek duygusal olmadıklarından, fırsat bulmuşken kalan yemekleri yuvarlayıp içmeye başladılar. Kuls'un yine kardeşinden söz ettiği duyuldu. Ahırların arkasından ad testiden su akıyormuş gibi bir ses geldi. Lejyoner'le birlikte yerde sürünerek baktık. Meğer yarı ayık bir Kazak'mış... İçindekileri boşaltıyordu... Lejyoner dönüp bana göz kırptı. Yavaşça postatından bıçağını çıkardı. İşini tamamlaması için bıraktım onu...

Çiftlikte de birilerinin boğazı kesilmişti. Kızarmış ineğin iskeleti duruyor, ateş hâlâ içten içe yanıyordu. Korlar, karanlıkta kıpkırmızıydı... Küçük Kardeş'le Porta meydanda yoktu. Sonunda onları dışardaki binalardan birinde bulduk. Evde yapılan şarap fıçısına oturmuş, bağıra çağıra vatan şarkıları söylüyorlardı. On dakikada kendilerinden geçecek kadar içmişlerdi.

Barcelona koşarak geldi ve ağaçların altına park edilmiş olan gaz varilleriyle yüklü üç Rus kamyonu bulduğunu haber verdi. O sırada albay ortaya çık-

tı... Kimbilir neredeydi... Votka kokuyor ve güçlkle ayakta duruyordu. O da Barcelona gibi düşünüyordu:

«Çavuş, ne bekliyoruz?» diye kalın sesiyle anlamsız bir şeyler geveledi. «Ağaçların altında üç tane sapasağlam kamyon var... Niye onlardan yararlanmıyoruz?»

Yine açık havaya çıktık. Avludan geçerek, Barcelona'yla albayı izledik. Ayrılmadan önce her yana, eve, evin dışındaki binalara ve ahırlara bol bol gazyağı döktük. Atları salıvermek için kapıları açtık. Bir iki saniyelik şaşkınlıktan sonra hayvanlar başlarını ileri uzatıp, ormana, özgürlüğe fırtına gibi koştular.

«Bu iyi işte!» diyordu Gregor imrenerek, «Hiç değilse onlar için savaş bitti!»

Albay tamamladı:

«Çok da doğru... Hayvanların, insanların kanlı işlerine karışmaması gerek...»

Birden kolunu Gregor'un boynuna dolayarak, ona eğildi:

«Biliyor musun? Savaş başlamadan önce yağız atlarla dolu bir ahırım vardı. Harika hayvanlardı... Görebileceğim en güzel hayvanlar... Ne oldu, biliyor musun?»

«Hayır, ne oldu?»

«Aldılar. Yemek için... İğrenç iş, iğrenç!»

Moruk herkesi toplayıp, oradan ayrılmamız için çaba harcıyordu. Birliğimizin yarısı taş gibi duygusuzdu. Diğer yarısıysa yol hazırlığı yapıyor, salam ve peynirleri yağma ediyordu. Cebine birkaç şişe votka, şarap koymayanımız yoktu... İsteksiz ayrılıyorduk. Ladislas, kibriti tutuşturup avluya atınca, Moruk emir verme gereğini duydu. Gazlar alev almıştı. Her

yerden insanlar koşarak geldi. Ne yazık ki kamyonlar henüz harekete geçmemişti. Yangında ilk kurtarılabilecek onlardı... Gerideki ağaçlığa döndük ve çiftlik evinin yanışını durup izledik. İçerde komaya giren Kazakları düşündüm. Acaba bilinçsiz ölmek nasıl bir şeydi?

«Pek kötü bir yolculuk değil...» dedi Barcelona, «İçkili cenaze töreni... Fena bir yola da gitmiyorlar!»

«Alman gençliğinin yiğit, yürekli, saldırgan ve acımasız olmasını istiyorum!»

Himmler'in SS Hauptsturmführer Prof. Dr. Bruno Schultz'a yazdığı 19 Ağustos 1938 tarihli yazısı.

Varşova'daki ayaklanmadan bir saat sonra, olay Heinrich Himmler'e duyuruldu. Himmler, önce inamadı. Bu lağım fareleri Polonyalılar, bu sefil Yahudiler, Alman Ordusu'na karşı gelsin! Onunla başa imaya çalışsın! Olacak şey değil... Bir Polonyalı da Yahudi bile böylesine akılsız olamazdı. İntirardan başka bir şey değildi bu... Acaba akıllarını mı kaybetmişlerdi?

Besbelli öyle... Sonunda haber, etkisini gösteren Führer'in komutanının zihnini çok meşgul etti olay... Odasını aşağı yukarı, köşeden köşeye adımlıyor, gözlüklerini takıp çıkarıyor, eliyle alnını sü-
=kli ovuşturuyordu.

«Pekala, pekala... Madem öyle... Biz de efendisine dişini gösteren hayvanlara nasıl davranılacak!m öğretiriz!»

Büyük salonun ortasında emir bekleyen astlarına döndü. «Bu nedenle Varşova'yı haritadan sileceğiz! Kadın, erkek, çocuk, hepsi yok edilecek! Yaşayan her canlı... Bütün binalar yerle bir edilecek... [aldıranlar bile sökülecek...]

Pencereye yaklaştı ve orada durdu. Ayaklarının altında yaylanırken, burun delikleri açılıyor ve hızlı hızlı soluyordu. Ellerini' arkasında kenetlemişti. Odaya döndü. «Ayrıca, tutuklu kamplarındaki her Polonyalı ortadan kaldırılacak! Anlatabildim mi?»

«Emredersiniz, reichsführer!» diyen komutan Berger başını eğdi. «Tamamen anlaşıldı!»

«Varşova'da doğanlar ya da Varşova'da akrabası olanlar bu gece kurşuna dizilecek! Bu emrimin yerine getirilip, getirilmediğini özellikle ben denetleyeceğim! Öldürülenlerin tam listesini yirmi dört saat içinde istiyorum.

«Emredersiniz reichsführer!»

Himmler, burun deliklerini kısıp, hafif soluk aldı. Yine pencereye baktı. Kurşun renkli soğuk şehre yağın yağmuru seyrediyordu.

«Gauleiter Fischer'e gelince...» dedi. «Ayaklanmayı bastıramadığı için asılacak!»

Ayaklanmayı bastırma görevini, SS Kuvvetleri'nden General Erick Von Demn Bach-Zalewski'ye vermişti. Ne o ne de reichsführer, küçük bir Polonyalı çeteci grubunun çıkardığı huzurlukların başlarına dert olacağını düşünememiştir.

Bölgede on iki bin Alman birliğiyle Kaminski komutasındaki on bin S S vardı. Bu durumda Gauleiter Fischer'in nasıl üstünlük sağlayamadığını anlamak zordu.

Himmler olsun, BachZalewski olsun, başkaldıranların gücünü kavrayamıyorlardı. Çok geçmeden olanı biteni öğrendiler. Avusturya ordusunun eski subaylarından General Bor Komorovski, Wola bölgesini ve kent merkezinin tümünü almak için harekete geçmiş, bu arada hem Gestapo karargâhını hem de Alman garnizonunun komuta mevkiini söküp atmıştı. Daha sonra santral ve telefon merkezini eline geçirdi. Üçüncü gün Almanlar gerileyince zafer kazanan Polonyalılar, şehirdeki silah depolarına ve cephaneliklere el koydular.

Himmler üç SS birliğiyle Wehrmacht birliğini

o sırada pek patırdılı olmayan Rus cephesinden geri çekip, uğradıkları hasarı onarmaya gönderdi. Eylül başında Varşova'daki Alman birlikleri en son silahlarla donandı ve üç hava filosu şehri bombaladı.

Himmler en büyük kozunu oynamıştı... Yine de teslim olmak istemeyen milliyetçi azınlık grupları vardı. İş en büyük koza kalıyordu... Onu da oynadı Himmler... O günden, teslim olmaları tarihe kadar her gün toplam beş bin Polonyalı tutuklu öldürüldü...

NEHRİN ÜSTÜNDEKİ YOL

Gece boyunca ve ertesi gün, nehre geçeceğimiz noktaya kadar orman içinden Ladislav'la kızkardeşini izledik. Düşman nöbetçilerinin geçebilmesi için sık sık mola verip yavaş yavaş ilerledik. Kuls, kapana gireceğimizi, iş işten geçtikten sonra da pişman olacağımızı söyleyip duruyordu. Bana kalırsa epey dolambaçlı yoldan gidiyorduk, ama rehberimizle güvenmemek için neden yoktu. Moruk da onu izlemekten mutlu görünüyordu.

İkinci gün öğleye doğru nehrin iki yakasındaki burca benzer sarp kayalıklara ulaştık. Aşağıda uzaklarda, suların gürültüyle çarpıp öfkeli beyaz köpükleri yükseklerle püskürttüğü geçide dimdik iniliyordu. İğne gibi, keskin dişlere benzeyen kayaları görebiliyordum. Uçurumun kenarından telaşla çekilip, arkadaşların yanma koştum.

Kuls aksileşmişti:

«Peki ne yapacağız? Kanatlanıp uçacak mıyız?»

Moruk parmağıyla nehrin yukarısını gösterdi:

«Polonyalıya göre yarım mil kadar ötede bir köprü varmış... Fakat gece geçmeye kalkmak çok tehlikeli... Birkaç saatte aşağı inip, sabah yola çıkacağız!»

Kuls inanmıyordu:

«Köprü mü? Uydurulmuş masal!»

Ne yalan söyleyeyim, ben de öyle düşünüyordum. Köprü belirtisi görmedim. Olsa da, herhalde

nöbetçiler vardı. Yine de rehberimiz bölgeyi biliyordu. Kayalardaki bir oyuga doğrulup büyükçe bir mağaraya açılan yolu tuttu. Gece orada konakladık. Makineliyi mağaranın ağzına yerleştirip, üstünü sarmaşık ve dallarla örttük. Eskisine oranla daha güvencedeydik. Çamurlarda, bataklıklarda çektiklerimizden sonra kayalık mağara, lüks bir konut gibi geldi bize... Kuruydu, sıcaktı... Günlerdir ilk kez yeterince yiyecek ve içeceğimiz vardı. Dışardaki tüm gürültülere kulaklarını tıkayabilenlerin uyuması bile mümkündü... Lejyoner tostoparlak olup gece boyunca kımıldamadı. Bana gelince; sarhoş Heide ile Porta'nın sürekli çekişmesi, Küçük Kardeşin aptal aptal gülüşü, geçirtileri ve sesleri duymazlıktan gelemiyordum. Şafak sökünceye kadar saatleri uyku ile uyanıklık arasında tedirginlikle geçirdim. Serseme dönmüştüm. İlk ışık gökyüzünden süzülüp de Moruk bizi ayağa kaldırınca, şükrettim.

Makineliyi söküp, Polonyalıyla kızkardeşinin peşinde, sarp kayalıkların tepesinde yola çıktık. Gökyüzü kül rengiydi. Doğan güneşin altın ışıkları ufka hafifçe vuruyordu. Bir kara karga yavaşça nehrin üstünde kanat açtı. Oysa bizim geçişimizin onunki kadar kolay ve rahat olamayacağını içimde buruklukla duyuyordum.

Ladislav durdu ve nehrin yukarısında, kökleri bir yakada, dalları öbür yakada duran ve geçidi kapayan devrilmiş çamın olduğu yeri işaret etti:

«Gideceğimiz yol bu!»

Moruk bile bir an kuşkulanmıştı:

«Güvenceli mi?»

«Güvenceli mi?» Ladislav omuz silkti. «Onu kim söyleyebilir? Belki yol tıkanır, belki biz düşeriz. En-

gel çıkar... Rüzgâr savurur... Bakarsınız, Ruslar çıkagelir!» Ellerini iki yana açtı. «Kimin umurunda?»

Ladislav'ın da, kızın da aldırmadığı besbelliydi. Birlikte elele, devrilmiş çama doğru yürüdüler. Artık yapacakları kalmamıştı... Belki de yaşama nedenlerinin olmadığını düşünüyorlardı. İsterlerse, canlarına kıyabilirdi de... Bizler önemli değildik.

Kuls öfkeleni:

«Ben size demedim mi?»

Biz geri durduk. Önce Ladislav, sonra kızkardeşi çizmelerini çıkarıp, yalınayak sözüm ona köprüye adım attılar.

Barcelona sordu:

«Hiç buradan geçtiniz mi?»

«Hiç!» dedi Ladislav.

Kızkardeşi ekledi:

«Niye geçelim? Önceleri köprü vardı.»

Yavaşça, usul usul, örfçe ayaklarının birini, sonra öbürünü basarak, yürüdüler. Kız, omuz hizasında kollarını iki yana açmıştı. Başları dik, gözleri nehrin karşı yakasında, ağır'ağır, uykuda gezenler gibi hareket ediyorlardı. Yolun yarısına vardıkları sırada ağaç gövdesi sallanmaya başladı. Kız soluğunu tutup, bir an tek ayağı üstünde kaldı. Ladislav durmuş, bacaklarını iki yana açmıştı. Elini kardeşine uzattı. Kız hafifçe geri gider gibi olunca, Ladislav öne eğildi. Denge bulmaları çok zordu, ama santim santim doğruldular. Kız ayağını basacak yeri buldu. Sağa sola sallanan ağacın üstünde yollarına devam ettiler. Ağaç gövdesi, karşı kıyıya iki metre kala ancak tek ayak basacak kadar daralıyordu. İki kişinin ağırlığıyla bel verdiğini gördük. Ladislav karşıya sıçrayabilirdi, ama o zaman kız incecik daldan yay gibi fırlardı... Onun için sonuna kadar yola de-

vam edip, karşı yakaya vardı ve dönüp elini uzattı. Kız da koluna yapışınca ikisi de kurtuldu.

Moruk, Lejyoner'e hafifçe gülümsedi:

«Birinin gittiği yere, elbette öbürleri de gider. Şimdi sıra sende!»

Sustuk. Porta bile ağzını açamadı. Ladislav'la kızkardeşi karşı kıyıda el sallayıp bize seslendi. Ben yalnız sağa sola sallanan ağaç gövdesini görüyorum, altından delice akan suların sesini işitiyordum. Moruk boğazını temizledi:

«Haydi! Burada tüm gün oyalanamayız! Tek yol nehrin üstünden geçmek... Onun da tek yolu bu...»

«Cehennem sanki» diye ters ters söylendi Kuls. Kudurmuş köpekler gibi dişlerini gösterdi; «Ben burada kalıyorum. Kimse beni kımılatamaz!»

Moruk ona-doğru bir adım ilerleyince, Kuls geri dönüp, tüfeğini Moruk'a çevirdi:

«Bir adım daah atarsan, seni öldürürüm! Öldürürüm seni! Tanrım yardım et!»

Moruk adımını attı. Bir eliyle Kuls'a tokat savururken, öbür eliyle de tüfeğini aldı. Sokukkanlıydı. Tiksindircesine tüfeği uçurumun kenarına fırlattı:

«Eğer seninle daha fazla başım derde girerse, işte burada sonun gelecek» dedi acımasızca. Sonra bize döndü, «Sıra kimde?»

«Bende değil» diye yanıtladım.

Oraya bakmak bile keyfimi kaçırıyordu. İlk kez Kuls'a sempati duydum. Vahşi atlar bile beni o ağaç gövdesinden sürükleyemezdi.

«Size de mi silah çekmem gerek?» diye sordu Moruk.

Mırıldananlar oldu. Ayaklarımızı sürüyorduk. Küçük Kardeş birden öfkeyle haykırıp ileri fırladı. Postallarını çıkardı, boynuna astı. Şişede kalan şa-

rabı boğazından aşağı boşalttı. Şişeyi de Kuls'un tüfeğinin yanına savurdu. Bir an kendini aşağı atacak sandım. Başını eğdi. Yolunu şaşırılmış tank gibi ilerledi. Daha yolu yarılamaadan dengesini kaybetti. Ayağı kaydı. Bir haykırma duyduk. Ağaç gövdesi lastik giriş gibi aşağı yukarı yaylanıp, ses çıkarıyordu. Küçük Kardeş ise iki eliyle ağaca tutunmuş, bacakları sallanarak boşlukta asılı kalmıştı. Vücudundan sanki kan çekildi. Et çiğner gibi alt dudaklarını ısırırdım. Başka yana bakmak isterim, ama gözlerimi ayıramadım oradan. Barcelona parmaklarını kuvvetle koluma geçirdi.

«Başaramayacak! Asla başaramayacak!»

Küçük Kardeş kendini yukarı çekip, bacaklarını ağacın gövdesine doladı. Tıpkı Koala ayısı gibi sırt üstü dururken, yavaş yavaş yoluna devam etti. Elini elinin, ayağını ayağının üstüne atarak kütüğün ucuna vardı. Çatırdı duyduk. Küçük Kardeş'in iri vücudunu dengelesin diye Ladislav'la kız da dallara asılmıştı.

Gregor'un beti benzi' atmıştı:

«Tanrım yardım et! Yardım et!»

Küçük Kardeş ağacın uç noktasına ulaşmıştı. Elini uzatıp, uçurumun kenarındaki bodur ağaca tutundu. Ayağını basacak tümsek ya da girinti aradı. Sonunda buldu... Kendini çekip, kurtuldu. Eskiden mendil olarak kullandığı kirli, kanlı paçavrayı cebinden çıkarıp, alnını sildi:

«Haydi buraya gelin! Korkacak bir şey yok!»

Moruk «Sonraki?» diye kesip attı.

Sanki dişçi kuyruğundaymışız gibi sesleniyordu bize. Geldiğimiz yöne endişeyle baktı. Ormanın derinliklerinden silah sesleri duyuluyordu. Bunun tek anlamı vardı: NKVD izimiz üzerindeydi.

«Kımıldayın, Tanrı aşkına!»

Moruk en yakımdakini tutup, uçurumun kenarına itti. Eğer bana bunu yapsaydı, Küçük Kardeş'i ve ucu bucağı belli olmayan uçurumdaki akrobasi gösterisini izlemektense, tabana kuvvet kaçıp Ruslardan yardım ve merhamet dilenirdim. Barcelona'yı itmişti. O da feci küfürler savurdu ve oturup postallarını çıkardı.

Ağacın tam ortasında durdu. O noktaya kadar sirkteki ip cambazları sopayla nasıl denge sağlarsa, o da tüfeğini öyle kullanmıştı. Ne ayağı takıldı, ne de kaydı. Birden neden etkilendiğini hiç anlayamadım. Belki yanılıp, aşağıda hızla akan sulara bakmış, belki de yarı yolda Küçük Kardeş'in başının derde girmesi ona da ruhsal etki yapmıştı. Her ne ise, Barcelona, olduğu yerde, durdu. Moruk'un tehditleri, Küçük Kardeş'in cesaretlendirici feryadı, onu gitmeye kandıramadı.

«Peki şimdi ne yapacağız?» dedi Gregor. «Sesinde, yardım isteyen bir hava sezdim. Sanki «Günlük işimizi bitirdik! Artık eve gidelim!» diyordu. İskele tahtasının ortasında Barcelona dururken, kimse karşı yakaya geçemezdi. «Ne olacak şimdi?»

Lejyoner dudaklarını büzdü.

«Birimiz gidip, o aptalı kımıldatalım!» dedi öfkeyle.

Postallarını boynuna astı ve yardıma girişti. Ufak tefek, kıvrak ve kedi gibi ayağını sağlam bastığı için tehlikeli görmüyordu işi... Ama korkuya kapılan ve kontrolünü kaybetmeye başlayan Barcelona'yla uğraşacaktı. Lejyoner zamanında yetişip, omzundan tutmasaydı, Barcelona iki yana sallanırken, az daha düşecekti. Bir an ikisi de heykel gibi öylece kaldılar. Sonra Barcelona yavaş, çok yavaş ilerledi.

İki adamın ağırlığına ağaç ancak dayanabilirdi. Küçük Kardeş yardım etmek için elini uzatınca bir çatırdı oldu ve ağaç yine bel verdi.

Moruk haykırdı:

«Geri çekilin! Geriye, Tanrı aşkına!»

Bereket versin, Küçük Kardeş tehlikeyi zamanında sezinledi ve uçurumun kenarına geri döndü. Barcelona'ya elini uzatıp, onu çekti. Lejyoner, gezisini sıkıntısız tamamladıktan sonra bizleri beklerken, sakın sakın sigarasını tüttürdü. Moruk birden Porta'ya döndü:

«Sen gideceksin!»

«Ne? Ben mi?»

«Evet, sen!»

Hepimiz sustuk.

«Gitmem gerekli mi?»

«Gitsen, iyi olur! Seni cezalandırmak istemiyorum!»

«Hayır hayır, anlıyorum. Beni cezalandırmak istemiyorsun!» Suratını ekşitti. Tüfeğini omzuna vurdu. «Pekala öyleyse, işte gidiyorum!»

«Postalların ne olacak?» diye itiraz etti Moruk, «Postallarla geçemezsin karşıya...»

«Lanet olsun postallara da!» dedi Porta keyifle. Dönüp bize öpücükler gönderdi. «Tanrı sizi korusun çocuklarım!»

Porta da elbette Küçük Kardeş gibi yoluna yordamına uygun olarak geçemezdi karşıya. Kütüğün üstüne ata biner gibi oturup, öylece ilerledi. Yarı yolda bir şeyler içmek isteyince, cebinden şişeyi, çıkarıp, kafasına dikti. İçtiği, şaraptan daha kuvvetliydi herhalde... Çünkü o andan sonra yüksek sesle şarkı söylemeye başladı. Beni şaşırtan, ara sıra elinde kamçı varmışçasma «Haydi deh, deh!» diye dönüp

arkasına vurmasıydı. Bunun için ikide bir dur alıyor, sonra hızla ilerliyordu. Gidişi, beni korkuttu.

Albay sordu:

«Çavuş, bu adamın nesi var? Geri zekâlı mı?»

Sıra Gregor'a gelmişti. Terliyordu. Ödö kopacaktı neredeyse... Gregor, öyle gösterişten pek hoşlanmazdı. Porta gibi kütüğe oturdu ve yavaş yavaş dikkatle, kendini çekerek ilerledi. Uzanan ellerin yardımıyla selamete erdi. Karşıya vardığı an kendinden geçmesi yine de görülecek sahneydi!

Moruk söylendi:

«Görüyorsunuz ya, çok basit!»

Heide, yolun yarısına varmıştı bile... Postallarını düzenli biçimde boynuna asmıştı. Sanki tören-deydi... Başı dimdik, omuzları geride. İş çok basit gösteriyordu.

Diğerleri pek o kadar şanslı değildi. Lutz'u tüfek zoruyla karşıya geçirmeye çalıştılsa da oraya varamadı. İki kişi daha uçurumu boyladı. Düşenlerin, yankılanan haykırışını duyduk.

Geride dört kişi kalmıştı. Albay, Moruk, Kuls ve ben... Sıra bendeydi. Erteleyemezdim. Moruk beni zorla uçurumun başına itti:

«Hayır!» dedim, «Hayır gitmiyorum! Burada kalıp, Rusları bekleşeni daha iyi... Burada kalıp ölmek daha iyi...»

«Aptallık etme!» dedi Moruk. Eğilip, postallarının bağını çözdü:

«Çıkar onları, haydi! Çabuk ol!»

«Ben gitmiyorum!» dedim, «Sen git! Albayla sen! Ben de Kuls'la burada kalır, sizi korurum.»

O ana kadar geride duran albay birden çok heyecanlandı. Aşağı yukarı koşup, tabancasını havaya

kaldırdı. Eğer emirlere karşı gelirim, beni vuracağımı söyleyerek tehditler savurdu.

«Size engel olmuyorum!» dedim.

Albay haykırdı:

«Tanrı aşkına çavuş! Ona kadar sayacağım. Eğer bu sürede şu adamı karşıya geçiremezsen, ikinizi de vurum!»

Moruk şefkatle elini omzuma koydu:

«Pekala, şimdi beni dinle! Sven! Sana ne diyorsam, onu yapacaksın! Postallarını çıkar ve köprüye adımını at! Öbürleri nasıl yaptıysa sen de öyle yürü... Ben tam arkadayım. Korkacak neden yok... Eğer kendini fena hissedersen, bana söyle, durup dinlenelim. Korkacak bir şey yok, kesinlikle! Şu ağaç yerde dursaydı, hiç düşünmeden üstünde koşardın! Yalnız şunu aklında tut! Aşağıya bakma! Gözlerini karşıya dik! O zaman hata yapmazsın!»

Yatıştırıcı sözlerinin etkisiyle epey cesaretimi toplayıp, postallarımı boynuma astım. Tüfeği de omzuma vurdum. Kuşkuyla, boşluğa ilk adımımı attım. Sanki çocuktum: Bir kütüğün üstünde dengemi bulmaya çalışıyor ya da kiremit duvarın üstünde yürüyordum. Kaygılanmaya neden yoktu. Moruk haklıydı. Eğer aşağısı zemin olsaydı, dengemi bulmakta hiç güçlük çekmeyecektim. Hiç düşünmeden dosdoğru geçirdim.

Beni uzakta bekleyen arkadaşlara diktim gözlerimi... Onlar başardığına göre, ben de başarabilirdim. Kesinlikle korkacak bir şey yoktu. Birden uçurumdan kuvvetli bir rüzgâr esti. Aşağılarda hafif bir meltem sayılabilecekken, orada, boşlukta tayfundu sanki... Sallandığımı hissettim. Ağacın gövdesindeki ayaklarıma bakınca, gözüm nehre ve altımdaki kayalara takıldı. Parçalandığımı görür gibi oldum. Bağır-

ak, haykırmak istedim... Düşmemek için tutunmak istedim. Fakat tutunacak şey yoktu ki... Yalnız, ölümle aramdaki boşluk... Baştan aşağı titreyip, olduğum yerde kaldım.

«Gitmeye devam et!» dedi Moruk. Elini uzattı ve palaskamdan tuttu, «Gitmeye devam et... Aşağıya bakma! Ne yaparsan yap, aşağıya bakma!»

Ağacın daraldığı son birkaç metreye vardık. En hafif harekette sallanıyordu. Moruk eliyle palaskamdan itip beni ileri doğru sürdü. Sıra ona gelinceye kadar benim tek başıma yolu tamamlamamı istediğini anladım. Son iki metrenin güvenceli olmadığını biliyordum. İki kişinin yükünü çekmezdi. İkimizi de tehlikeye attığının farkındaydım. Ama onun yardımını olmadan devam edemeyeceğimi de biliyordum. Arkadaşlar karşıdan bana sesleniyor. Albay uzaktan ateş püskürüyordu. Yine de kımıldayamadım. İyice çömelip, iki elimle ağaca sarıldım. Korkudan taş kesilmiştim. Moruk da yanıma çömeldi:

«Haydi, Sven! Toparlan! Bundan sonra vazgeçemezsin! Birkaç adım kaldı! Neden korkuyorsun? Öbürleri nasıl geçti? Gördün...»

Evet, diğerlerini görmüştüm. Küçük Kardeş'in başaşağı asılı kaldığını, üç kişinin öldüğünü de görmüştüm. Her an onların gittiği yere gidebilirdim. Çünkü daha fazla tutunacak gücüm kalmamıştı.

Moruk, telaşlanıyordu hiç kuşkusuz... Yüzlerce metre yükseklikte tüneyip, kalınca kim telaşlanmaz? Bir de öfkeden, her an çıldırıp, kendini de, yanındaki de boşluğa çekecek biri yakınında olursa?

«Kımıldayamıyorum!» dedim, «Faydasız. Kımıldayamıyorum!»

Ağacın gövdesine yüzlerce karınca aşağı yukarı gidip, geliyordu. Karıncalar tümseklere, yarıklara

girip, çıkıyor, ellerimin üstünden kestirmeden gidiyorlardı. Ellerimin üstündeki tüylerin arasında nasıl yol bulmaya çalıştıklarına bakıyordum. Gözlerimi bir an onlardan başka yöne çevirsem, aşağıdaki kayaların üstüne kurşun gibi ineceğimi biliyordum.

«Peki, kal orada! Orada kal da çürü!»

Moruk sabrını yitirmişti artık. Üstümden atlayıp, son bir iki metrelik yolu hızla tamamladı. Porta'nın karşıdan bana seslendiğini duydum. Fakat kılmıdayacak gücüm yoktu. Başımı kaldırıp, onlara bakamıyordum bile... Birden, Moruk'tan başka birinin ağırlığıyla dallar bel verdi. Kaslı iki kol bana uzandı ve tünediğim yerden beni çekip bir an boşlukta tuttu:

«Tamam! Tuttum. Haydi çekin!»

Her yönden eller uzandı. Karaya vuran balığı çekercesine bizi çektiler. Sağ salım karaya ayak basınca fırtına patladı. Ne dostça gülen ne de beni yüreklendiren vardı artık... Lanet ve küfürler yağıyordu. Baktım da, yalnızca benim gibi kurtarılan Barcelona mahcup bir tavırla hafifçe gülümsedi bana...

Birden uçuşumun öbür yanından bir silah sesi geldi. Uzakta başlayan öldürücü bir dram, beni de, başarısızlıklarımı da bir anda unutturdu. Albay, Kuls'a köprüden geçme emrini verince, o da ancak benim anlayacağım biçimde fena korkmuş ve tabancasını çekip ateşlemiş... Albay karşılık vermiş, ama hedefini şaşırmış... Sonra ikisi birden kayaların arkasına geçip, vahşi batıdakilere taş çıkartırcasma atışa başlamışlardı. Mermiler her yana saçılıyordu. Küçük Kardeş iki parmağını ağzına koyup, olanca gücüyle ıslık çalınca ses uçuşumda yankılandı. Porta da aşağı yukarı gezinmeye başladı. Bir mermi

uls'un omzuna rastlayıp, onu yere çaktı. Ayağa kalkıp, koşmaya çabaladı, fakat yumuşak toprakta ayağı kaydı. Tepeden aşağı yuvarlanıp, sarp kayalara çarparak, ta aşağılarda köpüklü sularda can verdi. Düşerken onu seyrettim. Vücudu sivri kayalara çarparken, içi saman dolu kukla gibi deşilip ne var ne yoksa boşaldı...

Albay mendiliyle alnını siliyordu. Tabancasını yerine koydu. Çizmelerini çıkarmak için gayet yavaş oturdu. İkisini birbirine bağlayıp, boynuna astı. Sonra yine tabancasını çıkardı ve içindeki mermileri bir bir saydı. Karşıya geçmeye o kadar hevesliyken, sallanan ağaç gövdesine basmayı göze alamadığı belliydi. Küçük Kardeşle Porta onu protesto edercesine ıslık çalarken, Moruk telaşla bağırdı:

«İlerleseniz, iyi olacak efendim!»

Albay yutkundu:

«Pekala, çavuş! Geliyorum!»

Usulca ağaca bastı. Kararsız birkaç adım ilerlemişken, peşpeşe silah sesleri duyuldu. Birden ayağı kaydı ve ata biner gibi ağaca oturdu. Sinirli hareketlerle kendini çekmeye çabaladı. Ormandan Rus birlikleri geliyordu. Lejyoner lanetler yağdırıp, maki-neli tüfeğin arkasına geçti. Talihsiz albay, yolun yarısından önce, mermiler, el bombaları geçitte ileri geri uçuşuyordu. Şaşırdık, gözlerimize inanamadık; Ruslardan bazıları, her zamanki gibi, subaylarının ısrarıyla köprüyü geçmeye hazırlanıyorlardı.

«Zavallı çılgınlar!» dedi Gregor. «Zavallı çılgınlar!»

Neredeyse ölüme gittiklerini bildikleri halde hepimizi şaşırtırcasma ayaklarını sağlam basıyor, ağacın sallanmasına aldırmaz görünüyorlardı. Albay geçitte olduğu sürece ateş açmayacaktı. O kıyı-

ya vardıktan sonra bizim tarafa geçen Rusları teker teker yakalayacaktık.

Albay kurtulamadı. Rus kurşunuyla başından vuruldu. İki yüz ayak aşağımızda köpüren sulara varmadan çok önce can vermişti...

Moruk'a göre, hiç değilse bir sorun böylece çözümlenmişti: Canlı bir sesle, «Tanrım! Şu köprüyü uçurun da çıkıp gidelim buradan!» dedi.

Biz düşmanı oyalarken, Barcelona onlara destek oldu. Küçük Kardeşle Porta birkaç dinamiti bir araya getirip,, kütüğün ucuna bağladı. Bir süre sonra müthiş bir patlama oldu. Çam ağacını, yaklaşan Rusları havaya savurmakla kalmayıp, uçurumdan koca kayaları kopardığından, yer kaydı. Bize saldıran düşmanın böylelikle sonu geldi.

Yine yola koyulduk. Açık arazide yağmur altında, alışageldiğimiz tehlike ve sıkıntılar içinde ayaklarımızı sürüyerek yorucu ve saatler alan bir yürüyüşü. Deri palaskalarımız, sırt kayışları, parçalanmış ceket ve gömleklerimizin altındaki çıplak vücudumuzu iyice kesiyordu. Eski postallar, çorapsız ayaklarımızı vurmuştu. Ne yiyecek ne de içeceğimiz vardı! Geri çekilen ordumuza da katılsak, nerede, ne zaman yiyecek bulacağımızı bilmiyorduk. Rus uçakları, bulutların arasından çıkıp üstümüze pike yaparken, balçıklı hendeklere iki kez yüzükoyun kendimi atıp korunduk.

Gün batarken umutsuzluk duygusu sardı benliğimi... Tıpkı ağrıyan diş gibi, zonkluyor, çekiç gibi kafama vuruyordu. Gerçekten ne yapacaktık? Yanıt, basitti. Hiçbir şey yapmayacaktık. Ne kalmıştı? Gidecek, varılacak yer yoktu. Ruslardan kaçıyoruz. Fakat belirli bir hedef olmadan nereye kaçabilirdik? Savaş bitmişti... Hepimiz bunu biliyorduk. Almanya

yenilgiye uğramış, Adolf Hitler'in dönemi geçmişti. O parlak Alman ordusunun perişan kalıntılarını Avrupa'nın ortasından öteye kovuyorlar, köşeye sıkıştırıyorlardı.

Amaç yoktu. Sessizce durup, kolayca orada öldürülmek varken, bir yerden bir yere amaçsız yürüyerek yaşamını sürdürmek niye?

«Gülünecek şey!» dedim.

Makineli tüfeğimi fırlatıp, yolun kenarına attım kendimi... Yürüyenleri izledim. Zavallı çılgınlar! Sonu gelmeyen yürüyüşler. Hiçbir yere varmayan uçsuz, bucaksız yollar... Zavallı ahmaklar! Çılgınlar!

Birden bir el saçımdan tutup, canımı acıtarak beni ayağa kaldırdı. Başka bir el de tüfeğimi uzattı. Biri postalıyla arkama müthiş bir tekme indirdi. Öfkeyle dönünce, Porta'nın pis pis baktığını gördüm.

«Ne mızıldanıyorsun?» diye sordu, «İsa haçını omzunda taşıdı... Senin de makineli tüfeğin var! Hiç de haksızlık yok işin içinde...»

Ben uygun karşılığı verinceye kadar, yolun ucundan bir haykırma duyuldu:

«Halt! Wer da?» C)

Gidenin yanıtını beklemeden, silah patladı. O sırada önde duran Barcelona'nın omzuyla koluna isabet etti. Arkadaş yere yığıldı. Geri çekilen ordumuza yettiğimiz besbelliydi...

Moruk kükredi:

«Hangi çılgın bunu yaptı?»

SS üniforması giymiş on altı yaşlarında bir çocuk, bir ağacın arkasından sinirli bir tavırla çıktı. Makineli, oyuncak gibi elinde sallanıyordu.

Moruk haykırdı:

(1) Durun! Giden kim?

«Çıldırдың mı sen!»
Çocuk başını eğdi:
«Sizi Rus sandım!»
Gregor fena halde öfkelen-di:
«Rus sanmış... Biz o pis Ruslara benziyor mu-yuz?»

Barcelona'nın yanına çömelip, üniformasını yırt-tı. Omzu paramparçaydı. Kan akıyordu. Tanrı'ya şü-kür mermi kemiğe değmemişti. Şanslı sayabilirdi kendini gerçekten... Aktif hizmet görebilecek duru-ma gelinceye kadar savaş bitmiş olacaktı. Benim ko-lum parçalansa, hiç aldırış etmezdim!

Peşine genç SS piyadelerini takmış bir SS ko-mutanı belirdi. SS'ler askerden çok okul çocukları-na benziyorlardı.

Komutan sordu, «Ne oluyor? Sizler kimsiniz? Nereden geliyorsunuz?»

«Tepelerden, uzaklardan...» diye kestirip, attı Moruk. «Ruslarla çay" içtik (!). En değerli gümüşle-rini yürütüp kaçtık (!). Nereden geldiğimiz sizi ni-ye ilgilendiriyor kuzum? Sizler yandaşlarınızı vur-mak alışkanlığında mısınız?»

Komutan, özür dilercesine, omuzlarını kaldırdı:
«Ne yaparsınız?» dedi ve yüzünde tüy bitme-miş, melek gibi çocukları gösterdi: Buraya daha dün geldiler. Onları beşikten çıkarmamızı ve savaşı on-larla sürdürmemizi istiyorlar. Umutsuz... Tüfeğin başı ile ucunu ayırt edemiyorlar...»

«Siz buralarda çok kalırsanız, öğrenmeye fırsat bulurlar! Kızıklar yolda... Her an bize yetişecekleri-ne bahse girerim!»

«Ruslar mı? Buraya mı geliyorlar?»

«Öyle dedim ya!»

Komutan yavaşça yüzünü sildi. Bir yanağında hiç et yoktu. Sol gözü de büzülmüştü. Sordu:

«Tankları var mı?»

«Elbette... Çim biçme makinesiyle geçmiyorlar ormandan... Bunu rahatlıkla söyleyebilirim!»

Arkadan, hücum birliği komutanı çıkageldi. San-ki malikânesinin çevresinde geziniyordu... Moruk'un söylediklerini duyunca, kaşlarını çattı:

«Sizin birliğiniz niye öbürleriyle birlikte çekip, gitmedi?»

«Biz gitme emri almadık!» dedi Moruk kısaca... «İşareti beklememiz söylendi. İşaret de verilmedi!»

Hücum birliği komutanı tüm ayrıntıları not et-ti. Yenilginin sorumlusu komutan General von Walt-heim'in ismini ve kocaman piyanosunu yazmayı da unutmadı. Küçük Kardeş'le Porta sevinçlerini gizle-meye gerek görmediler bile... İhmali yüzünden ölüm-lere neden olduğu için sorumlu tutulacak olan ge-neralin durumu pek iç açıcıydı doğrusu!

Barcelona, Varşova'ya giden cankurtarana bin-dirildi. Görünüşe bakılırsa pek hoş bir gezi olmayacaktı. Araç, ağzına kadar tıka basa doluydu. Barce-lona ise daha gideceği yere varmadan ölecek olan biriyle aynı sedyeyi paylaşıyordu. Bizler de bir saat sonra çekilip, Varşova'ya doğru yol alan kamyon ve cankurtaranların uzun kuyruğuna takıldık. Eşyala-rını yastık kılıflarına doldurup el arabalarında ta-şıyan Polonyalı kabileler de konvoyla katılmıştı.

Fazla yol almamıştık ki birden beklenmedik bi-çimde, uçaklar bulutların içinden çıkıp, üstümüze doğru dalış yaptılar. Kamyonumuz geri geri gider-ken, hendekte takla attı. Araç ateş almadan, kendi-mizi dışarı attık ve canımızı dişimize katıp yolun kenarındaki çayırlara daldık. Bir çitin arkasına giz-

lendik. Uçaklar konvoydaki taşıtlara saldırırken, patlama sesleri duyuluyordu. Tepeden, tarlaların ötesinden bir KW 2, birkaç T 34'ün eşliğinde ansızın meydana çıktı. Gözümüzün önünde bir grup piyadenin arasına daldı ve yolunu sürdürdü. Öncülerden bazıları koşarak bize geldiler. Şaşırtıcı bir çabuklukla hepimize bazukaları dağıtıp, gözden kayboldular.

Moruk, kısacık, çarpık bacaklarıyla yengeç gibi seğirtip, Gregor'la benim omzumu okşadı:

«Peki Sven. Sen baştaki T 34'ü, Gregor sen de ikincisini hedef alın! Porta KW 2'nin hesabını görür... Küçük Kardeş de geri kalanların... Hiç kimse ateş...» derken, uzaktan bir bazukanın açtığı ateş, sözünü yarıda kesti. El bombası öndeki tanka hızla fırlayıp, tankın üstünden sekti ve havai fişek gösterilerindeki gibi vızıltıyla havaya uçtu. Moruk dehşet içinde, döndü:

«Kim yaptı bunu?»

Yapan kimse, gizlendiğimiz yeri belli etmişti. Tanklar bizim orada olduğumuzu artık biliyordu. Soluk alırcasına bir saniye duraladıktan sonra, ateş açarak üzerimize geldiler. Cankurtaran konvoyu ve sedye taşıyıcılar silinip, süpürülmüştü. Taşıtlar, yanan enkaz yığınıydı artık... Yaralılar çamurun içinde öteye beriye savrulmuş, bazıları da tekerleklerin arasında kıymaya dönmüştü. Sedye taşıyıcılardan birini gördüm, taşıdığı sedyeye kendi oturmuş, kalçadan kopan bacakları, yerde önünde duruyor, o da anlamsız anlamsız onlara bakıyordu. Piyade taburundan bir binbaşı başı kesilmiş tavuk gibi koşarken, boynundan oluk oluk kanlar akıyordu. Çavuşun biri, kopan elini almak için eğilince, Rus topçusunun ateşiyle paramparça oldu.

Öndeki T 34 yaklaşıyordu. Bazukamı kavradım. Seksen tonluk KW 2, her top atışında biraz geri gidiyordu. Burun tarafı, tıpkı katil köpekbalığının ağzı gibi açıktı. Dişleri de yaldıza boyanmıştı. Bazı akılsızların zamansız ateşlediği el bombaları ona hiç zarar vermeden, gövdesine çarpıp, geçti. Elli ayaktan yakına ateş etmek boşunaydı. El bombaları, kalın çelik kaplamayı delip geçemiyordu.

Gözlerimi çevreme diktim. Otuz yardalık mesafe daha vardı. Tank epey uzaktaydı. Sokukkanlı ve sabırlı olmaya çalıştım. Arkadaşlar vuruldukça, onlara katılmak, dövüşmek eğilimini duyuyordum. Moruk elini kaldırmış, ateş etmemiz için hazır bekliyordu.

T 34, birkaç kişiyi daha ezip, ellerini ve kollarını havaya savurdu. Tankın kulesinden bir subayın çevreye baktığını bir an görür gibi oldum. Fakat tüfeğime davranıncaya kadar gözden kayboldu.

Bugünlerde Rusların tanklarda kadınları görevlendirdikleri söyleniyordu. Yaklaşan T 34'ü sürekli gözetledim. Özellikle onu hedef almıştım. Acaba zavallı bir kadını mı öldüreceğim diye düşünmedim de değil... Pek aldırış etmiyordum, çünkü altmış tonluk tankın üstüne geldiğini görünce insanda duygusallığa pek yer kalmıyor... Ama ya tankın içinde bir kadın varsa? Tanya olmasın diye dua ettim. Bu kız benim hayatımı kurtarmıştı. Onu öldürmek istemedim.

Tanya birçok kişinin hayatını kurtarmıştı. Harkov'daki bölge hastanemizde savaş suçlusu olarak çalışmış, Kızıl Ordu'da binbaşı rütbesinde bir cerrahtı. Doktorsuz kalmıştık. İvedi ameliyatları yapan Tanya'ydı. Ayağımın altında patlayan mermi neredeyse beni öldürecekken, o şarapnel parçalarını sa-

bırla çıkarmıştı. Bir gece Ruslar şehre doğru ilerlerken, gözden kayboldu. Her hastanın elini sıkıp, iyi şanslar dilemiş, sonra karanlıklara dalıp, herhalde kendi birliğine katılmıştı. Acaba ne oldu? Çok düşündüm... Alman yaralıları bakmasını Ruslar kolay kolay bağışlamazlardı. Şu anda T 34'ün içinde olabilirdi. Belki de rütbesini indirmiş, cepheye ölme göndermişlerdi.

«Ateşşşş!»

Karşımızdaki alan, ateş denizinde yok oldu. İçinde belki Tanya gibi bir kadın olur diye ben ancak baştaki tankın kulesini hedef aldım. Hiç olmazsa, canını kurtarabilirdi. Daha önce gördüğüm subay, patlama sırasında paramparça olmuştu. Kocaman masmavi alevlerin içinde havaya uçuverdi. Alevler homurtuyla yükselerek gökyüzünde kapkara bir şemsiye biçiminde açıldı. Tankların üçü de etkisiz duruma getirildi. Fakat dördüncüsü hâlâ sapasağlamdı. Küçük Kardeş öfkeyle ona bakıyordu. Nasıl olup da hedefi bulamadığına irianamıyordu. Sanki kabahat bazukadaymış gibi, bir tekme savurdu. Manyetik el bombasını kapıp, tanka doğru koştu. Hiçbir şey olmadı... Bomba patlamamıştı.

Öncü birliğinden bir çavuş yedek bazukayı kavrayıp, omzuna kaldırdı. Ateşleyince silah yüzünde patladı. Zavallı, haykırarak kendini hendeğe attı. Ona kimse yardım edemezdi. Etleri, kemiklerinden ayrıldı. Yanmış et kokusu çevreyi sarıyordu. İnanılmaz, ama yaratık hâlâ yaşıyordu. Hendeğe ayağa kalkıp, bükülmüş pençelerini bize doğru uzattı. Artık göremeyen gözleriyle yardım dileniyordu sanki... Tiksinerek geri çekilirken, yanımda duran Gregor'a çarptım. Dirseğiyle beni ileri itti.

«Bir şey yap!» dedi, «Bir şey yap!»

Tabancamı çıkardım ve tetiği açıp, hendekteki cisme doğru telaşla ilerledim. Daha ben ateş etmeden, kemikli parmaklarıyla silaha yapışıp, kapkaranlık deliğe dönmüş olan ağzına çevirdi. Bir patlama oldu ve o yarattığın yanık etlerinin iskeletinden ayrılıp, hendeğe cansız yığıldığını dehşetle gördüm.

T 34 acımasızca ilerliyordu. Yerimizden ayrılıp, kaçtık. Barınağımızı terk ederken bile avcı uçakları üstümüze pike yaparak, geldiler. Tarlaların üstünde, alçaktan uçuyor, görünürdeki her şeyi harap ediyorlardı. Peşlerinde de napalm bombaları atan Jabo uçakları vardı. Sanki tüm dünya ateş içindeydi. Tarlalar, yollar, ulu ağaçların en yüksek dalları bile alev alevdi. Erkek, kadın, çocuk, asker ve siviller ateşin ortasında panik durumundaydı. Yol kenarlarında olanlar, hele gençlerin alevlerden kaçma imkânı daha fazlaydı. Genç, yaşlı, hasta, sağlam, herkes yandı. Bir köylü kadın gördüm. Karnı deşilmişti. Yerde yüzükoyun sürünürken, içinde ne var ne yoksa dağılıverdi. Bir ana gördüm. İki kolu kopmuş çocuğuna sarılmıştı. Giysileri tutuşmuş insanların can çekişini gördüm...

Jabo uçakları gürültüyle bir kez daha üstümüze saldırdılar. Hiç tanımadığım bir onbaşı, birden bazukamı kapıp, gökyüzüne çevirdi:

«Deli olma!» diye haykırdım, «Yararı yok!»

«Bahse girer misin?»

Vakit olsaydı, belki girerdim. Bazukayla uçak düşürüldüğünü hiç görmemiştim. Fakat Jabolar meydan okuyordu. Sinek arayan kuşlar gibi fırlayıp, dalış yapıyorlardı. İçlerinden biri bazukalı arkadaşa öylesine yaklaştı ki, ağaçlara çarpıp paramparça olunca, hepimiz sevinç naraları attık.

«Çok akıllıca!» dedi Moruk, «Belki şimdi memnun oldunuz!»

«Bir Jabo'yu hakladık!» dedim.

«Olabilir... Ama siz düşman uçaklarıyla oyalanırken, tam bir gerileme olduğunun farkında değilsiniz.»

İkimizi de ileri doğru itti. O kargaşa içinde biz de tabana kuvvet kaçanlara katıldık. Üç saat boyunca, harap olmuş, terk edilmiş insanların ve yanan araçların çevreye dağılmış yıkıntıları arasında yolumuzu sürdürdük. Ölüler, can çekişenler, Ruslara bırakıldı. Yardım edilemeyecek durumdakilere ayıracak zaman yoktu. Yaralılar, fark edilecek kadar şanslıysa, toplanıp, karmakarışık halde, kamyonlara, cankurtaranlara dolduruluyordu. Ne sargı bezi ne merhem ne de uyuşturucu kalmıştı... Yol üstünde bırakılmadıklarına şükretsiner!

Birden, bilinmeyen bir yerden yeni T 34'ler sökün etti. Sibiryalı piyadeler, sinek kâğıdına yapışan böcekler gibi tanklara asılmışlardı. Bir anda, sırayı bozup, korunmak için yere attık kendimizi. Bazılarımız çabuk davranamadı. Tanklar bizi ortadan yarıp, bir vuruşta neredeyse bir bölüğü yok ettiler. Serseri bir mermi enseme saplanınca olanca hızımla koşup, cankurtaranelerden birinde kendime yer aradım. Kurşunun belkemiğime rastladığını ve her an felç olabileceğimi biliyordum. Bana bakan sağlık görevlisi hiç tıp bilgisi olmayan, kaba saba bir adamdı.

«Kurşun mu?» dedi, «Ben kurşun filan görmüyorum. Hepsi hepsi hafif bir sıyrık.»

«Hafif sıyrık mı? Delirdin mi? Kurşun enseme saplandı. Eğer beni derhal hastaneye götürmezsen, edim elinde kalacak!»

Omuz silkti. Ondan daha fazla ilgi beklenemezdi.

«Hastane mi? İşte bu iyi!» dedi.

«Bana bak! Bu yaraya bakacak mısın? Yoksa bakmayacak mısın?»

«Hayır!» Göz kırptı, «Bir danasına bırak da kafanı uçursunlar! Öylesine daha şanslı olursun!» Öbür hastaya döndü. Yerde oturan o zavallının bacakları kesilmişti.

«Bak, bununki kuşku götürmez...» dedi keyifle. Yanındaki bir deste kırmızı kâğıttan birini çekti ve bana gülümsedi, «Bu iş böyle!»

«Miğrefimi giyemiyorum. Başımı kımıldatamıyorum.»

«Alman askeri başını kımıldatmaz!» Lastik mühürü kâğıdın üstüne bastı, «Yalnız ileriye bakacaksın! Başka yere değil!»

Tartışmak anlamsızdı. Kâğıtlardan gözlerimi ayırdım. Kırmızı bir kâğıt, bir de lastik mühür... Hepsi bu kadardı... Yavaşça elimi uzattım.

«Yok yok yapamazsın!» Sağlık görevlisi, şimşek hızıyla dönüp, ne yaptığımı görmüştü:

«Git, kendini, yarala berele... Ancak o zaman seni hastaneye göndermeyi düşünebilirim. Yoksa, defol git buradan! Beni de rahatsız etme! Bakılacak nice hasta var...»

Birkaç çavuş beni tutup, karga tulumba etti ve yere attı. Yukardaki inzibatı da çağırdılar.

«Hey, baksana! Bu sahtekâra göz kulak ol! Bir daha böyle hileye sapmasın!»

Öfkeyle ayağa kalkınca, bir otomatik tüfek namusunun bana çevrildiğini hatırlıyorum:

«Hile ha? Onu siz yaparsınız ancak! Omuriliğime kurşun saplı... Bu domuzlar beni hastaneye göndermek istemiyorlar!»

«Şansına küs!» dedi adam, «Şansına küs! Sanırım kırmızı renkli izin kâğıtlarından arıyordun! İyi bir tatil yapacaktın!»

Gözümü tüfekten ayırdığımda, adamın onbaşı olduğunu fark ettim. Ferahlamıştım. Onbaşılara laf anlatılabilir, hatta onlarla insanla konuşur gibi konuşulabilirdi.

«Sanırım, beş yıllık savaştan sonra insanın buna hakkı var!»

Sessizlik oldu. Bu sözümden ötürü beni vura bileceğini de düşündüm. Acaba Prusyalı mıydı? Yoksa Porta gibi biri mi? Bütün iş buradaydı. Yavaşça tüfeğini indirdi:

«Sanırım haklısın, ahbap! Herkes öyle düşünüyor. Son bir saat içinde buna yeltenen ondördüncü kişisin! Başaracağıma inansam, ben de denerdim... Ama ümit yok... En ufak ümit yok!»

«Alçaklar!» diye söyledim. Boğazımda açılan yarayı yokladım. Kanadığına sevindim. «Kendi birliğime katılsam iyi olacak. Başaracağım kuşkulu... Oraya varamadan herhalde kangren olurum.»

Onbaşı tüfeğini omzuna vurdu ve birlikte yola koyulduk.

«Kangren oluncaya kadar yaşarsan, ne mutlu! Burayla Varşova arasındaki tüm bölge nöbetçilerle dolu... Ne için biliyor musun? Kaçanları vurmak için...»

«Ben kaçak değilim ki...»

«Herkes kaçak... Bugünlerde... Şehir dışında seni yürürken görseler, o anda vururlar... 'Gördüğünüz yerde vurun!' emri verildi bize. Ordunun yarısı yanlış yöne kaçıyor sanki... Yine de...» Bir gözünü yumdu ve kurnaz bir tavırla, «Aldırma ahbap,

dedi, «Benden yana derdin olmasın! Ben seni bu işten sıyracağım!»

Neşeyle, iki yana salma salma yolda beraber yürüdük. Düşman uçağı da görünmedi. Yaklaşık yarım saat biz bize, gerileyen ordunun ardından, ölü yığınları ve yıkıntılar içinde yol aldık. Omuriliğime basınç yapan kurşunu unutmuştum. Okuldan eve dönerken çocukların yaptığı gibi, bir süre cesetlere, yıkık dökük taşıtlara taş atıp, durduk. Bir an geldi, kamyon konvoyu önümüze çıktı. Çavuşun biri, gaz kokan, kocaman bir Krupp kamyonundan eğilip, yoldan çekilmemizi haykırdı. Fakat yanımdaki inzibatı görünce, hemen başını çekip, toz bulutu içinde taşıtı yürüttü.

«Kaçaklar!» diye söylendi arkadaşım. Sonra omzunu silkti, «Asla başaramayacaklar! Zavallı çılgınlar! İlerde yol tıkalı. Hiç şansları yok!»

Bacaklarımızı dinlendirmek için bir çitin altına oturduk. Onbaşı üç paket Camel sigarası çıkarıp, almam için ısrar etti:

«Onlar senin olsun! Ben daha fazlasını bulabilirim.»

Varacağımız yer yoktu ki daha fazla çaba gösterelim... SS tankları sükun edip yolun çamur ve gazını üstümüze püskürtünceye dek, bir saat oturup, sigaralarımızı tüttürdük, çene çaldık.

«Alçaklar! Yol tıkanınca, başlarına geleceği görürler!» diye söylendi onbaşı.

Aradan yarım saat daha geçti. Biz yolun sonuna vardık. Çevre, S S polisleriyle dolup taşıyordu. İncecik dudaklı bir binbaşı bize doğru geldi. Onbaşının araya girmesiyle, bu ölüm geçidinden kurtulup, sağ salim yoluma devam ettim. Birçokları bunu başaramamıştı.

Son noktaya varıp, arkadaşşıma veda etmek için el salladım. Barikatın arkasında yerini almıştı. Birlikte sigara içtiğimiz, konuştuğumuz, top oynadığımız o adam değildi artık. Bir anda öldürücü bir asker aracı olup, çıkı vermişti... El salladım. Beni fark etti ve gözleri parlar gibi oldu, ama selamıma karşılık vermedi.

Yolumu tek başıma sürdürdüm... Kurşun renkli, ürperten gökyüzünün altındaydım...

«Yaşamımız boyunca ölüme yakınız... Onun için bu gerçekten yararlanalım» Bu gerçeğı tümüyle yararımıza nasıl kullanacağımızı öğrenelim! Eğer Alman ırkının geleceğı güvence altına alınacaksa, genişlemek için alan gerekir... Avrupa, aşağılık uluslardan temizlenmelidir.»

Himmler'in VWeimar'da SS generallerine yaptığı konuşma.

12 Aralık 1943

«Bir tek Polonyalının bile Varşova'da sağ bırakılması. Alman ordusunun şerefine leke sürer!» Himmler öfkekle, komutan Berger'e döndü. «Emirlerimi niçin yerine getirmedin? Tek adam, kadın, çocuk kalmayacak diye söylemedim mi? Peki, neden yapılmadı bu?»

Berger, titreyen eliyle alnındaki terleri sildi:

«Reichsführer! Elimizden, geleni yaptı. Verdiğimiz kayıplar korkunç! Varşova'daki ayıklanma iki bin Alman askerinin hayatına neden oldu!»

«Bana kayıplardan söz etme! Yiğitlik öykülerinizle ilgilenmiyorum! Sonuca bakın! Anavatan, savaşta elen her asker için oturup, ağlasın mı? Tam aksine... Canını vatan uğruna feda etmeye hazır evlatları olduğu için gurur duymalı!»

«Evet, gerçekten öyle, reichsführer! Fakat...»

«Fakat makatı yok!» Himmler, yumruğunu sıkıp, masaya olanca gücüyle indirdi. «Ben sana emrettim. Bu emrin yerine getirilmesini istiyorum. Varşova'yı yerle bir edin! Haritadan silin! Alman Reich'mda yeri yok! Buna hakkımız var! Anlatabiliyor muyum? Böyle olmayacaksa, seni Rus cephesine gönderebilirim» dedi buz gibi bir gülümsemeyle. «Bi-

razcık kan dökülmesinden korkanlara, SS'ler arasında yer yoktur. Azizim Berger, savaşta kan dökmek hareketliliklidir. Kan nehirlerinden, güçlü milletler doğar. Hatırla bunu ve ona göre davran!»

Reichsführer odadan hışımla çıktı. Berger, mendilini katlayıp, hızla telefona gitti:

«Dirlewanger mi? Ben Berger... Emirlerimi niçin yerine getirmediğiniz? Varşova'yı yerle bir etmenizi söylemedim mi size? Varşova niye hâlâ duruyor?»

Sessizlik oldu.

«Peki, öyleyse.»

«Azizim,» demişti Dirlewanger, «Seni temin ederim, elimizden geleni yaptık. Bu yeri yok etmeye çalışırken, gücümüzün yüzde doksanını kaybettik!»

«Kayıplarınızla ilgili değilim! Eğer bu işi becermiyorsan söyle, seni kolayca Rus cephesine nakledeyim! İşin tamamlanması için kırk sekiz saatlik süre tanıyorum. Sonunda Varşova adı bir daha duılmamak üzere haritadan silinmiş olacak!»

MEYHANED E

Varşova... Gregor'la Porta yanmış bir JS (') tankının enkazına eğilmiş, birbirlerine votka sunuyorlardı. Porta, ayaklarını bir Rus binbaşısının yanmış vücuduna, Gregor ise ölmüş birinin bükülmüş eline dayamıştı.

«Bilinen bir gerçek var!» dedi Porta. «Churchill'de memleketteki her Nazi'nin listesi varmış... Hepsinin asılacağına yemin etmiş!»

Gregor, «bana göre hava hoş... İster derilerini yüzün, ister karınlarını deşsin! Hak yerini bulur» dedi öç alırcasına. Votka şişesini kavrayıp, yarı kapalı gözlerle baktı, «Anlayamadığım şu: Adolf niye İngiltere'ye gitti?»

«Churchill'e dayanamadı.» diye açıklama yaptı Porta, «Bu bilinen bir gerçek.»

Gregor bardağına yine votka doldurdu:

«Tanrı İngilizleri cezalandıracak» dedi tam yerinde. «Kayzer böyle söylemiş...»

«Adolf kendini Tanrı sanıyor!»

Porta ellerini başının arkasına koyup uzandı. Bacak bacak üstüne atınca, ölmüş binbaşının bacağı, yuvarlanıp hendeğe düştü. Gregor hiç telaşsız bakıyordu:

«Biliyor musun?»

Porta gözleri kapalı, sordu:

(1) Joseph Stalin.

«Neyi?»

«Hepsi bitince öyle mutlu olacağım ki...»

Porta omuz silkti:

«Kim olmaz? Sonunda biraz huzur ve rahata kavuşacağız!»

Gregor, eline geçirdiği mermi kovanını, binbaşının hendekte duran kesik bacağına keyifle savurdu:

«Belki de bizi Avrupa'dan atarlar. Pek kavgaya girişeceklerini sanmıyorum!»

«Bahsine var mısın?» diye sordu Porta alaycı bir tavırla, «Kavgaya giren onlar... Onlar kavga ediyor... Bize de en kirli işlerini gördürüyorlar. Savaş neymiş bilmiyorlar ki...»

Gregor başka bir kovan buldu.

«Hepsi kötü bir oyun!»

«Gerçekten öyle...»

Şehrin Prag yönünde Armije Krajowa ve yandaşlarının ele geçirdiği Adolf Hitler alanında sokak çatışmaları oluyordu. Tüm personeli öldürmüşlerdi. Şimdi de Alman birliklerinin barikatına karşı koyuyorlardı. Almanlar son bir iki saatte Polonyalıları yerinden oynatamamıştı. Polonyalılar, Almanlardan ele geçirdikleri silahlarla karşı ateş açmışlardı. Çatışma giderek artıyordu. Mermi kovanları epey yakınıma düştü. Porta yerinden doğrulup küfre başladığı sırada, uçan bir mermi parçası yanağım sıyırdı:

«Buranın da tadı kaçtı!» diye yakındı. Gregor'dan o değerli votka şişesini kaptı tank yıkıntısında sıçrayıp, yola koyuldu:

«Haydi gidelim!»

Biz birkaç adım atmışken, makineli ateşi açıldı, ^n yakın kapı ağzına dalış yaptık. İçeri girip, yere

dağılmış cesetlerin arasında yolumuzu bulmaya çalıştık.

Birkaç genç kız koşarak yanımızdan geçti. Etekleri havada uçuşuyordu. Küçük Kardeş durur mu? Hayatını tehlikeye atarcasma kapıdan başını çıkardı ve onlara ıslık çaldı. İşte o anda alanın karşı tarafından sel gibi mermi yağmaya başladı.

«Lanet olsun! Geri çekil!» diye homurdandı Moruk... Çevremizdeki cesetlerden kum torbası gibi yararlanıyor, onların ardına gizleniyorduk.

Tavanın yarısı üstümüze çökerken, çevre boz renkli toza, toprağa büründü. Porta yine votka şişesine el attı:

«Gün boyunca burada kalamayız! Yiyecek de yok!»

Moruk ona şöyle bir baktı:

«Ben, gidelim deyinceye kadar buradayız!»

Yine makineli tüfek ateşi açılınca, Porta'mn şişesi paramparça oldu. Öfkeden bir nâra attı. Sabahtan bu yana peşimizden ayrılmayan, öncü birliğinden bir onbaşının acı acı haykırışı, Porta'mn sesini bastırdı. Tam döndüğüm sırada, adamın ağzından kanların aktığını gördüm. Sonra, cesetlerin üstüne düştü.

Porta aksileşti ve kırık şişeyi sokağa fırlattı:

«İşin şakası kalmadı artık!»

«Şuradaki evden geliyor!» diye gösterdim.

Porta hışımla bana döndü:

«Madem nereden geldiğini biliyorsun, niye gidip bir şeyler yapmıyorsun?»

«Sana yardım etmeğe çalışıyordum!»

«Yardım mı? Hiçbir işe yaramıyorsun!»

Bozuldum:

«Peki ne yapmamı istiyorsun? Gidip, onlara durmalarını mı söyleyeyim?»

Porta'yla gırtlak gırtlığa gelip, işleri büsbütün berbat etmeden, Küçük Kardeş torbasından birkaç el bombası çıkarıp önce barikata, oradan da yola fırladı. Ters dönmüş bir arabanın arkasına geçip saklandı. Tam o sırada evin pencerelerinin birinden bir el bombası atıldı. Bomba, Küçük Kardeş'in tam önüne düştü. Bizimki onu alıp, geldiği yere fırlattı. Bir patlama oldu ve evin ön tarafı tümüyle yıkıldı. Yıkıntıların arasından üç kişi yarasz, beresz çıktı. Kaçmaya yeltendilerse de Lejyoner, makinelişile hepsini etkisz duruma getirdi.

«Buradan çıkalım!» dedi Gregor. Evden uzaklaşarak, alanın köşesinden, duman ve yanmış et kokan dar bir sokağı girdik. Gestapo, merkez hapşanesini tüm tutuklularıyla havaya uçurmuştu. Varşova haritadan silinmeli (!), kadın, erkek ve çocuklar da ortadan kaldırılmalı (!)...

Porta, midesinden yakmıyordu. Son yemeğinin üstünden iki saat geçmişti. Midesini bir yerlerde doldurmadıkça yola devam edemeyeceğini Moruk da söylüyordu. Varşova'da durulacak bir tek yer vardı. Bir meyhane... Şehre gelir gelmez, bir saat içinde Porta bu meyhaneyi keşfetmişti. Küçük, pis, gürültülü ve aşırı kalabalık bir yerdi. Ter ve ayak kokusundan geçilmiyordu. Fakat arkadaşımız, meyhanenin sahibi olan kızıl sakallı Ukraynalı Piyotr'la bir tür anlaşma yapmıştı. Her şeyin en iyisi bize sunulacaktı.

Bir gün önceki yemek artıklarıyla dolu, kirli masaya oturduk.

«Bugün ördeğin tadına baksak!» dedi Porta. Yan masadaki inzibat, başını sertçe çevirip kuşku gözle bize baktı. Oysa tasalanmasına hiç gerek yokış... Ördek dedikleri, kargaydı... Bulaşık bezi ta-

dına varıncaya kadar kaynatılmıştı. Yanında da köpek kotleti... Peşinden, kötü kokan balık konservesi. O lezzetli yemekleri (!) keskin, kırmızı şarapla midedimize yuvarladık. Porta işin parasal yönünü Piyotr'la çözümlemişti. Bunu nasıl yaptığını da hiç öğrenemedik. Konu ne zaman açılş, sır saklarcasma sustu. Porta'nın alış verişine karışmaya gelmezdi. Hele biz de yararlanıyorsak!

Düşünölürse, karga haşlamasıyla köpek kotleti, bir dilim lağım faresine ya da fare bacağına elbette tercih edilirdi.

Biraz ötemizde askeri bir rahip oturuyordu. Biz bir süre inceledi, ama nedense, köşesinde sobanın yanma çöküp birasını yudumlayan subayla daha çok ilgilendi. Bakışlarını tekrar tekrar ona yöneltti ve sonunda kalkıp yanına gitti.

İskemleyi çekerek, «Özür dilerim binbaşı! Size katılabilir miyim?» dedi.

Subay, bardağının arkasından onu süzdü. Baş ve bir gözü kanlı sargı bezlerine sarılmıştı. Yüzünün yarısı fena yanmıştı. Derisi kıpkırmızı ve kırışmıştı. Yüz çizgileri ise hiç yoktu... Üniforması paramparça, kan ve yağ içindeydi. Bira bardağını tutan eli titriyordu. Rahip nazik ve saygılı bir tavırla gülümsemi:

«Acaba size yardım etmeme izin verir misiniz?»

«Bana yardım etmek mi?» Binbaşı kalan birayı yuvarlayıp, tezgâhın arkasındaki Sofya'ya içkisini yenilemesi için seslendi. «Bana nasıl yardım edebilirsiniz? Bir alayı emrime vermedikçe...»

«O tür yardım demedim, oğlum...»

«Öyle mi?» Dudaklarını kısıp, gülümsemeye çalıştı. «Öyleyse, yeni bir yüz... Yeni yüz nasıl olur? Eskisini bir yerlerde kaybettim. Dikkatsizliğimden...

O nedenle yenisini vermiyorlar. Anlıyorsunuz ya! İnsana, yaşadığı sürece, bir yüz verilir. Onu korumak, sahibinin görevidir. Beni haklı bulmuyor musunuz?» Bira bardağını kaldırdı, «Sağlığınıza peder! Güzelliğiniz sizi hiç terk etmesin derim!»

«Güzellik dışta değildir. Tanrı, insanın dış görünüşüne bakmaz! İnsanı vücudunun niteliğine göre değil, ruhunun niteliğine göre yargılar!»

Binbaşı, «Tanrı aşkına! Beni hasta eden duygulardan söz etmeyin! diyerek bardağı olanca gücüyle masaya indirdi. Ağzım eliyle silip, hafif sallanarak, ayağa kalktı. «Gidip, başka yerde vaiz verin! Din fasafisolarıyla bana hakaret ediyorsunuz. Dışarı çıkın da kafanızın yarısını uçursunlar. Sonra gelip bana anlatırsınız nasılmış... O zaman belki sizi dinlemeye biraz daha istekli olurum.»

Binbaşı meyhaneden sendeleyerek çıkınca, kapı, arkasından çarparak kapandı. Rahip bir an sessiz kaldı. Sonra o da ayağa kalktı. Odadaki herkesi kut-sar gibi işaret yaptı:

«Tanrı sizinle olsun!» diye mırıldanarak, cadede, binbaşının peşine düştü.

«Kaçık ihtiyar keçi!» diye söylendi Porta.

Masadaki votka şişesine uzandı, ama alamadan bir patlama sesi duyuldu ve bütün ışıklar söndü. Kapı menteşelerinden kopup, sarsıntıyla odanın ortasına fırlamıştı. Masalar, sandalyeler devrilmiş, camlar parçalanmıştı. Hepimiz yerdeydik.

Bir süre öylece kaldık. Tavandan üstümüze sıvalar dökülüyor, döşeme tahtaları altımızda oynuyordu. Toz duman yavaş yavaş durulmaya başladı. Usulca yerde sürünerek, hasara baktık. Baş ve omuzları sıvalara bulanmış olan Piyotr, barın arkasından alet gibi kalktı. Kırık pencerelerin birinden, cad-

denin ötesindeki radyoevini görebiliyorduk. Polonyalı çeteciler, dama bir havan topu yerleştirmişlerdi. Yarım düzine kadar Alman askeri de dağa tırmanır gibi binaya çıkmaya çabalıyorlardı. Balkon demirlerine bağladıkları ipe tutunarak kendilerini yukarı çekiyorlardı.

Piyotr'la Moruk kapıyı yerine takmaya uğraşırken bizler de masa ve sandalyeleri yerleştirip kırılan cam ve şişelerin zararını hesaplamaya çalıştık. Küçük Kardeş dışarı çıkıp dağcılara (!) yakından bakmak istedi. Anlattığına bakılırsa ip kopmuş altı ceset kaldırımında yatıyormuş.

«Rahip ne durumda?» diye sordu Moruk, «Tam olayın içinde buldu kendini herhalde...»

Piyotr elini pat diye alına vurdu:

«Onu uyarmalıydım! Her gün 15.00'de tıpkı saat gibi... Hep aynı bombalar... Hep aynı bom bom...» Yakındaki masaya yumruğunu vurunca, masa çöktü. «Onu uyarmalıydım!»

«Peki nerede?» diye Moruk, Küçük Kardeş'e döndü. «Onu gördün mü?»

Bizimki omuz silkti:

«Durup bakmadım. Dışarda öyle hoşuma giden şeyler var ki...»

«Bu onun sonu!» dedi Piyotr. «Bugünlük işlerini bitirdiler. Yeniden başlamazlar! Asker gelip onlarla çatışmadıkça bir şey yapmazlar!»

Rahibi aramak için gürültüyle merdivenlerden indik. Birkaç yüz yarda ötede onu kan gölü içinde bulduk. Harap olmuş yüzü ve kanlı sargı bezleriyle binbaşığı anımsadım:

«Sağlığınıza peder! Güzelliğiniz sizi hiç terk etmesin!»

Tanrı, insanı, vücudunun niteliğine göre değil, ruhunun niteliğine göre yargılıyordu ya!

Yerdeki paramparça kalıntılara bakarken mırıldandım:

«Tam öyle!»

Moruk cesede eğilip künye ve kimlik kâğıtlarını araştırdı:

«Nedir tam öyle olan?»

«Yani Tanrı görünüşe pek bakmıyor!»

Moruk kaşlarını çatı:

«Hiç de komik değil!»

«Komik olsun diye söylemedim.»

O sırada bir araç fren gıcirtısıyla durdu. İçinden bir binbaşı çıktı. Peşinde de fare suratlı bir onbaşı vardı. Dipçığıyle rahibin paramparça vücudunu gösterdi:

«Nedir bu?»

Onbaşı usulca yaklaştı:

«Ceset, efendim! Papaz sanırım.»

Binbaşı acıdı:

«Papaz mı? Sevgili Tanrım! Artık hiçbir şey kutsal değil mi?»

Soğukkanlı bir tavırla yürürken, dipçığının ucuyla da yere vuruyordu. Cesedin başına ve gövdesine baktı... Uzun bir sessizlik oldu. Binbaşı, gözlerini Vistül nehrine çevirdi. Gırtlğımdaki çıkıntının oynadığını gördüm. Sonra boğazını temizleyip, dipçığı kolunun altına vurdu.

«Onbaşı sen burada kal ve bu adama yakışır bir tören düzenle! Bir rahibi yolun ortasında böyle bırakamayız!» Yine araca binip direksiyona geçti, «Emirlerimi yerine getir! İş sana bırakıyorum!»

«Emredersiniz efendim!»

Onbaşı selam durdu ve araç hareket etti. Fakat

gözden kaybolur kaybolmaz eliyle kötü bir işaret yaptı onbaşı:

«Uygun tören düzenleyecekmişim! İki gözüm! Herkese nasılsa, ona da öylesi yapılacak! Ne fazla, ne eksik...» Dönüp yere tükürdü, «İki yüzlü herif! Rahip de kimmiş?»

Küçük Kardeş bir adım ilerledi ve onbaşayı yoldan çekti:

«Sen çek git ahbap! Biz ona yaraşan töreni yaparız. Bu işe burnunu sokma!»

Talihsiz rahibin parçalarını toplayıp nehre doğru sürükledi. Suyu bir şey atılır gibi oldu. Sonra sessizlik... Birkaç dakika sonra Küçük Kardeş bir elinde çizmeler, öbüründe haç çıkageldi.

«Onları nereden buldun?» diye sordu Moruk kuşkuyla.

«Bunları mı? Buldum. Buldum... Öyle değil mi? Nehrin kıyısında...»

Bölüğümüze katılmak için geri döndük. Fakat Polonyalılar köprü yönünden saldırıya geçmişlerdi. Oradan geçemezdik. Terk edilmiş bir evin bodrumunda bir süre kaldık. Her tarafımızda mermiler patlıyordu. Yakındaki kilisenin kulesi tam isabet alıp, gürültüyle yıkıldı. Kilisenin haçı acaba altın mı diye koşup incelemek isteyen Küçük Kardeş'i Moruk güçlükle tuttu. Bitişik evi de bombalar yıkınca tavan üstümüze çöktü. Üst kat alevler içinde yanıyordu. Çökme tehlikesi vardı. Duman sarınca dışarı çıktık. Yöredeki tüm sokaklar ateş içindeydi. Ağır toplar bölgeyi ateşe tutmuştu. Her yandaki binalar büyük bir gürültüyle yerle bir oluyordu.

Sonunda kargaşa içindeki taburumuza ulaşabildik. Yüzü yanmış ve eli sargılar içinde olan teğmen Löwe, komutasındaki birliği derleyip toparlı-

yordu. Ertesi gün öğle vakti savaş alanından kaçıp birkaç saat dinlenebildik. Birden herkesin aklına yemek geldi. İkinci bölüm yiyecek bulmak için Küçük Kardeş, Porta ve beni seçti. Ambarlar biraz uzaktaydı. Oraya ulaşmak için sürekli bombardıman- altındaki bölgelerden geçmemiz gerekiyordu.

Yemekhanedeki kapları toplayıp patlayan mermiler, uçuşan kovanlar arasında kargaşanın içine düştük. Birden bir alev tabakasıyla karşılaşınca boğulur gibi olduk. Yere serildik. Ara sokaklardan birine saparken, yukardaki binanın damına bir merminin düştüğünü duyduk. Yere inen molozlardan korunmak için kendimizi yere attık. Sokağın köşesini dönünce de makineli tüfek mermileriyle karşılaştık. Birkaç yarda ötemizdeki damın tepesinde pusu kuran biri, otomatik tüfeğiyle bize ateş açtı.

«Tanrı aşkına!» diye öfkeyle gürledi Küçük Kardeş, «Kessen şunu olmaz mı?»

Ateş birden durunca şaşırdık. Bizimkine saygıyla baktım:

«Bunu yine yapmalısın! Acaba T 34'lere de sözün geçer mi?»

Vistül alanında üç karavana hazırlanmıştı. Üç karavana ve her biri yarım mil uzunluğunda üç de kuyruk... Birinin ucuna takıldık, keyifsiz keyifsiz sıramızın gelmesini bekledik.

«Bugünün yemek listesi ne?» diye seslendi Porta, «Yahni ile hamurlu köfte mi?»

Ahçı, sıranın sonundaki Porta'ya ters ters baktı, Porta'mn eski düşmanıydı ahçı...

«Sıran gelince anlarsın!»

Birisi dönüp yemeğin haşlama olduğunu söyledi. Alaycı gülüşmeler duyuldu. Söyledikleri yemek, ve yağlı suda yüzen kokmuş balık kılçıkları de-

mekti. Yine de Porta'mn sözünü ettiği yahniyle hamur işinden daha iyiydi. Bayat balığın kokusuna katlanmaktansa, yirmidört saat aç kalıp yalanmak daha uygun olurdu.

Kuyruğun baş tarafına doğru yavaş yavaş ilerledik. Porta, bir kezinde Fransa'da yediği lezzetli eti anlatmaya başladı. O söyledikçe, sanki yemeğin kokusunu alıp tadıyorduk. Ağzımız sulanmıştı... Gözlerimi kapadım ve nefis yemeğin boğazımdan yavaşça mideme indiğini duydum... Piyotr'un karga kızartması ve köpek kotleti bile açlığımızı gideremedi.

Patlama sesiyle birden kendime geldim. Gözlerimi açtığımda her taraf dumandı. Çevredeki insanlar korku içinde, ellerinde boş teneke kaplar, birbirlerine sokulmuş kaçıyorlardı.

«Yemeğe yazık oldu!» dedi Porta.

Serseri bir bomba alanın ortasına düşmüştü Porta'mn düşmanı olan ahçı paramparçaydı. Ahçıyı boşverdik... Yahni önemliydi... Yere çömeldik. İnılacak gibi değildi: Yağlı ve kirli sular, alanda boydan boya akarken, kokmuş balık kılçıklarını da su •oluklarına sürüklüyordu...

«Aydınların eğitim yöntemleri beni ilgilendirmiyor! Gerekli olan şudur: Gençleri, dayanabilecekleri noktaya kadar, hatta onun da ötesine zorlamalıdır, Böylelikle bu zora katlanabilenler, acıyı ve ölüm korkusunu yenmeyi bilen erkek ve kadınlardan bir nesil oluşturabileceklerdir!»

Himmlerin Prof. K. A. Eckhardt'a gönderdiği yazı.

14 Mayıs 1938

Seçkin Kedy Alayı, çarpışmaları şehrin varoşlarında sürdürüyordu. General Bor Komorovski, ne pahasına olursa olsun, bölgenin korunması emrini vermişti. Çünkü İngilizlerle savaşan General Sosabovski ile birliklerinin inebileceği, şehrin merkezindeki tek uygun yer burasıydı.

Alay çarpışmayı sürdürüyordu ama bu aslında kaybedilmiş bir savaştı. Şehri, ne general ne de onun birlikleri kurtaracaktı... Şehri Moskova'dan gelecek olan Polonyalı Komünistler kurtaracaktı. Bor Komorovski'yle ordusu ölümü mahkum edilmişti. Hem de Himmler tarafından değil, Kremlin'deki Stalin tarafından...

Almanlar toplu cinayetlerini sürdürdükçe, Ruslara kapılar açılıyordu. Stalin yerinde oturup rahatça keyfine bakabilirdi. Aceleyle hiç gerek yoktu. Führer'in komutanı «Yok etme» görevini hele bir tamamlasın, harekete geçme zamanı elbette gelecekti.

Birlikler zamanında yardıma gelmeyince umutsuzluğa düşen Komorovski, albaylarından birini, Rus Mareşali Rokossovski'yle görüşmesi için Moskova'ya göndermişti. Bir buçuk saat süreyle albay, Polonyalı milliyetçilerin amacını anlatıp durdu. Durumlarını

lyrmtıyla belirtirken, Rus hiç tepki göstermeden sessizce dinledi.

«Tek isteğimiz, iki birliğimizin desteğini görmek... Onları serbest bırakın, bize katılsınlar... Ken-i güçlerinizi bize gönderin demiyoruz! Tanrı aşkına! Bize yardım etmek için kimse parmağını kımlatmayacak mı?»

Hiç kimse... Ne İngiliz, ne de Rusu... Görevli gidenler, başarısızlığa uğradı. Albay Varşova'ya dönerken ortadan kayboldu. Başına neler geldiğini kimse bilemiyordu. Bor Komorovski, istediği iki birliği boşuna bekleyip durdu. Sosabovski ve İngiliz yandaşları gibi onlar da hiç mi hiç görünmediler...

GENELEV

Küçük Kardeş'le Porta, başıbozuk kabileyi Kayzer'in batakhanesine götürdüler. Merdivenlerden çıkarken postal sesleri, gemi aزیya almış boğaların gürültüsünü andırıyordu.

Volga ile Ren arasında bulunabilecek en lüks genelevin sahibi olan Madam Zosia Klusinki, bizi merdiven başında bekliyordu. Kollarını kocaman göğüslerinin üstünde kavuşturmuş dururken, yüzünde sert bir ifade vardı.

Küçük Kardeş son basamakları paldır küldür çıkınca, duvara çarptı. Konsolun üstündeki çiçek dolu vazo, trabzandan uçup, aşağıda bin parça oldu. Tıpkı bomba gibi patladı... Gregor bir anda kendini yere atıp elleriyle başını örttü. Hepimiz sarhoştuk ama Gregor hepimizden fazla...

Madam öyle bir baktı ki, neredeyse bizi dışarı atacaktı.

«Siz beyler, daha az gürültü yaparsanız sevinirim...»

Heide parmağını dudağına götürdü. Gregor parmaklıklara tutunmak isteyince, ağırlığına dayanamayan tahtalar kırıldı ve vazunun peşinden kocaman bir tahta, alt kata uçtu.

Öfkeden kıpkırmızı kesilen Heide, yine susmamızı işaret etti.

«Lanet olası!» diye kükredi Gregor.

Basamakları dörder dörder çıkıp, konsola da-

yandı. Konsol tepetaklak devrildi. Gregor bu kez eline ilk geçirdiğine tutundu. Aksilik bu ya, meğer madamın o koca göğüslerine yapışmamış mı? Gregor telaşla sordu:

«Kızlar nerede?»

Madam dirseğiyle bizimkinin göğsüne vurunca Gregor Küçük Kardeşe doğru geri geri sendeledi.

Tekrar sordu:

«Kızlar nerede? Ben buraya kızlara geldim. Bu çirkin, geçkin fahişe de kim? Onlardan değil ya? Yoksa öyle mi?» Doğrulup, Porta'nın elindeki giriş biletini kaptı ve madamın burnuna sokup, «Bu çöplükten içeri girmek için tam binikiyüz zloti saydım. Bir de mallarını benden kaçırıyorsun! Hakkımı isterim. Kızları görmek istiyorum.»

Madam, telaşsız bir tavırla Rus sigarasını ağızlığına yerleştirdi:

«Herşey sırayla beyler! Sırayla!»

Önümüze düşüp bizi pahalı biblolarla dolu geniş bir odaya götürdü. •

«Burası yüksek tabakaya uyan bir kuruluştur. Anladınız mı? Biz zevk sahiplerine ve seçkin kişilere hizmet görürüz!»

«Kızları getirin!» diye böğürdü Gregor.

Madam içini çekti. Masaya doğru yürüyüp, iki büyük albüm çıkardı ve önümüze koydu.

«Belki bakıp, ona göre seçmek istersiniz?» dedi. «Fakat elbette bütün genç hanımların burada bulunacağını söyleyemem...»

Porta albümlerin ikisini de yere attı:

«İşe yaramaz bunlar!»

Madam, donuk gözlerini Porta'ya dikti.

«Ne dediniz?»

İşe yaramaz dedim. Gregor haklı... Kızları ge-

tirin de, işe başlayalım!» Madamın beline sarılıp poposuna sertçe vurdu. «Eğer popon da göğüslerin kadar büyük olsaydı, ben de.....» i

Neredeyse Gregor kadar sarhoş olan Heide, kafeste pırıl pırıl kırmızı tüylü bir papağan görmüş, ona dokunmaya çalışıyordu. Kuş sıçrayıp Heide'ye pençesini attı.

«Lanet olsun!» diye haykırdı Heide.

Papağan karşılık verdi:

«Sana da lanet olsun! Gözün kör olsun! Cehennem dibine git! Diri diri yan!»

Heide kafesi alıp, salladı:

«Pis papağan! Pis kuş! Gagasına bakın şunun!»

Kafesi odanın ortasına fırlattı. Bereken versin, ben tuttum. Sanki oyun oynuyorduk ya da el bombası fırlatıyorduk...

Kuş, ağza alınmayacak bir küfür savurdu. Kafesi yere koydum. Gregor, gümüş şamdanlardaki mumları yakmaya uğraşıyordu. Bu üçüncü yakıştıydı. Daha önce iki kez az kalsın saçım tutuşturacaktı... Küçük Kardeş soda şişesini püskürtüp, yardımına koştu.

Madam söyleniyordu:

«Bu çok ayıp!» Koca vücuduyla Porta'yı bir yana itip, pencerenin yanma gitti. «Polis çağıracağım! Polis çağırıp seni tutuklatacağım!»

Pencerenin tokmağına el atmaya çalıştı ama birden yapamadı. Küçük Kardeş yine yardıma koştu. Soda şişesini odanın ortasına fırlatınca şişe cama çarptı ve cam tuzla buz oldu.

«İşte,» dedi bizimki. «Şimdi pencereden başını uzatabilirsin!»

Heide yere çömelmişti. Sürünerek papağana yaklaştı. Hoşlanmıştı kuştan... Bir süre onu incele-

di ve parmağıyla gagasına dokundu. Bir de kendi burnunu yokladı:

«Bu papağan Yahudi!» dedi, «Burada pis bir Yahudi var! Onu geberteceğim!»

Kafesi açtı ve iki eliyle papağanın boğazına yapıştı. Fakat kuş pençesiyle Heide'nin yüzünü boydan boya tırmalayıp, kanattı.

Boş kafese eğildim, Heide'nin kafasını içeri sokmaya çalıştım ama o beni yere yatırıp dişlerini gırtlığıma geçirmeye yeltendi.

Birden kapı açılınca, papağan yüksek perdeden küfürler savurmaya başladı. Tam o sırada bir kurşun saplandı duvara... Uule Heikkinen ve birkaç Finli gerilla savaşçısı gelmişti.

«Pekâlâ büyükanne! Nereye sakladın onları?»

Odanın ortasına ikinci bir kurşun fırladı ve karşı duvara saplandı. Herkes yere yapışıp, kendini korudu.

«Malları istiyoruz! İhtiyar fahişe! Biz orada Ruslarla döğüşürken, sen burada oturmuş altınları istif ediyorsun! Eğlenmek bizim de hakkımız! Artık uygarlığa döndük ya!»

Madam gizlendiği yerden doğrultu. Pespembe pelte gibi her yanı titriyordu... Sanırım korkudan değil, öfkeden...

«Defolun buradan!» diye haykırdı. Sesinde kibarıktan iz kalmamıştı. En aşağılık batakhanelerde duyulabilen kaba, sinirli bir sestti...

«Defolun buradan! Sizi pisler... Bir tekinizi kızlarıma yaklaştırmam. Size domuz bile layık değil.. »

Uule başını çevirip uzun uzun güldü. Porta da biçimsiz bir hareket yaptı.

Küçük Kardeş aşağı kalır mı hiç? «A, bakın!

Burası yüksek tabakaya uygun bir kuruluştur!» dedi.

Gregor ekledi:

«Evet, yüksek tabakadan bir hanımefendi yönetiyor!» Sonra elini ağzına koyup, galiz bir ses çıkardı. Bu, Porta'mın hareketini de aştı.

Yüksek tabakadan hanımefendi Gregor'a bir tekme savurunca, Gregor da onun gırtlığına yapışıp, kendine çekti. Elindeki bıçağın sivri ucunu kadının karnına dayamıştı:

«Pekala, yaşlı inek! Kim gelecek? Sen mi, yoksa kızlar mı?» Onu şöyle bir inceledi, «Sen çirkinsin! Yüzünü örtebiliriz de...» Kadının yüzünü bize çevirdi:

«Ne dersiniz? Kim ister bunu?»

Hâlâ yerde yatan Heide, midesinde ne var ne yoksa papağanın kafesine boşalttı.

Küçük Kardeş, «Bakalım nasılmış?» diyerek bir adım ilerleyip, madamın bacaklarına el attı. «Ben pek aldırmam, ne olursa olsun!»

O sırada Madam, Gregor'un elinden kurtuldu ve rafta duran bıçağı kaptı:

«Ancak, cesedimi çiğneyerek yaparsınız bu işi!» dedi.

Uule, elinde tabancasıyla ileriye fırladı:

«Bu kolay iş!»

Tabanca patlamaz mı? Madam haykırp, yere düştü. Koca et yığını soluyordu yerde... Heide ona yakından bakmak istedi. Çömelmiş, bir yandan da bizi hayretle süzüyordu:

«Size bir şey söyleyeyim mi? Ben bu işi hiç yapmadım!»

«Ben de...» dedim.

Gregor, titreyen külçeye bir tekme savurdu:

«Sen şanslısın! Al, hepsi senin, ahbab!»

Heide, bilmişçesine, madamın eteğine elini atar atmaz, tiz bir çığlık duyuldu. Madam koca gövdesini doğrultup, Heide'ye bir yumruk savurdu.

«Ellerini çek üstümden, pis Nazi!»

Heide burnundan kanlar akarak, sırt üstü düştü. Madam bir hamlede ayağa kalkmıştı. Öylesine şişman birinin bu kadar çevik davranması çok şaşırtıcıydı doğrusu... Kaktüs saksısını tutup, Uule'ye savurdu. Finli, kendini savunmaya fırsat bulamadan, saksı kafasına geçmişti bile... Uule yavaşça yere çöktüğü sırada, madam öfkeden çılgına dönmüş durumda başka bir silah aradı kendine...

«Aaa yok, ihtiyar! Bunu yapamazsın!»

Küçük Kardeş'ten iri bir Finli ileri atılıp, kadının ensesindeki et yığınının yapıştı. İki eliyle de gırtlığını sıkmaya başladı. Madamın rengi yavaş yavaş pembeden mora dönüşüyordu. Gözleri yerinden fırlamaya başlamıştı. Giderek, kuvvetten düşüyordu.

«Yeter!» diye araya girdi Porta, «Bu kadarı yeter! Sanırım artık bize yardımcı olur!»

Haklıydı. Madam peşpeşe iki kez ölümle burun buruna gelmişti. İş peşinde olduğumuzu anlamıştı artık. Onu ayağa kaldırıp, yanağına bir iki şamar indirdik. Yarım şişe brendiyi de boğazından akıttık. Sendeleyerek, uysalca, kızları bulmaya gitti. Hepsi de beklemeye değerdi doğrusu... Bunlar, bayağı fahişelerden değildi. Kaymağın kaymağı, kusursuz esmalardı. Onları bize tanıtırken madamın kocaman göğüsleri gururla kabardı. Kızları sıraya dizip, askerlerini cakayla denetleyen komutan gibi her birinin önünde durdu. O sırada papağan da badi badi

yürüyüp küfürler yağırdıyordu. Madam kuşu kafese kapattı, susması için de üstünü örttü.

«Evet beyler!» derken sert bir tavır¹ takınmıştı madam. Bir an burnu yaralı Heide'ye baktı. Sonra kafasındaki kaktüsle yerdeki Uule'ye... Küçük Kardeş'e, Porta'ya ve Gregor'a doğru ilerledi. Anlayacağınız, alt tabakadan ayak takımına... Bir titreme aldı madamı... Ev savaş alanına dönmüştü. Ağıldaki domuzları eğlendirmek gibi bir şeydi bu...

«Evet beyler! Umarım artık başımız derde girmez!»

Bu kadarla yetindi madam. Çünkü herkesin aklı kızlardaydı. Heide ile Uule sendeleyerek ayağa kalktılar. Bir an sessizlik oldu. Sonra Küçük Kardeş bir sevinç narası atıp dört nala ileri fırladı. En yakınındaki kızın belinden tutup, eteklerine el attı. Kız, hem öfkeden, hem zevkten hafif bir çığlık koyverdi. Madam, dişi bir kaplan gibi Küçük Kardeş'in üstüne atladı. İki eliyle onu yumrukluyor, bacaklarına tekmeleri indiriyor, papağanın bile söyleyemeyeceği açık saçık sözleri haykırıyordu. Bizimki, üstünden suları silkmen köpek gibi bir kenarda kıvrılıp, kaldı. Madam hışımla pencereye koştu ve camdan başını çıkardı. Haykırarak, polis çağırdı. Uule bir kahkaha koyverdi. Sonra pencereden, madamı içeri çekti.

«Ben biraz neşeli kadınlardan hoşlanırım!» diye gülerken, madam karşı koymaya çalışıyordu. Finliyi tırmalayıp, ısırıkça, küfürler savurdukça Uule keyifleniyordu. «Elinden geleni ardına koyma! Seni yaşlı yosma seni! Ama işini bitirmeden seni bırakmayacağım!»

Kızlar, kuluçkaya yatmış tavuklar gibi çırpınıp, kıkırdıyorlardı. İçlerinden biri gözüme ilişti. Dur-

madan bana gülüyordu. Çok geçmeden, masa örtüsünün altındaki papağan havasızlıktan bunalınca, çığlığı bastı.

Gregor, «Haydi bakalım! İş başına!» diyerek yerinden fırladı. Küçük Kardeş eline geçirdiği ganimeti kocaman piyanoya doğru savurdu. Kızı tutmuş, delice sarsıyordu. Kızın bu durumdan hoşlanmadığı pek söylenemezdi ya...

Madam dişlerini Uule'nin ensesine geçirip, ısırıldı. Heide de kargaşaya katılmaya hazırlanırken, burnunu masa örtüsüne sildi. Kıkırdayıp, duran kız madamı görünce, heyecanlandı. Tam ona sahip çıkacakken, dışarda koridordan ayak sesleri duyuldu ve birkaç inzibat kapıda belirdi:

«Ne oluyor burada? Bize pencereden seslenen kimdi?»

Cümbüş yarıda kaldı. Madam da Uule'yi bıraktı. Heide masa örtüsüne sarınmış, duruyordu. Üstündeki örtü kaldırılınca papağan şaşkınlıktan konuşmadı. Kıkırdayan kız da eliyle ağzını kapadı. Fakat Küçük Kardeş hiç istifini bozmayıp, işini sürdürdü.

İnzibatlardan biri odaya girdi:

«Birisi polis çağırdı» dedi ısrarla. «Kimin çağırıldığını bilmek istiyorum!»

Madam atıldı:

«Kimse çağırmadı!» Sonra iri vücuduyla halıda salınarak yürüdü. «Sanırım yanıyorsunuz, subayım! Bu özel bir evin özel odasıdır. Ben ve arkadaşlarım toplandık. İzin almadan işe karışmanız hoşuma gitmedi!»

Adam gözlerini kıstı. Bir anda eli tabancasına gitti. Fakat davranamadan Uule tepesine dikildi:

«Hanımefendinin ne söylediğini işittin. Bu özel

bir toplantı... Sizin işe karışmanızdan da hoşlanmıyor! Haydi defolun!»

Bir an olay çıkacak sandım. Sonunda gelenler fikir değiştirdiler. Göğsünde kurdele ve madalyalarla Uule'nin koca gövdesini ve arkasındaki altı Fin çeteciyi görünce bize gözdağı verip, bir daha düşünmeden polis çağırmamamız uyarısında bulunmakla yetindiler. Paldır küldür merdivenlerden indiklerini, arkalarından da kapının kapandığını duyduk. Madam bize dönüp, kollarını coşkuyla açtı:

«Rahatınıza bakın beyler! Burası emrinizde!» Uule'nin elinden tutup, kırıtarak güldü. «Haydi gelin!» dedi, «Size yolu ben göstereceğim!»

Üst kattaki yatak odaları saraya benziyordu. Barğıra çağıra, güle söyleye kızları sürükleyerek birinden öbürüne koştuk, hepsine baktık. Potsdam isimli odanın zemini mermerdi. Yatak sanki gölde yüzüyordu... Gregor denemek istedi, ama deniz tutmuşa dönünce bitişikteki Şark Odası'na geçti. Burada da koyu kırmızı renkli perdeler vardı. Oda mis gibi kokuyordu. Porta «Yedi Bahçeler» isimli odada karar kıldı. Parlak renkli balıklar duvarlardaki akvaryumların birinden öbürüne ok gibi fırlıyordu.

Koridorun ucunda, kapısı tenteli geniş bir yerde bazı subaylarla yosmaları bulduk. Adamları kovalayınca, çırılçıplak, sokakta aldılar soluğu. Üniformalarını pencereden atmaya razı olduk. Elbette, ceplerindekileri silip süpürüp para ve eşyalarını aramızda bölüştükten sonra...

Geride bıraktıkları yosmalardan biri hepimizi iyice süzüp karşımda durdu ve sonra boynuma sarıldı:

«Onlara niçin böyle davrandınız?» dedi sitemle. Omuz silktim:

«Subaydılar da... SD'lerden... Hoşlanmadık... Sarhoştuk da...»

Kızı koridora çekip yine tenteli odaya götürdüm.

«Hangisini istersen!» dedim.

«Elbette...»

Almanca'yı Rus şivesiyle konuşuyor, öbürlerinden daha zeki görünüyordu. Casus olduğundan eminim. Hiç kuşkusuz beni hem genç hem acemi bulduğu ve boşboğazlık edebileceğimi düşündüğü için seçmişti. Ama o anda hiç o havada değildim. İlk yarım saat ne o ne de ben konuştum. Yapacak daha önemli işlerimiz vardı...

Sonunda bir ara kendimizden geçip büyük yuvarlak yatakta yanyana yatarken, birer sigara teltendirdik, votkamızı yudumladık. İşte o anda kadın, görevini hatırladı. Dirseğine yaslanıp bana gülümseyerek bakarken, omuzlarına inen uzun saçları boynumu gıdıklıyordu:

«Tuhaf şey... Fakat biz daha önce bir yerde "karşılaşmıştık galiba. Sana öyle gelmiyor mu?»

«Hayır, sanmıyorum...» dedim. «Belki de rolüme hazırlanmadım.»

«Rolüne mi?»

Omuz silktim:

«Ezberlemem gereken sözcükleri iyi bilmiyorum!»

«Yaa, öyle mi? Ama eminim bir yerde karşılaştık. En son neredeydin? Polonya'ya gelmeden önce neredeydin?»

«Nerede değildim ki... Kuzey Kutbu dışında her yerde...»

«Rusya'da bulundun mu?»

«Evet, Rusya'ya gittim.»

«Beğendin mi?»

«Çok güzel... Siperler çok güzel... Hiçbir yerdekine benzemiyor... Gitmeni öneririm!»

«Nerede oturuyorsun?»

«Nerede mi oturuyorum? Hiçbir yerde... Ordu neredeyse, orada... Buna yaşamak diyemezsin pek...»

«Nerede doğdun?»

Sigaramı söndürüp, yenisini yakmak için uzandım:

«Doğmadım ki...» dedim. «Ben yapay bir insanım. Frankeştayn gibi, parça parça bir araya getirdiler. Ben insan değilim ki... Makineyim!»

«Makine mi?» İki sigara yakıp, birini ağzıma tutuşturdu.

«Tank birliğinden.misin?»

«Tank birliği mi?» diyebilirdim, ürpererek. «Kurtarma birliklerinde tank yoktur!»

Büyük yuvarlak yatakta, kar beyaz kubbe altında tüm geceyi birlikte geçirdik. Şafakta uyanıp mis kokulu banyoda yıkandık. Savaşın cinayetleri sanki çok uzakta, gerilerde kalmıştı. Can çekişen insanların haykırıışları artık kulaklarımı tırmalamıyordu. Ölenlerin kanları da o kadar kızıl görünmüyordu gözüme...

«Bu odada ömür boyu kalmak isterdim!» dedim.

Kız, suları süzülerek banyodan çıktı. Kollarım boynuma doladı, bacaklarıyla bacaklarımı kısırdı:

«Peki, Varşova'ya saldırmayacak mısınız?»

«Nereden bileyim? Ben makineyim, unutma! Kararları veren ben değilim. Beni programlamalarını bekliyorum!»

Dilini güzel dişlerinin üstünde kaydırdı ve göğsüme yaslandı:

«Seni ben programlayayım!» dedi.

Beş dakika sonra bina müthiş bir patlamayla sarıldı. Tepemizdeki beyaz kubbe üstümüze çöktü. Yatak, odanın bir köşesine fırladı. Duvarların gürültüyle yıkılışını ve alevlerin sesini duyduk. Beyaz örtüleri üstümüzden atmaya çalıştık. Kız, menteşelerden kurtulan kapıya koştu. Banyonun yanında duran giysilerimi kapıp, arkasından fırlattım. Koridora vardığımız sırada tavan çöktü, koca koca sıvalar çatırtıyla yere indi. Peşinden de iki ucu alevler içinde ahşap bir kalas düştü. Önce yatak örtüleri tutuştu... Söndürmeye hiç vakit yoktu. Koridor cırılçıplak kızlar ve yarı giyinik erkeklerle doluydu. Porta'mın ayağında yalnız çoraplar olduğu halde telaşla koştuğunu gördüm.

Madam, vücut çizgilerini belli eden şatafatlı kırmızı saten kimonosuyla askerleri merdivenden kazasız indirdi. Alevler alt kata henüz yayılmadığı için burası pek o kadar zarar görmemişti. Yangından ne kurtarabildikse, giysilerimizle birlikte pencereden aşağı attık. Yerdeki İran halılarını da... Herkes merdivenden indirebildiği kadarını taşıdı. Küçük Kardeş'le Uule piyanoyu sırtladı. O sırada Porta, mutfaktakileri silip süpürdü. Bende papağanı kurtardım. Madam kaldırımında durmuş, taşınanları kontrol ediyor, kimse gümüşleri alıp kaçmasın diye atmacaya benzeyen gözleriyle hepimizi süzüyordu.

Porta, elini cebine atıp, gıcır kıcır rubleler çıkardı.

«Benden küçük bir ayrılış armağanı... Ruslar linçe işinize yarar!» derken göz kırptı. «Fakat papahları kullanmadan önce biraz buruşturmanız iyi olur... Yeni oldukları belli olmaz... Ne dediğimi anladınız mı?»

Madam, yasa dışı kazanılan para tomarını kaptı.

Sonra Porta'yı koca göğüslerine bastırıp ana gibi gözyaşı döktü.

«Bu kadar erken gitmeniz ne yazık! Bir gece daha kalsaydınız, ne güzel vakit geçirirdik!»

Kafesteki papağana göz kırparak mırıldandım:

«Bu kadarı da pek fena sayılmaz!»

«En sert cezalandırma biçimlerinde» yanayım. Bütün okullarımızda en sıkı disiplinin uygulanması gerektir. Yanlışlıklar düzeltilmeli, kusurlar giderilmelidir. Benim rejimimde Alman gençliği yükselecek ve dünyayı ele geçirecektir.»

**Hitler'in Tölz'deki SS Subayları
Eğitim Okulu'ndaki konuşması.
18 Şubat 1937**

General Zygmunt Berling, bahtsız memleketinin doğu cephesinde Rus ordusuyla birlikte savaşan iki Polonya birliğinin başkomutanıydı. Albay Rokossovski'yle yaptığı başarısız görüşmesinden sonra, General Zygmunt, adamlarıyla Vistül nehrini geçmesine izin verilmesi durumunda yine Polonya'ya dönüp Almanlara karşı savaşan Ruslara yardımcı olmalarını önermişti. Fakat o da olumsuz yanıt aldı.

«Met!» **C)** demişti Rokossovski laf anlamaz bir tutumla... Sigarasının külünü silkip, duvarda asılı duran Avrupa haritasını incelemeye koyuldu. General Berling bir an duraladıktan sonra Rokossovski'ye sokularak:

«Konstantin! Tanrı aşkına! Birbirimizi uzun yıllardır tanıyoruz... Bana bu iyiliği ancak sen yaparsın! Ya senin memleketin tehlikede olsaydı! Ne duyardın? Bana elini uzat! Eğer işler ters giderse, tüm sorumluluk bana ait!»

Rokossovski bir toplu iğneyi alıp, haritaya batırdı.

«Niet!» dedi bakmaya bile zahmet etmeden...

|" "

General sertçe dönüp, odadan çıktı. Birliğine dö-

(1) Rusça'da hayır.

nünce Kurmay Başkam Albay Lisevka onu endişeyle soru yağmuruna tuttu.

Berling olanı biteni anlattı:

«Hayır!» dedi.

Albay Lisevka'nın kaşları çatılmıştı:

«Peki, nedeni?»

«Nedeni yok! Yalnızca (Niet)...»

O sabah saat birde iki Polonya birliği Vistül'ü geçip vatanlarına geri döndü. Albay Riski komutasındaki Harkov'lu Ukraynalılardan oluşan bir Rus bölüğü de onlara eşlik ediyordu. Berling, Lisevka ve Rilski de çok iyi biliyordu ki, eğer girişimlerinde başarısızlığa uğrarsalar, kendi ölüm fermanlarını imzalamış olacaktı. Yine de yaptıklarının doğruluğuna inanarak, harekete geçmiş, tehlikeyi göze almışlardı. Fakat şans onlardan yana değildi. İki saatlik kıran kırana sokak çatışmasından sonra Polonyalı militanlarla Riski'nin Ukraynalılarının çoğu, Theodor Eiche'nin birliğince yok edildi. Eiche'nin adamları, yakın sokak çatışmalarında uzmandı. Oysa Polonyalılar, ufka açılan düzlüklerde savaşmışlardı. Hiç şansları yoktu. Vistül'ün batı kıyısında binlercesi öldü. Kendi kanlarının ırmağında boğulup, gittiler. Polonya artık özgürlüğü umamazdı...

WOLA MEZARLIĞI

Üç gün durmadan dinlenmeden kazmayla, süngüyle ve yumruk yumruğa, Wola mezarlığını çevreleyen sokaklarda savaştık. O mezarlık uğruna sayısız insan can verdi. Armija Krajova'dan ve yandaşlarından belki yirmi kez aynı bölgeyi ele geçirmiştik. Şimdi, saldırıya geçip mezarlığa el koyma sırası onlardaydı... Yöre, tekdüze biçimde bir elden öbürüne geçiyor, her saldırı ve karşı saldırı sonucu sokaklarda cesetler yığın yığın yükseliyordu. Bir sürü mezar kazmak gerekiyordu. Wola, Prag'a hakim bir yerdeydi. Bu uğurda kaç militan, kaç Alman askeri can vermişti. Fakat savaş, acı sonla noktalanmıyacak kadar sürdürülecekti.

Cesetlerle dolu bir manastır kalıntısını barınak olarak kullanıyorduk. Gregor, kafasına yediği kurşundan sonra mumya gibi, kirli sargı bezleriyle, sarılmıştı. Hepimiz az çok yaralanmıştık, ama Gregor ölümün tam eşiğine gelmişti. Kurşun bir santim öteye saplansaydı, şimdi başının ağrısından yakınamıyacaktı...

Genelkurmaydan bir binbaşı, manastırın kapısında belirip baştan sona saçmasapan emirler yağdırmaya başladı. Cam gibi gözlerle ona baktık. Adam, besbelli manyaktı. Ama binbaşıydı da... İsteksizce kalkıp peşine takıldık ve sokaktaki cehenneme çıktık. Şanslıymışız! Biz daha bir iki adım atmadan, binbaşının gözü, keskin SS nişancılarına takıldı. Tank

taburunun gözü çapaklı, cansız ayak takımmdansa onların daha çok işe yarayacağını düşünmüş olmalı... Birlikte nehre doğru yürüdüler. Bizler de ödleğ tavşanlar gibi barındığımız ceset dolu manastır kalıntısında aldık soluğu.

Bir süre bizi rahat bıraktılar. Birazcık uyuma ya fırsat bulduk. Son yirmi iki saatten beri ilk kez dinleniyorduk. İki gündür ağzımıza yemek koymamış, bir haftadan fazla süreyle ayağımızdan postallarımızı çıkarmamıştık. Heide bile fena kokmaya başlamıştı.

Gece yarısı, Wola sokağına sürüklediler bizi. Bombalanmış bir evin bodrumuna makineliyi yerleştirip yolu koruma altına almamız emredilmişti.

Şafaktan hemen sonra siviller uzun bir sıra oluşturup yola saptılar. Her cinsten, her yaştan insan... Yaşlı erkekler, çocuklar, maluller, gebe kadınlar, terkerlekli iskemlelerde kötürümler... Çoğu yatağından kaldırıldığı için geceliklerinin içinde titriyordu. Kimi valiz, sandık hazırlayacak zaman bulabilmişti. Eşyalarını sırtlarında taşıyor ya da yerde sürüklüyorlardı. Evlerinden ansızın çıkarken tek tük değerli eşyayı fileye, kesekâğıdına dolduranlar da vardı.

«Nereye gidiyorlar?» dedim. «Bu yol yalnız mezarlığa çıkar...»

Moruk soğukkanlı bir tavırla kestirip, attı:

«Öyleyse oraya gidiyorlardır...»

Sessizlik oldu. Zavallı insan seline yine baktım. Bir adamı derme çatma bir sedyeyle taşıyorlardı.

¹ çekişiyor gibi geldi bana...

«Niçin mezarlığa gidiyorlar?» dedim.

Moruk omuz silkti:

«İnsanlar mezarlığa niçin giderler?»

Arkalarında Dirlewanger'in SS'leri vardı. Ara,

sokakların birinden bir polis arabası çıkıp konvoyun başına geçti. Hoparlörden cızırtılı sesler yükselirken, dinlemek için pencereden eğildim.

«Dikkat! Dikkat! Hepinize sesleniyoruz! Bu bölge askeri amaçlarla boşaltılmaktadır. Evlerinizi beş dakika içinde terk etmeniz gereklidir. Tekrarlıyorum: Beş dakikanız var! Buna gerek görüldüğü için üzgünüz, fakat Polonyalı komünist vatan hainleri başka biçimde davranmamıza fırsat vermediler. Burası artık askeri bölgedir. Burada kalırsanız yaşamınız tehlikeye girer! SS tabur komutanı Von Dem Bach Zalevski, yeniden evlerinize dönünceye kadar sizlere gereken ilginin gösterileceğini garanti etmektedir. Alman ordusunun koruması altında olacaksınız! Taşıyabileceğiniz özel eşyalarınızı götürmenize izin verilmiştir. Fakat boşaltma işleminin beş dakikada tamamlanması gereklidir! Dikkat! Dikkat! Askeri amaçlarla bu bölge boşaltılmaktadır...»

Araba, aşağıda başka bir caddeye sapınca, hoparlörün tiz sesi uzakta kaybolup gitti. Wola caddesi boyunca, pencereler kapılar açılıyor, aklı başından gitmiş zavallılar, yoldan geçen insan seline katılıyor. Dirlev/anger'in adamları yüksek sesle emirler yağıdırıyor, güvence veriyor, teselli bile dağıtıyordu. İçlerinden birinin durup çocuğun yere düşen oyuncakını aldığını, bir başkasının yaşlı bir kadının elini tuttuğunu gördüm. Biri de gülümsüyordu. Tiksinip geri döndüm. SS'lerin normal insanlar gibi davranışının rahatsız edici, özellikle art niyetli bir yanı olmalıydı. İşte o zaman bir şeylerin yolunda gitmediğini anladım.

Yerde sürüyen ayak sesleri geçip gitti... Yüzlerce ve yüzlercesi... Kimi pabuçlu, kimi terlikli, kimi paçavralar içinde... Çocukların çoğu yalınayaktı.

Birden, Kaminski'nin SS'leri, ürperti veren boz renkli görünümüleriyle yola dizildiler. Heykel gibi, gülümsemeden ya da kımıldamadan duruyorlardı. Sırf yürüyen insanları gözetlemek için...

Polis arabası geri döndü. Hoparlör hâlâ açıktı: «Dikkat! Dikkat! Bu bölgeye ateş açılacaktır! Tekrarlıyorum. Bu bölgeye ateş açılacaktır! Çıkıp, gitmeniz iyin yarım dakikanız kaldı. Bunu yapmayanlara Alman düşmanı gözüyle bakılacak, aksi davranışta bulunanlar öldürülecektir! Bu size son uyarıdır!!!»

Araba ilerledi. Kimi aile reisleri kuşkulu bir biçimde kapılarını çekip telaşla kafiye katıldılar. Kaminski'nin adamları artık evleri aramaya başlamışlardı. Hasta olanlar, yataklarında kurşunlandı. Tavanarasmda gizlenen bir ihtiyar pencereden atılınca, adam kaldırıma düşüp paramparça oldu. Çarptığı çocuk da oracıkta can verdi. SS'ler yumuşak eldivenlerini çıkarmış, gerçek kimliklerine göre davranıyorlardı. Kalabalıkta' da huzursuzluk giderek artıyordu. Tekme, yumruk, tabanca darbesiyle itilip, kakılıyordu insanlar...

Kafiye ağır ağır yolunu sürdürdü. Yüzler, binlere dönüştü... Wola'dan aşağı inip geri çekildiğimizden bu yana iki kez el değiştiren, şimdi ise Alınanlarda olan mezarlığa doğru yürüyorlardı. Karargâhı St. Nicholas manastırına yerleştiren Dirlewanger'in taburu mezarlığı tutuyordu artık. Kilisenin mihrabı oyun masasına dönmüştü. Dirlewanger de er zamanki gibi sarhoştı.

Kafilenin başındakiler Vistül'e vardıkları için daha fazla ilerleyemiyorlardı. Oldukları yerde kaldılar. Mezarları seyrediyorlardı. Kaminski bir wolksenle geldi ve küçümseyen gözlerle onları süzdü.

«Bunlar hâlâ niçin yaşıyor? Şimdiye kadar öldürülmeleri gerekirdi.»

Dirlewanger söz verdi:

«Öldürülecekler!»

İki adam mezarlık parkının nehir tarafında karşı karşıya durmuştu. Canavarlıktan yana birbirlerine rakiptiler. Birbirlerinin ününü kıskanıyorlardı.

Kaminski elini gururla kaldırarak, «Bunlar, Minsk'tekiyle karşılaştırılırsa, rüzgâr esintisi sayılır!» dedi.

Dirlewanger Minsk'i hiç duymamışçasına sordu:

«Minsk mi?»

«Tümüyle yok etme harekâtı... Bütün bölgeyi ben temizledim!»

«Yalnız militanları!» diye düzeltti Dirlewanger. «Yalnız militanlardan arındırdınız! Varşova'nın he-sabını görünce, *ek sağlam bina kalmayacak! Sanki böyle bir yer hiç yokmuş gibi... Führer'in komutanı erkek, kadın ve çocukların yok edilmesi emrini verdi!»

Aşağıda nehrin kıyısında adım atacak yer kalmamıştı. İnsanlar omuz omuzaydı. Bir yandan da hâlâ gelenler vardı... Makineli tüfeklerle donatılmış bir sıra kamyon yerini almış, «Vur!» emrini bekliyordu.

Kaminski hayıflanıyordu:

«Yazık ki daha özenle bir şeyler hazırlanamadı!»

Dirlewanger omuz silkti:

«Bu kadarı yeter! Kibarlık edecek zaman değil!»

Kafilenin son kısmı da sıkıştırıldı ve çıkış kapıları kapatıldı. Dirlewanger megafonu eline alınca, kalabalık umutlanarak sessizce bekledi. Ne ola-

caklarını belki artık söylecekler belki de söz verildiği gibi, onları koruma altına alacaklardı.

«Dikkat! Dikkat!» diye seslenen Dirlewanger ateş emrini verircesine kolunu indirdi.

Bir yandan makineli tüfek ateşi, öbür yandan Kaminski'nin adamları... Kaçmak ne söz? Kurşunlarla ölmeyenler, ayaklar altında çiğnendi. Sakatların iskemleleri, çocuk arabaları kıyıya, oradan da nehre yuvarlandı. İçindekilerin hepsi boğuldu. Birkaç kişi kamyonlardan birini ele geçirdi, ama pek fazla yol alamadan el bombasıyla havaya uçuruldu.

Birlikte St. Nicholas manastırına yürürlerken Dirlewanger, dostça bir tavırla elini Kaminski'nin omzuna koydu:

«İşbirliği gerek dostum! İşin üstesinden ancak böyle gelinir! Onlar bizimle, biz de birbirimizle işbirliği yapıyoruz. Size söz veriyorum, Noel'e kadar Polonya'nın tümü temizlenecek!»

Makineli tüfeklerin görevi bitince, zafer alanına gaz döküldü ve cenaze töreni için büyük bir ateş yakıldı. Çevrelerini alev sarmcaya kadar çoğu insan henüz yaşıyordu. Ceset yığınlarının arasından ara sıra çılgınca fırlayanlar, sonunda deli gibi döne döne yere çöküyordu. Yanık et kokusu tüm ağırlığıyla günlerce şehirde duyuldu.

Ertesi sabah General Michal Karaszevicz Tokarevski komutasındaki iki birlik mezarlık bölgesini yeniden ele geçirip, bir Alman birliğini tümüyle yok etti. Kaminski, intikam almak için eline geçirebil-

di Polonyalıları ayağından başaşağı asıp, yavaş yavaş ölüme terk etti. Ordu, bu konuda Führer'e şikâyetle bulundu, ama Hitler aldırış etmediği gibi, üstelik onu boynuna asması için bir madalyayla ödüllendirdi. Kaminski'ye madalya, generallerine azar,

tekdir... SS'ler sevinçten uçuyordu. Sadizm, dehşet boyutlarına varmıştı. SS'ler geceleri yiyip içmeye gider gibi insanlara saldırıyor, can alıyorlardı. Seyirci rolü oynayanlar, her an gidip, yapılan işkenceleri izleyebiliyordu. Her zaman vardı bu tür eğlenceler (!). En son yöntem, yavaş yavaş suda boğarak insan öldürmekti. Hünerli birinin elinde öldürme işlemi geec boyunca sürebiliyordu.

Bir sabah Küçük Kardeş dışarı çıkıp, kendine hava vererek, «özel görev»e gitti. Yarım saat sonra Dirlewanger'in adamlarından birini sürükleyerek çıkageldi.

«Onu oracıkta vurabilirdim, ama istedim ki, hepiniz dayak atın!»

Porta sordu:

«Nereden getirdin onu?»

Bizimki burnunu kaşıdı:

«Neden getirdimse getirdim! O benim bileceğim iş...»

«Neden getirdimse getirdim! O benim bileceğim iş...»

Moruk söze karıştı:

«Niçin buraya getirdin? Biliyorsun, nedeni olmadan öldüremeyiz!»

«Nedeni olmadan mı? SS olması yeterli değil mi?»

«Elbette yeterli değil... Amma da tuhafsin! Ya bırak gitsin ya da öldürmemiz için yeterli neden göster!»

Küçük Kardeş'in hoşuna gitmemişti. Dudağı sarktı:

«Mücevherciyi yağma ediyordu!»

«Yağma mı ediyordu?»

«Mücevherciden istediklerini alıyordu.»

Moruk içini çekip, elini uzattı:

«Göstersene!»

Küçük Kardeş homurdanarak ceplerini boşalttı. Yüzlerce gram altın, yüzükler ve saat... Çevresine toplananlar onu alaya aldı:

«Bunlar yeterli kanıt değil mi?»

Dirlewanger'in ölüm mangasından biri söz konusu olunca, Moruk da kanıt istemezdi zaten... Küçük Kardeşle hevesle bıçağını çıkardı:

«Nereden başlayalım? Gözünden mi? Barsaklarmdan mı?»

Gregor öneride bulundu:

«Hadım et alçağı!»

«Daha sonra... Önce gözlerinden başlamak daha eğlenceli... Önce gözler...»

«Benim emrimdeyken yapamazsın! Hayır, olmaz!»

İki el ateş edildi ve Führer'in görevlisi yere yığıldı. Moruk, tabancasını yerine koydu ve Küçük Kardeş'e pis pis bakıp başını salladı:

«Sen, ordudasın, SS değilsin! Anladın mı?»

Dışardaki devriye geziyorduk. Bir dizi terk edilmiş evi araştırırken, birine daldık. Akşam yemeğinden arta kalanları masada bulduk. Kuru ekmekle bir kap çalı fasulyesi... Ekmek küflenmiş, fasulyeler suyunu çekip, kurumuştu. Fakat biz oturup karnımızı güzelce doyurduk. Yirmi dört saatten bu yana kursağımıza ilk kez yemek gidiyordu. Ne yazık ki Porta son ekmek kırıntılarını atıştırdığı sırada kapı açıldı v genç bir binbaşı geldi. Yolun karşısındaki santrale geçirmeye gidiyormuş... Bizimle ne ilgisi olduğunu sormaya niyetlendim, ama yanıtını çok iyi biliyordum. Oraya gideceğini söylerken, aslında oraya bizim gitmemizin gerektiğini anlatmak istiyordu.

Bir öncü birliğin yardımıyla zemin katma in-

meyi başardık. Fakat ilerleyemeden Polonyalı Jena taburunun zamansız saldırısıyla karşılaşınca hızla geri çekildik. Santral, gerillaların elinde kaldı.

Şehirde birkaç gün barış havası eser gibi oldu. Sonra Almanların ağı yavaş yavaş daraldı. Mareşal Rokossovski'nin güçleri beklenmedik biçimde hareketsiz kalınca, Varşova kuşatmasını tamamlamak için gereksinim duyduğu birlikleri Rus cephesinden geri çekme fırsatı geçti Almanların eline... Yedi tank, dokuz piyade birliği, öncüler ve istihkâmcılar gibi uzman birimlerin de katılmasıyla sayımız epey kabbardı. İki ağır topla şehir merkezini un ufak etmek için gece gündüz onar dakika aralıklarla ateş açıldı. Şehrin yavaş yavaş ölümüne sürüklendiği ve kurtulamayacağı kesindi.

Almanların tüm makineli gücüne karşılık, Polonyalı Başkomutan General Taddeus Bor - Komorovski'nin kararlı ve tutucu direnişinden başka bir şeyi yoktu. Sadık militanlar sonuna dek dövüşeceklerdi. O son da herhalde pek yakındı...

Silah olarak Almanlardan ele geçirdikleri ya da kendi yapabildikleriyle yetinmek zorundaydılar. En etkili silahları gaz bombaları, uzun borulardan yapılan alev makineleri ve teneke kaplardan oluşturulmuş el bombalarıydı. Sokaklara saçılmış Alman yapımı kovanları patlayıcı madde olarak kullanıyorlardı. Hepsi de ustalıkla hazırlanmış öldürücü araçlardı, ama er geç tükeneceklerdi...

Bu arada Polonyalı militanlar bizlerle de epey uğraştılar... Çok değerli mühimmatı boş yere harcamamak için Alman askerlerini binaların üst kat pencerelerinden aşağıya atıyorlardı.

Santrale el koymalarının üzerinden yirmi dakika geçmeden öncüler çıkagelmiş ve zırhlı araçlardan

patlayıcı maddeler atmışlardı. İşgalci Polonyalıların elinde bu saldırıya karşılık verecek pek az silah vardı. Fakat Polonyalılar boyun eğmedi, taşla ve tuğlayla karşılık verdiler... Hiçbiri de kurtulamadı.

Saldırı bataryasının desteğiyle polis karakollarını bastık. Militanlar, cehennem zebanileri gibi dövüşüyorlardı. Biz, yakındaki sokaklara çekilirken, sürü halinde peşimize düşüp, bizi kovalıyorlardı.

Bir Polonya birliği, İçişleri Bakanlığı binasının bir kanadını tutmakta olan beş yüz Alman jandarmasına bedeldi. Almanlar 1918'den bu yana gizlendikleri dizboyu naftalinli yuvalarından çıkarılıp hiç anlayamadıkları tuhaf bir savaşın ortasında bulmuşlardı kendilerini.

Polonyalılar bütün binaya yayılmıştı. Koridorlarda, merdivenlerde, masalarda yüz yüze çatışmalar oldu. Jandarma birliğinden sağ kalabilen birkaç kişi korku içinde kaçabildi. O sırada bir Rus albayının komutasındaki Kaminski taburu Polonyalıları durdurmak üzere harekete geçti. Almanların kanım içen militanlar, onları tam anlamıyla kapana kısırdı. Hiç direnmeden Almanların binaya girmesine göz yumdular ve sonra gizlendikleri yerden çıkarak düşmanı kuşattılar.

Bu kez daha da saygılı davranıp Almanları pencereden atmadan önce ateşe veriyorlardı. Militanlar daha sonra bağıra çağıra sokağa döküldüler. Beş yüz jandarmadan sağ kalanları da, İngilizlerin paraşütle attığı el bombalarıyla temizlediler.

Beş yüz jandarmanın geri kalanı, 'Holy Spirit' j^uisesine sığınmıştı. Burada barınmalarına Polonyalıların saygı göstereceği umuduyla değil de o sırada ayakta kalan tek bina olduğu için...

T^ilisedekilerin yardımına koşan üç Alman pi-

yade birliği, Albay Karol Ziemski Vachnovski ve yandaşlarıyla çarpışıp canlarından oldu. Katliama giren Polonyalılar sırtlarına bağladıkları patlayıcı maddelerle kiliseye baskın düzenlediler. Sağ kalan on iki jandarmanın üstüne gaz dökülünce hepsi alevler içinde sokağa fırladılar.

SA Grup Komutanı Bach Zalevski hemen saldırıya geçti. Vurucu birliklerin arkasında Dirlewanger'in SS'leri yürüyordu. Fakat daha krallık alanındaki çeşmeye varmadan, gaz ve el bombalarıyla karşılaşarak korkudan kalakaldılar. Polonyalılar çılgınca davranıyordu. Tam kargaşa sarmıştı çevreyi... İlk kaçanlar, Dirlewanger'in gangsterleri oldu.

Albay Ziemski Wachnovski adamlarını hemen onların peşine taktı. Çılgına dönmüş Polonyalılar çılgınlık atarak, yaralıları ezip çiğneyerek kaçan orduyu daracık sokaklarda kovaladı.

Bu arada Dirlewanger ve Kaminski, birliklerini biraz toparlamayı başardılar. Eğer Varşova yirmi dört saat içinde yerle bir edilmezse, Himmler ikisinin de ölüm fermanlarını hemen imzalayacaktı. Tepeleğinde Demokles'in kılıcı gibi duran bu korkuyla adamlarına çeki düzen verip yeniden çarpışmaya yolladılar. Bu kez, ordu da onları destekleyecekti. Aldığımız emre göre, Alman üniforması giymeyenler, görüldükleri yerde kurşunlanacaktı. Kadın, erkek, çocuk... Genç, yaşlı... Himmler tüm Polonya ırkını ölüme mahkûm etmişti. Bu emri de bizler yerine getirecektik.

Napolyon alanına çıkınca, patlama ve mermi vızıltıları arasında birden müzik duyduk. Böyle bir yerde, böyle bir zamanda müzik! Nasıl olur? Alanın kuzeyindeki bir evden geliyordu. Çevresindeki çarpışmaları umursamayan Polonyalı bir binbaşı pi-

yano çalışıyordu. Ses, Kaminski'yi canavara döndürdü. Binbaşını susturmak için bir müfrezeyi alana koşturdu ve binbaşının başını süngüsüne takıp getiren ödüllendireceğini haykırdı.

Müfreme pek ilerlemeden, Albay Wachnovski, Janislau birliğiyle saldırıya geçti. Bu güç, gözüpek kadın, genç kız ve delikanlılardan oluşuyordu. Bütün militanlar gibi kan tadı almışçasma çılgınca dövüşüyorlardı.

Arkamızdaki destek birlikleri sis bombaları atınca, yemyeşil dumanlar yükseldi. Polonyalıların çoğunun gaz maskesi yoktu. Bozguna uğradılar. Aslında gaz bombası değildi atılan... Kamufraj amacıyla kullanılan sis bombasıydı. Bu nedenle tümüyle yasal bir savaş aracıydı. Yirmi dakika dumanda kalan insan, can çekişerek ölüyordu, ama yasal bir oyundu oynanan...

İki taraf geri çekilirken, bir anlık sessizlik oldu. Fakat ölümü göze alan Polonyalılar, sis halkalarının içine dalıp, göğüslerine bağladıkları bombalarla haykırarak üstümüze saldırdılar. Kaminski ile Dirlewanger'in SS'leri, gerçekten, daha ilk dalganın içinde boğuldular. Sağ kalabilenler kaçtı. Hendekler yığın yığın ceset doluydu. Her köşebaşmda, gururlu beyaz kartalıyla Polonya bayrağı dalgalanıyordu.

Uzaklardaki Berlin'de Himmler, ateşi çıktığı için yatıyordu. Hitler bile devlet işleriyle onu rahatsız etmekten çekiniyordu. Dr. Kirstein, Führer'in komutanının yaşamının ciddi biçimde tehlikede olduğunu a .mıştı. Varşova'dan aldığı haber sonrası, önemli üir sinir buhranı geçirmişti. Polonyalılar sekiz yüz tankı yakıp yıkmış, üç tümeni ortadan kaldırmışlardı. Şehrin merkezinin tümü şimdi onların elindeydi. Ar" Himmler'in, hasta yatağında, Varşova'yı düş-

mana teslim eden vatan haini Gauleiter Fischer'in ölüm emrini imzalayacak kadar gücü vardı. Gauleiter Fischer'i, Eiche'nin Üçüncü Tank Taburu'ndan bir tank, caddelerde sürükledikten sonra başını bir kutuya koyup Himmler'e gönderdiler. Varşova'daki komutan General Rainer Stahel de ölüme mahkûm edilmişti. Fakat şehrin, önceden ellerinde olan kimi bölgelerini geri alması koşuluyla bu emir geri bırakılmıştı. Stahel'in de talihi yaver gitmedi! Görevini yerine getiremeden militanlara esir düştü.

Şafakta, kükreyen Kazaklara benzeyen eli kılıçlı atlılar, saldırıya geçtiler. Nal sesleri parke taşların üstünde gökgürültüsünü andıran sesler çıkıyor, kıvılcımlar sıçratıyordu. Atlar köpürmüştü... Kılıçlardan kanlar damlıyordu... Panik içinde kaçarken, nice insan ezilip can verdi, nice insanın kellesi de vücudundan ayrıldı...

Bir de baktım, canımı dişime katmış, Porta'yla sakırdarken atların sıcak soluğunu genzimizde duyuyor, olanca hızımızla kaçıyoruz. Ceset yığınlarının yükseldiği Pilsudski alanına vardık. Porta'mn ayağı takılıp yere düştü. Ben duramıyordum bir türlü... Gidip başında bekledim, her ikimizin de sonunun geldiğini bile bile...

Birden, alanın uzağından makineli tüfek ateşi açıldı. İlerleyen Polonyalılar Führer'in taburuyla burun buruna geldiler. İnsanlar, atlar paramparça oldu. Dönüp kaçabilenler kaçtı, fakat Pilsudski alanı çoğuna mezar oldu. Ölülerin arasına çömelmiştik. Gözümüzün önünde birini atıyla birlikte vurdular. Bizler de vurulanların arkasına gizlenip, uçuşan mermilerden korunduk.

Ertesi gün Varşova'nın üstü bombardıman uçaklarıyla karardı. Muhtaç Polonyalılara yardımda ge-

ciken Wellingtonlardı... Fakat şehre atılan yiyecek ve mühimmatın ancak onda biri, Bor Komorovski'nin çember içine alınan militanlarına ulaştı. Geri kalanı, Alman ve Ruslar arasında paylaşıldı.

Bir aydan fazla bir süreden bu yana düşmanın elinde bulunan şehrin kuzey kesimini kurtarmak üzere 104 numaralı bombalama grubuna katılıp Pivna yoluna saldırdık. Bu, Alman ordusu için önemli stratejik bir bölgeydi. Görevimizi tam yapabilmemiz için P 64 tankları da bize destek oldu.

Albay Hinka telsizden «Tanklar ilerlesin!» emrini verdi. Tanklar Pivna'ya yokuş yukarı ağır ağır ilerliyordu.

Moruk iş başındaydı:

«Dört yüze ayarlayın! Yükle ve ateşe hazırlan!»

Yine eski işimize koyulmuştuk. Tankın içine girmeyeli epey zaman geçmişti... Aslında, şu son birkaç ayda bizler tankların saldırısına uğramıştık... Sonunda ait olduğumuz yere dönmüştük... Artık içerden dışarıyı gözetliyorduk. Başka yerlerde hiç bulunmamışçasma...

Küçük Kardeş hiç şaşmadan, doldurma, yeniden doldurma işlemini sürdürüyordu. Hatta şimdi tempoyu bozmadan votkasından bir yudum alıyor, bir lokma sosisi de ağzına atıyordu. Hedefimiz ne olursa olsun, bizimkinin hiç umurunda değildi. İster masum insanlar kalabalığı ister düşman makineliileri... Yalnız, silahı sürekli hareket ettirmek ve doldurmakla görevli olduğunu biliyordu.

Yol boyunca küçük balkonlu evler sıralanmıştı. Karşımızda mukavva gibi ezildiler. Fakat bir patlama olunca tank sarsılıp yan yattı, sonra bir tekerlek üstünde kalıp şiddetle sarsıldı.

T¹nde dudaklarını gerip söylendi:

«Manyetik bomba! Sağ tekerlek harap oldu!»

Bir an sustuk. Sonra Porta küfürler savurarak ayağa kalktı ve Küçük Kardeş'e seslendi:

«Dışarı çıkıp onaralım, haydi!»

Oysa Küçük Kardeş oturmuş, sosisleri atıştırtıyordu:

«Sanırım şaka ediyorsun!»

Porta öfkeleni:

«Bizi uçurmalarını mı bekleyeceğiz?»

Öbürü omuz silkti:

«Dışarı çıkıp gebertilmekten iyidir!»

Porta ağzını açmadan, ikinci kez bize ateş edildi. Mermi dış zırhı yarıp, alev topu gibi patladı. Sınırlerimizi bozmaktan başka önemli bir zarar vermedi. Bize eşlik eden tanklar gözden kaybolmuştu. Arkamızdan da ateşe tutulmuştuk. Atılan ilk merini, elektrik devresini bozduğundan, tankın kulesini elle çevirmemiz gerekti. Üçüncü patlamada arka aks parçalandı. Artık kimse dışarı çıkıp, tankı onaramazdı. Yoldaki ateş cehenneminden kurtulsak bile, arka aksı değiştiremezdik.

Moruk ister istemez araçtan inmemizi emretti. Yerinde duran tank ördeğe benziyordu. Ama her an patlayabilirdi. Orada kalmak, canımıza kıymaktan başka bir şey değildi...

Kapaklar açıldı, arkadaşlarımin kollarını, bacaklarını, sonra gözden kayboluşunu seyrettim. Geride kalıp, aracı yok etmek benim görevimdi.

Porta bana eliyle öpücükler gönderirken, «Cennette buluşuruz!» diyordu.

Onun da sendeleyerek çıkıp, gözden kaybolmasını bekledim. Sonra otomatik yok etme mekanizmasını çalıştırıp Porta'nın arkasından, çıkış kapağında aldım soluğu... Kurcaladım, fakat açılmadı. Sı-

kısmıştı kapak. Birden korkuya kapıldım. Tank havaya uçacak, ben de içinde kalacaktım. Birkaç saniyem vardı. Başaramayacaktım. Kapağı boşuna yumrukladım. El bombasının etkisiyle iyice sıkışmış, mihlanmıştı... Açmak için daha fazla güç gerekiyordu. Kafam korkudan allak bullaktı. Başka bir çıkış yolu bulmayı da akıl edemiyordum.

Birden gün ışığını gördüm. Kocaman kürek gibi iki el aşağıya, bana uzandı. Tankın kulesinden beni çekip, çıkardılar. Küçük Kardeşle tankın yana yatmış tarafına düştük.

«Deli!» diye haykırdı ve kulağıma güçlü bir tokat patlattı. «İkimiz de az kalsın geberecektik!»

Fakat o sırada patlama olunca, çenesini kapattı. Yolun öbür yanına fırlayıp yakındaki bir evin camından içeri girdik. Küçük Kardeş bile öylesine sersemlemişti ki, duvar yavaş yavaş üstümüze çökmeye başlayınca dek yere yatıp, soludu. Sonra ikimiz de yine kaldırıma attık kendimizi.

Bir piyade bölüğünün peşine takılıp, eski Buhl Sarayı'na saldırdık. Burası bir zamanlar kralınmış... Şimdi de militanların eline geçmiş... Dövüşmeden, geri vermeyeceklerdi. Odadan' odaya dalıp, boğuştuk... Koca sarayın tüm güzelliği ve gururlu havası kaybolup kışlaya dönünceye dek koridorlarda, bahçelerde çarpıştık. Sonunda militanlar geri çekildi. Artık sarayın sahibi biz olmuştuk. O kıran kırana çarpışmadan sonraki sessizlik can sıkıcıydı... Krallık sarayı harabeye döndü. Bir zamanlar prenlere ait

1 odalardan birinde, kolonlu yatağa, yıkanmadan, ağrıyan vücudumla serilmek bile rahat ettirmedi beni... Küçük Kardeş postallarını Şamipeği yatak örtüsüne sildi. Porta, kadife perdeleri indirip, kulübep° uyuyan köpek gibi onların üstüne kıvrılıverdi.

Birkaç saat süreyle, savaşın yakıp yıktığı sarayın efendisi, beyi olduk. Ama şafakta Wachnovski'nin kana susamış gerilla savaşçıları bizi yerimizden söküp atınca, ait olduğumuz çukura döndük. Debdebeli yaşıntımız çok kısa sürmüştü.

Tüm şehir birden militanlarla dolup taşıtı. Kanalizasyonda barınmamız zorunluydu. Yerden üç dört metre aşağıda belimize kadar pisliğin içinde dört gün kaldık. Üstümüzden pislikler akarak gün ışığına çıkınca yarı körleşmiştik sanki... Sonra bizi bir SS bölüğü toplayıp, hiç teklifsiz, bir tanka tıktıverdi. Varşova kanallarında dört gün açlık çektikten sonra güçsüz düşmemize aldırان kim? S S ler tankları kullanacaklara gereksinim duymuşlardı. O sırada bizi orada bulunca, talih kuşu başımıza konmuştu (!).

Varşova'da sokak çatışmalarına tankları karıştırmak akıllıca bir iş değildi. Ağır tank büyük ve hantaldır. Daracık, kıvrılan geçitlerde manevra yapamıyorduk. Çok geçmeden mermiler iki tekerleği de parçaladı. Moruk, araçtan inip, uçurmamızı emretti. Ben yine geride kalıp bu görevi yerine getirecektim. Arkadaşların hepsinin gözden kaybolmasını sabırsızlıkla bekledim. Sonra mekanizmayı hazırlayıp soluk almadan kapaktan dışarı attım kendimi. Bu kez tutukluk yapmadı. Doğrudum ve arkadaşlarımla yanma varmak için son hızla koştum. Yanmış bir kamyon iskeletinin arkasında çömelip, patlamayı bekledik.

Ama bir türlü patlamadı.

SS tabur komutam derhal dönüp, aksaklığı gidermezsem, beni vuracağını söyleyerek tehdit savurdu. Kusur bende miydi, yoksa mekanizmada mı? Birkaç dakika tartıştık. Hangimizde ise, yine de dö-

nüp işi tamamlamaktan başka yolun olmadığı biliyordum. «Tiger» tankları hâlâ gizli silah olarak nitelendirildiklerinden bir tekinin bile düşmanın eline geçmemesi gerekti. Komutan hayatımı bağışlasa da divanı harpten kurtulamazdım.

Sinirden elim ayağım titreyerek, yoldan karşıya geçtim. Heide beni korumaya aldı, ama damlarda, görevimi bilen ve ellerinden geldiğince beni önlemeye çalışan iyi nişancılar vardı. Yol ve çevrem, mermilerle delik deşik olurken, ben tankın gövdesinin altında yuvarlanıp alt kapağı açmaya çalıştım. Fakat kapak yerinden oynamadı. Tankın kulesinden içeri girmem gerekti.

Derin bir soluk aldım. Sis bombasının pimini çekip, yola fırlattım. Sarı duman bulutları içinde kuleye çıktım. Patlayıcı madde tankın içinde duruyordu. Cam tapa çatladığından, en ufak kıpırtıda harekete geçebilirdi. İster divanı harbe versinler ister vermesinler! Ona yaklaşmayacaktım. Üst kapaktan dışarı çıkıp ödlele tavuk gibi telaşla yoldan karşıya geçtim. Nişancılar görevlerini sürdürüyorlardı. Ama yetmiş tonluk tank patlama noktasındayken, uçuşan mermilerin ne önemi olur? Bombalanmış bir evin yıkıntılarında güvenceye kavuştum ve birkaç el bombasını yaralı tanka fırlattım. Birincisi dış zırhı ıskaladı, ama ikincisi kulenin içinden aşağı indi. Ellerimle başımı koruyup, bekledim.

Saniyeler çabucak akıp gitti. Her dakika, saat olmuştu sanki... Usulca elimi kaldırdım ve cebimden bir el bombası daha çıkarıp, pimini kopardım. Tam fırlatmak üzere kolumu kaldırmışken, tankta patlama oldu. Onun şiddetiyle de bomba elimden uçtu ve çelik zırh yolun ortasına fırladı. Tank, alev denizinde yok oldu. Uzun topu yaydan çıkmış ok gi-

bi ileri fırladı. Alman piyadelerinden bir grubun mevzilendiği evin penceresini hedef aldı. Çanımı dişişime katıp tabanları yağladım. Ne söylediklerini artık bilmiyorum... Moruk'la öbür arkadaşların peşine takıldım...

Varşova'da savaş, bitmez tükenmez vahşetiyle sürüyordu. Allee Jerosolimska'yı ele geçirmek için çarpıştığımız sırada, Dirlewanger'in birliklerinden biri çıkageldi. Bunlar «temizlik müfrezesi» olarak ün yapmışlardı. Himmler, bu tür SS birliklerine tam yetki vermişti. Görevleri, ne pahasına olursa olsun,, şehri en etkin biçimde temizlemektir (!). Varşova'yı bir boydan bir boya yağma ediyor, kadınlara saldırıyor, her şeyi yakıp yıkıyordu. En son oyunları da, bebekleri öldürünceye dek futbol topu gibi caddelerde oradan oraya tekmelemektir. Sızlanan, yakınmaya cesaret eden anaların giysileri tutuşturuluyor, sonra hepsi bir araya getirilip kurşuna diziliyordu. Çoğu toplama kamplarının eski komutanlarından oluşan subayların keyifli kahkahaları arasında bu cinayetler sürdürülüyordu.

Geçici olarak emrine verildiğimiz yarbay, SS'lerin davranışlarına yabancı görünüyordu. Yaşlıydı ve yapılanlardan habersizdi. Fakat gözü açıldı. Bir bebeğin havaya fırlatılıp daha yere inmeden süngünün ucuna takılışını dehşet içinde seyrederken gördüklerine inanmadı. İşlemlerden sorumlu tabur komutanını buldurup, barbar sürüsünü derhal geri çekmesini emredince, komutan onu küçümseyerek süzdü:

«Herhalde bunun Dirlewanger komutasındaki Üçüncü Tabur olduğunun farkında değilsiniz, efendim! Biz doğrudan doğruya Führer'in komutanının

emrindeyiz. İşimize karışmaya yeltenmeniz, aşırı derecede tedbirsizlik olur!»

Yarbayı, tabancasının kabzasıyla yolundan itip yeni zaferler elde etmek üzere vahşi kafilesiyle cad-delere yürüdü. Yarbey titriyordu. Yüzü kırıkmış, rengi küle dönmüştü. Birkaç dakika içinde gözleri sanki çukura kaçmıştı:

«Sevgili Tanrım!» dedi, «Sevgili Tanrım! Bu ne biçim savaş?»

Eski Prusya gerçekten ortadan silinmişti. Üst kademedeki disiplinli dürüst generallerin dönemi değildi artık... Şimdi küçük adamlardaydı sıra... Heinrich Himmler, Führer'in SS Komutanı, Başkomutan, İçişleri Bakanı, Adalet Bakanı, Polis Güvenlik Örgütü'nün başı gibi küçük adamlarda... Siyah üniformalı, gözlükleri altın çerçeveli küçük adamlarda... Hitler'in bile, haklı olarak çekindiği adamlar...

Yol boyunca sıralanan evlerin hepsinde ışıklar yanıyordu. Üst katlardaki odalara hapsedilen insanlar, pencereleri açıp, yardım istemek için haykırıyordu, ama kimsenin onlarla uğraşacak durumu yoktu. Ne geri çekilen Polonyalılar ne de ilerleyen Almanların... Yakılmaya terk edileceklerdi. Tüm Varşova alevler içindeydi' Chlodna bir baştan bir başa yanıyordu. Almanlarla Polonyalılar da cehennemin içine düşüp diri diri yandı. Ateş duvarlarından kimse kurtulamadı. Yerdeki katranlar ayağımıza yapıştırdı. Çeşmelerden akan sular öyle sıcaktı ki, he-
1 buhara dönüşüyordu. Varşova alevler içindeydi.

Birkaç dakika dinlenebilmek için serin bir bodruma attık kendimizi... Ama aradan on saniye geçmeden, kırmızı suratlı bir çavuş eşikte belirip bize c' "ti:

«Orada oturup ne yaptığınızı sanıyorsunuz? Hepinizi kurşunlamadan kımıldayın bakalım!»

Sırtımıza tüfeği dayayıp, bizi önüne kattı. Yol-
da yürürken tam o sırada atılan bir el bombasına hedef oldu. Kafası koptu. Küçük Kardeş yağın kurşunlar altında ölünün ceplerini boşaltırken, bir an duraladı:

«Hakkettiğini buldu!» dedi.

Yarbey, üstünden buharlar çıkan çeşmeye oturmuş, ilahiler söylüyordu. Çevresini alevler sardığı için ona ulaşmak olanaksızdı.

O sahneyi görünce Gregor büyülendi sanki... Biz de durup baktığımız sırada serseri bir mermi tam çeşmeye vurdu ve yarbay yıkıntılar altında kaldı.

Yeni bir emir aldık. Poniatovski Köprüsü'nü ele geçirecektik. O köprüyü almak için ne güç sarfetmişim! Ya bir taraf, ya da öbürü o lanet köprüyü uçur sun diye Tanrı'ya ne kadar yalvardım! Ele geçirecek yer kalmayınca, sonunda yakamızı bırakacaklardı... İsteksizce saldırıya geçtik. Ziemski Wachnovski ve yandaşları bizi yine geri püskürttü. Polonyalılar artık göz açtırmıyorlardı. Ellerine düşen Almanları ya diri diri yakıyor ya da öldürünceye dek dövüyorlardı. Bir binbaşya rastladım. Parçalanmış bacağıyla çeşmeye doğru yerde sürünerek gidiyordu. Polonyalılar da onu görmüşlerdi. Üstüne gaz püskürttükten sonra kibriti yaktılar ve kahkahalar atarak binbaşya fırlattılar. Alevler söndükten sonra binbaşının yanmış iskeleti hâlâ yerde, sürüklendiği durumdaydı.

Gece, Krazinski alanına varınca, taburumuzda, daha doğrusu taburdan geriye kalanların arasında bulduk kendimizi. Bir mucize olmuştu: Açık alana

mutfak kurmuşlardı. Kuru ekmek kabuğundan ve sanki yer bezinden sıkılan su gibi boz renkli pis çorbadan başka yiyecek yoktu. Öyle acıkmıştık ki, öküz yahnisi yesek, biftek sanacaktık!

Birliğimiz, ayakta kalan tek tük binadan birinin bodrumunda gecelerken Gregor'la ben, Krazinski sokağında nöbet tutacaktık. Saat on birden az önce yağmur yağmaya başladı. Sonbahar gecesinin hüznü, serin yağmuru, alandan caddenin köşesine ve yüzümüze esiyordu. Omuzlarımızı kaldırmış hiç konuşmadan boş boş ileriye bakıyorduk. Yağmur damlaları ensemizden inip partial postallarımıza damlıyordu. Bir süre sonra Gregor yerini değiştirdi, baktım ayakları cumbul cumbul ses çıkarıyor. Küfrederek ayağımdakileri çıkarıp sularını boşalttı ve yine giydi.

«Bu seni epey idare eder!» dedim.

Gregor içini çekti:

«Anacığım beni böyle görse, yüreği parçalanırdı...»

«Anan olduğu için şanslısın!» dedim burukça.

Sanki hiçbir şey dememişim gibi Gregor sözüne devam etti:

«Öyle kıyamet koparırdı ki... Bir kez nehre düşmüştüm. Sırılsıklam eve dönünce, çıldırdı... Beni yatağa yatırıp sıcak sütle aspirin verdi. Üşütüp hastalanmayayım diye...» Yine gülümsedi Gregor, «Üşütmek ha? Bu çok hoş işte!»

«Evet, çok hoş!»

Damlardan akan yağmur damlaları da olmasa j çok sessizdi. Günlerce, haftalarca süren bombardımanlardan sonra bu suskunluk doğal gelmiyordu insana... O an durgunluk vardı, ama ertesi gün he^ sey yeniden başlayarak, yine binlerce insan öle-

cek, birkaç köprü daha havaya uçacak, birkaç bina daha el değiştirecekti...

Oyundaki piyonlar yeniden ileri sürülüp, değişik alanlara gönderilerek, sonraki hareket için üstün zekâlıların emrine girecekti. Nöbeti devretmek zamanıydı, ama kimse görünmedi. Yapacak bir şey yoktu. Bir yerden biri bizi hatırlayıp gelinceye kadar küfredip, duracaktık. Yağmur dindi. Yakınımızda bir kuş ötünce, neredeyse korkudan ölecektik.

«Pis kuşlar...» diye söylendi Gregor... Yağmurun yerine, yapışkan sarı bir sis yavaş yavaş üzerimize doğru geldi. Kaim bir halı tomarı gibi Lazienka sokağına yayıldıkça, St. Alexander Kilisesi'nin yıkık basamaklarında yatan sayısız yaralının durumu daha da zorlaşıyordu. Bulunduğumuz yerden, ikisi Polonyalı, biri Alman üç kişinin cesedini görebiliyorduk. İki bacağı kopan Alman çukurda yatıyordu. Polonyalılarından biri tellere takılıp kalmıştı. Tıpkı içinden samanları dökülmüş kukla gibi biçimsiz ve cansızdı. Kan gölü içinde kıvrılıp kalan öbür Alman, olgunlaşmamış organizmaya benziyordu. Ertesi akşama kadar bu vücutlar yeşil, sarı beneklerle dolacak, patlayacak derecede şişecek ve bir sonraki saldırıda ayaklar altında ezilinceye dek bir iki gün öylece kalacaktı. Sonra da olgun meyva gibi deşilecekti. Anaları görseydi onları! Vatan uğruna ne parlak bir ölüm...

Gregor da benimle aynı düşüncedeydi.

«Sen şimdiye kadar bunca insanın kalacağını ummuyordun değil mi? Öldürülecek başka insan kalacak mı geriye?»

«Öldürülecek insan hep bulunacaktır... Özel olarak üretmek ellerinden gelse bile, yine de öldürülenler hep olacaktır.» dedim.

«Zaten öyle yapıyorlar!»

Bizden sonraki nöbetçi bir saat gecikti. 104. Birlik'ten gelen üç motosikletlinin morali bizimkinden de berbattı. Savaştan, partiden, Führer'den, İngilizlerden, Yankilerden, Avrupa Yahudilerinden ve kı-zıllardan usanmışlardı.

«Polonyalılar ne durumda?» diye sordum.

«Pis Polonyalılar, kana susamış pis kurbağalar!»

Gregor, «Biliyor musun, senin yerinde olsaydım kafama bir kurşun sıkardım!» dedi.

Çok şükür, birliğimizin domuz sürüsü gibi horuldadığı binaya geri dönüyorduk. Gregor'un ayağı takılınca, birini uyandırdı. Lanetler yağdı, hepsi ayağa fırlayıp bize küfrü bastı. Ne duyduklarım biliyordum. Uyku, asker için çok değerlidir, onu kolay kolay ele geçiremez. Askerin beş altı saat uyumasına izin verilse bile, gaz maskesi çantasını yastık yapacak, lime lime ceketini de battaniye niyetine üstüne örtüp kuru yerde yatacaktır. Küçük Kardeş'le Porta'mn arasında birazcık yer vardı. Ben de aralarına girdim. Yalnız ısınmakla kalmadım, orada güvencedeydim de... Gecedен kalan sayılı saatleri huzur ve rahatlık içinde uyuyarak geçirebilecektim.

Şafakta, açık alana kurulan karavana hazırlığıyla uyandık. Hoşumuza gitmedi değil... Birden bir gün önceki bulaşık suyuna benzeyen çorbanın etkilerinin kaybolduğunu fark ettim. Çünkü midem yapışmış, gurulduyordu. Kurulmuş gibi, üstümdeki birkaç biti tutup baş parmağımla eziverdim. Küçük Kardeş'le Porta'mn ellerinde teneke kaplar ve yiyecek torbaları vardı. Kahvaltıdan sonra ilginç buldukları başka işlerin peşine düşecek ve eli boş dönmeyeceklerdi, hiç kuşkusuz...

Porta bodrum basamaklarından yukarı çıkar-ken, Küçük Kardeş'i itti:

«Haydi, kıralım! Kalabalık bastırmadan pazara gitsek iyi olur!»

Porta, havadan yaşayan, işini bilen bir insandı. Onu okyanusta bir tekneye çırılçıplak koysanız, sırtında en güzel giysileriyle, ıstakoz yiyip şarap içerek limana girişini görebilirdiniz. Varşova'da savaşın ortasında ıstakozla şarap olmasa bile, en azından bir at budu ve votkayla çıkagelirdi.

İkisi de iki saat ortadan kayboldular. Sonra yarım domuzla döndüler. Domuzu sardıkları kâğıttan kanlar sızıyordu.

Moruk, sinirli bir tavırla sordu:

«Nereden buldunuz onu?»

Bizimkiler, ilk kez yaptıklarından övgüyle söz etmediler. Daha heyecanlı bir konu üzerinde konuşuyorlardı.

«Nereden bulduksa bulduk!» dedi Porta, «Asıl onu alırken, kimi gördüğümüzü bilsen, o zaman tüylerin diken diken olur!»

«Ya, öyle mi? Kimmiş o?»

Moruk, Küçük Kardeş'in keyifsiz halinden bir şeyler sezinlemeye çalıştı:

«Negördünüz?»

«Dorn'u!» dedi Küçük Kardeş şanssızlığına hayıflanarak.

«Dorn'u gördük!»

Gregor sordu:

«Torgau'daki Dorn'u mu?»

«Evet, ta kendisi... O kasabı gördük...»

Küçük Kardeş ekledi:

«Filinta gibi... deri çizmeler, çelik miğfer, silah, hepsi yeni, pırıl pırıl!»

Sessizlik oldu. Torgau'daki Dorn, burada Varşova'da olsun! Torgau'nun işkencecisi Cari Dorn cepheye savaşı! Tümüyle olanaksız görünüyordu. Eğer Dorn gibileri savaşa katılıyorsa, savaş düşündüğümüzden de erken bitecekti!

Küçük Kardeş sözünü tamamladı:

«Tam domuzu keserken, köşeden çıktığını gördük.»

Dönüp Dorn'un kibirli yürüyüşünü taklit etti. Yanılmış olamazdı. Ancak Dorn böyle yürürdü. Hafif hafif gülümserken yüzümüz renklendi. Alman ordusunda, Cari Dorn'un cepheye gönderildiğini duyup da sevinç çılgılığı atmayan tek asker olamazdı.

Moruk yine huzursuzdu:

«Sizi gördü mü acaba?»

«Bahse girerim ki gördü.» dedi Küçük Kardeş.

«Sokakta eski arkadaşını görüp, görmezlikten gelmek olmaz, değil mi ya? Biz de durup, ona el salladık.»

Nasıl el salladıklarını tahmin, edebiliyordum. Parmaklarıyla ne işaretler yaptıklarını, nasıl ısıklık çaldıklarını da... Hiç kuşkusuz Moruk da aynı şeyleri düşünüyordu. Eliyle alnını sildi:

«Elbette, ilk işi buraya gelip, sizi aramak olacak!»

Küçük Kardeş umursamadı:

«Ne olmuş yani?»

«Yani başımız epey derde girecek!» diye kesti-rip attı Moruk. «Birazcık anlayışlı olun! Tanrı aşkına! Buraya gelip, çalınan domuzun hesabını sorarsa?»

Porta öneride bulundu:

«Poposuna bombayı yapıştırırsın!»

Küçük Kardeş, «Kafasını kusmuş kovasına so-kuver!» dedi.

«Çengele as onu!»

Moruk istifini bozmadan sonuna kadar dinledi:

«Bitirdiniz mi?»

«Pek değil,» dedi Porta. «Ama bu kadarı da yeter!»

«Eğer bu kadarına dayanırsa, belki başka numaralar da aklımıza gelebilir!»

Moruk'un sabrı taşı:

«O küçücük kuş beyninizi de mi kaybettiniz? Dorun'u, buraya yanında arkadaşları, koruma görevlileri olmadan gelecek kadar kafasız mı sanıyorsunuz? Yüzde yüz güvencesi olmadan, sizin gibi adam boğazlayanların yanına tek başına gelir mi?» Bizimkileri uyarırcasma başını salladı: «Dorn'la oyun oynamayın! Onunla baş edemezsiniz!»

Bir anlık sessizlikten sonra, arkadaşlar birbirlerine bakıp omuz silktiler. İkisi de kendi başına buyruktu, ama Moruk da deli değildi. Haklı ve yerinde konuştuğunun herhalde farkındaydılar. Dorn, Torgau'daki rahat işinden alınıp, cepheye savaşmaya gönderilmiş olabilirdi. Fakat ne ise ne, genelkurmayın başçavuşuydu ve imtiyazlı kişilerden sayılırdı.

«Dorn'la öyle fazla uğraşayım demeyin! Sonra hevesiniz kursağınızda kalır!»

Küçük Kardeş atıldı:

«Yani herife hiç dokunmayalım, bırakalım gitsin mi? Poposuna tekme de mi atmayalım?»

«Başka zaman... Başka zaman...»

Küçük Kardeş, «Lanet olsun!» diyerek üzerinden kanlar akan eti omzuna vurdu. «Eğer sen öyle diyorsan, biz de başka bir yolunu buluruz!»

Merdivenlerden çıkıp, gözden kayboldu. Peşin-

den de Porta... Birkaç gün ortalarda görünmediler. Eti de alıp gitmişlerdi. Yerdeki kan damlaları yiye-medığımız nefis yemeği bize hatırlatıyordu.

Onların gidişinden birkaç saniye sonra dışardaki kaldırımında ayak sesleri duyduk. Teğmen Löwe kapıda belirdi. Yanında da Dorn, Çavuş Hoffman ve üç inzibat vardı. Merdivenlerden bodruma indiler. Teğmen daha söze başlamadan canı sıkılmış ve huysuz görünüyordu. Hoffman, Dorn'un arkasında durmuş bize öfkeyle bakıyordu. Dorn her zamanki gibi kasıntıydı. Sırtında tertemiz, bıçak gibi yeni bir üniforma vardı. Çukura kaçmış ışıltılı gözleriyle, kaybettği avı arıyordu sanki...

Löwe, «Çavuş Beier! Başçavuş Dorn bu sabah erkenden iki adamınızın bir domuzu kesip götürdüklerini bildirdi. Buna hakları yok ki!»

Moruk sordu:

«Domuz mu?»

Löwe Dorn'a döndü:

«Domuz demiştiniz, değil mi?»

«Domuzun yarısı!»

Teğmen özür dilercesine Moruk'a döndü:

«Domuzun • -arısıymış...»

Sessizlik oldu.

«Bu çok ciddi bir durum!» diye söylendi Moruk. «Gerçekten öyle!»

Löwe de öyle düşünüyordu:

«Çok ciddi! Yağmanın cezası ölümdür.» Yine Dorn'a döndü, «Başçavuş o iki adamı gösterebilir misiniz?»

Dorn ilerledi. Suçlu ararcasma, gözlerini kıstı:

«Burada değiller!»

«Ya domuz?»

«Yarım domuz efendim!»

«Özür dilerim, yarım... Buralarda görüyor musunuz?»

Dorn'un sabrı taşmıştı. Aksileşti:

«Elbette göremiyorum! Bir yere saklamış olacaklar!»

Löwe Moruk'a bakıp, kaşını kaldırdı:

«Çavuş Beier! Size soruyorum. Domuzu sakladınız mı?»

«Hayır efendim!»

«Herhangi bir parçasını? Kafasını? Budunu?»

«Hayır efendim!»

«Pekala çavuş, madem ki öyle, vaktinizi aldığım için üzgünüm. Size iyi sabahlar dilerim. Gidelim mi beyler?»

Dorn öfkeyle bir adım ilerledi:

«Herhalde onun sözüne inanmıyorsunuz?»

«Niçin inanmayayım? Çavuş Beier'e güvenim tamdır!»

«Ama yalan söylüyor! Hem de kuyruklu yalan... Alıp buraya getirdiklerini gördüm!»

«Başçavuş Hoffman! Çavuş Beier'i epey zamandır tanıyorsunuz. Size söylediklerinden hiç kuşku landığınız oldu mu?»

Hoffman, Dorn'a bakmadan yüzünü karşıya çevirmişti:

«Asla efendim!»

«Öyleyse gidelim!» Löwe basamakları çıkmaya başladı. Sonra döndü. «Eğer yarım domuz ya da parçası elinize geçerse, herhalde bana bildirirsiniz!»

Teğmen, diğerleriyle bodrumdan çıktı. Dorn bir süre durup yere baktı. Ayaklarının altında taze kanlar vardı. Moruk'u bir süre süzüp ağzını büzdü:

«Herhalde burada fena bir kaza olmuş» dedi.

«Teğmene haber versem iyi olacak. Belki ilginç bulur... Hem de çok ilginç!»

Paldır küldür merdivenleri çıktı. Merak ediyordum, acaba Küçük Kardeşle Porta Varşova sokaklarına da kan izleri bırakmış mıydı?

Gregor kollarını kavuşturmuş, ayaklarının üstünde ileri geri yaylanırken, «Domuz rostosu!» diye mırıldandı. «Eğer gitmeselerdi, o aptalı da buraya cepheye göndermeselerdi, ne güzel domuz rostosu yiyecektik! Onu niye yerinde, Torgau'da bırakmadılar sanki? Niye buraya gönderip keyfimizi kaçırdılar?»

Kapıda bir gölge belirince, telaşlanıp sözünü yarıda kesti. Teğmen geri dönmüştü. O merdivenlerden inerken, hiç sesimiz çıkmıyordu. Bir an durup, düşünceli bir tavırla yerdeki kan gölünü inceledi. Sonra başını kaldırıncı gözü, Heide'nin bile bir haftadan beri jilet görmemiş yüzüne ilişti:

«Çavuş, yüzünü fena kesmişsin! Bundan sonra daha dikkatli olmalısın. Sakarlık iyi değildir! Gerçekten öyle!»

«Savaşığımız yerler önemli değil, kiminle savaşığımız da... Yurdumuzun yararı söz konusu olduğunda, insanları öldürürüz. Bizim için bir insanın canını almakla, koyun sürüsünü öldürmek arasında fark yoktur. Yalnız bu düşünceyle, zafer yolunda güvenle ilerleyebiliriz.»

Himmler'in SS'lerin Dışışleri Örgütü'yle konuşması.

Dirlewangerle Kaminski'nin adamları askeri disiplinden yana nelerden yoksunsa, sürdürdükleri dehşet ve işkencelerle bu açıklarını fazlasıyla kapatıyorlardı. Varşova'nın merkezine, yakıp yıkarak, yağmalayarak, öldürerek, saldırarak ilerlerken, arkalarında ölüm ve yıkıntı izleri bıraktılar. Polonyalı, Alman, genç, ihtiyar, erkek, kadın, çocuk demeden, yollarına çıkanı ortadan kaldırıyorlardı.

Polonya'daki Alman güçlerinin başkomutanı General Hans Guderian her gün işlenen cinayetlerden dehşete düşmüştü. Dirlewanger'le Kaminski'nin birlikleri Varşova'dan çekilmez ve komutanları divanı harbe verilmezse, derhal istifa edeceğini Hitler'e kesinlikle bildirmişti.

General Guderian bu ultimatomu, verdiği sırada, Führer'in metresi Eva Braun'un akrabası ve SS Fegerlein birliğinin komutanı ise Hitler'e Dirlewanger'le Kaminski'nin yok ettiği insanların canı ve psikopat olduğunu, Varşova'da süren terörün Almanya'nın şerefine sürülen bir leke olarak kalacağını belirtiyordu.

Hitler işe pek önem vermedi ve önlem almakta da epey gecikti. Himmler'e iki birliği geri çekip, yerlerine SS güçlerinin görevlendirilmesi emrini ver-

di. İşte ancak ondan sonra General Bor Komorovski teslim razı oldu. 23 Aralık 1944'te Führer'in komutanının emriyle kurşuna dizildi. Fakat bu hiçbir zaman kanıtlanamadı. Dirlewanger'e gelince, 1945 Şubat'ının sonunda yakalanıp Polonyalı gerillaların elinde hakkettiği cezayı buldu.

IRKIN SONU

Krasinski tiyatrosunun kapısına asılmış iki çıplak kız resmi önünde kendimizden geçmişken, Küçük Kardeş- çıkageldi:

«Hey, bakın ne buldum!»

Fotoğraflardan gözlerimizi istemeye istemeye ayırdık. Bizimki tıslayıp miyavlayan kedilerin ensesinden tutmuştu.

Porta'mn birden yüzü aydınlandı:

«Aaa, yiyecek bulmuş!»

«Lanet olsun yiyeceğe... Bu kediler karın doyurmak için değil... Yarış kedisi bunlar...»

Gregor hayvanların birini tutuverdi:

«Niye derilerini yüzüp, SS'lere tavşan diye yuturmuyoruz? Servet kazanabiliriz!»

Küçük Kardeş homurdandı:

«Başlatma şimdi!»

Kedi, pençesini Gregor'un yüzüne atıp, onu fena tırmaladı. Hepimiz geri geri kaçtık.

Porta, çatacasına sordu:

«Peki, pişirmeyeceksek, yemeyeceksek niçin getirdin bunları?»

Küçük Kardeş her iki koltuğunun altına bir kedi kısırmıştı: «Söyledim sana, bunlar yarışçı kedi... Özel olarak yetiştirilmişler...»

«Bu zırvaları kim söyledi? Kediler yarışmaz. O kadar aptal mı? Sen aptalsın! Her şeye de inanırsın, yarışan kedilermiş! Laf!»

Porta yine dönüp, iki çıplak kız resmine bak-, maya koyuldu. Biz de öyle... Küçük Kardeş hâlâ dil döküyordu:

«Onları gördüm. Yarıştıklarını gördüm!»

«Ne gördün?»

«Yarıştıklarım... Kuyruklarına dinamiti bağlayınca, tangirtıyla koşuyorlar. Atlayıp, sıçırıyorlar... Tıpkı at gibi...»

Yavaş yavaş başımızı döndürüp, kedileri iyice süzdük.

Küçük Kardeş, minik kulaklı, boz renkli yaratığı işaret ederek, «Bu var ya, dört yüz yardada tüm rekorları kırdı!»

Heide, Gregor'un yüzünü tırmalayan turuncu tüy yumağına tiksintiyle bakarak sordu:

«Yaa, demek öyle? Ya öbürü?»

«Haa, bu mu? Bu kısa mesafe koşucusu... Yüz metre koşuyor... Koşulara para yatırmaya değer...»

Porta araya girdi:

«Dur bir dakika! Dur bakalım! Kimin parasından söz ediyorsun?»

«Kim bizimle bahse girerse!!!» diye kesip attı Küçük Kardeş.

Porta, kirli parmağıyla tek sağlam dişini kurcalarken, tüm olasılıkları düşünüyordu:

«Pekala...» dedi sonunda, «Bu oyuna gireceğiz! İşin içinde iş vardır elbet...»

Yoldan parka indik. Düşmanın sesi, geçici olarak kesilmişti. Napolyon heykelinin çevresini temizlemeye başladık. Atlama yerleri ve başka engeller koyup, koşuyolu düzenledik ve hayvanları hazırladık. İki kişi kedileri tutuyor, ikisi de kuyruklarına teneke bağlıyordu. Birimiz tabancayla dinamitleri

ateşledi. Zavallı yaratıklar, kuyruklarındaki teneke-leri tangirdatarak, ölesiye koştu.

«Gördünüz mü?» dedi Küçük Kardeş, «bomba gibi gidiyorlar!»

Biz bu deneyi yaparken, kimileri de çevremize toplandı. Porta, çalımla gezinip, onları ilk yanşa katılmaya davet etti. Eğer bu işten kazanç sağlayacaksak, iki koşucudan fazlasına gerek olduğu anlaşıldı. Biraz sonra Küçük Kardeş'le Gregor kedi aramaya koyuldular. Bu arada bir iki kişi kendi kedisini getirip, bizim uyuz boz renkliyle ve sarmanla yarıştırmak istedi. Birisi de lağım faresine benzeyen kapkara bir azmanla çıkageldi. Hemen bahse dolgun paralar yatırıldı. Fakat hayvan yarışa başlamadı bile... Dinamit ateşlenince dönüp, dişiyle, pençesiyle tenekeye saldırdı. Sonunda kendini kurtararak, ters yöne gitti ve diğer yarışçı kedileri huylandırdı. Oyun bozan yaratık yarıştan çıkarıldı ve sahibi de parasını kaybetti.

Küçük Kardeş'le Gregor, biri alacalı, biri de beyaz tüylü küçücük kediyle çıkageldiler. Epey hızlı koşuyorlardı. Öncü birliğinden bir çavuş, arkadaşından olanı biteni duyup, sıska tekirini bizim uyuzla yarıştırmak için, şehrin neredeyse yarısını dolaşıp gelmişti. Tekir, İtalyan kedisiydi. Monte Cassino'dan C) bu yana çavuşun yanındaydı. Çavuş da ona öylesine bağlıydı ki... Hayvanı beslemek için cebinde hep sardalya konservesi bulundururdu. İlk yarışın ortasında, tekir öbürlerinden iki baş ilerdeyken, hayvanları koşturmanın işkence olduğunu söyleyerek çavuş koşuyoluna girdi. Beş kuruş için anasını

(1) İtalya'da bir kent. Sven Hassel'in bir başka romanının konusu.

kesecek tiynette, kaba saba, çirkin bir adamdı, ama kedi onun, o da kedinin tüm dünyasıydı... İlk yarıştan sonra tüm protesto ve tehditlere aldırmadan, tekiri koltuğunun altına vurup yarış alanından çıktı. Kedi elinden alan olursa, vuracağını da söyleyip gözdağı veriyordu.

Savaşın böylesine katılaştırdığı insanların, garip yaratıklara bu denli bağlanması ne tuhaf! Bir zamanlar bir onbaşı tanımıştım:: Cebinde, el bombası yerine kurbağa bulundururdu. Her gün onu nemli yaprakların üstüne koyup rahatlatırdı. Mola verdiğimiz zamanlarda kurbağa ortaya çıkar, sahibinin omzuna tünardı. İrin renkli, çirkin bir hayvandı, ama günün birinde kaçıp, kamyonun altında ezilince, onbaşı bir çocuk gibi ağladı.

Bir başkasını anımsıyorum: Bir Rus motosikletçisini esir almıştık. Onun da sevdiği bir fare vardı. Kocaman, kapkara bir su faresi... Tıpkı köpek gibi davranıyor, Rus nereye gitse, peşinden gidiyordu. Yemeklerini aynı kaptan yiyor, aynı uyku tulumunda uyuyorlardı. Sonunda ikisinin de kaçmasına göz yumduk. Fareyi müttefiklerin elinden kurtarmanın tek yolu bu... Yoksa, akşam karavanasının baş yemeği olacak, bu da Rus'u perişan edecekti.

Tekir yarıştan çıktıktan sonra, bahisçilerle başımız derde girdi. İri sarman, uyuzu peşpeşe iki kez geçince, biris, uyuzun hızının kesildiğini bağıra çağıra anlattı. Bir başkası da Küçük Kardeş'i Napoleon heykelinin arkasında uyuza uyuşturucu verirken gördüğünü iddia etti. Haklıydılar da... Bereket versin tam o sırada düşman ateş açtı. Heykelin başı uçtu, herkes can kaygısına düştü. Uyuz da Küçük Kardeş'in elinden kaçtı. Biz de böylece linç edilmekten kurtulduk.

Eğlenceli oyunun sonu gelmişti. Sessizlikten, yine savaşın gerçeklerine döndük. O gece yaralıları toplamak ve ölüleri gömmekten yorulduk. Yaralıları, şehrin Sayba alanında açıkta kurulan hastanelere taşıdık. Ölüler, toplu mezarlara düzenli biçimde sıra sıra gömüldüler. Kimisi insan denemeyecek durumdaydı. Kimilerini de fareler kemirmişti. Kiminin başı, kolu, bacağı yoktu... Cesetleri rampanın üstüne koyup, sırayla, nöbet tuttuğumuz hendeğe boşaltıyorduk. Hâlâ sıcak, kanla ıslanmış vücutların durumu o kadar kötü değildi. Asıl en kötüsü bodrumlarda, mahzenlerde günlerce kapalı kalıp moraran, şişen cesetlerdi... Bunlara özen göstermek gerekiyordu. Tedbirsiz davranıp, sert hareket yaparsak, şişen vücut fazla olgun meyva gibi patlayıveriyor ve içindekiler dışarı fışkırıyordu. O sırada çevrede bulunanlar da o kokuyu, günlerce, haftalarca üstlerinde taşıyordu. Çünkü koku, insanın saçma, tırnaklarına, derisindeki gözeneklere yapışıp, kalıyordu.

Şafaktan kısa bir süre sonra nöbetten çıktık. Fakat yine de uyuyamayacaktık. Solgun sonbahar güneşinde, yıkık köprüde biraz oturup sabahın erken saatinde alışık olduğumuz top ve mermi seslerini dinledik. Altımızda akan suda yüzen cesetleri seyrettik. Birkaç metre ötemizde yaşlıca bir tabip yarbay, parmaklıklara eğilmiş, boş, mavi gözleriyle nehire bakıyordu.

«Aptal ihtiyar keçi!» diye söylendi Porta. «Kendini kollamazsa, kafası uçacak!»

Tam o sırada bir patlama duyuldu ve köprünün yanına başına mermi düştü. Yarbay biraz kımıldar gibi oldu. Pash, demir korkuluğun altına sığınan Porta seslendi:

«Heyy! Eğer canına kıymak istiyorsan, git başka yerde yap o işi. Bir gecede yeterince ölü gördüm!»

Yarbay yavaşça başını çevirdi ve şaşkınlık içinde Porta'ya baktı:

«Acaba bana mı söylüyorsun?»

«Evet!»

Yarbay, Prusyalı asker tavrıyla doğrulup omuzlarını arkaya attı, göğsünü şişirdi:

«Subaylarla böyle mi konuşursun?» dedi soğuk bir tavırla.

Porta, yarbayın ak saçlarına, kızarmış gözlerine bakıp, birden ona acıdı:

«Dinle, büyükbaba! Senin iyiğilin için... Beynin dağılmadan, birazcık geri çekiliver! Tamam mı? Bizi daha çok sevindirirsin? Bütün gece ölü göm-dük. Biraz uysal ol da, dediğimi yap! Büyükbaba!»

«Bu ne küstahlık?» diye terslendi yarbay. «Hayatım da böyle terbiyesizlik görmedim. Dünya çıldırdı mı ne?»

Porta'ya doğru bir adım ilerlemişken, bir patlama oldu ve yarbay tiz bir çığlık atarak korkuluğa doğru geriledi. Ona yetişemedik. Yarbay, altımızdaki Vistül'ün çalkantılı sularına uçtu. Cesetlerin yüz-düğü denizde bir ceset daha...

Porta başını salladı:

«İhtiyar kaçık!»

Rahatımız uzun sürmedi. Varşova'da savaş bizim için henüz bitmemişti.

Beşinci Tabur, sokaklardaki çukurlara ölülerin yığıldığı, ağaçlardan, sokak fenerlerinden insan etlerinin sallandığı Wola cehennemine geri gönderildi.

Ertesi sabah erkenden, Almanlar Kasimira sokağından Wilson alanına kadar uzanan Polonya müstahkem mevkillerine karşı tam saldırıya geçtiler.

Şehrin eski bölgesine ateş yağmuru indi. Yirmi sekiz batarya, çarpışmayı beş saatten fazla sürdürdü. Üç tank birliği, Mickieviez sokağından Wilson alanına gönderildi. Polonyalıların son gayretleri de kan denizinde boğuldu. Aynı akşam General Bor-Komorovski artık boyun eğmesi gerektiğini anlamıştı. Alman güçleri sayıca fazlaydı. Komorovski'nin adamı ve silahı ise daha azdı. Hem İngilizler hem de Ruslar Varşova'yı yalnız bırakmışlardı. Yardımın gönderileceği de yoktu. Komorovski'nin teslim olması gerekiyordu.

Beyaz bayraklı Mercedes'le Ozarov şatosuna gidip, teslim koşullarını görüştü. Almanlar, tüm savaş tutuklularına Cenevre anlaşmasına uyularak işlem yapılmasına razı oldular.

3 Ekim sabahı saat tam sekiz otuzda Varşova savaşı sona erdi. Yanan şehrin üstüne birden sessizlik perdesi indi. Yanan alevlerin sürekli çıtırtısıyla ara sıra çöken binalardan düşen taşların sesi duyuluyordu.

Kısa süre öncesine kadar tanklarla, askerlerle dolu olan Wilson alanında kimsecikler yoktu. Ne insan ne köpek ne bir canlı... Sokaklar bomboştı. Bir kâğıt parçası, yanmakta olan bir evin üstüne uçtu. Bir süre öylece kalıp, bacaya savruldu ve tutuştu. Dağılan kâğıt parçaları yanmış tankın gövdesine hafifçe saçıldı. Kemik yığımına dönmüş bir Alman subayının cesedi, tankın üst kapağından dışarı sarkmıştı. Vücudunun yarısı da aracın içindeydi.

Şehir sessizlik duvarıyla çevrilmişken, geceyi geçirdiğimiz bodrumda, korkuyla büzülüp kaldık. Savaşın gürültülerine alışmıştık. Fakat suskunluk, «bîinmeyen»in müthiş korkusuyla içimizi doldurdu.

«Bu son olamaz!» diye fısıldadım. «Son olamaz!»

Kimse beni yalanlamadı. Elbette her şey son bulacaktı, ama son bu değildi. Sessizlik... Boşluk, tümüyle hiçlik duygusu... «Son»dan söz ederken, bunu mu anlatmak istemişlerdi?

Moruk, güvenle, «Bir dakikaya kalmaz, yeniden başlar!» dedi. «En iyisi, burada kalıp, emirleri **Dek**leyelim!»

Bir dakikaya kadar her şey yeniden başlayacaktı. Rahatlatıcı bir düşünceydi. Her şey yeniden başlayacak! Normale dönecektik. Biz olduğumuz yerde kalıp, emirleri bekleyecektik. Böylesi en doğrudu. Bir yerlerde, birileri olanı biteni biliyor olmalıydı...

«Bu son olamaz?» dedim. «Kesinlikle olamaz!»

Küçük Kardeş, «Tuzak bu!» diye kestirip attı. «Her şeyin bittiğini sanmamızı istiyorlar, bizi yanıltmak için!»

Yarım sat, bir saat daha geçti. Sokak, mezar gibi sessizdi.

Suskunluk, çok yavaş, uzak geçmişin kırık kırık anımsanan sesleriyle doldu. Tahtaların gıcırması, kuş sesleri, saatin tiktakları... Savaş kargaşasında unutilan belli belirsiz seslerle...

Caddenin karşı tarafındaki damın birden çöküşü bizi öyle korkuttu ki... Neredeyse felç olacaktık. Küçük Kardeş makineliyle ateş açtı. Gregor, midesinde ne var ne yoksa boşalttı. Titreyen eliyle ağzını silerken, «Tanrım! Artık katlanamıyorum bu kadarına!» diye söylendi. «Dışarıya çıkacağım? Fare gibi kapana kısırılmak istemiyorum!»

Küçük Kardeş, «Seni oyuna getiriyorlar!» dedi. «Aslında, istedikleri de bu...»

Gregor merdivenleri çıktı:

«Ben de istediklerini yapacağım işte...»

Moruk da onu durdurmadı. Olduğumuz yerde, tetikte bekledik.

Moruk, «Beş dakika bırakalım onu!» diye önerdi. Diliyle, kuruyan dudaklarını ıslatıyordu. Çavuşu hiç bu kadar sinirli görmemiştim. «Beş dakika... Sonra biz de peşinden gideriz!»

Onu izlemeye fırsat kalmadan Gregor geri döndü. Caddeden deli gibi bağıra çağıra geldiğini duyduk. Bodrum merdivenlerinden aşağı gürültüyle inerken, peşinde Uule ile Finliler vardı. Sanırım, hepsi de sarhoştur.

Moruk sordu:

«Eee, ne oluyor bakalım?»

«Barış!» diye haykırdı Gregor ve son altı basamaktan aşağı balıklama atladı.

«Uule de «Barış! Barış!» diye çığlık atarken, votka şişesini ağzıma dayadı. Hiçbir şey söylemeden bakakaldık. Uule bodruma inip, votka şişesini Moruk'a uzattı:

«Gerçek!» dedi. «Bu sabah saat sekiz buçukta teslim koşullarını imzalamışlar. Hepsi bitti artık!»

Sordum:

«Hepsi bitti mi?» Bir an kendimi kaybolmuş sandım. Birden, yaşama nedenimi elimden almışlar gibi geldi bana... Artık amaçsız bir insandım. «Hepsi bitti mi? Olamaz!»

Fakat bitmişti işte... Barışa kavuşmuştuk sonunda... Ve ben anlayamıyordum. Küçük Kardeş'le Porta'mn birden birbirlerine sarılıp olanca güçleriyle bağırıp, çağırdığını anlayamıyordum. Bir anda herkesin silahını neden attığını, neden nişanını söktüğünü, neden miğferini tekmelediğini anlayamıyordum...

Moruk da haykırdı:

«Bitti!!!» Göğsüne bir yumruk indirdi. «Bitti!!!» Finliler de kendi dillerinde «Miri, miri!!!» diye tekrarlıyorlardı. Caddenin aşağısında Lehçe ve Almanca haykırırları duyduk:

«Bitti! Bitti!»

«Spokoj! Spokoj!»

Ben de sevince kapılıp Uule'yle Finlilerin peşinden dışarıya, gün ışığına çıktım. Heide hâlâ inatla tüfeğine yapışmıştı. Uule, bıçağını postalının içine soktu. Zaten başka silahımız da yoktu. Kendimizi koruyacak aracımız da... Şehirde cırılçıplak dolaşıyordum sanki...

Ule, «Bitti! Bitti!» diye haykırıyordu, ama sokaklarda tedirginlik vardı. Acaba savaş gerçekten sona ermiş miydi? Merak ettim...

Cesaret gösteren bir bizdik. Yanan binaların cırtısından başka ses duyulmuyordu. Eğer Polonyalılar saklandıkları yerden çıkıp gelseler Beşinci Tabur onların insafına kalacaktı... Bu ne biçim savaş bitirme?

Porta ellerini ağzına götürüp haykırdı. «Hey Stanislas! Hey Polonyalı! Dışarı çıkıp, gösterin kendinizi bakalım... Savaş bitti!»

Boş caddelerde sesi yankılandı. Yirmi metre kadar ötemizdeki yıkıntılardan Fransız miğferli üç Polonya askeri ayağa kalkıp, bizi beklediler. İkinin elinde otomatik tüfek vardı. Porta eliyle işaretler yaptı. Bir anlık duralamadan sonra tüfekleri yere atıp, gülerik bize koştular. Bir anda şehir insanlarla canı Bodrumlardan, kilerlerden çıkanlar... Askeri\ il, kadın, erkek, çocuk... Gülen, ağlayan, sokakta oynayan... Polonyalı da, Alman'ı da silahını bırakmıştı. Üzerinden Nazi Kartalı sökülmiş ne çok üniforma gördüm... Beşinci Tabur'dan yalnız Heide,

sevinecek neden göremiyordu. Yanmış bir tanka, düşünceli bir tavırla yaslanmıştı. Tankın üstünden, kömürleşmiş bir insan, bir mumya sarkıyordu... Heide hâlâ tüfeğini sımsıkı tutmuş, Varşova sokaklarında elele tutuşup, gülüşen, birbirinin eski düşmanı olanları sessizce izliyordu.

Fakat bir anda bütün bu kargaşanın arasında bir patlama sesi duyuldu. Çevremize el bombaları yağdı. Tank havaya uçmuş, Heide de yolun karşısına savrulmuştu. Kadınlarla çocuklar haykırarak, barınacak yer arıyorlardı. Birkaç saniye öncesine kadar kardeşçe sarılan erkekler birbirlerinden uzaklaştılar... Safdilliklerinden ötürü kendilerine lanetler yağıdırıyorlardı.

Küçük Kardeş bana koştı. En yakın bodrumun merdivenlerinden aşağı attık kendimizi...

«Sana söyledim!» dedi, «Bunun numara olduğunu söyledim!»

Ateş açanları, önce Alman piyadesi sandık. Fakat çok geçmeden Rus olduklarını fark ettik. Almanları da Polonyalılar gibi ezmek için bahtsız şehri bir saatten fazla bombardımana tuttular. O gün binlerce insanı kırıp geçirdiler.

Beşinci Tabur, yeniden toparlanıp, bölgeden çekildi. Uule ile Finliler ortadan kaybolmuşlardı. Bir daha onları göremedik. Ertesi gün Polonyalıların teslim oluşu sırasında bütün ateşli silahların ve diğer araçların gerektiği gibi teslim edilmesini sağlamak üzere Kranskinski caddesine gönderildik. Önümüzde uzun kuyruklar oluşturarak teslim olmaya giden askerleri izlerken hiç de sevinemedik... İyi çarpışmışlardı. Biz de onlara kötü niyet beslemiyorduk.

Gerçekten her şeyin sonu gelmiş miydi? Pek de-

ğil... Henüz değil. Dirlewanger'le Kaminski'nin psikopat birliklerinin dökeceği kanlar vardı...

Aynı gece cinayetler başladı. Kendi canım kurtarmak için dost dostun, komşu komşunun kötülüğüne çalıştı. «Bu komünist!», «Şu Yahudi!», «Bu kadın Rus subayına teslim oldu!», «Şu kadının Sovyetlere sempatisi var!»

Ölüme mahkûm edilmek için tek söz yeterliydi. Ölüm emri verenler kanıtlara bakmıyorlardı bile...

Teslim koşulları yalnız düzenli Polonya ordusunun askerlerine uygulandı. Alman istilacılara karşı silaha sarılan binlercesi, Himmler'in emirleri doğrultusunda işlem gördüler.

Yasalardan sapmışlardı, başvuruda bulunamazlardı. Bu nedenle, yargılanmadan kurşuna dizildiler.

Geceki katliamdan kurtulan sivil halktan geriye kalanlar, bir araya toplanıp, koyun sürüsü gibi Varşova'nın kuzeybatısındaki toplama kampına gönderildi. Almanya'ya gönderilemeyecek kadar yaşlı olanlar aç, susuz, sağlık koşullarından yoksun bırakılarak alıkondular. Çoğu yolda öldü.

Bu arada öncü birlikler, Himmler'in emrini yerine getirmek üzere toptan yok etme işlemine girişti. Ocak sonunda Varşova tam bir harabeydi. Yıkacak hiçbir şey kalmamıştı artık...

Bütün insanlar öldürülmüş, binalar yerle bir edilmişti. Himmler'in emri, Prusya bağlılığına yakışan biçimde yerine getirilmişti...

kadın ve çocuk... Kedi, köpek... Sokaklar nalar...

Sonunda amaca ulaşılmış, Varşova haritadan silinmişti.

BİTTİ